

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ

С.А. Кузнецова
З.С. Пестовська

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА

ПРАКТИКУМ

**ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ**

**С.А. КУЗНЕЦОВА
З.С. ПЕСТОВСЬКА**

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА: практикум

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

Дніпропетровськ
2014

УДК 336.71
ББК 65.262.1
К 89

Рецензент:

В.Є. Момот, доктор економічних наук, професор.

Навчальний посібник «Банківська система: практикум» спрямований на формування практичних навичок з основ функціонування банківської системи на макро- і мікрорівнях.

Посібник побудований відповідно до програми навчальної дисципліни «Банківська система» для напрямку «Фінанси і кредит» та складається з 16 практичних занять та завдань для самостійної роботи студентів. Кожне практичне заняття містить теоретичні завдання, питання для обговорення, тести, практичні завдання та приклади їх розв'язання.

Використання в навчальному процесі навчального посібника «Банківська система: практикум» буде сприяти опануванню та ефективному використанню набутих знань та професійних компетенцій у банківській сфері.

Призначений для студентів вищих навчальних закладів, які навчаються за ОКР «Бакалавр» зі спеціальності 6.030508 «Фінанси і кредит».

© С.А. Кузнецова, З.С. Пестовська, 2014

© Дніпропетровський університет
імені Альфреда Нобеля, оформлення, 2014

ISBN 978-966-434-316-6

ЗМІСТ

Передмова	4
Тема 1. Сутність банківської системи України.....	8
Тема 2. Центральний банк у банківській системі країни.....	18
Тема 3. Банки як провідні суб'єкти фінансового посередництва. Функції банків.....	29
Тема 4. Операції банків з обслуговування платіжного обороту	42
Тема 5. Пасивні операції банків із залучення та запозичення коштів.....	54
Тема 6. Активні операції комерційних банків. Кредитні операції банків.....	74
Тема 7. Особливості операцій з надання і погашення окремих видів кредитів.....	103
Тема 8. Операції банків з цінними паперами.....	121
Тема 9. Операції банків в іноземній валюті.....	146
Тема 10. Фінансовий аналіз діяльності комерційних банків	166
Тема 11. Банківська статистика	202
Тема 12. Сучасний інструментарій аналізу банку.....	228
Тема 13. Банківський менеджмент	270
Тема 14. Регулювання, нагляд і контроль банківської діяльності	281
Тема 15. Фінансовий моніторинг банківської діяльності	299
Тема 16. Фінансова безпека банківської діяльності.....	308
Індивідуальні навчально-дослідні завдання з дисципліни «Банківська система»	321
Додаток А.....	330
Додаток Б.....	335
Додаток В.....	338
Література.....	344

ПЕРЕДМОВА

Ефективність банківської системи визначає якість функціонування сучасної економіки будь-якої країни. Технологічна революція, стрімка інфляція, посилення конкурентної боротьби та процеси дерегулювання банківської діяльності обумовлюють необхідність удосконалення викладання навчальної дисципліни «Банківська система».

Навчальний процес передбачає наявність зв'язку між викладачем і студентом із питань засвоєння та розуміння навчального матеріалу студентами.

Навчальний посібник «Банківська система: практикум» є складовою комплексу навчально-методичних матеріалів щодо вивчення дисципліни «Банківська система». Він охоплює практичну складову її вивчення та розроблений відповідно до до навчального посібника Банківська система (за ред. Кузнецовой С.А.) – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 400 с., якому надано Гриф МОН України (Лист № 1/11– 353 від 26.02.2013 р.)

Навчальний посібник «Банківська система: практикум» спрямований на формування практичних навичок з основ функціонування банківської системи на макро- і макрорівнях, закріплення теоретичного курсу і спроможності самостійного вирішення завдань, що виникають у процесі практичної діяльності.

Посібник побудований відповідно до програми навчальної дисципліни «Банківська система» для напряму «Фінанси і кредит» та складається з 16 практичних занять та завдань для самостійної роботи студентів. Кожне практичне заняття містить теоретичні завдання, питання для обговорення, тести, практичні завдання та приклади їх розв'язання.

У першому розділі «Теоретичні основи побудови та функціонування банківської системи» розкрито концептуальні основи побудови банківської системи України та інших країн, зокрема сутності банківської системи, місце центральних банків у банківській системі країни, функції банків як провідні суб'єкти фінансового посередництва. У другому розділі «Банки в національній економіці» докладно висвітлено питання організації та проведення активних та пасивних операцій банків, надання послуг. У третьому розділі «Контроль та безпека діяльності комерційних банків» значну увагу приділено методичним засадам проведення статистичного та фінансового аналізу діяльності комерційних банків з використанням сучасного інструментарію, основам банківського менеджменту в умовах конкурентного середовища. Докладно висвітлено особливості регулювання, нагляду, контролю та фінансовому моніторингу банківської діяльності. Розглянуто специфіку використання фінансових методів та важелів у системі фінансової безпеки банків.

У практикумі наведені основні положення банківської діяльності, розглянута нормативна база регулювання банківських показників, по-

рядок формування доходів та витрат комерційного банку. У навчальному посібнику надано матеріали за якими студент може проаналізувати у динаміці показники процентних ставок рефінансування, нормативи обов'язкового резервування, грошову базу та інші показники діяльності банківської системи України (2005–2013 рр.).

З метою кращого засвоєння знань, їх поглиблення та систематизації, набуття практичних навичок наведено теоретичні завдання, що спрямовано на ретельне вивчення основних термінів і понять, розуміння сутності та змісту банківських операцій та інших аспектів банківської діяльності.

У практикумі подані питання для обговорення на практичних заняттях, розроблений комплекс розрахункових завдань. Для перевірки ступеня засвоєння вивченого матеріалу наведено тестові завдання, що дозволяють оцінити як знання теоретичних аспектів функціонування діяльності банків, так і знання нормативного і практичного матеріалу.

Навчальний посібник «Банківська система: практикум» розроблений викладачами кафедри міжнародних фінансів та банківської справи Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля д.е.н., професором С.А. Кузнецовою, ст. викладачем З.С. Пестовською.

Використання в навчальному процесі навчального посібника «Банківська система: практикум» буде сприяти опануванню та ефективному використанню отриманих знань та набутих професійних компетенцій у банківській сфері.

Призначений для студентів вищих навчальних закладів, які навчаються за ОКР «Бакалавр» зі спеціальності 6.030508 «Фінанси і кредит».

Структура навчальної дисципліни «Банківська система»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна (вечірня) форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с/п	лаб	інд	ср		л	с/п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Семестр 7												
Змістовий модуль 1.												
Теоретичні основи побудови та функціонування банківської системи												
1. Сутність банківської системи України	7	2	2	–	–	3	8	2	–	–	–	6
2. Центральний банк у банківській системі України	13	2	2	–	6	3	14	–	–	–	6	8

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна (вечірня) форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с/п	лаб	інд	ср		л	с/п	лаб	інд	ср
3. Банки як провідні суб'єкти фінансового посередництва. Функції банків	13	2	2	–	6	3	14	–	–	–	6	8
Семестр 7												
Змістовий модуль 2.												
Роль комерційних банків в економіці держави												
4. Операції банків з обслуговування платіжного обороту	7	2	2	–	–	3	8	–	–	–	–	8
5. Пасивні операції банків із залучення та запозичення коштів	7	2	2	–	–	3	9	–	1	–	–	8
6. Активні операції комерційних банків. Кредитні операції банків	11	4	4	–	–	3	9	–	1	–	–	8
7. Особливості операцій з надання і погашення окремих видів кредитів	7	2	2	–	–	3	9	–	–	–	–	9
8. Операції банків з цінними паперами	8	2	3	–	–	3	10	–	–	–	–	10

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна (вечірня) форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с/п	лаб	інд	ср		л	с/п	лаб	інд	ср
9. Операції банків в іноземній валюті	8	2	3	–	–	3	10	–	–	–	–	10
10. Фінансовий аналіз діяльності комерційних банків	13	4	4	–	–	5	8	2	–	–	–	6
11. Банківська статистика	14	6	4	–	–	4	9	2	–	–	–	7
Семестр 8												
Змістовий модуль 3.												
Контроль та безпека діяльності комерційних банків												
12. Сучасний інструментарій аналізу банку	14	4	6	–	–	4	18	4	2	–	–	12
13. Банківський менеджмент	9	2	2	–	–	5	9	1	–	–	–	8
14. Регулювання, нагляд і контроль банківської діяльності	19	4	4	–	6	5	15	1	–	–	6	8
15. Фінансовий моніторинг банківської діяльності	15	2	2	–	6	5	15	1	–	–	6	8
16. Фінансова безпека банківської діяльності	15	2	2	–	6	5	15	1	–	–	6	8
Всього годин	180	44	46	–	30	60	180	12	22	–	30	134

Тема 1

СУТНІСТЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

(2 години)

1.1. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ

Банківська система
Принцип сегментування
Принцип універсальності
Дворівнева побудова
Однорівнева побудова

1.2. ЗАПОВНИТИ ПРОПУЩЕНІ МІСЦЯ

1. _____ — самостійна, відносно замкнута структура, яка є складовою кредитної системи.

2. _____ — ключовий принцип побудови банківських систем у ринкових економіках, їх вирішальна якісна ознака, що відрізняє їх від інших систем.

3. _____ — така побудова банківської системи можлива лише в тоталітарних економіках, де достатньо створити один державний банк і він може здійснювати на адміністративно-командних засадах і емісійно-касову функцію, і кредитно-розрахункове обслуговування господарської клієнтури.

4. _____ — законодавчо визначена, чітко структурована та субординована сукупність фінансових посередників, які здійснюють банківську діяльність на постійній професійній основі і функціонально взаємозв'язані в самостійну економічну структуру.

5. _____ — принцип, за яким банківська діяльність обмежена певним видом операцій чи сектором грошового ринку.

6. _____ — принцип, за яким будь-які обмеження на діяльність банків на грошовому ринку знімаються.

1.3. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАВДАННЯ

1.3.1. Поєднайте функції банківської системи з їх сутністю.

Функція	Сутність
А. Емісійна	1. Зумовлена посередницькою місією банків

Функція	Сутність
Б. Стабілізаційна	2. Створення платіжних засобів і регулювання грошового обороту
В. Трансформаційна	3. Забезпечення стабільності банківської діяльності та грошового ринку

1.3.2. Розділіть загальні та специфічні риси банківської системи.

Риси	Приклади
	1. Гнучке поєднання високого рівня централізованої керованості банківської системи зі збереженням повної економічної самостійності і відповідальності за результати своєї діяльності кожного окремого банку, що входить у систему
А. Специфічні риси банківської системи	2. Дворівнева побудова
	3. Динамічність системи. Банківська система постійно розвивається, адаптуючись до зміни економічної ситуації в країні
	4. Закритість системи. Банківська система є системою «закритого типу», що проявляється в концентрації уваги її суб'єктів переважно на специфічній діяльності, пов'язаній з грошовою сферою
	5. Наявність загальносистемної інфраструктури, що забезпечує функціональну взаємодію окремих банків
Б. Загальні риси банківської системи	6. Поглиблене централізоване регулювання діяльності кожного банку окремо і банківської діяльності в цілому
	7. Поєднання багатьох однотипних елементів, які підпорядковуються однаковим цілям. У банківській системі такими елементами є окремі банки
	8. Саморегуляція системи. Банківська система має здатність до самонастроювання, саморегулювання: якщо один із банків банкрутує, його «нішу» займають інші банки; при зміні економічної ситуації – банки змінюють методи діяльності
	9. Централізований механізм контролю і регулювання руху банківських резервів

1.4. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Банківська система – це:
 - 1.1. Складова кредитної системи.
 - 1.2. Складова бюджетної системи.
 - 1.3. Складова податкової системи.
 - 1.4. Складова судової системи.

2. Головні цілі банківської системи полягають у такому:
 - 2.1. Одержання прибутку.
 - 2.2. Забезпечення суспільного нагляду і регулювання банківської діяльності.
 - 2.3. Забезпечення надійності і стабільності функціонування окремих банків.
 - 2.4. Правильні відповіді відсутні.

3. Банківська система виконує такі функції:
 - 3.1. Трансформаційну, захисну, інформаційну.
 - 3.2. Захисну, інформаційну, емісійну.
 - 3.3. Трансформаційну, емісійну, стабілізаційну.

4. Банківська система не взаємодіє з такими системними структурами:
 - 4.1. Бюджетна система.
 - 4.2. Податкова система.
 - 4.3. Валютна система.
 - 4.4. Торговельна система.
 - 4.5. Правильна відповідь відсутня.

5. Що з переліченого не є специфічними рисами банківської системи:
 - 5.1. Поєднання однотипних елементів, які підпорядковуються однаковим цілям.
 - 5.2. Закритість системи.
 - 5.3. Динамічність системи.
 - 5.4. Саморегуляція системи.
 - 5.5. Всі відповіді правильні.

6. Які з наведених факторів впливають на організаційну структуру та правове регулювання банківської системи:
 - 6.1. Загальний економічний розвиток країни, рівень розвитку товарно-грошових відносин.
 - 6.2. Загальний економічний розвиток країни, конкуренція у банківському середовищі.
 - 6.3. Рівень розвитку товарно-грошових відносин, зміни в податковому законодавстві.

7. Назвіть принципи побудови банківської системи:
 - 7.1. Принцип взаємодовіри, принцип сегментування.
 - 7.2. Принцип безризиковості, принцип універсальності.

7.3. Принцип сегментування, принцип універсальності.

8. Банківська система Великої Британії:

8.1. Трирівнева.

8.2. Однорівнева.

8.3. Дворівнева.

8.4. Правильна відповідь відсутня.

9. Національний ощадний банк Англії заснований:

9.1. У 1861 р.

9.2. У 1912 р.

9.3. У 1946 р.

9.4. У 1998 р.

10. Для кредитно-банківської системи Франції характерні:

10.1. Систематичні кризові явища.

10.2. Присутність великої кількості банків на грошовому ринку.

10.3. Державне регулювання банківської діяльності.

10.4. Відсутність ризиків у діяльності кредитно-банківської системи Франції.

11. Функції Центрального банку США виконує:

11.1. Федеральна Резервна система.

11.2. Федеральний комітет відкритого ринку.

11.3. Федеральна корпорація страхування депозитів.

11.4. Кредитні установи та банки другого рівня.

12. Федеральні резервні банки є:

12.1. У всіх штатах США.

12.2. У 12 містах США.

12.3. У 45 містах США.

13. До банківської системи Швейцарії входять:

13.1. Лише комерційні банки.

13.2. Лише фінансові компанії.

13.3. Банки та фінансові компанії.

13.4. Вірна відповідь відсутня.

14. Контроль за банками Швейцарії здійснюється:

14.1. Федеральною банківською комісією.

14.2. Національним банком Швейцарії.

- 14.3. Швейцарською банківською асоціацією.
- 14.4. Всі відповіді правильні.

15. Перші банкірські дома з'явилися у Європі:

- 15.1. у 4 ст. до н.е.;
- 15.2. у 16 ст.;
- 15.3. у 6 ст. до н.е.

16. Реформування банківської системи СРСР розпочалося:

- 16.1. У 1991–1992 рр.
- 16.2. У 1987–1988 рр.
- 16.3. З 2001 року.
- 16.4. З 1945 року.

17. Закон України «Про банки і банківську діяльність» був прийнятий:

- 17.1. Верховною Радою України в 1991 році.
- 17.2. Кабінетом Міністрів у 2001 році.
- 17.3. Міністерством фінансів України у 2004 році.
- 17.4. Правильна відповідь відсутня.

18. Банки другого рівня банківської системи України підпорядковуються:

- 18.1. Кабінету Міністрів України.
- 18.2. Міністерству фінансів України.
- 18.3. Національному банку України.
- 18.4. Асоціації українських банків.

19. Визначальною організаційно-правовою ознакою банківської системи як особливої структури є:

- 19.1. Дворівнева структура банківської системи України.
- 19.2. Наявність Фонду гарантування вкладів.
- 19.3. Механізм регулювання НБУ руху банківських резервів.
- 19.4. Розгалужена мережа філій та відділень банків другого рівня.

20. Законодавчо визначена, чітко структурована та субординована сукупність фінансових посередників, які здійснюють банківську діяльність на постійній професійній основі і функціонально взаємозв'язані в самостійну економічну структуру:

- 20.1. Бюджетна система.
- 20.2. Податкова система.
- 20.3. Банківська система.

20.4. Інформаційна система.

21. Якщо НБУ підвищує норму обов'язкового резервування, то обсяг грошової маси:

21.1. Збільшиться.

21.2. Зменшиться.

21.3. Немає прямого зв'язку між зміною норми резервування та обсягом грошової маси.

22. Якщо НБУ знижує облікову ставку, то:

22.1. Темп інфляції зростає, обсяг грошової маси зменшується.

22.2. Темп інфляції зростає, обсяг грошової маси зростає.

22.3. Темп інфляції знижується, обсяг грошової маси збільшується.

22.4. Темп інфляції зменшується, обсяг грошової маси зменшується.

1.5. ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

1. Розкрийте поняття банківської системи.

2. Охарактеризуйте функції банківської системи як самостійної економічної структури.

3. Назвіть специфічні риси, які характерні для банківської системи.

4. Коли і в яких країнах виникли перші відносини банківського характеру?

5. Чим характеризується поява банківської діяльності в Україні?

6. Чим слугувала для України реформа 1861 року?

7. Опишіть проблеми банківської системи України під час Першої світової війни.

8. Охарактеризуйте розвиток банківської системи України в радянський період.

9. В чому полягав принцип централізованого державного управління кредитною системою?

1.6. РОЗРАХУНКОВІ ЗАДАЧІ

Задача 1.6.1

Вихідні дані. Інформацію про кредити та депозити наведено у табл. 1.1 та 1.2. Порівняти обсяг наданих банками кредитів в економіку з обсягом залучених депозитів. Зробити висновки.

Таблиця 1.1

Кредити, надані депозитними корпораціями (крім НБУ) нефінансовим корпораціям, за організаційно-правовими формами господарювання та валютами за станом на 01.07.2014, млн грн

Організаційно-правові форми господарювання	Усього	У тому числі					
		у нац. валюті	в іноземній валюті				
			усього	у тому числі за валютами			
				долар США	євро	рос. рубль	інші валюти
Усього	747 575	415 861	331 714	285 821	40 601	4 519	773
1.1. Підприємствам	66 511	39 349	27 162	23 974	2 262	821	107
об'єднання громадян	125	110	15	14	1	—	—
споживчої кооперації	60	44	16	15	—	—	1
індивідуальним	14	14	—	—	—	—	—
сімейним	26	26	—	—	—	—	—
приватним	28 659	19 172	9 487	7 391	1 739	253	105
колективним	434	304	130	128	2	—	—
державним, у т.ч. казенним	25 412	11 760	13 651	13 135	104	413	—
державним комунальним	884	697	187	36	151	—	—
спільним	436	369	67	44	23	—	0
іноземним	976	838	138	129	9	—	—
орендним	23	19	4	4	—	—	—
фермерським господарствам	2 152	2 022	130	92	37	—	1
дочірнім	7 311	3 974	3 337	2 986	197	155	—
1.2. Господарським товариствам	671 297	373 306	297 991	256 168	37 460	3 696	666
1.3. Кооперативам	1 107	804	303	299	2	2	—
виробничим	194	78	116	114	—	2	—
обслуговуючим	119	38	80	80	—	—	—
споживчим	118	12	107	105	2	—	—
с/г виробничим	673	673	—	—	—	—	—
с/г обслуговуючим	2	2	—	—	—	—	—
1.4. Організаціям (установам, закладам)	800	153	648	7	640	—	—
1.5. Об'єднанням підприємств (юрид. осіб)	5 660	1 101	4 560	4 464	95	—	—
1.6. Відокремленим підрозділам без статусу юрид. особи	82	82	0	0	—	—	—

Організаційно-правові форми господарювання	Усього	У тому числі					
		у нац. валюті	в іноземній валюті				
			усього	у тому числі за валютами			
				долар США	євро	рос. рубль	інші валюти
1.7. Іншим орг.-правовим формам господарювання	2 117	1 067	1 050	908	142	–	–
товарним біржам	40	40	–	–	–	–	–
споживчим товариствам	62	55	7	7	–	–	–
іншим організаційно-правовим формам	2 014	971	1 043	901	142	–	–

Таблиця 1.2

Депозити, залучені депозитними корпораціями (крім НБУ) у нефінансових корпораціях, за організаційно-правовими формами господарювання та валютами за станом на 01.07.2014 р., млн грн

Організаційно-правові форми господарювання	Усього	У тому числі					
		у нац. валюті	в іноземній валюті				
			усього				
				долар США	євро	рос. рубль	інші валюти
Усього	192982	124250	68732	55683	10865	1887	297
1.1. Підприємств	27546	20019	7527	6124	1169	202	33
об'єднання громадян	125	115	10	7	1	0	2
споживчої кооперації	46	46	0	0	0	0	0
індивідуальних	6	6	0	0	0	0	0
сімейних	1	1	0	0	0	0	0
приватних	8681	7138	1543	1310	198	33	1
колективних	634	600	34	30	3	1	0
державних, у т.ч. казенних	10670	6769	3902	3127	596	149	30
державних комунальних	1095	1021	74	68	6	0	0
спільних	298	268	30	20	9	1	0
заснованих на повній власності	995	777	218	188	28	2	0
орендних	5	5	0	0	0	0	0
фермерських господарств	1453	1405	48	14	30	4	0
дочірніх	3537	1869	1669	1359	298	11	0
1.2. Господарських товариств	158943	99135	59808	48546	9344	1673	245
1.3. Кооперативів	445	433	12	7	5	0	0
виробничих	80	78	2	2	0	0	0
обслуговуючих	148	147	1	0	0	0	0
споживчих	32	26	6	1	5	0	0

Організаційно-правові форми господарювання	Усього	У тому числі					
		у нац. валюті	в іноземній валюті				
			усього	долар США	євро	рос. рубль	інші валюти
с/г виробничих	183	180	4	4	0	0	0
с/г обслуговуючих	2	2	0	0	0	0	0
1.4. Організацій (установ, закладів)	665	474	191	145	38	7	0
1.5. Об'єднань підприємств (юрид. осіб)	1023	737	287	225	42	2	18
1.6. Відокремлених підрозділів без статусу юрид. особи	2042	1817	225	96	127	2	0
1.7. Інших організаційно-правових форм господарювання	2318	1636	682	541	140	1	1
товарних бірж	50	50	0	0	0	0	0
споживчих товариств	108	108	1	0	0	0	0
інших організаційно-правових форм	2160	1478	682	541	139	1	1

Задача 1.6.2

Вихідні дані. Інформацію про інвестиційні монети НБУ наведено у табл. 1.3. Визначити можливий прибуток НБУ від різниці між закупівельною ціною та ціною продажу інвестиційних монет «Архістратиг Михайл». Проаналізувати динаміку цін на монети з різних металів та різних номіналів.

Таблиця 1.3

Закупівельні ціни та ціни продажу інвестиційних монет

Дата	Номінал, грн	Метал	Маса дорогоцінного металу в чистоті, г	Закупівельна ціна, грн	Ціна продажу, грн
27.06.2014	1	срібло	31.10	248.00	321.00
01.07.2014	20	золото	31.10	15571.00	16328.00
01.07.2014	10	золото	15.55	7785.00	8242.00
01.07.2014	5	золото	7.78	3893.00	4160.00
01.07.2014	1	срібло	31.10	247.00	320.00
01.07.2014	2	золото	3.11	1557.00	1679.00
02.07.2014	5	золото	7.78	3911.00	4180.00
02.07.2014	1	срібло	31.10	247.00	320.00
02.07.2014	20	золото	31.10	15645.00	16406.00
02.07.2014	2	золото	3.11	1564.00	1687.00

Закінчення табл. 1.3

Дата	Номинал, грн	Метал	Маса дорогоцінного металу в чистоті, г	Закупівельна ціна, грн	Ціна продажу, грн
02.07.2014	10	золото	15.55	7822.00	8281.00
03.07.2014	2	золото	3.11	1572.00	1696.00
03.07.2014	20	золото	31.10	15720.00	16485.00
03.07.2014	10	золото	15.55	7860.00	8321.00
03.07.2014	5	золото	7.78	3930.00	4200.00
03.07.2014	1	срібло	31.10	250.00	324.00
04.07.2014	20	золото	31.10	15680.00	16443.00
04.07.2014	1	срібло	31.10	250.00	324.00
04.07.2014	2	золото	3.11	1568.00	1691.00
04.07.2014	10	золото	15.55	7840.00	8300.00
04.07.2014	5	золото	7.78	3920.00	4189.00
07.07.2014	10	золото	15.55	7825.00	8284.00
07.07.2014	5	золото	7.78	3912.00	4181.00
07.07.2014	1	срібло	31.10	249.00	323.00
07.07.2014	2	золото	3.11	1565.00	1688.00
08.08.2014	1	срібло	31.10	247.00	320.00
08.08.2014	10	золото	15.55	8121.00	8597.00
08.08.2014	5	золото	7.78	4060.00	4339.00
08.08.2014	20	золото	31.10	16241.00	17032.00
08.08.2014	2	золото	3.11	1624.00	1752.00

Тема 2
ЦЕНТРАЛЬНИЙ БАНК
У БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ КРАЇНИ
(2 години)

2.1. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ

Еволюційний шлях створення центральних банків

Директивний шлях створення центральних банків

Грошово-кредитна політика

Стратегічні цілі грошово-кредитної політики

Проміжні цілі грошово-кредитної політики

Тактичні цілі грошово-кредитної політики

Адміністративні методи управління грошово-кредитним ринком

Ринкові методи грошово-кредитної політики

Змішані методи проведення грошово-кредитної політики

Грошова база

Переказні депозити

Система електронних платежів НБУ (СЕП)

Національна система масових електронних платежів (НСМЕП)

2.2. ЗАПОВНИТИ ПРОПУЩЕНІ МІСЦЯ

1. _____ – комплекс заходів, спрямованих на зміну пропозиції грошей, тобто збільшення пропозиції в період спаду для заохочення витрат і зменшення – під час інфляції для зменшення витрат.

2. _____ – це ключові цілі загальнодержавної економічної політики (цінова стабільність, стабільність обмінного курсу, зростання економіки, забезпечення зайнятості, збалансування платіжного балансу).

3. _____ – становлення центрального банку відбувалося протягом тривалого часу шляхом поступового закріплення за ним монопольної банкнотної емісії.

4. _____ – створення центрального банку відбувається за рішенням держави на основі спеціального закону, котрий надає особливого статусу новоствореному банку з моменту його заснування.

5. _____ – це регулювання грошово-кредитного ринку шляхом застосування ринкових механізмів без втручання державних органів управління.

6. _____ – це зміни у певних економічних процесах, які повинні сприяти досягненню стратегічних цілей.

7. _____ – регулювання ключових економічних змінних через банківську систему (монетарної бази, грошової маси, процентної ставки, валютного курсу) для досягнення проміжних цілей.

8. _____ – методи управління грошово-кредитним ринком, характерні тим, що органи державного управління безпосередньо втручаються в економічні процеси.

9. _____ – методи проведення грошово-кредитної політики, які використовуються в країнах, які стали на шлях економічних перетворень (постсоціалістичні країни).

10. _____ – фінансові активи, що за першою вимогою можуть бути обміняні на готівкові кошти за номіналом та безпосередньо використані для здійснення платежу.

11. _____ – державна система міжбанківських розрахунків.

12. _____ – система роздрібних платежів НБУ.

13. _____ – сукупність готівкових коштів, випущених в обіг НБУ, коштів обов'язкових резервів, коштів на кореспондентських рахунках та інших коштів інших депозитних корпорацій (банків), коштів державних нефінансових корпорацій і домашніх господарств (працівників НБУ) у НБУ.

2.3. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАВДАННЯ

2.3.1. Розділіть основні напрями грошово-кредитної політики та основні економічні засоби і методи регулювання обсягу грошової маси.

Напрями	Приклади
А. Основні напрями державної грошово-кредитної політики	1. Аналіз та прогноз економічної кон'юнктури, яка складається у державі
	2. Визначення та регулювання норм обов'язкових резервів для комерційних банків

Напрями	Приклади
	3. Емісія власних боргових зобов'язань та операції з ними
	4. Заходи щодо забезпечення стабільності купівельної спроможності грошової одиниці та стійкості її курсу відносно іноземних валют
	5. Обґрунтування обсягу грошової маси, що знаходиться в обігу на початок і кінець року
Б. Основні економічні засоби і методи регулювання обсягу грошової маси	6. Операції з цінними паперами (крім тих, що підтверджують корпоративні права), у т.ч. з казначейськими зобов'язаннями, на відкритому ринку
	7. Процентна політика
	8. Регулювання імпорту та експорту капіталу
	9. Рефінансування комерційних банків
	10. Управління золотовалютними резервами
	11. Шляхи регулювання рівня облікової та відсоткових ставок банківських та інших фінансово-кредитних установ

2.3.2. Поєднайте види цілей грошово-кредитної політики (ГКП) з їх сутністю.

Цілі	Характеристика
А. Тактичні цілі ГКП	1. Це ключові цілі загальнодержавної економічної політики (цінова стабільність, стабільність обмінного курсу, зростання економіки, забезпечення зайнятості, збалансування платіжного балансу)
Б. Стратегічні цілі ГКП	2. Це зміни у певних економічних процесах, які повинні сприяти досягненню стратегічних цілей
В. Проміжні цілі ГКП	3. Регулювання ключових економічних змінних через банківську систему (монетарної бази, грошової маси, процентної ставки, валютного курсу) для досягнення проміжних цілей

2.3.3. Поєднайте методи проведення грошово-кредитної політики з їх сутністю.

Методи	Характеристика
А. Змішані методи	1. Органи державного управління безпосередньо втручалися в економічні процеси

Методи	Характеристика
Б. Адміністративні методи	2. Регулювання грошово-кредитного ринку шляхом застосування ринкових механізмів без втручання державних органів управління
В. Ринкові методи	3. Використовуються в країнах, які стали на шлях економічних перетворень (постсоціалістичні країни)

2.4. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Функції центральних банків:

- 1.1. Регулюючі.
- 1.2. Контрольні.
- 1.3. Обслуговуючі.
- 1.4. Регулюючі, обслуговуючі.
- 1.5. Регулюючі, контрольні, обслуговуючі.

2. Головним результатом функціонування грошової системи є:

- 2.1. Досягнення максимальних показників прибутковості.
- 2.2. Мінімізація кредитних ризиків.
- 2.3. Розроблення і реалізація грошово-кредитної політики.
- 2.4. Здійснення міжбанківського кредитування.

3. Сутність грошово-кредитної політики полягає у:

- 3.1. Зміні пропозиції грошей.
- 3.2. Розширенні видів банківських послуг.
- 3.3. Проведенні активних операцій.
- 3.4. Правильна відповідь відсутня.

4. Які із вказаних цілей не належать до грошово-кредитної політики:

- 4.1. Оперативні.
- 4.2. Стратегічні.
- 4.3. Проміжні.
- 4.4. Тактичні.

5. Вкажіть методи проведення грошово-кредитної політики:

- 5.1. Організаційні.
- 5.2. Технічні.
- 5.3. Адміністративні.
- 5.4. Ринкові.

6. До інструментів регулювання грошово-кредитного ринку належать:

- 6.1. Процентна політика.
- 6.2. Рефінансування комерційних банків.
- 6.3. Операції з цінними паперами на відкритому ринку.
- 6.4. Правильні відповіді 1, 2 та 3.

7. Політика в сфері грошового обігу та кредиту, спрямована шляхом регулювання пропозиції грошей на забезпечення ефективного функціонування економіки:

- 7.1. Соціальна політика.
- 7.2. Грошово-кредитна політика.
- 7.3. Інвестиційна політика.
- 7.4. Митна політика.

8. Комплекс взаємопов'язаних скоординованих на досягнення задалегідь визначених суспільних цілей, заходів щодо регулювання грошового обігу, які здійснює держава через центробанк:

- 8.1. Політика інституційних перетворень.
- 8.2. Бюджетна політика.
- 8.3. Грошово-кредитна політика.
- 8.4. Податкова політика.

9. Кредит НБУ комерційним банкам під заставу цінних паперів називається:

- 9.1. Обліковий.
- 9.2. Короткостроковий.
- 9.3. Ломбардний.
- 9.4. Стратегічний.

10. Кредит НБУ комерційним банкам у порядку переобліку комерційних векселів називається:

- 10.1. Довгостроковий.
- 10.2. Обліковий.
- 10.3. Тактичний.
- 10.4. Ломбардний.

11. Які організації можуть: створювати платіжні засоби; випускати платіжні засоби в оборот; здійснювати вилучення платіжних засобів з обігу?

- 11.1. Біржі.
- 11.2. Банки.

- 11.3. Інвестиційні компанії.
- 12. Банківська система містить:
 - 12.1. НБУ, банки, біржі та інвестиційні фонди.
 - 12.2. НБУ, банки та їх асоціації.
 - 12.3. НБУ, банки, їх асоціації та страхові компанії.
- 13. Універсальні банки здійснюють:
 - 13.1. Широке коло банківських операцій.
 - 13.2. Одну чи декілька операцій.
 - 13.3. Тільки кредитні операції.
- 14. Депозити бувають:
 - 14.1. Безстрокові депозити.
 - 14.2. Депозити на пред'явника.
 - 14.3. Депозити до запитання.
- 15. Збільшення центробанком кредитних ресурсів комерційних банків – це:
 - 15.1. Кредитна рестрикція.
 - 15.2. Кредитна експансія.
 - 15.3. Кредитна політика.
- 16. Рефінансування здійснюється шляхом:
 - 16.1. Проведення кредитних аукціонів.
 - 16.2. Проведення кредитних аукціонів та надання ломбардного кредиту.
 - 16.3. Проведення кредитних аукціонів, надання ломбардного кредиту й видачі векселів.
- 17. Коли НБУ продає ОВГЗ комерційним банкам, він прагне:
 - 17.1. Збільшити обсяг грошової маси.
 - 17.2. Збільшити залишки на коррахунках комерційних банків.
 - 17.3. Зменшити обсяг грошової маси.
- 18. Система роздрібних платежів НБУ називається:
 - 18.1. СЕП;
 - 18.2. НСМЕП;
 - 18.3. РРП;
 - 18.4. ЦРП.

19. Найвищим органом управління комерційним банком є:

- 19.1. Кредитний комітет.
- 19.2. Юридичний відділ.
- 19.3. Загальні збори акціонерів.

20. Виконавчим органом банку є:

- 20.1. Збори акціонерів.
- 20.2. Рада банку.
- 20.3. Правління банку.

21. Кредитну стратегію банку формує:

- 21.1. Збори акціонерів.
- 21.2. Кредитний комітет.
- 21.3. Ревізійний комітет.

22. Контроль фінансово-господарської діяльності банку здійснює:

- 22.1. Правління банку.
- 22.2. Ревізійний комітет.
- 22.3. Кредитний комітет.

2.5. ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

1. З чим пов'язаний та якими шляхами відбувається процес створення центральних банків?

2. В яких країнах і коли виникли перші центральні банки?

3. Визначить функції центральних банків країн ринкового типу господарювання.

4. Які законодавчі документи закріпили право України на організацію та створення власної банківської системи?

5. Яким законодавчим документом були визначені функції Національного банку України, назвіть основні з них.

6. Які основні операції здійснює Національний банк України?

7. Назвіть кризові ситуації, з якими зіткнулася Україна за роки незалежності.

8. Дайте оцінку діям НБУ під час фінансових та економічних криз.

2.6. РОЗРАХУНКОВІ ЗАДАЧІ

Задача 2.6.1

Вихідні дані. Інформацію щодо відсоткових ставок за кредитами та депозитами подано у табл. 2.1 та 2.2. Порівняти процентні ставки за наданими банками України кредитами та залученими депозитами. Зробити висновки.

Таблиця 2.1

Процентні ставки депозитних корпорацій (крім НБУ) за новими кредитами, у розрізі регіонів і секторів економіки у червні 2014 року (середньозважені ставки в річному обчисленні, %)

Регіони	Резиденти (крім депозитних корпорацій)						Нерезиденти (крім депоз. корпорацій)
	Усього	у тому числі					
		інші фін. корпорації	сектор загал. держ. управління	нефін. корпорації	домашні госп-ва	неком. організації, що обслуговують дом. госп-ва	
Україна	14,9	13,2	17,1	14,2	23,0	23,2	17,0
АР Крим та м. Севастополь області	26,7	—	—	—	26,7	—	—
Вінницька	21,4	23,1	10,0	19,9	26,7	25,0	24,9
Волинська	21,6	19,7	24,9	20,5	26,8	24,9	0,0
Дніпропетровська	16,3	10,1	24,9	15,4	26,5	25,2	32,2
Донецька	16,0	17,4	24,9	16,7	10,9	23,2	47,7
Житомирська	21,9	24,8	—	18,7	28,1	24,9	0,3
Закарпатська	20,8	24,9	—	19,5	22,7	24,9	4,1
Запорізька	15,6	19,3	—	14,6	26,8	17,9	52,0
Івано-Франківська	21,5	24,9	23,0	19,1	31,3	26,3	48,6
Київська та м. Київ	13,9	13,2	21,0	13,3	22,6	24,9	17,0
Кіровоградська	20,6	24,9	—	20,1	28,6	24,9	31,7
Луганська	23,2	24,9	23,0	21,4	26,4	25,1	43,7
Львівська	21,0	23,0	—	20,2	23,6	26,2	31,0
Миколаївська	11,9	21,3	20,3	11,4	28,7	24,9	51,4
Одеська	18,8	14,3	22,0	18,3	25,8	22,7	24,0
Полтавська	19,3	24,5	21,0	18,5	26,9	24,9	73,0
Рівненська	22,2	24,9	28,0	20,4	27,8	24,9	—
Сумська	21,7	24,9	24,9	19,9	27,6	24,9	73,0
Тернопільська	13,8	24,9	21,0	13,3	27,3	24,9	36,5
Харківська	17,8	18,6	24,4	16,9	24,7	22,8	48,4
Херсонська	21,3	26,0	22,4	19,1	28,1	24,9	0,0
Хмельницька	21,4	25,6	—	19,3	28,3	24,9	5,0

Регіони	Резиденти (крім депозитних корпорацій)						Нерезиденти (крім депоз. корпорацій)
	Усього	у тому числі					
		інші фін. корпорації	сектор загал. держ. управління	нефін. корпорації	домашні госп-ва	неком. організації, що обслуговують дом. госп-ва	
Черкаська	21,1	23,3	22,3	19,8	27,1	24,9	20,9
Чернівецька	21,5	24,9	—	19,5	27,4	24,9	—
Чернігівська	21,6	25,9	18,5	19,8	27,9	24,9	—

Таблиця 2.2

**Процентні ставки депозитних корпорацій (крім НБУ)
за новими депозитами, у розрізі регіонів і секторів економіки
у червні 2014 року (середньозважені ставки в річному обчисленні, %)**

Регіони	Резиденти (крім депозитних корпорацій)						Нерезиденти (крім депоз. корпорацій)
	Усього	у тому числі					
		інші фін. корпорації	сектор заг. держ. управління	нефін. корпорації	дом. госп-ва	неком. організації, що обслуговують дом. госп-ва	
Україна	11,4	11,4	14,9	9,0	14,1	11,7	8,1
АР Крим та м. Севастополь області	20,6	—	—	—	20,6	8,5	22,3
Вінницька	14,8	14,5	—	13,3	15,5	15,2	11,4
Волинська	14,6	17,2	—	14,5	14,7	15,0	9,3
Дніпропетровська	10,7	11,8	—	8,4	14,5	15,1	9,1
Донецька	13,2	16,1	16,6	11,5	14,0	14,5	4,3
Житомирська	15,1	15,4	—	11,1	15,8	10,7	19,1
Закарпатська	13,2	14,8	—	10,8	13,5	11,3	15,8
Запорізька	14,4	12,8	9,0	12,0	15,5	14,4	14,6
Івано-Франківська	14,3	10,1	16,9	11,9	15,5	16,3	10,5
Київська та м. Київ	9,7	10,5	18,2	7,6	13,3	8,3	8,4
Кіровоградська	16,0	15,8	—	16,0	16,1	13,2	16,9
Луганська	13,5	18,6	—	11,8	14,0	15,6	11,6
Львівська	13,8	17,2	—	13,2	13,8	13,6	16,3

Регіони	Резиденти (крім депозитних корпорацій)						Нерезиденти (крім депозитних корпорацій)
	Усього	у тому числі					
		інші фін. корпорації	сектор заг. держ. управління	нефін. корпорації	дом. госп-ва	неком. організації, що обслуговують дом. госп-ва	
Миколаївська	11,9	8,8	18,0	7,7	15,7	13,8	15,5
Одеська	12,8	12,4	16,6	10,9	13,5	13,3	12,8
Полтавська	11,7	15,4	14,5	8,0	16,0	17,1	9,6
Рівненська	13,1	14,6	–	9,4	14,3	12,4	18,6
Сумська	14,0	16,4	–	10,7	15,5	17,2	17,8
Тернопільська	14,6	22,6	19,2	13,9	14,8	15,7	8,5
Харківська	13,2	15,8	–	9,5	15,0	16,2	18,0
Херсонська	14,2	16,1	8,0	12,5	14,7	17,4	15,5
Хмельницька	14,7	13,9	2,0	13,9	15,0	13,2	10,2
Черкаська	13,5	13,8	–	9,9	15,5	16,6	8,7
Чернівецька	13,5	10,8	8,5	10,8	14,0	12,0	9,7
Чернігівська	14,6	16,7	8,8	13,6	14,8	13,7	8,9

Задача 2.6.2

Вихідні дані. Побудувати графік зміни облікової ставки за 1996–2014 рр. за даними табл. 2.3. Зробити висновки.

Таблиця 2.3

Облікова ставка Національного банку України

Період	% річних	Період	% річних	Період	% річних
2014		2001		1996	
з 17.07	12.5	з 10.12	12.5	з 02.07	40.0
з 15.04	9.5	з 10.09	15.0	з 07.06	50.0
2013		з 09.08	17.0	з 22.05	63.0
з 13.08	6.5	з 11.06	19.0	з 25.04	70.0
з 10.06	7.0	з 07.04	21.0	з 08.04	75.0
2012		з 10.03	25.0	з 01.04	85.0
з 23.03	7.5	2000		з 26.03	90.0
2010		з 15.08	27.0	з 04.03	98.0
з 10.08	7.75	з 10.04	29.0	з 01.01	105
з 08.07	8.5	з 24.03	32.0	1995	
з 08.06	9.5	з 01.02	35.0	з 01.12	110

Закінчення табл. 2.3

Період	% річних	Період	% річних	Період	% річних
2009		1999		з 10.10	95
з 12.08	10.25	з 24.05	45.0	з 21.08	70
з 15.06	11.0	з 28.04	50.0	з 15.07	60
2008		з 05.04	57.0	з 07.06	75
з 30.04	12.0	1998		з 01.05	96
з 01.01	10.0	з 21.12	60.0	з 07.04	150
2007		з 07.07	82.0	з 29.03	170
з 01.06	8.0	з 29.05	51.0	з 10.03	204
2006		з 21.05	45.0	1994	
з 10.06	8.5	з 18.03	41.0	з 12.12	252
2005		з 06.02	44.0	з 25.10	300
з 10.08	9.5	1997		з 15.08	140
2004		з 24.11	35.0	з 01.08	175
з 09.11	9.0	з 15.11	25.0	з 01.07	190
з 07.10	8.0	з 01.11	17.0	1993	
з 09.06	7.5	з 05.08	16.0	з 01.05	240
2002		з 08.07	18.0	з 01.03	100
з 05.12	7.0	з 26.05	21.0	1992	
з 05.07	8.0	з 08.03	25.0	з 16.11	80
з 04.04	10.0	з 10.01	35.0	з 25.06	30
з 11.03	11.5				

Тема 3

БАНКИ ЯК ПРОВІДНІ СУБ'ЄКТИ ФІНАНСОВОГО ПОСЕРЕДНИЦТВА. ФУНКЦІЇ БАНКІВ (2 години)

3.1. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ

Фінансові посередники

Завдання банківської установи

Банк

Пасивні операції банків

Активні операції банків

Послуги банків

Позабалансові операції банків

Ліцензування

Стратегія комерційного банку

Філія банку

Представництво банку

Територіально відокремлене безбалансове відділення банку

3.2. ЗАПОВНИТИ ПРОПУЩЕНІ МІСЦЯ

1. _____ – юридична особа, яка на підставі банківської ліцензії має виключне право надавати банківські послуги, відомості про яку внесені до Державного реєстру банків.

2. _____ – формування ресурсів банку понад власний капітал.

3. _____ – це спеціалізовані професійні оператори ринку, інвестиційно-кредитні установи, що перерозподіляють ресурси між постачальниками і споживачами фінансового капіталу, між інвесторами/кредиторами та реципієнтами коштів на основі дії принципу зв'язку в динаміці руху активів.

4. _____ – акумулювання тимчасово вільних коштів та перетворення їх у позичковий капітал; перерозподіл грошової маси від економічних суб'єктів з тимчасово вільними грошовими ресурсами до суб'єктів, які потребують додаткових капіталовкладень.

5. _____ – юридична особа, яка має виключне право на підставі ліцензії НБУ здійснювати у сукупності такі операції: по залученню та розміщенню вкладів фізичних та юридичних осіб від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб.

6. _____ – це порядок видачі комерційним банкам, які набули статусу юридичної особи, дозволу на здійснення деяких чи всіх банківських операцій.

7. _____ – це вчення про найбільш ефективну діяльність комерційного банку.

8. _____ – розміщення банком власних та залучених коштів.

9. _____ – додаткові безризикові види діяльності банків.

10. _____ – не відображають руху коштів, а тому до певного часу, тобто поки не відобразяться в доходах чи видатках банку, в балансі не значаться.

11. _____ – це установа банку, яка не є юридичною особою, діє на підставі окремого положення, виступає від імені головного банку і ним фінансується, не має права здійснювати банківські операції. Відкриває поточний рахунок у НБУ.

12. _____ – відділення банку, яке здійснює лише розрахунково-касове обслуговування клієнтів та вкладні операції.

14. _____ – це банківська установа, яка не є юридичною особою. Вона діє на підставі окремого положення, виступає від імені головного банку, має свій субкореспондентській рахунок і МФО, здійснює банківські операції на основі довіреності головного банку і дозволу, виданого регіональним управлінням НБУ за місцем знаходження філії.

3.3. Теоретичні завдання

3.3.1. Поєднати певний вид фінансових посередників з їх характеристикою.

Вид фінансових посередників	Характеристика
1. Банки	А. Мають більшу частку у перерозподілі позичкового капіталу на грошовому ринку

Вид фінансових посередників	Характеристика
	Б. Не мають можливості безпосередньо впливати на ринкову кон'юнктуру й економічне зростання
2. Небанківські фінансові посередники	В. За функціональним призначенням беруть участь у формуванні пропозиції грошей
	Г. Спеціалізуються на окремих операціях
	Д. Надають широкий асортимент послуг

3.3.2. Поєднати види банків з ознаками їх класифікації.

Ознаки класифікації	Види банків
	А. Державні
1. За формою власності	Б. Роздрібні
	В. Міжнародні
2. За масштабом операцій	Г. Націоналізовані
	Д. Регіональні
	Е. Локальні
3. За територіальним охопленням	Є. Оптові
	Ж. Приватні

3.3.3. Поєднати види банків з ознаками їх класифікації.

Ознаки класифікації	Види банків
1. За колом виконуваних операцій	А. Безфілійні
	Б. Приватні
2. За порядком формування статутного фонду	В. Універсальні
	Г. З мережею філій
3. За наявністю мережі філій	Д. Публічні
	Е. Спеціалізовані

3.3.4. Поєднати функції банків та їх значення.

Функції банків	Пояснення
1. Посередництво в кредиті	А. Платіжний механізм забезпечує «обмін речовин» у господарській системі шляхом готівкових та безготівкових розрахунків
2. Стимулювання нагромаджень в економіці	Б. Трастові операції для індивідуальних і корпоративних клієнтів

Функції банків	Пояснення
3. Посередництво в платежах між окремими самостійними суб'єктами	В. Розширення кредитних ресурсів в економіці
4. Посередництво в операціях з цінними паперами	Г. Надаючи кредити, банки зменшують ступінь ризику і невизначеності в економічній системі
5. Функція довіреної особи	Д. Банки мобілізують наявні в економіці заощадження, чим створюють стимули до нагромадження коштів, які в свою чергу формуються на основі гнучкої депозитної політики
6. Здатність «робити гроші»	Е. Банки мають право виступати як інвестиційні інститути, що можуть здійснювати діяльність на ринку цінних паперів як посередника; інвестиційного консультанта; інвестиційної компанії й інвестиційного фонду

3.3.5. Поділіть витрати банку на відносно постійні та відносно змінні.

Вид витрат	Приклади витрат
1. Відносно постійні витрати	А. Виплата процентів за вкладками, депозитами і міжбанківським кредитом
	Б. Заробітна плата
	В. Плата за послуги регіональної розрахункової палати і регіонального розрахунково-касового центру
	Г. Придбання або виготовлення бланків і канцелярських товарів
2. Відносно змінні витрати	Д. Витрати на рекламу
	Е. Утримання приміщень, охорони та протипожежної сигналізації;
	Є. Витрати на відрядження
	Ж. Амортизаційні відрахування
	З. Поштово-телеграфні витрати

3.3.6. Поділіть стратегічні та оперативні фактори, що забезпечують успіх банківської діяльності.

Види факторів	Приклади
1. Стратегічні фактори	А. Мотивація до праці банківського персоналу
	Б. Орієнтація банку на клієнта: клієнт завжди правий

Види факторів	Приклади
	В. Співробітництво із зарубіжними банками
	Г. Кадровий потенціал комерційного банку
	Д. Організація внутрішнього банківського аудиту
	Е. Перехід на нові технології банківського обслуговування
2. Оперативні фактори	Є. Якість менеджменту та маркетингова активність
	Ж. Диверсифікація банківського ризику (за галузями, формами власності, видами послуг)
	З. Здійснення заходів щодо економії затрат, зниження вартості банківських послуг
	И. Рациональна структура комерційного банку

3.4. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Сукупність визначених законодавством платіжних інструментів, норм, правил, механізмів та процедур їх застосування усіма суб'єктами грошового обороту:

- 1.1. Валютна система.
- 1.2. Грошова система.
- 1.3. Платіжна система.
- 1.4. Фінансова система.

2. Державний банк – це банк:

- 2.1. 100% статутного капіталу якого належать державі.
- 2.2. 50% статутного капіталу якого належать державі.
- 2.3. 75% статутного капіталу якого належать державі.

3. У яких об'єднаннях банки можуть бути учасниками:

- 3.1. Банківська корпорація.
- 3.2. Банківська холдингова група.
- 3.3. Фінансова холдингова група.
- 3.4. Банківська корпорація, банківська холдингова група.
- 3.5. Банківська корпорація, банківська холдингова група, фінансова холдингова група.

4. Учасниками банку можуть бути:

- 4.1. Юридичні особи.
- 4.2. Фізичні особи.
- 4.3. Держава в особі Кабінету Міністрів чи України уповноважених їм органів.

4.4. Усе перераховане правильне.

5. Учасниками банку не можуть бути:

5.1. Фізичні особи.

5.2. Держава в особі Кабінету Міністрів чи України уповноважених їм органів.

5.3. Релігійні організації та благодійні організації.

6. Комерційні банки за територіальним охопленням можуть бути:

6.1. Локальні.

6.2. Роздрібні.

6.3. Безфілійні.

6.4. Приватні.

7. Державна реєстрація банків здійснюється:

7.1. Міністерством фінансів України.

7.2. НБУ.

7.3. Кабінетом Міністрів України.

8. До одержання банківської ліцензії банк:

8.1. Має право здійснювати винятково діяльність по залученню внесків.

8.2. Має право здійснювати винятково кредитну діяльність.

8.3. Не має права здійснювати банківські операції.

9. Чи може бути відмовлено в державній реєстрації банку:

9.1. Так.

9.2. Ні.

10. В яких випадках може бути відкликана банківська ліцензія?

10.1. Банківська ліцензія не може бути відкликана.

10.2. Якщо банк протягом року з моменту одержання ліцензії не виконав ні однієї банківської операції.

10.3. Банківська ліцензія видається з правом її передачі третім особам і не може бути відкликана.

11. Банк має право (при наявності дозволу НБУ):

11.1. Здійснювати діяльність у сфері матеріального виробництва.

11.2. Безпосередньо здійснювати страхову діяльність.

11.3. Здійснювати депозитарну діяльність і діяльність з ведення реєстрів іменних цінних паперів.

12. Банк має право:

12.1. Оголосити підписку на акції банку у випадку наявності збитків.

12.2. Випускати іменні акції й акції на пред'явника.

12.3. Виконувати банківські операції до внесення відомостей про нього до Державного реєстру банків.

13. Які кредитні установи беруть участь в емісії депозитних грошей?

13.1. Центральний банк.

13.2. Трастові компанії.

13.3. Страхові компанії.

13.4. Комерційні банки.

14. Укажіть, які з названих положень, що діють в Україні, відносять до основних умов видачі банківської ліцензії?

14.1. Дозвіл місцевих органів влади.

14.2. Наявність бізнес-плану.

14.3. Відсутність у даному регіоні інших банків.

15. Участь банку в капіталі будь-якого підприємства не повинна перевищувати:

15.1. 10% капіталу банку.

15.2. 15% капіталу банку.

15.3. 20% капіталу банку.

15.4. Необмежена.

16. Письмовий документ, що оформлюється у стандартній формі, з дорученням клієнта банку, що його обслуговує, на переказ вказаної суми коштів з його рахунку на рахунок одержувача:

16.1. Платіжна вимога-доручення.

16.2. Чек.

16.3. Платіжне доручення.

16.4. Акредитив.

17. Комбінований документ, що складається з вимоги продавця до покупця оплатити надіслані йому комерційні документи на відвантажені товари та доручення покупця (платника) сво-

ему банку оплатити вказані документи і перерахувати кошти продавцю:

- 17.1. Платіжна вимога-доручення.
- 17.2. Чек.
- 17.3. Платіжне доручення.
- 17.4. Акредитив.

18. Письмове розпорядження власника поточного рахунку банку, в якому рахунок відкрито (банку-емітенту), виплатити сказану суму грошей пред'явнику цього документа, найчастіше застосовується у внутрішньоміських розрахунках:

- 18.1. Платіжна вимога-доручення.
- 18.2. Чек.
- 18.3. Платіжне доручення.
- 18.4. Акредитив.

19. Зобов'язання банку оплатити платіжні вимоги, які він надає на прохання свого клієнта-платника його контрагенту-постачальнику (бенефіціару) за умов дотримання останнім передбачених у цьому документі умов поставки та платежу, застосовується в міжміських й особливо в міжнародних розрахунках, коли постачальник хоче забезпечити собі гарантію оплати поставленої продукції:

- 19.1. Платіжна вимога-доручення.
- 19.2. Чек.
- 19.3. Платіжне доручення.
- 19.4. Акредитив.

20. Який вид акредитиву ще називається гарантованим:

- 20.1. Відзивний.
- 20.2. Безвідзивний.
- 20.3. Покритий.
- 20.4. Непокритий.

21. Спеціалізовані професійні оператори ринку, інвестиційно-кредитні установи, що перерозподіляють ресурси між постачальниками і споживачами фінансового капіталу, між інвесторами / кредиторами та реципієнтами коштів на основі дії принципу зв'язку в динаміці руху активів – це:

- 21.1. Місцеві бюджети.
- 21.2. Державний бюджет.
- 21.3. Фінансові посередники.

- 21.4. НБУ.
21.5. Підприємства.

22. Економічна система є складовою:
22.1. Банківської системи.
22.2. Фінансової системи.
22.3. Кредитної системи.
22.4. Банківської та кредитної системи.
22.5. Немає правильної відповіді.

3.5. ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

1. Дайте поняття грошово-кредитної (монетарної) політики, в чому полягає її сутність.
2. Наведіть характеристику цілям монетарної політики.
3. Які Ви знаєте методи управління грошово-кредитним ринком?
4. За допомогою яких інструментів НБУ здійснює регулювання грошово-кредитного ринку?
5. На основі чого та з якою метою здійснюється обов'язкове резервування для банків України?
6. У чому полягає сутність проведення процентної політики?
7. Опишіть механізм здійснення рефінансування комерційних банків Національним банком України.
8. Як і з якою метою НБУ проводить операції з цінними паперами на відкритому ринку?
9. Опишіть як Національний банк України проводить операції з управління валютними резервами держави.

3.6. РОЗРАХУНКОВІ ЗАДАЧІ

Задача 3.6.1

Вихідні дані. Проаналізувати за даними НБУ, які наведено у табл. 3.1, стан грошової бази в Україні за 2005–2014 рр. Зробити висновки.

Таблиця 3.1

Грошова база в Україні за 2005–2014 рр.

Період	Грошова база ¹	у тому числі		
		готівкові кошти, випущені в обіг	переказні депозити ² інших депозитних корпорацій	переказні депозити ² інших секторів економіки
залишки коштів на кінець періоду, млн грн.				
2005	82 760	65 409	17 252	98

Продовження табл. 3.1

Період	Грошова база ¹	у тому числі		
		готівкові кошти, випущені в обіг	переказні депозити ² інших депозитних корпорацій	переказні депозити ² інших секторів економіки
2006	97 214	82 133	14 899	182
2007	141 901	122 470	19 050	381
2008	186 671	167 538	18 623	510
2009	194 965	170 536	23 183	1 246
2010	225 692	200 092	24 404	1 195
2011	239 885	209 565	29 185	1 135
2012	255 283	222 786	31 158	1 340
2013				
червень	275 745	241 901	32 549	1 295
липень	278 889	246 487	31 019	1 383
серпень	283 675	248 112	34 240	1 323
вересень	284 564	246 714	36 568	1 282
жовтень	288 140	248 953	37 879	1 308
листопад	288 587	250 385	36 814	1 388
грудень	307 139	261 870	43 964	1 305
2014				
січень	294 458	257 600	35 528	1 330
лютий	308 426	274 865	32 267	1 294
березень	329 061	290 564	37 213	1 285
квітень	338 872	301 172	36 411	1 289
травень	342 973	309 169	32 506	1 298
червень	350 912	312 878	36 675	1 359
зміна у річному обчисленні, %				
2005	53,9	43,2	115,2	28,8
2006	17,5	25,6	-13,6	85,3
2007	46,0	49,1	27,9	109,3
2008	31,6	36,8	-2,2	34,0
2009	4,4	1,8	24,5	144,3
2010	15,8	17,3	5,3	-4,1
2011	6,3	4,7	19,6	-5,0
2012	6,4	6,3	6,8	18,1
2013				
червень	13,4	10,8	37,0	13,3
липень	13,8	12,3	27,2	15,6
серпень	13,6	12,6	21,2	11,2
вересень	14,8	13,5	25,3	-2,0
жовтень	17,3	16,6	23,0	-3,2

Період	Грошова база ¹	у тому числі		
		готівкові кошти, випущені в обіг	переказні депозити ² інших депозитних корпорацій	переказні депозити ² інших секторів економіки
листопад	20,9	20,4	25,2	15,9
грудень	20,3	17,5	41,1	-2,7
2014				
січень	17,0	19,2	3,4	-0,1
лютий	21,0	24,6	-2,8	8,0
березень	28,5	29,1	24,8	9,3
квітень	26,8	25,9	35,9	6,6
травень	26,7	32,0	-7,8	1,9
червень	27,3	29,3	12,7	4,9

¹Грошова база – сукупність готівкових коштів, випущених в обіг НБУ, коштів обов'язкових резервів, коштів на кореспондентських рахунках та інших коштів інших депозитних корпорацій (банків), коштів інших фінансових корпорацій, нефінансових корпорацій і домашніх господарств (працівників НБУ) у Національному банку України.

²Переказні депозити – фінансові активи, що за першою вимогою можуть бути обміняні на готівкові кошти за номіналом та безпосередньо використані для здійснення платежу.

Задача 3.6.2

Вихідні дані. За інформацією, що наведено у табл. 3.2, проаналізувати активи та пасиви Національного банку України. Зробити висновки.

Таблиця 3.2

Балансовий звіт Національного банку України (залишки коштів на кінець періоду, млн грн)

1. Активи									
Період	Монетарне золото та СПЗ	Готівкові кошти та депозити	Цінні папери, крім акцій	Кредити	Акції та інші форми участі в капіталі	Похідні фінансові інструменти	Інша дебіторська заборгованість	Нефінансові активи	Усього активів
2005	1 398	78 735	20 578	10 410	145	–	10 521	3 213	124 999
2006	1 814	70 717	43 477	10 856	145	–	10 764	3 464	141 237
2007	2 489	87 754	77 710	10 787	150	–	11 034	8 409	198 333

Продовження табл. 3.2

2008	4 144	115 327	135 888	72 632	187	—	20 159	7 790	356 128
2009	5 942	98 020	165 352	91 332	217	—	18 144	9 249	388 257
2010	7 254	122 401	206 362	78 650	217	—	31 604	10 233	456 721
2011	8 202	101 454	225 187	78 222	234	—	29 152	10 965	453 416
2012	9 252	60 562	233 830	82 520	400	—	31 261	12 284	430 108
2013									
червень	7 067	47 999	264 780	73 358	483	—	17 256	12 182	423 125
липень	7 922	40 771	272 458	74 023	483	—	20 585	12 316	428 558
серпень	9 020	31 501	276 851	71 933	483	—	22 193	11 609	423 590
вересень	8 529	38 310	274 294	70 237	483	—	17 663	11 611	421 128
жовтень	8 894	32 339	271 994	71 762	483	—	21 991	11 752	419 216
листопад	8 060	35 748	255 234	77 551	553	—	20 948	11 726	409 820
грудень	8 021	58 148	254 593	82 808	554	—	17 759	11 757	433 639
2014									
січень	8 463	41 483	252 287	81 238	554	—	24 923	11 749	420 696
лютий	11 052	35 898	282 540	93 863	560	—	37 214	11 976	473 102
березень	11 896	35 766	297 411	111 196	560	—	48 345	12 071	517 245
квітень	12 636	30 551	304 903	117 067	560	—	55 785	12 460	533 963
травень	11 159	70 799	326 582	118 174	560	—	43 010	13 866	584 149
червень	11 748	71 331	316 307	122 837	560	—	44 195	14 345	581 324

2. Пасиви

Період	Готівкові кошти, випущені в обіг	Депозити	Цінні папери, крім акцій	Кредити	Похідні фінансові інструменти	Інша кредиторська заборгованість	СПЗ, отримані в порядку розподілення	Акції та інші форми участі в капіталі	Усього пасивів
2005	65 409	52 374	2 427	335	—	1 090	—	3 364	124 999
2006	82 133	48 982	180	255	—	1 378	—	8 309	141 237
2007	122 470	48 308	3 117	156	—	2 186	—	22 096	198 333
2008	167 538	85 039	2 809	124	—	2 713	—	97 905	356 128
2009	170 536	91 944	3 421	59	—	16 271	1 020	105 005	388 257
2010	200 092	124 999	9 441	—	—	17 187	999	104 002	456 721
2011	209 565	120 787	5 529	—	—	17 699	999	98 838	453 416
2012	222 786	91 904	334	—	—	17 156	1 001	96 928	430 108
2013									
червень	241 901	82 232	5 645	—	—	23 750	979	68 618	423 125

Закінчення табл. 3.2

липень	246 487	81 865	6 476	—	—	20 827	985	71 918	428 558
серпень	248 112	79 756	2 717	—	—	25 053	986	66 966	423 590
вересень	246 714	81 647	1 852	—	—	19 991	999	69 924	421 128
жовтень	248 953	78 155	2 193	—	—	16 902	1 001	72 011	419 216
листопад	250 385	72 551	702	—	—	16 861	999	68 322	409 820
грудень	261 870	82 893	3 126	—	—	16 622	1 006	68 122	433 639
2014									
січень	257 600	74 607	1 061	—	—	16 662	999	69 767	420 696
лютий	274 865	72 624	3 423	—	—	16 990	1 259	103 942	473 102
березень	290 564	81 185	6 285	—	—	28 557	1 379	109 275	517 245
квітень	301 172	81 731	5 867	—	—	24 236	1 439	119 518	533 963
травень	309 169	128 893	10 652	—	—	17 549	1 477	116 408	584 149
червень	312 878	121 044	7 353	—	—	22 527	1 489	116 034	581 324

Тема 4

ОПЕРАЦІЇ БАНКІВ З ОБСЛУГОВУВАННЯ ПЛАТІЖНОГО ОБОРОТУ (2 години)

4.1. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ

Платіжне доручення

Платіжна вимога-доручення

Розрахунковий чек

Ліміт чекової книжки

Покриті (депоновані) акредитиви

Непокриті акредитиви

Відкличні акредитиви

Безвідкличні акредитиви

Інкасування векселя

Доміциляція векселя

Розрахунки в порядку планових платежів

Розрахунки, базовані на заліку взаємних вимог

Поточні рахунки

Бюджетні рахунки

Кредитні рахунки

Депозитні рахунки

Міжбанківські кореспондентські відносини

Банки-кореспонденти

Рахунок «Лоро»

Рахунок «Ностро»

Касові операції банку

4.2. ЗАПОВНИТИ ПРОПУЩЕНІ МІСЦЯ

1. _____ — це письмове доручення банку провести перерахування коштів з рахунку чекодателя (платника) на рахунок чекодержателя (отримувача коштів).

2. _____ — це доручення підприємства обслуговуючому його банку про перерахування певної суми зі свого рахунку на рахунок іншого підприємства.

3. _____ - _____ — це вимога постачальника до покупця оплатити на підставі направлених йому поза банком розрахункових і відвантажувальних документів вартість поставленої за договором продукції, виконаних робіт і наданих послуг.

4. _____ — це максимальна сума, на яку платник може виписати чек (чеки) з цієї книжки.

5. _____ — це акредитиви, для відкриття яких банк покупця перераховує кошти платника на окремий рахунок, що відкривається в банку постачальника або покупця.

6. _____ — це акредитиви, які виставлені без депонування коштів. Такі акредитиви можуть виставлятися в банку покупця. В банку постачальника вони можуть відкриватися тільки при наявності кореспондентських відносин між банками.

7. _____ — це доручення векселедавця банку сплатити за векселем в установленний строк за рахунок завчасно внесеної в банк суми або стабільного залишку грошей, що повинні бути на рахунку.

8. _____ в _____ — у разі рівномірних і постійних поставок товарів і наданих послуг покупці можуть розраховуватися з постачальниками в порядку планових платежів, при яких розрахунки здійснюються періодично за домовленістю сторін.

9. _____ — це акредитиви, які можуть бути змінені або анульовані банком покупця без попереднього погодження з постачальником (наприклад, у випадку недотримання умов, передбачених договором, дострокової відмови банку-покупця гарантувати платежі за акредитивом); всі розпорядження про зміну умов відкличного акредитива платник повідомляє своєму банку, який повідомляє банк постачальника, а останній — самого постачальника.

10. _____ — це акредитиви, які можуть бути змінені або анульовані тільки за згодою постачальника, на користь якого він відкритий.

11. _____ — це виконання банком доручення векселедержателя на стягнення платежу з боржника.

12. _____, _____ — при цій формі розрахунків кожне підприємство є одночасно і покупцем, і постачальником різних видів товарів чи послуг.

13. _____ — рахунки, які відкриваються підприємствам усіх видів та форм власності для зберігання грошових коштів та здійснення розрахунків за всіма видами їх діяльності.

14. _____ — рахунки, які відкриваються на підставі укладеного депозитного договору між власником рахунку та установою банку на визначений у договорі строк.

15. _____ — це договірні відносини між банками, мета яких — здійснення платежів і розрахунків за дорученням один одному. Вони регламентуються угодою про кореспондентські відносини між банками, які знаходяться як усередині країни, так і за її межами.

16. _____ — рахунки, які відкриваються підприємствам (їх відокремленим підрозділам), яким виділяються кошти за рахунок державного або місцевого бюджету для цільового їх використання.

17. _____ — рахунки, які відкриваються на договірній основі як юридичним, так і фізичним особам в будь-якій установі банку, яка має право видавати кредити, з дотриманням чинного законодавства.

18. _____ — комерційні банки, які встановили між собою кореспондентські відносини називаються.

19. _____ — рахунок, відкритий комерційним банком банку-кореспонденту.

20. _____ — операції банку з прийому від клієнтів готівки, її видачі, а також організації обігу готівки між клієнтом і банком.

21. _____ — рахунок даного комерційного банку в банку-кореспонденті.

4.3. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАВДАННЯ

4.3.1. Узгодити терміни та їх сутність.

Термін	Поняття
А. Банківська система	1. Відокремлений підрозділ комерційного банку, розташований поза місцем знаходження банку, що не має прав юридичної особи та самостійного балансу.
Б. Комерційні банки	2. Розміщення власних та залучених коштів банку для отримання максимального прибутку.
В. Комісійні операції	3. Банки, які обмежують свою діяльність однією або декількома банківськими операціями.
Г. Спеціалізовані банки	4. Операції, які банк виконує за дорученням своїх клієнтів та стягує з них плату у вигляді комісійних.
Д. Пасивні операції	5. Кредит, що надається одним комерційним банком іншому.
Е. Депозитні операції	6. Сукупність операцій, спрямованих на формування ресурсів комерційного банку.

Термін	Поняття
Є. Облікова ставка	7. Операції банків із залучення грошових коштів юридичних та фізичних осіб у внески на обумовлений термін або за вимогою.
Ж. Трестові операції	8. Надання банками за певну плату клієнтам комерційної та некомерційної інформації.
З. Центральний банк	9. Центробанк та кредитні організації й їхні асоціації.
И. Банківська асоціація	10. Універсальні кредитні установи, які здійснюють широке коло операцій на фінансовому ринку.
І. Активні операції	11. Основна форма безготівкових розрахунків.
Ї. Міжбанківський кредит	12. Громадська некомерційна організація, членами якої є комерційні банки, яку створено з метою представлення їхніх інтересів у органах законодавчої, виконавчої, судової влади, а також з метою координації й удосконалення їх діяльності.
Й. Інформаційні послуги	13. Відсотки за кредитами, які центробанк використовує при кредитуванні комерційних банків.
К. Платіжне доручення	14. Банк, що є офіційним провідником грошово-кредитної політики держави.
Л. Філія банку	15. Передача у довірче управління окремих цінних паперів та їх портфелів; платіжні функції, пов'язані з обслуговуванням цінних паперів; управління активами пенсійних та інвестиційних фондів.

4.3.2. Узгодити терміни та їх сутність.

Терміни	Поняття
А. Розрахунково-касові операції	1. Metали, які вводять у склад сплавів благородних металів для надання їм більшої міцності.
Б. Міжбанківський кліринг	2. Рахунок банку, на якому обліковують певну кількість металу у грамах з визначенням його чистоти.
В. Лігатура	3. Процес отримання дорогоцінних металів високої чистоти шляхом їх розділення та виділення з них забруднюючих домішок.
Г. Поточний валютний рахунок	4. Операції, що пов'язані з веденням рахунків у гривнях та іноземній валюті, здійсненням розрахунків та платежів клієнта, а також отриманням й зарахуванням коштів на рахунок у безготівковій формі; з видачею готівки з рахунку, внесенням коштів на рахунок, зберіганням й перевезенням.

Терміни	Поняття
Д. Фінансовий кредит	5. Діяльність банку, пов'язана з інкасуванням, зберіганням та видачею готівки.
Е. Комерційний кредит	6. Система безготівкових розрахунків між банками шляхом заліку взаємних грошових вимог юридичних осіб.
Є. Металевий рахунок	7. Форма довгострокової оренди, пов'язана з передаванням у користування майна для підприємницької діяльності.
Ж. Лізинг	8. Форма кредитування експортера шляхом купівлі банком без обороту на продавця векселів із зовнішньоторговельних операцій.
З. Іпотека	9. Форма кредитування, за якої кредит покупцю надається у формі відстрочки платежу.
И. Валютні операції	10. Застава нерухомості для забезпечення грошової вимоги кредитора до боржника.
І. Касові операції	11. Рахунок, призначений для обліку операцій з валютою, що надходить від експорту товарів (робіт, послуг).
Ї. Форфетування	12. Дії щодо організації й управління грошовими відносинами, що виникають під час руху валюти та цінних паперів у валюті.
Й. Афінаж	13. Рахунок, призначений для обліку операцій з валютою, отриманою на внутрішньому валютному ринку.
К. Транзитний валютний рахунок	14. Пряме надання кредитором грошів позичальнику.
Л. Онкольний кредит	15. Кредит, що надається під забезпечення цінних паперів й товарів та погашається на першу вимогу.

4.3.3. Узгодити терміни та їх сутність.

Терміни	Поняття
А. Касове обслуговування клієнтів	1. Операції комерційних банків щодо прийому готівки і зарахування її на відповідні рахунки, видачі готівки клієнтам за їхньою вимогою на відповідні цілі.
Б. Інкасатор	2. Каси банку, здійснюють прийом грошей після операційного дня.
В. Касовий оборот	3. Каси банку, які працюють протягом робочого дня.
Г. Інкасація готівки	4. Період, протягом якого банк надає грошові послуги.
Д. Денні каси	5. Переміщення їх з кас підприємств у каси комерційних банків.

Терміни	Поняття
Е. Прогнозування касових оборотів банку	6. Особа, що приймає готівку від підприємств для їхньої подальшої здачі в каси банку.
Є. Вечірні каси	7. Обсяг видач і надходжень готівки через касу комерційного банку.
Ж. Операційний день банку	8. Розрахунок очікуваних сум надходжень і видач наявних через банківські каси.
З. Символ	9. Умовне цифрове позначення статей розрахунку касових оборотів банків.

4.3.4. Узгодити терміни та їх сутність.

Терміни	Поняття
А. Фінансова холдингова група	1. Законодавчо визначена, чітко структурована сукупність фінансових посередників грошового ринку, що займаються банківською діяльністю.
Б. Банківська холдингова група	2. Залучення у вклади грошових коштів фізичних і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб.
В. Банківська корпорація	3. Банк, в кому більш ніж 50% активів є активами одного типу.
Г. Державний банк	4. Банк в якому більш ніж 50% його пасивів є внесками фізичних осіб
Д. Банківська система	5. Юридична особа, яка має виключне право на підставі ліцензії Національного банку України здійснювати у сукупності такі операції: залучення у вклади грошових коштів фізичних і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб.
Е. Спеціалізований банк	6. Банк, у якому частка капіталу, що належить хоча б одному нерезиденту, перевищує 10 відсотків.
Є. Банківська діяльність	7. Документ, який видається Національним банком України в порядку і на умовах, визначених у цьому Законі, на підставі якого банки мають право здійснювати банківську діяльність.
Ж. Банк	8. Реєстр, що ведеться Національним банком України і містить відомості про державну реєстрацію усіх банків.
З. Спеціалізований ощадний банк	9. Банк, сто відсотків статутного капіталу якого належать державі.
И. Державний реєстр банків	10. Юридична особа (банк), засновниками та акціонерами якої можуть бути виключно банки, яка створюється з метою концентрації капіталів банків для підвищення їх загальної ліквідності та платоспроможності, а також забезпечення координації та нагляду за їх діяльністю.

Терміни	Поняття
І. Банк з іноземним капіталом	11. Банківське об'єднання, до складу якого входять виключно банки, причому материнському банку має належати не менше 50 відсотків акціонерного (пайового) капіталу або голосів кожного з інших учасників групи, які є його дочірніми банками та, в свою чергу, не мають права володіти акціями материнського банку.
ІІ. Банківська ліцензія	12. Банківське об'єднання, яке складається переважно або виключно з установ, що надають фінансові послуги, причому серед них має бути щонайменше один банк, і материнська компанія має бути фінансовою установою, якій має належати більше 50 відсотків акціонерного (пайового) капіталу кожного з учасників.

4.4. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Основні форми безготівкових розрахунків:

- 1.1. Чеки.
- 1.2. Векселі.
- 1.3. Платіжні доручення.

2. Основні банківські послуги:

- 2.1. Фінансове консультування.
- 2.2. Операції з цінними паперами.
- 2.3. Фінансове консультування, операції з цінними паперами, лізинг обладнання.

3. Розрахунково-касові операції – це:

- 3.1. Активні операції.
- 3.2. Пасивні операції.
- 3.3. Комісійні операції.

4. Рахунок, що відкривається юридичною особою для здійснення підприємницької діяльності:

- 4.1. Кореспондентський рахунок.
- 4.2. Поточний рахунок.
- 4.3. Розрахунковий рахунок.
- 4.4. Металевий рахунок.

5. Звичайна пластикова картка – це:
 - 5.1. Картка, що має постійний кредит.
 - 5.2. Картка з інформацією на магнітній стрічці.
 - 5.3. Проста картка з фіксованою купівельною спроможністю.

6. Як називають пристрій для проведення самообслуговування банківських операцій:
 - 6.1. Торговий термінал.
 - 6.2. Банкомат.
 - 6.3. Пункт видачі готівки.

7. Який з нижче наведених є режимом роботи банкомату:
 - 7.1. Режим реального часу.
 - 7.2. Довгостроковий період часу.
 - 7.3. Короткий період часу.

8. Інтернет – це:
 - 8.1. Локальна мережа.
 - 8.2. Глобальна мережа.
 - 8.3. Корпоративна мережа.

9. Пластикова картка може бути:
 - 9.1. Магнітною.
 - 9.2. Довгостроковою.
 - 9.3. Середньостроковою.

10. На підставі яких документів банки приймають готівку від своїх клієнтів?
 - 10.1. Касовий ордер; оголошення на внесення готівки.
 - 10.2. Прибутковий касовий ордер.
 - 10.3. Чек; прибутковий касовий ордер.

11. На підставі яких документів банки видають готівку своїм клієнтам?
 - 11.1. Заяви клієнта.
 - 11.2. Видаткового касового ордера; грошового чека.
 - 11.3. Видаткового касового ордера; заяви.

12. На підставі яких документів складається прогнозний розрахунок касових оборотів банку?
 - 12.1. Касової заявки клієнтів.

12.2. Касових планів за попередній період.

12.3. Звітності про касові обороти банку.

13. Яка основна стаття доходної частини прогнозного розрахунку касових оборотів комерційного банку?

13.1. Надходження торгового виторгу.

13.2. Надходження на рахунки колективних сільськогосподарських підприємств.

13.3. Надходження від усіх видів транспорту.

14. Прогнозування касових оборотів банку – це:

14.1. Розрахунок очікуваних сум надходжень готівки у банківські каси.

14.2. Розрахунок очікуваних сум видач з банківських кас.

14.3. Розрахунок очікуваних сум надходжень і видач через банківські каси.

15. Інструмент комерційного кредиту, що виступає у вигляді відстрочки платежу за продані товари та послуги:

15.1. Чек.

15.2. Банкнота.

15.3. Вексель.

15.4. Інкасо.

16. Який з цих документів прийнято на Женевській конференції 1930 року:

16.1. Женевська вексельна конвенція № 358.

16.2. Одноманітний закон про переказний вексель та простий вексель.

16.3. Конвенція про врегулювання колізій законів про переказний та простий вексель № 359.

16.4. Конвенція про закони щодо гербового збору стосовно переказного та простого векселя № 360.

16.5. Правильні відповіді 1 та 2.

16.6. Правильні відповіді 1, 3, 4.

17. Якщо в тексті векселя не вказано вексельний строк, вважається, що він підлягає оплаті:

17.1. Через 2 місяці після дати складання.

17.2. Через рік після дати складання.

17.3. За поданням.

17.4. Через рік після подання.

17.5. Недійсний.

18. За відсутності певного позначення місцем платежу та проживання платника вважаються:

18.1. Адреса ремітента.

18.2. Адреса векселедавця.

18.3. Місце, позначене поруч з назвою платника.

18.4. Банк або біржа.

18.5. Недійсний.

19. Нарахування відсотків (з дня складання векселя) на вексельну суму можливе, якщо:

19.1. Вексель підлягає сплаті у визначену дату.

19.2. Вексель підлягає сплаті за пред'явленням.

19.3. Неможливе.

20. Нарахування відсотків (з дня складання векселя) на вексельну суму можливе, якщо:

20.1. Вексель підлягає сплаті у певний строк від складання.

20.2. Вексель підлягає сплаті у певний термін від пред'явлення.

20.3. Неможливе.

21. Фінансова система є складовою:

21.1. Банківської системи.

21.2. Кредитної системи.

21.3. Економічної системи.

22. Кредитна система є складовою:

22.1. Банківської системи.

22.2. Фінансової системи.

22.3. Немає правильної відповіді.

4.5. ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

1. Дайте визначення та поняття фінансовим посередникам.

2. В чому полягають основні завдання фінансових посередників?

3. Чому банки відіграють ключову роль серед інших фінансових посередників?

4. Розкрийте сутність поняття «банк».

5. Охарактеризуйте банки за видами діяльності.

6. Визначить основні функції та операції комерційних банків.

7. В чому полягає важливість функціонування банків на фінансовому ринку України?
8. Основні принципи діяльності комерційного банку.
9. Порядок реєстрації комерційного банку.
10. Порядок ліцензування діяльності комерційного банку.
11. Основи організації грошових розрахунків.
12. Порядок оформлення розрахункових документів та їх приймання установами банків.
13. Форми безготівкових розрахунків та їх характеристика.
14. Порядок відкриття рахунків у банках.
15. Міжбанківські кореспондентські відносини.
16. Організація готівкових грошових розрахунків.

4.6. РОЗРАХУНКОВІ ЗАДАЧІ

Задача 4.6.1

Вихідні дані. Комерційний банк станом на 1 квітня мав 5 млн грн власних та 20 млн грн залучених ресурсів. Кредитні вкладення становили 23 млн грн.

Визначити розмір надлишку/нестачі банківських ресурсів.

Задача 4.6.2

Вихідні дані. ПАТ КБ «Кредит» виконує операції із залучення грошових коштів підприємств та населення на вклади. На 1 квітня залишки коштів на депозитних рахунках підприємств становили 21 млн грн, на рахунках громадян – 45 млн грн. 2 квітня обороти за припливом вкладів становили 3 млн грн, а за видатками – 19 млн грн. Цього дня закінчився строк депозитної угоди на 6 млн грн, і депозит разом з нарахованими процентами, що становили 1 млн грн, було перераховано через кореспондентський рахунок банку на розрахунковий рахунок підприємства.

Визначити розмір депозитів та вкладів, які можуть бути використані банком як ресурси.

Задача 4.6.3

Вихідні дані. В ПАТ КБ «Аркада» стан банківських ресурсів характеризується такими даними, млн грн (табл. 4.1).

Показники діяльності ПАТ КБ «Аркада»

Показник	Варіант		
	I	II	III
Прибуток банку	1500	1600	1700
Фонди банку	50 000	55 000	60 000
Кошти на рахунках підприємств	89 000	78 500	98 000
Вклади громадян	1000	1500	2000
Кошти, одержані від інших банків	1350	–	1500
Інші пасиви	2350	1800	1800
Короткострокові кредити	130 000	133 000	162 500
Довгострокові кредити	80	–	1600
Відвернені кошти за рахунок прибутку	1500	4400	1000
Кредити, надані іншим банкам	5000	4000	–
Каса	400	400	300
Інші активи	500	200	600

1. Визначити розмір надлишку/нестачі банківських ресурсів.
2. Яких заходів має вжити банк в кожному конкретному випадку?

Задача 4.6.4

Вихідні дані. Комерційний банк здійснював емісію акцій номінальною вартістю 1000 грн і загальною кількістю 200 тис. штук. Із загальної кількості емітованих акцій 80 тис. були реалізовані за ціною 1200 грн за одну акцію.

Визначити розмір статутного капіталу та емісійного доходу банку від емісії акцій.

Задача 4.6.5

Вихідні дані. Валові доходи комерційного банку за звітний рік становили 350 млн грн, а валові витрати – 270 млн грн. Податок на прибуток – 19%. Відрахування до резервного фонду встановлені загальними зборами акціонерів у розмірі 4%, а законодавством України – у розмірі 5%.

Визначити розмір відрахувань до резервного фонду комерційного банку.

Задача 4.6.6

Вихідні дані. Доход за облігаціями номіналом 2 000 грн виплачується кожні півроку за ставкою 35% річних. Обчислити суму доходу з кожної виплати.

Тема 5
ПАСИВНІ ОПЕРАЦІЇ БАНКІВ
ІЗ ЗАЛУЧЕННЯ ТА ЗАПОЗИЧЕННЯ КОШТІВ
(2 години)

5.1. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ

Капітал комерційного банку

Пасивні операції

Власний капітал банку

Захисна функція власного капіталу

Функція забезпечення оперативної діяльності

Регулююча функція власного капіталу

Статутний капітал банку

Резервний фонд банку

Нерозподілений прибуток

Капітал банку

Гібридні інструменти

Залучений капітал банку

Депозит

Депозити до запитання

Строкові депозити

Облігація

Банківський вексель

Міжбанківський кредит

Операції РЕПО

Управління банківськими ресурсами

5.2. ЗАПОВНИТИ ПРОПУЩЕНІ МІСЦЯ

1. _____ – це сукупність грошових коштів, які знаходяться у розпорядженні банку і використовуються ним для здійснення активних операцій.

2. _____ – це грошові кошти, внесені акціонерами банку, а також кошти, утворені в процесі подальшої діяльності банку.

3. _____ – власний капітал слугує насамперед для страхування інтересів вкладників і кредиторів банку, а також для покриття поточних збитків від банківської діяльності.

4. _____ — це операції, за допомогою яких комерційні банки формують свої ресурси; забезпечують формування ресурсів банку, необхідних йому понад власний капітал для здійснення нормальної діяльності, забезпечення ліквідності та одержання доходу.

5. _____ — через фіксацію розміру власного капіталу регулюючі органи впливають на діяльність банку в цілому.

6. _____ — капітал, що формується під час організації нового банку шляхом випуску і реалізації акцій.

7. _____ — є дорядною для власного капіталу банку; ця функція відчутна на перших кроках діяльності банку, коли за рахунок власного капіталу формується його інфраструктура і розгортається діяльність (фінансується придбання комп'ютерної та оргтехніки, будівництво (оренда) офісів).

8. _____ — це грошові ресурси, що резервуються банком для забезпечення непередбачених витрат, покриття збитків від банківської діяльності, а також виплати дивідендів з привілейованих акцій, якщо недостатньо прибутку.

9. _____ — сума власних коштів банку, що становить фінансову основу його діяльності та джерело ресурсів.

10. _____ — інноваційні інструменти, тобто інструменти з пільгами щодо погашення, як наприклад, «ступеневі» інструменти; неінноваційні інструменти, тобто інструменти, які не мають пільг щодо погашення; некумулятивні безстрокові привілейовані акції (базовий капітал 1-го рівня).

11. _____ — залишається після розподілу чистого прибутку на сплату податків, формування резерву та виплату дивідендів власникам і призначається на капіталізацію, тобто на розширення банківського бізнесу.

12. _____ — це кредиторська заборгованість банку, що виникла внаслідок попередніх операцій і яка має бути погашена у визначений термін.

13. _____ — це кошти, що залучені на депозит без визначеного строку погашення та поповнюються і використовуються власниками залежно від потреби в цих коштах; розміщуються у банку на поточних, кореспондентських та бюджетних рахунках клієнтів і використовуються ними для здійснення поточних розрахунків.

14. _____ — це кошти, що зберігаються на окремих депозитних рахунках у банку протягом строку, який визначається у депозитній угоді.

15. _____ — це грошові кошти, які внесені у банк клієнтами, зберігаються на їх рахунках і використовуються згідно з укладеною угодою та банківським законодавством.

16. _____ — це цінний папір, що емітується банком для залучення коштів; власники таких цінних паперів фактично надають банку довгострокову позику, за що отримують фіксований прибуток протягом терміну дії позики; з настанням терміну погашення банк повертає власнику номінальну вартість цього цінного папера.

17. _____ — на відміну від сертифіката може бути використаний власником як платіжний засіб за товари і послуги, причому новий власник такого папера може передати його третій особі шляхом індосаменту.

18. _____ — операції з цінними паперами, які складаються з двох частин і при яких укладається єдина генеральна угода між учасниками ринку (НБУ та комерційними банками) про продаж-купівлю державних цінних паперів на певний строк із зобов'язанням зворотного продажу-купівлі у визначений термін або на вимогу однієї із сторін за заздалегідь обумовленою ціною.

19. _____ — це діяльність, пов'язана із залученням грошових коштів вкладників та інших кредиторів, визначенням розміру і відповідної структури джерел грошових коштів у тісному зв'язку з їх розміщенням.

20. _____ — це позичковий капітал комерційного банку, що передається іншому банку у тимчасове користування на умовах повернення і платності.

5.3. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАВДАННЯ

5.3.1. Розділити джерела власного та залученого капіталу банку.

Капітал банку	Джерела утворення
А. Власний	1. Статутний капітал банку
	2. Кошти на поточних та інших рахунках клієнтів
	3. Резервний та інші фонди банку
	4. Депозити юридичних та фізичних осіб

Капітал банку	Джерела утворення
Б. Залучений	5. Резерви на покриття різноманітних ризиків
	6. Отримані міжбанківські кредити
	7. Нерозподілений прибуток
	8. Облігації власного випуску

5.3.2. Поєднати функції власного капіталу банку з їх характеристиками.

Функції власного капіталу банку	Характеристика
1. Захисна	А. Через фіксацію розміру власного капіталу регулюючі органи впливають на діяльність банку в цілому
2. Забезпечення оперативної діяльності	Б. Власний капітал слугує для страхування інтересів вкладників і кредиторів банку, а також для покриття поточних збитків від банківської діяльності
3. Регулююча	В. Є другорядною; ця функція відчутна на перших кроках діяльності банку, коли за рахунок власного капіталу формується його інфраструктура і розгортається діяльність (фінансується придбання комп'ютерної та оргтехніки, будівництво (оренда) офісів)

5.3.3. Поєднати види залучення коштів з прикладами залучення.

Види залучення коштів	Приклади залучення
А. Депозитне	1. Одержання позичок на міжбанківському ринку
	2. Залучення коштів на поточні рахунки
	3. Одержання позичок від НБУ
	4. Залучення коштів на строкові депозитні рахунки
Б. Недепозитне	5. Випуск банківських облігацій
	6. Залучення коштів на ощадні рахунки
	7. Випуск банківських векселів

5.3.4. Поєднати джерела формування власного капіталу банку з їх характеристикою.

Джерела формування власного капіталу банку	Характеристика
1. Статутний капітал	А. Грошові ресурси, що резервуються банком для забезпечення непередбачених витрат, покриття збитків від банківської діяльності, а також виплати дивідендів за привілейованими акціями, якщо недостатньо прибутку
2. Резервний фонд	Б. Фонд основних коштів, фонд переоцінки основних засобів, які призначені для виробничого та соціального розвитку банку
3. Спеціальні фонди	В. Залишається після розподілу чистого прибутку на сплату податків, формування резерву та виплату дивідендів власникам і призначається на розширення банківського бізнесу
4. Нерозподілений прибуток	Г. Формується під час організації нового банку шляхом випуску і реалізації акцій; формується лише за рахунок власних коштів акціонерів

5.3.5. Поєднати компоненти та рівні регулятивного капіталу банку відповідно до Базеля-II.

Рівень капіталу	Компоненти
1. Капітал 1-го рівня	А. – Короткостроковий субординований борг – Чистий прибуток торгового портфеля (який враховується згідно із законодавством ЄС)
2. Капітал 2-го рівня	Б. – Спlachений статутний капітал – Розкриті резерви, створені з прибутку – Гібридні інструменти першого рівня
3. Капітал 3-го рівня	В. – Довгостроковий субординований борг – Результати переоцінки основних засобів – Загальні резерви – Резерви, які не розкриті у звітності, яка публікується – Нереалізований прибуток переоцінки пайових цінних паперів (45% від величини) – Гібридні інструменти (позиковий / власний капітал)

5.3.6. Поєднати коефіцієнти капіталу та порядок їх розрахунку.

Коефіцієнти капіталу	Порядок розрахунку
1. Коефіцієнт капіталу всього (мінімум 8%)	А. Капітал нижнього 2-го рівня / Капітал 1-го рівня

Коефіцієнти капіталу	Порядок розрахунку
2. Коефіцієнт капіталу 1-го рівня (мінімум 4%)	Б. Загальний капітал 2-го рівня / Капітал 1-го рівня
3. Коефіцієнт гібридного капіталу 1-го рівня (мінімум 15%)	В. Власний капітал / Активи, зважені на ризик
4. Коефіцієнт капіталу нижнього 2-го рівня (мінімум 50%)	Г. Капітал 1-го рівня / Активи, зважені на ризик
5. Коефіцієнт капіталу 2-го рівня (мінімум 100%)	Д. Гібридний капітал 1-го рівня / Загальний капітал 1-го рівня

5.3.7. Поєднати поняття та їх сутність.

Поняття	Сутність
1. Депозити до запитання	А. Операції з цінними паперами, які складаються з двох частин і при яких укладається єдина генеральна угода між учасниками ринку (НБУ та комерційними банками) про продаж-купівлю державних цінних паперів на певний строк із зобов'язанням зворотного продажу-купівлі у визначений термін або на вимогу однієї із сторін за заздалегідь обумовленою ціною
2. Строкові депозити	Б. Це кошти, що зберігаються на окремих депозитних рахунках у банку протягом строку, який визначається у депозитній угоді
3. Облігація	В. Це кошти, що залучені на депозит без визначеного строку погашення та поповнюються і використовуються власниками залежно від потреби в цих коштах; розміщуються у банку на поточних, кореспондентських та бюджетних рахунках клієнтів і використовуються ними для здійснення поточних розрахунків
4. Банківський вексель	Г. Це цінний папір, що емітується банком для залучення коштів; власники таких паперів фактично надають банку довгострокову позику, за що отримують фіксований прибуток протягом терміну дії позики; з настанням терміну погашення банк повертає власнику номінальну вартість даного паперу
5. Міжбанківський кредит	Д. Це позичковий капітал комерційного банку, що передається іншому банку у тимчасове користування на умовах повернення і платності
6. Операції РЕПО	Е. Може бути використаний власником як платіжний засіб за товари і послуги, причому новий власник може передати його третій особі шляхом індосаменту; погашення відбувається шляхом його викупу після закінчення строку обертання або дострокового викупу; у ньому вказується розмір прибутку у вигляді процента до номіналу, що одержує власник векселя

5.3.8. Поєднати показник та методику розрахунку.

Показник	Методика розрахунку
1. Середній строк зберігання вкладів	$A. = \text{оборот за видатками} / \text{середньоквартальний залишок коштів}$
2. Осідання вкладів	$B. = \text{середній залишок коштів за квартал} \cdot \text{кількість днів у періоді} / \text{оборот за видатками}$
3. Оборотність вкладів	$V. = (\text{залишок коштів на кінець періоду} - \text{залишок коштів на початок періоду}) / \text{оборот за приходом}$

5.4. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Джерелом формування власного капіталу банку не є:

- 1.1. Статутний капітал.
- 1.2. Нерозподілений прибуток.
- 1.3. Кредити.

2. Цінні папери, що дають право їх власникам на отримання фіксованого розміру дивідендів, який не залежить від отриманого прибутку, але не дають права брати участь в управлінні комерційним банком:

- 2.1. Прості акції.
- 2.2. Облігації.
- 2.3. Векселі.
- 2.4. Привілейовані акції.

3. Найменш сталими ресурсами банку є:

- 3.1. Строкові депозити.
- 3.2. Депозити до запитання.
- 3.3. Строкові депозити з повідомленням про вилучення.

4. Активно-пасивний рахунок, на якому відображаються усі операції банку з клієнтом (надання кредитів та здійснення платежів):

- 4.1. Поточний рахунок з овердрафтом.
- 4.2. Депозитний рахунок.
- 4.3. Контокорентний рахунок.
- 4.4. Позичковий рахунок.

5. Базельський комітет з банківського регулювання та нагляду видав рекомендації, відомі як Базель-I:

- 5.1. У 1930 р.

5.2. У 1988 р.

5.3. У 1992 р.

6. Тільки в національній валюті можуть відкриватися рахунки:

6.1. Депозитні.

6.2. Бюджетні.

6.3. Поточні.

7. Оберіть найбільш повне та правильне визначення депозиту:

7.1. Внесок у грошовій формі, якій розміщений у банку юридичною або фізичною особою.

7.2. Гроші, що перераховані з одного банку до іншого.

7.3. Гроші на розрахункових рахунках клієнтів.

8. Які проценти можуть нараховувати комерційні банки за депозитами?

8.1. Лише прості.

8.2. Лише складні.

8.3. Прості та складні.

9. До пасивних операцій банків належать:

9.1. Одержання міжбанківських кредитів.

9.2. Операції з іноземною валютою.

9.3. Інвестиційні операції.

10. Резервний фонд на покриття непередбачених збитків за всіма статтями активів і позабалансових зобов'язань має формуватися в розмірі:

10.1. Не менш 5% від прибутку банку до досягнення 25% розміру регулятивного капіталу банку.

10.2. Розмір резервного фонду встановлюється банком, мінімальний розмір не встановлений.

10.3. Не більш 5% від прибутку банку.

10.4. Не менш 5% від прибутку банку незалежно від розміру регулятивного капіталу банку.

11. Залучений капітал банку включає:

11.1. Кредиторську заборгованість.

11.2. Резервний капітал.

11.3. Цінні папери субординованого боргу.

11.4. Цінні папери власного боргу (крім субординованого).

12. На які частини поділяється власний капітал комерційного банку?

- 12.1. Основний та залучений.
- 12.2. Основний та запозичений.
- 12.3. Основний та додатковий.

13. Що з перерахованого не є банківськими пасивами?

- 13.1. Строкові депозити.
- 13.2. Інвестиції в державні цінні папери.
- 13.3. Акціонерний капітал.
- 13.4. Вклади до запитання.

14. Власний капітал банку включає:

- 14.1. Кошти бюджету і позабюджетних фондів України.
- 14.2. Кошти до запитання фізичних осіб.
- 14.4. Нерозподілений прибуток.

15. Хто встановлює мінімальний розмір статутного капіталу комерційного банку?

- 15.1. НБУ.
- 15.2. Збори акціонерів.
- 15.3. Правління акціонерного банку.

16. Банк здобуває статус спеціалізованого ощадного, якщо його пасиви представлені внесками фізичних осіб у розмірі:

- 16.1. 25–50%.
- 16.2. Менш 50%.
- 16.3. Більш 50%.

17. Системоутворюючий банк – це:

17.1. Банк, якому належить більше 5% активів банківської системи.

17.2. Банк, якому належить більше 10% зобов'язань банківської системи.

17.3. Банк з великою мережею філій.

17.4. Банк зі статутним капіталом більше 10 млн євро.

18. До операцій з формування власних ресурсів належать:

- 18.1. Операції з формування статутного фонду.

18.2. Операції із залучення тимчасово вільних коштів юридичних осіб на поточні, бюджетні, депозитні рахунки.

18.3. Отримання кредитів на міжбанківському ринку.

19. Українська методика визначення капіталу банку і розрахунку його достатності базується:

19.1. На рекомендаціях Банку Росії.

19.2. На рекомендаціях ФРС США.

19.3. На рекомендаціях Базельського комітету з регулювання та нагляду.

20. Найбільш вигідним для банку є метод нарахування відсотків за депозитами:

20.1. Факт / факт.

20.2. Факт / 360.

20.3. 30 / 360.

21. Як суб'єкти економічної системи банки:

21.1. Мають більшу частку у перерозподілі позичкового капіталу на грошовому ринку.

21.2. Не мають можливості безпосередньо впливати на ринкову кон'юнктуру й економічне зростання.

21.3. Спеціалізуються на окремих операціях.

22. Як суб'єкти економічної системи небанківські фінансові посередники:

22.1. Не мають можливості безпосередньо впливати на ринкову кон'юнктуру й економічне зростання.

22.2. За функціональним призначенням беруть участь у формуванні пропозиції грошей.

22.3. Надають широкий асортимент послуг.

5.5. ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

1. Склад та характеристика ресурсів комерційного банку.

2. Поняття власного капіталу банку.

3. Формування власного капіталу банку.

4. Характеристика залученого капіталу комерційного банку.

5. Порядок та умови здійснення депозитних операцій комерційного банку.

6. Розрахунок простих та складних відсотків.

7. Управління ресурсами комерційного банку.

5.6. РОЗРАХУНКОВІ ЗАДАЧІ

Приклади розв'язання задач

Задача 5.6.1

Вихідні дані. При відкритті 11.11.2011 ощадного рахунку за ставкою 20% річних за умови виплати процентів по закінченні строку дії договору на рахунок внесена сума в розмірі 2 000 грн. Потім 17.01.2012 на рахунок довнесено 3 000 грн, 20.02.2012 рівень процентної ставки був збільшений до 25% річних, 10.03.2012 рахунок було закрито.

Визначити:

- 1) суму нарахованих процентів за ощадним рахунком за місяцями;
- 2) загальну суму нарахованих процентів;
- 3) суму, отриману власником рахунку при його закритті.

Кількість днів згідно з договором розраховується за методом точних процентів.

Порядок розв'язання

Розрахунок відсотків, що сплачуються за ощадним рахунком за місяцями і за весь період, наведено в таблиці.

Місяць	Кількість днів	Сума депозиту, грн	Ставка % річних	Сума % за місяць, грн
Листопад	20/365	2 000	20	21,92
Грудень	31/365	2 000	20	33,97
Січень	16/366	2 000	20	17,48
	21/366	5 000	20	57,37
Лютий	19/366	5 000	20	51,91
	10/366	5 000	25	34,15
Березень	9/366	5 000	25	30,74
Всього				247,54

Сума, яку отримає власник ощадного рахунку при його закритті, складе:

$$5000 + 247,54 = 5247,54 \text{ грн.}$$

Відповідь: власник ощадного рахунку при його закритті отримає 5247,54 грн.

Задача 5.6.2

Вихідні дані. За даними діяльності ПАТ КБ «Бриз», наведеними в табл. 5.1:

1. Визначити загальний розмір банківських ресурсів;

2. Оцінити можливості банку по задоволенню потреб клієнтів у кредитуванні.

Норма обов'язкового резервування залучених ресурсів – 14%.

Таблиця 5.1

Показники діяльності ПАТ КБ «Бриз»

Показник	Сума, тис. грн
Статутний капітал	23000
Загальні резерви	5500
Прибуток банку	2200
Міжбанківські кредити отримані	400
Кошти на поточних рахунках юридичних осіб	52000
Кошти на рахунках фізичних осіб	26000
Строкові депозити юридичних осіб	17000
Потреба юридичних осіб в кредитах	12500
Залишок коштів на кор. Рахунку	7000

Порядок розв'язання

1) Визначимо розмір власних коштів банку:

– статутний капітал – 23000 тис. грн.

– резерви банку – 5500 тис. грн.

– прибуток банку – 2200 тис. грн.

Всього власних коштів 30700 тис. грн.

2) Визначимо розмір залучених коштів:

– рахунки юридичних осіб – 52000 тис. грн.

– рахунки фізичних осіб – 26000 тис. грн.

– строкові депозити юридичних осіб – 17000 тис. грн.

Всього залучені кошти – 95000 тис. грн.

3) Кошти, що підлягають резервуванню $95000 \cdot 0,014 = 1330$ тис. грн.

4) Кошти, якими банк може розпоряджатися:

$30700 + (95000 - 1330) + 400 = 124770$ тис. грн.

5) Визначимо можливість банку щодо задоволення кредитних заявок:

$7000 - 12500 = -55000$ тис. грн.

Відповідь. ПАТ КБ «Бриз» не може задовольнити кредитні заявки клієнтів, оскільки на кореспондентському рахунку недостатньо коштів – не вистачає 5500 тис. грн; потенційні можливості банку з надання кредитів, з урахуванням дотримання основних нормативів ліквідності й платоспроможності, а також з урахуванням обов'язкового резервування досить високі.

Задача 5.6.3

Вихідні дані. Інвестор вкладає 100 000 грн. на 1 рік в банк. При цьому очікувані темпи економічного зростання становлять 4,5%, очікувані темпи інфляції 8%, а ризик неповернення коштів 2%. Розрахувати базову депозитну ставку.

Порядок розв'язання

Розрахунки виконуються за формулою майбутньої вартості грошей (FV) (5.1):

$$FV = PV \left(1 + \frac{r}{100} \right)^n, \quad (5.1)$$

де PV – теперішня вартість інвестиції;

r – відсоткова ставка (річна, %);

n – кількість періодів вкладення коштів (роки).

Рівень відсоткової ставки з урахуванням темпів економічного зростання та інфляції називається номінальною безризиковою ставкою.

Номінальну безризикову ставку знаходять за формулою (5.2):

$$r = \left[\left(\frac{FV}{PV} \right)^{\frac{1}{n}} - 1 \right] \cdot 100. \quad (5.2)$$

1. Через рік інвестору з урахуванням реальної ставки банк має виплатити 4500 грн. процентного доходу за використання грошей протягом одного року:

$$100\,000 (1 + 0,045) = 104\,500.$$

2. З урахуванням компенсації втрат від інфляційних процесів упродовж року виплати становитимуть 12 860 грн: $104\,500 (1 + 0,08) = 112\,860$.

Номінальна безризикова ставка з урахуванням темпів економічного зростання та рівня інфляції становить 12,86%: $r_1 = [(112\,860 : 100\,000) - 1] \cdot 100 = 12,86$.

3. Оскільки ризик неповернення коштів дорівнює 2%, то інвестор упевнений у поверненні коштів у сумі 98 000 грн: $100\,000 (1 - 0,02) = 98\,000$.

4. Отже, базова депозитна ставка з урахуванням усіх чинників становитиме 15,16%: $r_2 = [(112\,860 : 98\,000) - 1] \cdot 100 = 15,16$.

Далі до темпу економічного зростання (4,5%) додаємо інфляційну премію (8,36%) та отримаємо номінальну безризикову ставку (12,86%), потім до неї додаємо премію за ризик (спред) (2,3%) та отримаємо базову депозитну ставку 15,16%. Хоча рівень інфляції очікується в розмірі 8%, але інфляційна премія становить 8,36%. Це означає, що враховується вплив інфляції не

лише на основну суму інвестиції, а й на доход за даним вкладенням. Таке саме правило поширюється й на премію за ризик, яка дорівнює 2,3%, хоча ризик неповернення коштів 2%. Отже, за даних умов менеджмент банку має запропонувати клієнтам депозитну ставку, не нижчу за 15,16%.

Відповідь. Базова депозитна ставка складає 15,16%.

Задача 5.6.4

Вихідні дані. Вклад в розмірі 50500 євро було внесено до банку 30.03.2013 р. і запитано 30.10.2013 р. Відсоткова ставка складала 6% річних. Визначте суму нарахованих відсотків при різних практиках визначення строків нарахування.

Порядок розв'язання.

Прості відсотки обчислюються за формулою (5.3):

$$V = \frac{P \cdot k \cdot n}{T \cdot 100}, \quad (5.3)$$

де V – сума відсотків за період n днів;

P – сума номіналу депозиту;

k – річна відсоткова ставка;

n – кількість днів розрахункового періоду;

T – максимальна кількість днів у році за умовами договору.

а) визначаємо суму нарахованих відсотків методом «факт/факт»:

$$V = \frac{50500 \cdot 6 \cdot 214}{365 \cdot 100} = 1776,49 \text{ євро};$$

б) визначаємо суму нарахованих відсотків методом «факт/360»:

$$V = \frac{50500 \cdot 6 \cdot 214}{360 \cdot 100} = 1801,17 \text{ євро};$$

в) визначаємо суму нарахованих відсотків методом «30/360»:

$$V = \frac{50500 \cdot 6 \cdot 210}{360 \cdot 100} = 1767,50 \text{ євро}.$$

Найбільша сума відсотків 1801,17 вигідна для вкладника – це метод «факт/360», а для позичальника вигідніший варіант з найменшою сумою відсотків 1767,50 – це метод «30/360».

Відповідь. Для вкладника банку найвигідніший метод «факт/360», для позичальника – метод «30/360».

Задача 5.6.5

Вихідні дані. Депозит у сумі 300 тис. грн. покладено в банк 21.05.2010 р. по ставці 30% річних. С 1.09.2010 р. банк знизив ставку до 20%. 25.10.2010 р. депозит був закритий. Визначи-

ти суму нарахованих відсотків при англійській і при німецькій практиках нарахування.

Порядок розв'язання

1) англійська практика аналогічна методу «факт/факт»:

– період нарахування за ставкою 30%: $t_1 = 11 + 30 + 31 + 31 + 103$ днів;

– період нарахування за ставкою 20%: $t_2 = 30 + 25 - 1 = 54$ днів;

$V = 300 (103 / 365 \cdot 0,3 + 54 / 365 \cdot 0,2) = 34,27$ тис. грн.

2) німецька практика аналогічна методу «30/360»:

– період нарахування за ставкою 30%: $t_1 = 10 + 30 + 30 + 30 = 100$ днів;

– період нарахування за ставкою 20%: $t_2 = 30 + 25 - 1 = 54$ днів;

$V = 300 (100 / 360 \cdot 0,3 + 54 / 360 \cdot 0,2) = 33,99$ тис. грн.

Відповідь. Сума нарахованих відсотків при англійській практиці нарахування склала 34,27 тис. грн, при німецькій практиці – 33,99 тис. грн.

Задача 5.6.6

Вихідні дані. 02.07.2009 банк прийняв у міжбанківський депозит грошові кошти в сумі 80 млн грн строком на 7 днів за ставкою 24,9%.

Визначити суму повернення за депозитом.

Порядок розв'язання

Сума повернення за депозитом розраховується за формулою (5.4):

$$S = (I + n \cdot k \setminus T). \tag{5.4}$$

Повний термін депозиту 8 днів з 2 по 9.07.09 р., період нарахування відсотків 7 днів ($n-1$), $S = 80\,000 (1 + 0,249 \cdot 7 / 365) = 80384$ тис. грн.

Відповідь. Сума повернення за депозитом складе 80384 тис. грн.

Задача 5.6.7

Вихідні дані. 100 грн покладено на депозит на 50 років. Отримана сума в кінці строку склала 800 грн. Визначити складну ставку відсотків річних.

Порядок розв'язання

Нарощена сума визначається за формулою складних відсотків (5.5):

$$S = P \cdot (1 + i_c)^n, \tag{5.5}$$

де i_c – ставка нарахування складних відсотків.

Ставка складних відсотків визначається за формулою (5.6):

$$i_c = \sqrt[n]{S/P} - 1. \quad (5.6)$$

Отже, ставка становитиме: $i_c = \sqrt[50]{800/100} - 1 = 0.0425 = 4.25\%$.

Відповідь. Ставка складних відсотків становить 4,25%.

Задача 5.6.8

Вихідні дані. 05.09.08 р. банк уклав з вкладником договір строкового вкладу на 21 день (термін повернення вкладу – 26.09.08 р.). Сума вкладу – 15 тис. грн. Процентна ставка – 15% за умовами договору, нараховані за підсумками кожного дня терміну дії договору відсотки збільшують суму вкладу.

Визначити суму, яку отримає вкладник після закінчення терміну депозиту.

Порядок розв'язання

Повний термін вкладу – 22 дні, період нарахування відсотків – 21 день, відсотки нараховуються щодня і капіталізуються, тоді:

$$S = 15000 \cdot (1 + 15\%/100\% \cdot 1/365)^{21} = 15\,129,99 \text{ грн.}$$

Відповідь. Сума, яку отримає вкладник після закінчення терміну депозиту, складає 15 129,99 грн.

Задача 5.6.9

Вихідні дані. Вкладник має намір покласти в банк суму, щоб його син протягом п'ятирічного терміну навчання міг знімати в кінці кожного року по 10000 грн і витратити до кінця навчання весь вклад.

Визначити суму вкладу, якщо річна ставка складних відсотків складе 12%.

Порядок розв'язання

Теперішня вартість вкладу, що складається з кількох платежів, розраховується за формулою (5.7)

$$A = R \cdot (1 - (1 + i)^{-n}) / i. \quad (5.7)$$

Сума вкладу дорівнює теперішній вартості, що складається з п'яти платежів:

$$\begin{aligned} A &= 10000 \cdot (1 - (1 + 0.12)^{-5}) / 0,12 = 10^4 / 0,12 [1 - 1 / 1,12^5] = \\ &= 10^4 [1 - 0.56742069] / 0,12 = 36047,76 \text{ грн.} \end{aligned}$$

Відповідь. Сума вкладу дорівнює 36047,76 грн.

Задача 5.6.10

Вихідні дані. Комерційний банк виконує операції за вкладми населення, яким належить значне місце в банківських ресурсах. Тому велика увага приділяється прогнозуванню залишків вкладів. За II квартал банк мав такі показники, млн грн: середньоквартальний залишок вкладів – 62,1; оборот за прибутками – 32,2; оборот за видатками – 26,0; залишок на початок кварталу – 124,0; залишок на кінець кварталу – 130,0.

Визначити середній строк зберігання вкладів, рівень їх осідання та оборотність.

Порядок розв'язання

Середньоквартальний строк зберігання вкладів ($CЗВсрк$) розраховують за формулою (5.8):

$$CЗВсрк = ЗКсрк \cdot n / ОВ, \quad (5.8)$$

де $ЗКсрк$ – середній залишок коштів за квартал,

n – кількість днів у періоді,

$ОВ$ – оборот за видатками.

$$CЗВсрк = 62,1 \cdot (30+31+30) / 26 = 217,35 \text{ днів.}$$

Осідання вкладів ($ОсВк$) розраховують за формулою (5.9):

$$ОсВк = (ЗКк - ЗКн) / ОП, \quad (5.9)$$

де $ЗКк$ – залишок коштів на кінець періоду,

$ЗКн$ – залишок коштів на початок періоду,

$ОП$ – оборот за приходом.

$$ОсВк = (130 - 124) / 32,2 = 0,186.$$

Оборотність вкладів ($ОбВк$) розраховують за формулою (5.10):

$$ОбВк = ОВ / ЗКсрк. \quad (5.10)$$

$$ОбВк = 26 / 62,1 = 0,419.$$

Відповідь. Середньоквартальний строк зберігання вкладів дорівнює 217,35 днів, осідання вкладів складає 0,186, оборотність вкладів складає 0,419.

ЗАДАЧІ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ

Задача 5.6.11

Вихідні дані. Вкладник вніс 20 000 грн у комерційний банк під 15% річних на 5 років. Розрахувати суму вкладу через 5 років та доход вкладника, якщо за вкладом нараховуються: а) прості відсотки; б) складні відсотки.

Задача 5.6.12

Вихідні дані. Банк нараховує щоквартально проценти за вкладками за 10% річних (виплата відсотків та суми депозиту наприкінці терміну депозиту). Визначити суму відсотків, нарахованих за два роки на суму 200 тис. грн.

Задача 5.6.13

Вихідні дані. Внесок в сумі 500 000 грн покладено в банк на 6 місяців із щомісячним нарахуванням складних відсотків за процентною ставкою 16% річних. Визначити реальний доход вкладника для очікуваного місячного рівня інфляції 10 та 15%.

Задача 5.6.14

Вихідні дані. При відкритті 11.11.11 ощадного рахунка за ставкою 18% річних за умови виплати процентів по закінченні строку дії договору на рахунок внесена сума в розмірі 1 500 грн. Потім 16.01.12 на рахунок довнесено 2500 грн, 20.02.12 рівень процентної ставки був збільшений до 22% річних, 10.04.12 рахунок було закрито.

Визначити:

1. Суму нарахованих процентів за ощадним рахунком по місяцям.
2. Загальну суму нарахованих процентів.
3. Суму, отриману власником рахунку при його закритті.

Кількість днів згідно з договором розраховується за методом точних процентів.

Задача 5.6.15

Вихідні дані. За даними діяльності ПАТ КБ «Форум плюс» (табл. 5.2) визначити загальний розмір банківських ресурсів; оцінити можливості банку щодо задоволення потреб клієнтів у кредитуванні. Норма обов'язкового резервування залучених ресурсів 14%.

Таблиця 5.2

Показники діяльності ПАТ КБ «Форум плюс»

Показник	Сума, тис. грн
Статутний капітал	20000
Загальні резерви	4500
Прибуток банку	1200
Міжбанківські кредити, отримані	200
Кошти на поточних рахунках юридичних осіб	52000

Показник	Сума, тис. грн
Кошти на рахунках фізичних осіб	26000
Строкові депозити юридичних осіб	17000
Потреба юридичних осіб в кредитах	12500
Залишок коштів на кор. рахунку	5000

Задача 5.6.16

Вихідні дані. Розрахувати мінімальний рівень депозитної ставки для вкладення в сумі 10 000 грн терміном на 1 рік, якщо темпи економічного зростання становлять 4,5%, прогнозований рівень інфляції 8%, а ризик неповернення коштів 3%. Визначити величину інфляційної премії та премії за ризик. Визначити, як зміниться рівень відсоткової ставки, якщо інфляція зросте до рівня 10%.

Задача 5.6.17

Вихідні дані. У розпорядженні банку знаходяться депозити на суму 30 млн грн, за якими сплачується в середньому 10% (річних). Менеджмент банку прогнозує, що підвищення процентної ставки за депозитами до 14% дасть змогу додатково залучити 10 млн грн. Чи має сенс залучення коштів, зважаючи на те, що середня ставка їх розміщення очікується в розмірі 24%?

Задача 5.6.18

Вихідні дані. Через 10 років необхідно закумулявати суму в розмірі 100 млн грн. за умов існуючої ставки депозиту 20% річних. Визначити, яку суму необхідно вкласти на депозит на сучасному етапі.

Задача 5.6.19

Вихідні дані. Існує можливість через 4 роки отримати 50 тис. грн як доход на інвестиції, що здійснюються сьогодні. Очікуваний рівень доходності інвестицій 15%. Визначити максимальну суму, яку необхідно інвестувати.

Задача 5.6.20

Вихідні дані. Комерційний банк виконує операції за вкладами населення, яким належить значне місце в банківських ресурсах. Тому велика увага приділяється прогнозуванню залишків вкладів. За III квартал банк мав такі показники, млн грн: серед-

ньоквартальний залишок вкладів – 82,1; оборот за прибутками – 39,2; оборот за видатками – 28,0; залишок на початок кварталу – 144,0; залишок на кінець кварталу – 155,0.

Визначити середній строк зберігання вкладів, рівень їх осідання та оборотність.

Задача 5.6.21

Вихідні дані. Яку грошову суму необхідно покласти на депозит строком 3 місяці, щоб отримати доход у розмірі 6500 грн при річній ставці 25%?

Тема 6

АКТИВНІ ОПЕРАЦІЇ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ. КРЕДИТНІ ОПЕРАЦІЇ БАНКІВ (4 години)

6.1. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ

Банківський кредит

Строкові кредити

Кредити до запитання (онкольні)

Прострочені кредити

Відстрочені (пролонговані) кредити

Забезпечені (ломбардні) кредити

Незабезпечені (бланкові, довірчі) кредити

Кредити у разовому порядку

Кредитна лінія

Гарантовані кредити

Консорціумні кредити

Паралельні кредити

Кредитний договір

Кредитний ризик

Кредитоспроможність позичальника

Коефіцієнт загальної ліквідності

Коефіцієнт абсолютної (термінової) ліквідності

Коефіцієнт співвідношення залучених і власних коштів

Коефіцієнт фінансової незалежності

Коефіцієнт маневреності власних коштів

Дисконтування

Теперішня вартість майбутніх доходів

Позичальник класу А

Позичальник класу Б

Позичальник класу В

Позичальник класу Г

Позичальник класу Д

6.1. ЗАПОВНИТИ ПРОПУЩЕНІ МІСЦЯ

1. _____ позичальник повинен погасити такий кредит на першу вимогу банку.

2. _____ – кредити, за якими строк погашення, встановлений кредитним договором, минув.

3. _____ — кредити, щодо яких за клопотанням позичальника банком прийняте рішення про перенесення строків погашення кредиту на більш пізню дату.

4. _____ — це позичковий капітал банку у грошовій формі, що передається у тимчасове користування на засадах строковості, повернення, платності, забезпеченості та цільового використання.

5. _____ — кредити, надані на визначений у договорі строк.

6. _____ — видаються на невизначений строк;

7. _____ — кредити, що надаються під забезпечення (заставу майна, поручительство, гарантію, страхування ризику неповернення кредиту).

8. _____ — кредити, коли рішення про надання приймається окремо за кожним кредитом.

9. _____ — кредити надаються у межах завчасно визначеного ліміту кредитування без погодження кожний раз із банком умов кредитного договору.

10. _____ — кредити, коли банк бере на себе зобов'язання у разі потреби надати кредит клієнту визначеного розміру протягом відповідного періоду; можуть бути двох видів: з обумовленою датою видачі кредиту та з наданням кредиту в міру виникнення потреби в ньому.

11. _____ — кредити, що надаються без забезпечення (лише під зобов'язання позичальника погасити позичку); пов'язані з великим ризиком для банку, тому потребують ретельнішого вивчення кредитоспроможності позичальника і надаються під більш високий процент.

12. _____ — надаються консорціумом банків, в якому один з банків бере на себе роль менеджера, збирає з банків-учасників потрібну кредитодержувачу суму ресурсів, укладає з ним договір і надає кредит, займається розподілом відсотків.

13. _____ — кредити, що передбачають участь в їх наданні кількох банків; кредити одному позичальникові надають різні банки, але на одних, завчасно погоджених, умовах.

14. _____ — це юридичний документ, що визначає взаємні обов'язки і відповідальність між банком і клієнтом з нагоди одержання останнім кредиту.

15. _____ — це здатність позичальника своєчасно погасити кредит.

16. _____ — коефіцієнт, який характеризує, наскільки обсяг поточних зобов'язань за кредитами і розрахунками можна погасити за рахунок усіх мобілізованих оборотних активів.

17. _____ — коефіцієнт, який показує, яка частина поточних (короткострокових) зобов'язань може бути погашена негайно.

18. _____ — це ризик несплати позичальником кредиту основному боргу і процентів за його користування; це ймовірність (загроза) втрати банком частини своїх ресурсів, недотримання прибутків або збільшення витрат у результаті здійснення певних фінансових операцій.

19. _____ і _____ — коефіцієнт, який характеризує розмір залучених коштів на 1 грн. власних коштів.

20. _____ — коефіцієнт, який свідчить про питому вагу власних коштів у загальній сумі заборгованості.

21. _____ — коефіцієнт, який характеризує ступінь мобільності використання власних коштів.

22. _____ — процес обрахунку початкової вартості інвестицій, на яку вже нараховані складні проценти.

23. _____ — позичальник, в якого фінансова діяльність дуже добра і дає змогу погашати основну суму кредиту і проценти за ним у встановлені строки.

24. _____ — позичальник, в якого фінансова діяльність добра, але немає можливості підтримувати її на цьому рівні протягом тривалого часу.

25. _____ — позичальник, в якого фінансова діяльність задовільна, але спостерігається чітка тенденція до погіршення.

26. _____ — позичальник, в якого фінансова діяльність погана і спостерігається її чітка циклічність протягом коротких періодів часу.

27. _____ — позичальник, в якого фінансова діяльність свідчить про збитки і очевидно, що ні основна сума кредиту, ні проценти за ним не можуть бути сплачені.

28. _____ — це зворотне значення майбутньої вартості, визначеної з допомогою складного процента.

6.3. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАВДАННЯ

6.3.1. Поєднати ознаки класифікації кредитів та їх види.

Ознаки класифікації	Види кредитів
1. За основними категоріями позичальників	А. Гарантовані – банк бере на себе зобов'язання у разі потреби надати кредит клієнту визначеного розміру протягом відповідного періоду; можуть бути двох видів: з обумовленою датою видачі кредиту та з наданням кредиту в міру виникнення потреби в ньому
	Б. Відповідно до відкритої кредитної лінії: кредити надаються у межах завчасно визначеного ліміту кредитування без погодження кожний раз із банком умов кредитного договору
	В. У разовому порядку, коли рішення про надання приймається окремо по кожному кредиту
2. За цільовим спрямуванням	Г. Відстрочені (продовжені) – щодо яких за клопотанням позичальника банком прийняте рішення про перенесення строків погашення кредиту на більш пізню дату
	Д. Незабезпечені (бланкові, довірчі) – надаються без забезпечення – надаються лише під зобов'язання позичальника погасити позичку
	Е. Забезпечені (ломбардні) – надаються під забезпечення (заставу майна, поручительство, гарантію, страхування ризику неповернення кредиту)
3. За строками користування	Є. Прострочені – за якими строк погашення, встановлений кредитним договором, минув
	Ж. До запитання (онкольні) – видаються на невизначений строк. Позичальник повинен погасити такий кредит за першою вимогою банку
4. Залежно від забезпечення	З. Споживчий
	И. Виробничий
	І. Строкові, тобто надані на визначений у договорі строк
5. За методами надання	Ї. Кредити державним органам влади
	Й. Кредити населенню
	К. Кредити в реальний сектор економіки

6.3.2. Поєднати ознаки класифікації кредитів та їх види.

Ознаки класифікації	Види кредитів
6. Залежно від кількості кредиторів	А. Надані одним банком
	Б. Поступово (в розстрочку)
	В. З фіксованою процентною ставкою

Ознаки класифікації	Види кредитів
7. Залежно від порядку погашення	Г. З плаваючою процентною ставкою
	Д. Консорціумні – надаються консорціумом банків, в якому один з банків бере на себе роль менеджера, збирає з банків-учасників потрібну кредитоодержувачу суму ресурсів, укладає з ним договір і надає кредит, займається розподілом відсотків
8. За характером і способом сплати процентів	Е. Водночас із закінченням строку кредитного договору
	Є. Стандартні
	Ж. Нестандартні, до яких належать: кредити під контролем, субстандартні, сумнівні та безнадійні
За ступенем ризику	З. Паралельні, які передбачають участь в їх наданні кількох банків; кредити одному позичальникові надають різні банки, але на одних, завчасно погоджених, умовах
	И. Відповідно до особливих умов, визначених кредитними договорами
	І. Зі сплатою процентів у міру використання наданих коштів (звичайний кредит)
	ІІ. Зі сплатою процентів одночасно з отриманням кредиту (дисконтний кредит)

6.3.3. Поєднати коефіцієнти та їх призначення.

Коефіцієнт	Призначення
1. Загальної ліквідності	А. Показує, яка частина поточних (короткострокових) зобов'язань може бути погашена негайно
2. Абсолютної (грошової) ліквідності	Б. Характеризує ступінь мобільності використання власних коштів
3. Співвідношення залучених і власних коштів	В. Характеризує розмір залучених коштів на 1 грн власних коштів
4. Фінансової незалежності	Г. Свідчить про питому вагу власних коштів у загальній сумі заборгованості
5. Маневреності власних коштів	Д. Характеризує, наскільки обсяг поточних зобов'язань за кредитами і розрахунками можна погасити за рахунок усіх мобілізованих оборотних активів

6.3.4. Поєднати коефіцієнти та формулу їх розрахунку.

Коефіцієнт	Призначення
1. Коефіцієнт загальної ліквідності	А. $КЛ2 = \text{Грошові кошти та їх еквіваленти} / (\text{Розділ IV пасиву} + \text{Розділ V пасиву})$

Коефіцієнт	Призначення
2. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$B. KЛ1 = (\text{Розділ II активу} + \text{Розділ III активу}) / (\text{Розділ IV пасиву} + \text{Розділ V пасиву})$
3. Коефіцієнт співвідношення залучених і власних коштів	$B. KЗ = (\text{Розділ II пасиву} + \text{Розділ III пасиву} + \text{Розділ IV пасиву} + \text{Розділ V пасиву}) / \text{Розділ I пасиву}$
4. Коефіцієнт фінансової незалежності	$\Gamma. KM = (\text{Розділ I пасиву} - \text{Розділ I активу}) / \text{Розділ I пасиву}$
5. Коефіцієнт маневреності власних коштів	$D. KH = \text{Розділ I пасиву} / (\text{Розділ II пасиву} + \text{Розділ III пасиву} + \text{Розділ IV пасиву} + \text{Розділ V пасиву})$

6.3.5. Поєднати класи позичальників та їх характеристику.

Клас позичальника	Характеристика
Клас А	1. Фінансова діяльність свідчить про збитки і, очевидно, що ні основна сума кредиту, ні проценти за ним не можуть бути сплачені
Клас Б	2. Фінансова діяльність погана, і спостерігається її чітка циклічність протягом коротких періодів часу
Клас В	3. Фінансова діяльність задовільна, але спостерігається чітка тенденція до погіршення
Клас Г	4. Фінансова діяльність добра, але немає можливості підтримувати її на цьому рівні протягом тривалого часу
Клас Д	5. Фінансова діяльність дуже добра і дає змогу погашати основну суму кредиту і проценти за ним у встановлені строки

6.3.6. Поєднати якість погашення кредиту та її стан.

Погашення	Характеристика
1. Добре	A. Якщо прострочена заборгованість за кредитом та процентами становить понад 90 днів, чи заборгованість за пролонгованим кредитом перевищує 90 днів і проценти не сплачуються
2. Слабке	B. Якщо заборгованість за кредитом і процентами сплачується у встановлені строки та за кредитом, пролонгованим один раз на строк не більше 90 днів
3. Недостатнє	B. Якщо прострочена заборгованість за кредитом та процентами становлять не більше 90 днів чи заборгованість за кредитом, пролонгованим на строк понад 90 днів, якщо проценти сплачуються

6.3.7. Пов'яжіть терміни та їх сутність.

Терміни	Поняття
А. Штраф	1. Сукупність взаємозалежних прийомів і способів, що забезпечують реалізацію на практиці кредитних відносин відповідно до принципів кредитування.
Б. Іпотечний кредит	2. Ризик, пов'язаний з можливістю невиконання позичальником своїх зобов'язань під впливом факторів суб'єктивного права чи об'єктивного характеру, тобто з небезпекою втрати банком основної суми позички і відсотків по ній.
В. Форфейтинг	3. Ризик, обумовлений змінами в економічному, політичному, соціальному середовищі.
Г. Лізинговий кредит	4. Ризик, обумовлений подіями, що не залежать від позичальника.
Д. Факторинг	5. Конкретне джерело погашення наявного боргу, юридичне оформлення права кредитора на його використання, організацію контролю банку за достатністю і прийнятністю даного джерела.
Е. Гарантія	6. Письмове зобов'язання третьої сторони виконати певні зобов'язання (сплатити борг позичальника у випадку його неплатоспроможності).
Є. Авальний кредит	7. Поступка на користь третьої сторони вимог до платника.
З. Кредитний механізм	8. Певна грошова сума, яку зобов'язаний сплатити кредитору позичальник за порушення виконання своїх зобов'язань.
Ж. Ринкова вартість майна	9. Форма грошової відповідальності за певні порушення.
З. Кредитний ризик	10. Ціна, за якою майно може бути реалізоване на відкритому конкурентному ринку за кошти в реальні строки.
И. Кредитна лінія	11. Ціна майна, що фіксується в договорі застави.
І. Овердрафт	12. Кредит, наданий на поточний рахунок клієнта з добрим фінансовим станом до визначеного ліміту і на визначений період часу для фінансування господарської діяльності.
Ї. Системний ризик	13. Кредит, що надається в повному обсязі відразу після укладання кредитного договору.
Й. Строковий кредит	14. Кредит, що надається як юридично оформлене зобов'язання банку про відкриття кредитної лінії в межах установленого ліміту.
К. Контокорентний кредит	15. Короткостроковий кредит банку на покриття гарантованого зобов'язання клієнта в тому випадку, якщо останній не може зробити це самостійно, який банк надає за допомогою авалування векселя, випсаного клієнтом.

Терміни	Поняття
Л. Заставна вартість	16. Короткострокова торгово-комісійна операція, що пов'язана з кредитуванням оборотного капіталу клієнта, пов'язана з переуступкою клієнтом-постачальником неоплачених платіжних вимог за поставлені товари, виконані роботи, надані послуги.
М. Форс-мажорний ризик	17. Короткострокова чи середньострокова торгово-комісійна операція при експорті, що пов'язана з кредитуванням оборотного капіталу клієнта.
Н. Цесія	18. Фінансування шляхом передачі в довгострокову оренду (лізинг) основних засобів із правом (чи без права) викупу.
О. Форма забезпечення зворотності кредиту	19. Короткостроковий кредит терміном до 1 року, наданий прийнятним клієнтам на закупівлю імпортової сировини для переробки або комплектуючих для чи виробництва зборки.
П. Пеня	20. Кредит, наданий банком на пільгових умовах.
Р. Кредит на імпорт товарів для переробки	21. Короткостроковий кредит терміном до 1 року, наданий прийнятним клієнтам на фінансування імпортової продукції, необхідної для завершення експортних угод.
С. Індексований кредит	22. Кредит, валютою платежу якого є чи гривня інша валюта, а валютою боргу є валюта менш піддана валютним ризикам.
Т. Пільговий кредит	23. Кредит, наданий банком під заставу нерухомого майна.
У. Акцептний кредит	24. Кредит, що передбачає відкриття єдиного рахунка для кредитних і розрахункових операцій клієнту банку, на якому відображаються, з одного боку, позички банку і всі платежі з доручення клієнта, а з іншого боку – засоби, що надходять у банк у вигляді внесків, повернення позичок.
Ф. Обліковий кредит	25. Кредит, що надається пред'явнику векселів і передбачає виплату пред'явнику їхньої номінальної вартості за мінусом дисконту.
Х. Споживчий кредит	26. Кредит, що надається у вигляді акцепту переказних векселів.
Ц. Кредит на фінансування експортних контрактів	27. Кошти, що надаються комерційними банками фізичним особам під відсоток у тимчасове користування на умовах забезпеченості, зворотності, терміновості, платності і цільової спрямованості.

6.4. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Вид кредиту, за допомогою якого здійснюється відтворення основного капіталу та опосередкування інвестиційної діяльності позичальника (джерелом його повернення є прибуток):

- 1.1. Короткостроковий кредит.
- 1.2. Середньостроковий кредит.
- 1.3. Довгостроковий кредит.

2. Вид кредиту, за допомогою якого фінансується оборотний капітал товаровиробника (джерелом його повернення є поточні грошові надходження):

- 2.1. Короткостроковий кредит.
- 2.2. Середньостроковий кредит.
- 2.3. Довгостроковий кредит.

3. Кредити, що надаються банком на необмежений термін і мають бути повернені на першу вимогу банку:

- 3.1. Строкові.
- 3.2. До запитання.
- 3.3. Прострочені.
- 3.4. Пролонговані.

4. Кредити, за якими банком перенесені строки повернення на пізніший термін шляхом оформлення додаткової угоди:

- 4.1. Строкові.
- 4.2. До запитання.
- 4.3. Прострочені.
- 4.4. Пролонговані.

5. Ставка за кредитом, яка періодично переглядається та прив'язується до облікової ставки НБУ з урахуванням ситуації на кредитному ринку:

- 5.1. Фіксована.
- 5.2. Плаваюча.
- 5.3. Дисконтна.

6. Кредити, що надаються банківським консорціумом, в якому один з банків виконує роль менеджера:

- 6.1. Паралельні.
- 6.2. Синдиковані.

7. За методикою НБУ до кредитного портфеля банку входять:
7.1. Стандартні кредити, одноразові кредити, кредити під контролем, прострочені кредити, субстандартні кредити.

7.2. Стандартні кредити, кредити під контролем, субстандартні кредити, сумнівні кредити, безнадійні кредити.

7.3. Субстандартні кредити, кредити до запитання, сумнівні кредити, пролонговані кредити, безнадійні кредити.

8. Довгострокові кредити, що надаються банками під заставу нерухомості – землі та будівель виробничого та житлового призначення:

8.1. Державні.

8.2. Споживчі.

8.3. Іпотечні.

8.4. Комерційні.

9. Короткострокове цільове кредитування з використанням суми кредиту частинами протягом визначеного періоду часу:

9.1. Кредитна лінія.

9.2. Строковий кредит.

9.3. Обліковий кредит.

9.4. Овердрафт.

10. Кредит, що наданий пред'явнику векселів та передбачає виплату пред'явнику їхньої номінальної вартості за мінусом дисконту:

10.1. Авальний кредит.

10.2. Обліковий кредит.

10.3. Акцептний кредит.

10.4. Строковий кредит.

11. Короткострокове кредитування у формі вексельного поручительства або гарантії, коли банк приймає на себе відповідальність за зобов'язання підприємства:

11.1. Акцептний кредит.

11.2. Авальний кредит.

11.3. Овердрафт.

11.4. Обліковий кредит.

12. До якого виду операцій належить одержання позички на міжбанківському ринку:

12.1. До активних.

- 12.2. До пасивних.
- 12.3. До послуг.

13. З якою метою банки звертаються за міжбанківським кредитом?

- 13.1. Для регулювання ліквідності.
- 13.2. Для розширення своєї кредитної діяльності.
- 13.3. Для покриття нестачі в кредитних ресурсах.
- 13.4. Усе перераховане правильне.

14. У якому документі відображаються умови кредитної операції?

- 14.1. У договорі застави.
- 14.2. У гарантійному листі.
- 14.3. У кредитному договорі.

15. Які заходи може використовувати банк, щоб уникнути проблемних кредитів?

- 15.1. Дострокове стягування боргу.
- 15.2. Надання відстрочки.
- 15.3. Проведення постійного контролю і моніторингу за виданими позичками.

16. Комерційним кредитом називається:

- 16.1. Будь-який кредит взагалі.
- 16.2. Будь-який банківський кредит.
- 16.3. Кредит для проведення торгових операцій.
- 16.4. Кредит продавця покупцю.

17. З якою періодичністю кредитним працівником банку оцінюється фінансовий стан позичальника:

- 17.1. Тільки під час надання кредиту.
- 17.2. При видачі кредиту і надалі щомісяця.
- 17.3. При видачі кредиту і надалі раз на рік.

18. Яка з наведених операцій зменшить активи банку:

- 18.1. Купівля устаткування.
- 18.2. Одержання грошей за послуги, надані клієнту.
- 18.3. Виплата заробітної плати співробітникам банку.
- 18.4. Немає правильної відповіді.

19. Що з перерахованого не є банківськими активами?

19.1. Кредити надані.

19.2. Необоротні активи банку.

19.3. Ощадні вклади.

20. Банк здобуває статус спеціалізованого, якщо його активи представлені активами одного типу у розмірі:

20.1. 25%-50%.

20.2. Менш 50%.

20.3. Більш 50%.

21. За масштабами операцій комерційні банки бувають:

21.1. Державні.

21.2. Роздрібні.

21.3. Локальні.

21.4. З мережею філій.

22. За колом виконуваних операцій комерційні банки бувають:

22.1. Приватні.

22.2. Міжнародні.

22.3. Спеціалізовані.

22.4. У формі приватних АТ.

23. За наявністю мережі філій комерційні банки бувають:

23.1. Націоналізовані.

23.2. Безфілійні.

23.3. Універсальні.

23.4. У формі публічних АТ.

24. До банківських операцій не належить:

24.1. Кредитування.

24.2. Факторинг.

24.3. Страхування.

24.4. Прийом депозитів.

25. До пасивних операцій банку належать:

25.1. Розрахунково-касові.

25.2. Випуск облігацій.

25.3. Придбання приміщень.

26. До пасивних операцій банків належать:

26.1. Залучення вкладів населення.

- 26.2. Посередницькі операції.
- 26.3. Вкладення у цінні папери.

27. До активних операцій банків належать:

- 27.1. Трастові.
- 27.2. Надання кредитів.
- 27.3. Залучення коштів юридичних осіб.

28. До активних операцій банків належать:

- 28.1. Отримання кредитів від інших комерційних банків.
- 28.2. Формування касових залишків та резервів.
- 28.3. Консультаційні.

29. До послуг банків належать:

- 29.1. Отримання кредитів від НБУ.
- 29.2. Довірчі.
- 29.3. Надання кредитів фізичним особам.

30. До послуг банків належать:

- 30.1. Випуск банківських веселів.
- 30.2. Придбання обладнання.
- 30.3. Консультаційні.

31. Кредит, який надається векселедавцю і виступає як гарантійна послуга (векселедавець, виставляючи вексель, вказує платника, який повинен акцептувати його):

- 31.1. Під заставу цінних паперів.
- 31.2. Авальний.
- 31.3. Акцептний.
- 31.4. Обліковий.

32. Кредит, що застосовується банками як гарантійна послуга; має покрити зобов'язання клієнта, якщо останній не зможе виконати їх самостійно; може бути здійснений при видачі векселя або на будь-якому наступному етапі його обігу; існує у вигляді різноманітних форм гарантій або доручень.

- 32.1. Під заставу цінних паперів.
- 32.2. Авальний.
- 32.3. Акцептний.
- 32.4. Обліковий.

33. Для одержання такого кредиту позичальник подає до банку заяву разом з реєстром цінних паперів, які передаються в заставу; якщо банк прийняв рішення про надання кредиту, то укладається кредитний договір і договір застави; розмір кредиту встановлюється у процентах до вартості застави на момент укладання кредитної угоди.

33.1. Під заставу цінних паперів.

33.2. Авальний.

33.3. Акцептний.

33.4. Обліковий.

34. Позичальник звертається до банку за кредитом під забезпечення нерухомістю, землею; банк вимагає від клієнта виписку з реєстру для того, щоб дізнатись про вартість застави і наявність чи відсутність інших заставних прав на неї.

34.1. Сільськогосподарський.

34.2. Споживчий.

34.3. Іпотечний.

34.4. Обліковий.

35. На прохання клієнта банк заковує за власні гроші певне майно і бере на себе практично всі зобов'язання власника, включаючи відповідальність за збереження майна, внесення страхових платежів, оплату майнових податків; клієнт, укладає з банком строковий договір.

35.1. Консорціумний.

35.2. Сільськогосподарський.

35.3. Авальний.

35.4. Лізинговий.

36. Кредити на поточні потреби: покриття сезонних витрат, заготівлю кормів, добрив, робочу силу та пальне, на купівлю тварин; забезпеченням можуть слугувати (крім звичайних видів майна) врожай та сільськогосподарська техніка.

36.1. Сільськогосподарський.

36.2. Споживчий

36.3. Іпотечний.

36.4. Обліковий.

37. Надається тільки в національній грошовій одиниці фізичним особам – резидентам України на поточні потреби (при-

дбання товарів тривалого користування та послуг) або на витрати капітального характеру.

- 37.1. Сільськогосподарський.
- 37.2. Споживчий.
- 37.3. Іпотечний.
- 37.4. Обліковий.

38. Надається тимчасовим об'єднанням банків, які створюються для координації дій при проведенні різного роду банківських операцій або для кредитування однієї, але великої угоди; координує дії учасників головний банк (лідер), який отримує спеціальну винагороду, крім відсотків та комісійних, що покривають його витрати.

- 38.1. Сільськогосподарський.
- 38.2. Споживчий.
- 38.3. Консорціумний.
- 38.4. Обліковий.

39. В такій угоді беруть участь два або більше банків, кожний з яких самостійно веде переговори з позичальником, а потім вони узгоджують між собою умови кредитування, щоб у підсумку укласти кредитні договори з позичальником на однакових умовах.

- 39.1. Сільськогосподарський.
- 39.2. Паралельний.
- 39.3. Іпотечний.
- 39.4. Обліковий.

40. Сума дисконту розраховується за формулою:

$$40.1. MVA = AP \cdot \frac{(1 + K)^n - 1}{K}.$$

$$40.2. TVA = AP \cdot \frac{(1 + K)^n - 1}{K \cdot (1 + K)^n}.$$

$$40.3. C = \frac{H \cdot k \cdot n}{T \cdot 100\%}.$$

41. Клієнту відкривається кредитна лінія; в договорі обумовлюється максимальна сума кредиту, якою може користуватись позичальник протягом встановленого строку. На стадії оплати товарів відпадає необхідність кожний раз надавати в банк заяву на отримання позики.

- 41.1. Овердрафт.

- 41.2. Контокорент.
- 41.3. Спеціальний позичковий рахунок.
- 41.4. Простий позичковий рахунок.

42. Рахунок, який безпосередньо пов'язаний з поточним рахунком клієнта. При наявності відповідної угоди банк дозволяє власнику поточного рахунку здійснювати платежі на суму, яка перевищує кредитовий залишок на поточному рахунку, але в межах встановленого ліміту. В кредитному договорі обумовлюються розмір і строки сплати за користування кредитними ресурсами.

- 42.1. Овердрафт.
- 42.2. Контокорент.
- 42.3. Спеціальний позичковий рахунок.
- 42.4. Простий позичковий рахунок.

43. Всі господарські операції підприємств, які кредитуються, концентруються на позичковому активно-пасивному рахунку, на якому щоденно фіксуються всі надходження і списання коштів. Коли зобов'язання клієнта тимчасово перевищують його вимоги і на рахунку недостатньо коштів для покриття від'ємного сальдо, клієнту надається кредит в межах встановленого ліміту.

- 43.1. Овердрафт.
- 43.2. Контокорент.
- 43.3. Спеціальний позичковий рахунок.
- 43.4. Простий позичковий рахунок.

44. Кредит, який надається банками при обслуговуванні платіжного обороту клієнта. Умовою прийняття векселів до обліку в комерційних банках є їх висока ліквідність, яка визначається надійністю платника за векселем, строком погашення боргового зобов'язання. Кількість передавальних написів свідчить про надійність векселя.

- 44.1. Під заставу цінних паперів.
- 44.2. Авальний.
- 44.3. Акцептний.
- 44.4. Обліковий.

6.5. ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

1. Сутність поняття «банківський кредит».
2. Класифікація банківських кредитів.
3. Умови та порядок укладання кредитної угоди.

4. Засоби захисту від кредитного ризику.
5. Способи нарахування відсотків за кредитами.
6. Формування та використання резерву на покриття можливих втрат за позиками банків.

6.6. РОЗРАХУНКОВІ ЗАДАЧІ

Приклади розв'язання задач

Задача 6.6.1

Вихідні дані. За даними кредитного портфеля ПАТ КБ «Позитив» (табл. 6.1) визначити розрахунковий розмір резерву на покриття можливих збитків від кредитної діяльності.

Таблиця 6.1

Кредитний портфель ПАТ КБ «Позитив» на 01.01.2014 р.

Клієнт	Сума, грн	Забезпечення		Фінансовий стан	Пролонгація		Прострочка	
		вид	ринкова вартість		строк	сума, грн	строк	сума, грн
АТП 13411	180000	ОЗ	245000	Г				
ТОВ «Ольга»	350000	Т	400000	Б	93	350000		
ТОВ «Гермес»	75000	ЦП	150000	А				
КУА «Персей»	245000	Т	600000	Б				
ПП «Арктик»	90200	ФЗ	169000	Б				
ПП «Росток»	90000	ОЗ	180000	В			50	98000
АТП 52353	110000	ОВДП	300000	Д			95	75000
ПП «Колос»	200000	Н	300000	Б	30	100000		

Позначки:

Т – товари; *ОЗ* – основні засоби;

ОВДП – облігації внутрішньої державної позики; *Н* – нерухомість;

ЦП – цінні папери; *ФЗ* – фінансові зобов'язання.

Порядок розв'язання

Розрахункова сума резерву комерційного банку за кредитними операціями визначається відповідно до Положення НБУ «Про порядок формування та використання резерву на покриття можливих втрат за кредитними операціями комерційних банків». Розмір резерву визначаємо залежно від суми наданого кредиту за групами ризику та встановленим рівнем резерву за формулою (6.1):

$$P_i = \frac{(K_i - 3_i \cdot \kappa 3_i) \cdot \kappa p_i}{100\%}, \quad (6.1)$$

де K_i – сума наданого кредиту, грн;

Z_i – ринкова вартість застави, грн,
 κz_i – коефіцієнт, що враховує розмір застави, який приймається до зменшення резерву, од.;
 κr_i – коефіцієнт ризику, %.

Коефіцієнт κz_i , що враховує розмір застави, який приймається до зменшення резерву, наведено в табл. 6.2.

Таблиця 6.2

**Значення коефіцієнта, що враховує розмір застави,
який приймається до зменшення резерву**

Класифіковані кредитні операції	Значення коефіцієнта κz_i , од.			
	при гарантіях Кабінету Міністрів	при гарантіях урядів держав категорії «А»	при гарантіях міжнародних банків	при гарантіях банків з рейтингом не нижче інвестиційного класу
Стандартні	1,0	1,0	1,0	1,0
Під контролем	1,0	1,0	1,0	1,0
Субстандартні	0,5	1,0	1,0	1,0
Сумнівні	0,2	0,2	0,2	0,2
Безнадійні	0	0	0	0

Коефіцієнт κz_i , що враховує розмір застави, який приймається до зменшення резерву, наведено у табл. 6.3.

Таблиця 6.3

**Значення коефіцієнта, що враховує розмір застави,
який приймається до зменшення резерву**

Класифіковані кредитні операції	Значення коефіцієнта κz_i , од.			
	при заставі майнових прав та грошових депозитів	при заставі державних цінних паперів	при заставі недержавних цінних паперів, дорогоцінних металів, нерухомого майна	при заставі рухомого майна
Стандартні	1,0	1,0	0,5	0,25
Під контролем	1,0	0,8	0,4	0,2
Субстандартні	1,0	0,5	0,2	0,1
Сумнівні	1,0	0,2	0,1	0
Безнадійні	0	0	0	0

Рівень відрахувань банку в резерв встановлено за кожною групою наведено в табл. 6.4.

Таблиця 6.4

Значення коефіцієнта ризику

Група кредитів	Коефіцієнт ризику kr_i , %
Стандартні	2
Під контролем	5
Субстандартні	20
Сумнівні	50
Безнадійні	100

Визначення категорії кредитів банку проводиться за двома критеріями:

- 1) фінансовий стан позичальника;
- 2) кредитна історія позичальника.

Фінансовий стан позичальника відповідає класифікації «А», «Б», «В», «Г», «Д» за методикою НБУ. Кредитна історія може бути добра, слабка й недостатня.

Визначення групи кредиту проводиться за матрицею (табл. 6.5).

Таблиця 6.5

Матриця визначення групи кредиту

Фінансовий стан	Добра історія	Слабка історія	Недостатня історія
А	Стандартний	Під контролем	Субстандартний
Б	Під контролем	Субстандартний	Сумнівний
В	Субстандартний	Сумнівний	Безнадійний
Г	Сумнівний	Безнадійний	Безнадійний
Д	Безнадійний	Безнадійний	Безнадійний

На основі наведених даних можемо класифікувати кредити ПАТ КБ «Позитив» за групами (табл. 6.6).

Таблиця 6.6

Класифікація кредитів ПАТ КБ «Позитив» за групами

Фінансовий стан	Добра історія	Слабка історія	Недостатня історія
А	Стандартний 75000	Під контролем	Субстандартний
Б	Під контролем 245000 90200 200000	Субстандартний 350000	Сумнівний
В	Субстандартний	Сумнівний 90000	Безнадійний
Г	Сумнівний 245000	Безнадійний	Безнадійний
Д	Безнадійний	Безнадійний	Безнадійний 110000

Визначимо суму резерву ПАТ КБ «Позитив» на покриття втрат від кредитних операцій (табл. 6.7).

Таблиця 6.7

Сума резерву ПАТ КБ «Позитив» на покриття втрат від кредитних операцій

Група кредитів	Сума, грн	Заборгованість зменшується на:	Сума до розрахунку, грн	$k p_i$, %	Розрахункова сума резерву, грн
Стандартні	75000	$150000 \cdot 0,5 = 75000$	0	2	-
Під контролем	245000 90200 200000	$600000 \cdot 0,4 = 240000$ $169000 \cdot 0,4 = 67600$ $300000 \cdot 0,4 = 120000$	5000 22600 60000	5	250 1130 3000
Субстандартні	350000	$400000 \cdot 0,2 = 80000$	270000	20	5400
Сумнівні	245000 90000	$600000 \cdot 0,1 = 60000$ $180000 \cdot 0,1 = 18000$	185000 72000	50	92500 36000
Безнадійні	110000	$300000 \cdot 0 = 0$	110000	100	110000

Відповідь. Розрахункова величина резерву ПАТ КБ «Позитив» складає за:

- стандартними кредитами – 0 грн;
- кредитами під контролем – 4380 грн;
- субстандартними кредитами – 5400 грн;
- сумнівними кредитами – 128500 грн;
- безнадійними кредитами – 110000 грн.

Задача 6.6.2

Вихідні дані. Підприємство 1 червня поточного року отримало кредит на суму 120 тис. грн строком на 4 місяці під 40% річних. У кредитному договорі передбачається щомісячне погашення кредиту рівними частинами та пеня за несвоєчасне повернення кредиту у розмірі 0,5% від простроченої суми кредиту за кожен день прострочки. Залишок кредиту у сумі 30 тис. грн було повернено комерційному банку 15 жовтня поточного року. Необхідно визначити суму коштів, яку поверне підприємство банку по закінченні строку кредитування.

Порядок розв'язання

1. Процент за місяць: $40/12 = 3,33\%$
2. Процент за 4 місяці: $120000 \cdot 3,33 \cdot 4 = 16$ тис. грн.
3. % за прострочки: $30000 \cdot 0,5\% \cdot 14$ днів = 2700 грн.
4. Сума коштів, що підлягає поверненню: $16 + 2,7 + 120 = 138,7$ тис. грн.

Відповідь. Сума коштів, що підлягає поверненню, складає 138,7 тис. грн.

Задача 6.6.3

Вихідні дані. Підприємство отримало кредит у розмірі 100 тис грн з 1 лютого поточного року строком на 5 місяців під 60% річних. З 1 квітня поточного року процентна ставка знизилася на 15%, а з 15 травня процентна ставка склала 40%. У кредитному договорі передбачається щомісячне погашення кредиту рівними частинами. Необхідно визначити суму коштів, яка буде повернена підприємством комерційному банку по закінченні строку користування кредитом.

Порядок розв'язання

1. Проценти за місяць: $60/12=5\%$.
2. Проценти за 2 місяці: $100000 \cdot 0,05 \cdot 2= 10000$ грн.
3. Проценти після зміни процентної ставки: $(60-15)/12 = 3,75\%$.
4. Проценти за 1,5 місяці: $60000 \cdot 0,0375 \cdot 1,5= 3375$ грн.
5. $40/12=3,33\%$
6. За 1,5 місяці (з 15.04 по 1.06): $30000 \cdot 0,0333 \cdot 1,5 = 1500$ грн.
7. Сума процентів: $10000+1500+3375 = 14875$ грн.
8. Сума, що підлягає поверненню: $100000 + 14875 = 114875$ грн.

Відповідь. Сума коштів, що підлягає поверненню, складає 114875 грн.

Задача 6.6.4

Вихідні дані. Підприємство 5 березня поточного року одержало кредит на 30 тис. грн на 6 місяців під 30% річних. З 5 червня процентна ставка підвищилась на 10%. В кредитному договорі передбачені строки погашення кредиту рівними частинами 5 червня та 5 вересня. Визначити, яку суму повинно повернути підприємство банку 5 вересня поточного року.

Порядок розв'язання

1. Проценти за місяць $30\%/12=2,5\%$.
2. Проценти за 3 міс $30000 \cdot 0,025 \cdot 3=2250$ грн.
3. Проценти за місяць після зміни процентної ставки $40\%/12=3,33\%$.
4. Проценти за останні 3 місяці $15000 \cdot 0,033 \cdot 3=1485$ грн.
5. Сума, яка сплачується підприємством 5 вересня: $15000+1485=16485$ грн.

6. Загальна сума, яка сплачується підприємством банку $16485 + (15000 + 2250) = 33735$ грн.

Відповідь. Загальна сума, яку підприємство сплачує банку, складає 33735 грн.

Задача 6.6.5

Вихідні дані. Підприємство 1.04 поточного року одержало кредит на суму 25 тис. грн строком на 5 місяців під 40% річних. По закінченні двох місяців комерційний банк збільшив процентну ставку на 10%, а ще через місяць – на 5%. Строк погашення кредиту – 1.09 поточного року. Визначте суму коштів, яку повинно повернути підприємство банку 1.09.

Порядок розв'язання

1. Процентна ставка за місяць: $40 / 12 = 3,3\%$.
2. Проценти за 2 місяці: $25000 \cdot 3,3\% \cdot 2 / 100\% = 1650$ грн.
3. Процентна ставка за червень: $(40\% + 10\%) / 12 = 4,2\%$.
4. Проценти за червень: $25000 \cdot 4,2\% / 100\% = 1050$ грн.
5. Ставка, що буде діяти з 1.07 по 1.09: $55 / 12 = 4,6\%$
6. Проценти за липень-серпень: $25000 \cdot 4,6 \cdot 2 / 100\% = 2300$ грн.
7. Сума, що підлягає поверненню: $25000 + 1050 + 1650 + 2300 = 30$ тис. грн.

Відповідь. Сума, що підлягає поверненню, складає 30 тис. грн.

Задача 6.6.7

Вихідні дані. 11.08.2014 р. банк видає підприємству кредит у сумі 280 тис. грн строком на 1 місяць за ставкою 25%. Термін повернення кредиту і відсотків по ньому 11.09.2014 р. Визначити суму сплачених відсотків.

Порядок розв'язання

Прості відсотки за кредитом обчислюються за формулою (6.1):

$$V = \frac{P \cdot k \cdot n}{T \cdot 100}, \quad (6.1)$$

де V – сума відсотків за період n днів;

P – сума номіналу кредиту;

k – річна відсоткова ставка;

n – кількість днів розрахункового періоду;

T – максимальна кількість днів у році за умовами договору.

Період нарахування відсотків за кредитом з 11 серпня по 11 вересня (n) складає 31 день.

Тоді сума сплачених відсотків $V = \frac{280000 \cdot 25 \cdot 31}{365 \cdot 100} = 5964$ грн.

Відповідь. Сума сплачених відсотків 5964 грн.

Задача 6.6.8

Вихідні дані. Визначити очікуваний рівень інфляції за рік при щомісячному рівні інфляції 6%.

Порядок розв'язання

Індекс інфляції за рік розраховуємо за формулою (6.2):

$$I_i = (1 + i)^n - 1, \quad (6.2)$$

де I_i – індекс інфляції за рік,

i – рівень інфляції за місяць,

n – кількість місяців.

Таким чином, індекс інфляції за рік складе

$$I_i = (1 + 0,06)^{12} - 1 = 1,012, \text{ або } 101,2\%.$$

Відповідь. Рівень інфляції за рік складе 101,2%.

Задача 6.6.9

Вихідні дані. Банк видав клієнту кредит на один рік в розмірі 2000 тис. грн за ставкою 6% річних. Рівень інфляції за рік становив 40%.

Визначити з урахуванням інфляції реальну ставку відсотків за кредитом, суму погашення і суму відсотків за кредитом.

Порядок розв'язання

Сума погашення кредиту з відсотками без урахування інфляції розраховується за формулою (6.3):

$$S = P \cdot \left(1 + \frac{n \cdot k}{100 \cdot T}\right), \quad (6.3)$$

де P – сума номіналу кредиту;

k – річна відсоткова ставка;

n – кількість днів розрахункового періоду;

T – максимальна кількість днів у році за умовами договору.

Тоді сума погашення кредиту з відсотками без урахування інфляції складе $S = 2000000 \cdot \left(1 + \frac{365 \cdot 6}{100 \cdot 365}\right) = 2120000$ грн.

Сума відсотків V розраховується за формулою (6.4):

$$V = S - P. \quad (6.4)$$

Сума відсотків відповідно дорівнює $2120000 - 2000000 = 120000$ грн.

Сума, яка повертається з процентами з урахуванням інфляції P_i , розраховується за формулою (6.5):

$$P_i = \frac{S}{I_i} = \frac{S}{1+i}, \quad (6.5)$$

де I_i – індекс інфляції за рік, од.,
 i – темп інфляції за рік.

Таким чином, сума, яка повертається з процентами з урахуванням інфляції, складе $P_i = \frac{2000000}{1+0,4} = 1\,514\,290$ грн.

Реальний дохід банку розраховуємо за формулою (6.6):

$$Д = P_i - P. \quad (6.6)$$

Тоді реальний дохід банку складе $1514290 - 2000000 = -485710$, тобто це збиток.

Для того щоб забезпечити прибутковість банку на певному рівні, ставка відсотків за кредитом з урахуванням інфляції k_i розраховується за формулою (6.7):

$$k_i = i + k + i \cdot k. \quad (6.7)$$

Отже, щоб забезпечити прибутковість банку в розмірі 6% річних, реальна ставка відсотків за кредитом з урахуванням інфляції повинна бути:

$$0.06 + 0.4 + 0.06 \cdot 0.4 = 0.484, \text{ тобто } k_i = 48.4\%.$$

Сума, що погашається, відповідно повинна становити:

$$P_i = 2000000 (1 + 0,484) = 2968000 \text{ грн.}$$

Тоді реальний дохід банку складе $Д = \frac{2968000}{1,4} - 2000000 = 120000$ грн, що і забезпечить реальну прибутковість операції в 6% річних.

Відповідь. З урахуванням інфляції реальна ставка відсотків за кредитом склала 48,4%, сума погашення склала 2968000 грн, сума відсотків за кредитом дорівнює 120000 грн.

Задача 6.6.10

Вихідні дані. Позичальник отримав кредит 3 млн грн на 5 місяців з умовою погашення боргу в кінці кожного місяця рівними строковими платежами.

На величину боргу нараховуються складні відсотки за ставкою 5% на місяць.

Визначити суму строкового платежу.

Порядок розв'язання

Сума кредиту разом зі складними відсотками розраховується за формулою (6.8):

$$MB = CK \cdot (1 + K)^n, \quad (6.8)$$

де CK – початкова сума кредиту;

K – річних відсоткова ставка;

n – кількість років.

Якщо вказано кількість разів нарахування складного процента, використовується формула (6.9):

$$MB = CK \cdot \left(1 + \frac{K}{m}\right)^{m \cdot n}, \quad (6.9)$$

де m – кількість разів нарахування складного відсотка протягом року.

Теперішня вартість майбутнього доходу розраховується за формулою (6.10):

$$TB = \frac{MB}{(1 + K)^n}. \quad (6.10)$$

Суму строкового платежу R розраховуємо за формулою (6.11):

$$R = \frac{P \cdot k}{1 - (1 + k)^{-n}}, \quad (6.11)$$

де P – сума кредиту,

n – кількість періодів нарахування складних відсотків,

k – ставка складних відсотків на місяць.

В нашому випадку сума строкового платежу становить:

$$R = \frac{3000000 \cdot 0,05}{1 - (1 + 0,05)^{-5}} = 692924,39 \text{ грн.}$$

Відповідь. Сума строкового платежу складає 692924,39 грн.

Задача 6.6.11

Вихідні дані. Визначити суму кредиту під товарно-матеріальні цінності та можливість його отримання за таких умов:

залишок матеріалів на складі – 800 000 грн;

залишок матеріалів в дорозі – 40 000 грн;

заборгованість постачальникам за матеріали – 120 000 грн;

власні оборотні кошти – 120 000 грн;

ліміт кредитування – 800 000 грн;

заборгованість за іншими кредитами – 70 000 грн.

Порядок розв'язання

Визначимо необхідну величину кредиту P'' , яка дорівнюватиме сумі матеріалів на складі та в дорозі за мінусом заборгованості постачальникам за матеріали та заборгованості за іншими кредитами:

$$P'' = 800000 + 40\,000 - 120\,000 - 120\,000 - 70\,000 = 530\,000 \text{ грн.}$$

Порівняємо величину кредиту з лімітом кредитування: $530\,000 < 800\,000$, отже, оскільки необхідна величина кредиту менше ліміту кредитування, то кредит може бути отриманий.

Відповідь. Кредит у сумі 530 000 грн може бути отриманий.

Задача 6.6.12

Вихідні дані. Кредит надано на 5 років під 20% річних. Ануїтетні платежі складають 1000 грн. Розрахувати майбутню вартість ануїтету на кінець 5-річного періоду та теперішню вартість ануїтету.

Порядок розв'язання

Майбутня вартість ануїтету на кінець певного періоду розраховується за формулою (6.12):

$$MBA = AP \cdot \frac{(1 + K)^n - 1}{K}, \quad (6.12)$$

де AP – ануїтетні платежі;

K – річна ставка процента;

n – кількість років або періодів.

Отже, майбутня вартість ануїтету на кінець 5-річного періоду становитиме:

$$MBA = 1000 \cdot \frac{(1 + 0,2)^5 - 1}{0,2} = 7441,6 \text{ грн.}$$

Теперішня вартість ануїтету, що базується на виплаті n раз серії різноманітних платежів, розраховується за формулою (6.13):

$$TBA = AP \cdot \frac{(1 + K)^n - 1}{K \cdot (1 + K)^n}. \quad (6.13)$$

Теперішня вартість ануїтету:

$$TBA = 1000 \cdot \frac{(1 + 0,2)^5 - 1}{0,2 \cdot (1 + 0,2)^5} = \frac{1488,32}{0,497664} = 2990,61 \text{ грн.}$$

Відповідь. Майбутня вартість ануїтету на кінець 5-річного періоду 7441,6 грн, теперішня вартість ануїтету 2990,61 грн.

ЗАДАЧІ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ

Задача 6.6.13

Вихідні дані. За даними табл. 6.9 визначити суму відсотків та загальний розмір заборгованості клієнтів в кожному випадку.

Таблиця 6.9

Розмір кредиту, термін позички та річна ставка

Показник	I варіант	II варіант	III варіант
1. Розмір кредиту, тис. грн	120	140	180
2. Термін позички, діб	20	25	30
3. Річна ставка простого процента	40	35	30

Задача 6.6.14

Вихідні дані. За даними табл. 6.10 визначити суму складних відсотків та загальний розмір заборгованості клієнтів в кожному випадку.

Таблиця 6.10

Розмір кредиту, термін позички та річна ставка

Показник	I варіант	II варіант	III варіант
1. Сума довгострокового кредиту	1600	1800	2500
2. Термін позички, років	3	4	4
3. Річна процентна ставка	10	15	20

Задача 6.6.15

Вихідні дані. Підприємство подало до банку кредитну заявку, в якій міститься інформація, що наведена у табл. 6.11.

Визначити:

- а) в якій сумі може бути надана позичка;
- б) граничний термін користування кредитом;
- в) яку форму забезпечення повернення позички доцільно передбачити;
- г) порядок і суму погашення кредиту.

Таблиця 6.11

Надходження та витрачання імпортової сировини на місяць та власні обігові кошти підприємства

Показник	I варіант	II варіант
1. Надходження імпортової сировини, тис. грн	3000	2500
2. Витрати імпортової сировини на місяць, тис. грн	500	450
3. Власні обігові кошти, тис. грн	1200	900

Задача 6.6.16

Вихідні дані. 15.10.2014 р. банк видає підприємству кредит у сумі 540 тис. грн строком на 1 місяць за ставкою 35%. Термін повернення кредиту і відсотків за ним 15.11.2014 р. Визначити суму сплачених відсотків.

Задача 6.6.17

Вихідні дані. Банк видав клієнту кредит на один рік в розмірі 5 млн грн за ставкою 25% річних. Рівень інфляції за рік становив 20%.

Визначити з урахуванням інфляції реальну ставку відсотків за кредитом, суму погашення і суму відсотків за кредитом.

Задача 6.6.18

Вихідні дані. За даними кредитного портфеля ПАТ КБ «Форум» (табл. 6.8) визначити розрахунковий розмір резерву на покриття можливих збитків від кредитної діяльності.

Таблиця 6.8

Кредитний портфель ПАТ КБ «Форум» на 01.01.2014 р.

Клієнт	Сума, грн	Забезпечення		фінансовий стан	Пролонгація		Прострочка	
		вид	ринкова вартість		строк	Сума, грн	строк	Сума, грн
АТП 152	280000	ОЗ	245000	Г				
ВАТ ММК	250000	ОЗ	400000	Б	60	350000		
ЗАТ Гермес	50000	ЦП	75000	А				
ІФ Персей	245000	Т	300000	Б				
ПП Свема	87200	ФЗ	94000	Б				
ПП ГОЛ	90000	Т	180000	В			50	98000
АТП 502	110000	ОВДП	300000	Д			95	75000
ПП Колос	200000	Н	200000	Б	30	100000		

Позначення:

Т – товари; ОЗ – основні засоби;

ОВДП – облигації внутрішньої державної позики;

Н – нерухомість; ЦП – цінні папери.

ФЗ – фінансові зобов'язання.

Задача 6.6.19

Вихідні дані. Кредит надано на 4 роки під 25% річних. Ануїтетні платежі складають 2000 грн. Розрахувати майбутню вартість ануїтету на кінець періоду і теперішню вартість ануїтету.

Задача 6.6.20

Вихідні дані. Позичальник отримав кредит 900 тис. грн на 7 місяців з умовою погашення боргу в кінці кожного місяця рівними строковими платежами.

На величину боргу нараховуються складні відсотки за ставкою 3% на місяць.

Визначити суму строкового платежу.

Задача 6.6.21

Вихідні дані. Банк видав клієнту кредит на один рік в розмірі 5 млн грн за ставкою 12% річних. Рівень інфляції за рік становив 20%.

Визначити з урахуванням інфляції реальну ставку відсотків за кредитом, суму погашення і суму відсотків за кредитом.

Тема 7
ОСОБЛИВОСТІ ОПЕРАЦІЙ З НАДАННЯ
І ПОГАШЕННЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ КРЕДИТІВ
(2 години)

7.1. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ

Кредитна лінія невідновлювана

Кредитна лінія відновлювана (револьверна)

Кредитна лінія підтверджена

Кредитна лінія обов'язкова

Акцептний кредит

Авальний кредит

Іпотека

Предмет іпотеки

Іпотечні облігації

Лізинговий кредит

Об'єкт лізингу

Кредити сільськогосподарським підприємствам на поточні потреби

Споживчий кредит

Банківський консорціум

Паралельний кредит

7.2. ЗАПОВНИТИ ПРОПУЩЕНІ МІСЦЯ

1. _____ – кредитна лінія, за якої ліміт кредитування визначається у вигляді ліміту заборгованості з позики, що дозволяє позичальнику отримати позику у межах встановленого ліміту, погасити її всю або частину і автоматично отримати повторно кредит у межах терміну дії кредитної лінії; надається без спеціального забезпечення.

2. _____ – кредитна лінія, яка передбачає домовленість щодо наміру банку кредитувати і не є офіційним зобов'язанням банку, який зобов'язується надати позику згідно з заявкою клієнта лише у невідкладному випадку, тому клієнт використовує таку лінію лише як гарантію за позику, яку надає інший кредитор; такі зобов'язання обліковуються на позабалансових рахунках.

3. _____ – кредитна лінія, за якої ліміт кредитування запроваджується у вигляді ліміту видачі, тобто банк бере на себе зобов'язання надати позику в певному розмірі; після надання банком кредиту у встановленому розмірі та його погашення позичальником стосунки між банком і позичальником припиняються.

4. _____ – кредит, що надається векселедавцю і виступає як гарантійна послуга; векселедавець, виставляючи вексель, вказує платника, який повинен акцептувати його. Клієнт виставляє тратту на банк, котрий її акцептує за умови, що до настання строку платежу за векселем клієнт внесе в банк необхідну для погашення векселя суму. Позичальник (векселедавець) може використати акцептований банком вексель як платіжний засіб для купівлі товарів або облікувати його в іншому банку.

5. _____ – кредит, що застосовується банками як гарантійна послуга; він має покрити зобов'язання клієнта, якщо останній не зможе виконати їх самостійно.

6. _____ – це особливий вид економічних відносин з приводу надання кредитів під заставу нерухомого майна.

7. _____ – це контрактне зобов'язання, згідно з яким банк зобов'язується у письмовій формі кредитувати клієнта за його проханням відповідно до термінів та умов, які передбачені кредитною угодою; банк може відмовити, коли виявить реальне погіршення фінансового стану позичальника або порушення ним умов кредитної угоди.

8. _____ – житлові будинки, квартири, виробничі споруди, магазини, земельні ділянки, що є власністю позичальника і не є об'єктом застави за іншою угодою.

9. _____ – це довгострокові цінні папери, які емітуються фінансовими і нефінансовими інститутами під забезпечення нерухомістю і приносять твердий процент.

10. _____ – це відносини між юридичними особами, які виникають у разі оренди майна і супроводжуються укладанням лізингової угоди; є формою майнового кредиту.

11. _____ на _____ – це кредити на покриття сезонних витрат, а саме: заготівлю кормів, добрив, робочу силу та пальне, а також на купівлю тварин.

12. _____ – це кредит, що надається тільки в національній грошовій одиниці фізичним особам – ре-

зидентам України на придбання споживчих товарів тривалого користування та послуг і повертається в розстрочку, якщо інше не передбачено умовами кредитного договору.

13. _____ – це тимчасове об'єднання банків, які створюються для координації дій при проведенні різного роду банківських операцій або для кредитування однієї, але великої угоди.

14. _____ – рухоме майно (машини, обладнання, транспортні засоби, обчислювальна та інша техніка тощо) та нерухоме майно (будинки, споруди, система телекомунікацій).

15. _____ – це кредит, у якому беруть участь два або більше банків, кожний з яких самостійно веде переговори з позичальником, а потім вони узгоджують між собою умови кредитування, щоб у підсумку укласти кредитні договори з позичальником на однакових умовах.

7.3. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАВДАННЯ

7.3.1. Поєднайте спосіб надання кредиту та його характеристику.

Спосіб надання кредиту	Характеристика
1. Одноразове надання	А. Ліміт кредитування запроваджується у вигляді ліміту видачі, тобто банк бере на себе зобов'язання надати позику в певному розмірі; після надання банком кредиту у встановленому розмірі та його погашення позичальником стосунки між банком і позичальником припиняються
2. Невідновлювана кредитна лінія	Б. Передбачає домовленість щодо наміру банку кредитувати і не є офіційним зобов'язанням банку, який зобов'язується надати позику згідно з заявкою клієнта лише у невідкладному випадку, тому клієнт використовує таку лінію лише як гарантію за позику, яку надає інший кредитор
3. Відновлювана кредитна лінія	В. Це контрактне зобов'язання, згідно з яким банк зобов'язується у письмовій формі кредитувати клієнта за його проханням відповідно до термінів та умов, які передбачені кредитною угодою; банк може відмовити, коли виявить реальне погіршення фінансового стану позичальника або порушення ним умов кредитної угоди

Спосіб надання кредиту	Характеристика
4. Підтверджена кредитна лінія	Г. Ліміт кредитування визначається у вигляді ліміту заборгованості з позики; це дозволяє позичальнику отримати позику у межах встановленого ліміту, погасити її всю або частину і автоматично отримати повторно кредит у межах терміну дії кредитної лінії; надається без спеціального забезпечення
5. Обов'язкова кредитна лінія	Д. Питання щодо надання позики вирішується щоразу в індивідуальному порядку; кредит надається на певний строк у декілька тижнів, місяців або років і пов'язаний з потребами позичальника в грошових коштах для фінансування цільової потреби

7.3.2. Поєднати види позичкових рахунків та їх характеристику.

Види позичкових рахунків	Характеристика
1. Кредитування за простим позичковим рахунком	А. Всі господарські операції підприємств, які кредитуються, концентруються на позичковому активно-пасивному рахунку, на якому щоденно фіксуються всі надходження і списання коштів. Коли зобов'язання клієнта тимчасово перевищують його вимоги і на рахунку недостатньо коштів для покриття від'ємного сальдо, клієнту надається кредит в межах встановленого ліміту
2. Кредитування за спеціальним позичковим рахунком	Б. Безпосередньо пов'язаний з поточним рахунком клієнта. При наявності відповідної угоди банк дозволяє власнику поточного рахунку здійснювати платежі на суму, яка перевищує кредитовий залишок на поточному рахунку, але в межах встановленого ліміту. В кредитному договорі обумовлюється розмір і строки сплати за користування кредитними ресурсами. Процент щомісяця на непогашений дебетовий залишок
3. Овердрафт	В. Клієнту відкривається кредитна лінія; в договорі обумовлюється максимальна сума кредиту, якою може користуватись позичальник протягом встановленого строку. На стадії оплати товарів відпадає необхідність кожний раз надавати в банк заяву на отримання позики
4. Контокорент	Г. Разовий характер кредиту, кожна видача кредиту оформляється документально на основі заявки позичальника та пакета необхідних документів, автоматично контролюється цільове використання кредиту

7.3.3. Поєднати кредитні операції та їх характеристику.

Кредитні операції	Характеристика
1. Обліковий кредит	А. В такій угоді беруть участь два або більше банків, кожний з яких самостійно веде переговори з позичальником, а потім вони узгоджують між собою умови кредитування, щоб у підсумку укласти кредитні договори з позичальником на однакових умовах
2. Акцептний кредит	Б. Надається тимчасовим об'єднанням банків, які створюються для координації дій при проведенні різного роду банківських операцій або для кредитування однієї, але великої угоди; координує дії учасників головний банк (лідер), який отримує спеціальну винагороду, крім відсотків та комісійних, що покривають його витрати
3. Авальний кредит	В. Надається тільки в національній грошовій одиниці фізичним особам – резидентам України на поточні потреби (придбання товарів тривалого користування та послуг), або на витрати капітального характеру. До цього виду належить і кредит ломбардів, які надають грошові позички під заставу предметів особистого та домашнього споживання. Однією з форм є кредитна картка, умовою отримання якої є платоспроможність клієнта; за кожною картою встановлюється ліміт кредитування
4. Кредит під заставу цінних паперів	Г. Кредити на поточні потреби: покриття сезонних витрат, заготівлю кормів, добрив, робочу силу та паливе, на купівлю тварин; забезпеченням можуть слугувати (крім звичайних видів майна) врожай та сільськогосподарська техніка
5. Іпотечний кредит	Д. На прохання клієнта банк закуповує за власні гроші певне майно і бере на себе практично всі зобов'язання власника, включаючи відповідальність за збереження майна, внесення страхових платежів, оплату майнових податків; клієнт, укладає з банком строковий договір
6. Лізинговий кредит	Е. Позичальник звертається до банку за кредитом під забезпечення нерухомості, землі; банк вимагає від клієнта виписку з реєстру для того, щоб дізнатись про вартість застави і наявність чи відсутність інших заставних прав на неї
7. Сільськогосподарський кредит	Є. Для одержання кредиту позичальник подає до банку заяву разом з реєстром цінних паперів, які передаються в заставу; якщо банк приймає рішення про надання кредиту, то укладається кредитний договір і договір застави; розмір кредиту встановлюється у процентах до вартості застави на момент укладання кредитної угоди

Кредитні операції	Характеристика
8. Споживчий кредит	Ж. Застосовується банками як гарантійна послуга; має покрити зобов'язання клієнта, якщо останній не зможе виконати їх самостійно; може бути здійснено при видачі векселя або на будь-якому наступному етапі його обігу; існує у вигляді різноманітних форм гарантій або доручень
9. Консорціумний кредит	З. Надається векселедавцю і виступає як гарантійна послуга. Позичальник (векселедавець) може використати акцептований банком вексель як платіжний засіб для купівлі товарів або облікувати його в іншому банку
10. Паралельний кредит	И. Надається банками при обслуговуванні платіжного обороту клієнта. Умовою прийняття векселів до обліку є їх висока ліквідність, яка визначається надійністю платника за векселем, строком погашення боргового зобов'язання

7.3.4. Пов'яжіть терміни та їх сутність.

Терміни	Поняття
А. Посередницькі послуги	1. Послуги, у здійсненні яких бере участь третя сторона (банк), що виступає посередником між замовником і виконавцем.
Б. Агентські послуги	2. Поручительство, складене на основі вексельного законодавства, у цьому випадку зобов'язання банку, що доручається, є безумовним і безвідкличної з погляду контракту між клієнтом банку і бенефіціаром.
В. Банківський аваль	3. Послуги, пов'язані з випуском і розміщенням цінних паперів.
Г. Емісійні послуги	4. Послуги, пов'язані з наданням клієнтам консультацій.
Д. Трастові послуги	5. Вид діяльності комерційних банків з управління майном, що за домовленістю з клієнтом передається банку.
Ж. Консультаційні послуги	6. Вид діяльності комерційних банків з управління майном, причому клієнт не втрачає повноважень власника, а лише уповноважує банк на проведення операцій від своєї особи.
К. Страхові послуги	7. Послуги, що надаються комерційними банками в двох основних формах: забезпечення клієнтів сейфами для збереження цінностей та збереження цінностей у сталевій камері.

7.4. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Кредит надається на принципах:

- 1.1. Безоплатності.
- 1.2. Безстроковості.
- 1.3. Повернення.

2. Кредит, що надається під заставу державних цінних паперів – це:

- 2.1. Онкольний кредит.
- 2.2. Ломбардний кредит.
- 2.3. Контокорентний кредит.

3. Форма кредиту – різновид торгово-комісійної операції, пов'язаної з кредитуванням оборотних коштів:

- 3.1. Овердрафт.
- 3.2. Вексельний кредит.
- 3.3. Факторинг.

4. Товарно-матеріальні цінності, нерухомість, цінні папери, витрати виробництва й майбутня реалізація продукції, що є для кредитора заставою повного чи своєчасного повернення боржником отриманого кредиту й сплати ним належних відсотків, – це:

- 4.1. Забезпечення кредиту.
- 4.2. Поручительство.
- 4.3. Гарантія.

5. Кредит, отриманий під заставу нерухомого майна, – це:

- 5.1. Іпотека.
- 5.2. Лізинг.
- 5.3. Факторинг.

6. За видами лізинг буває:

- 6.1. Безповоротний.
- 6.2. Оперативний.
- 6.3. Оперативний та безповоротний.

7. В Україні безготівкові розрахунки з участю фізичних осіб на електронній основі повинні обслуговуватися системою:

- 7.1. СЕП,
- 7.2. СМЕП,
- 7.3. ОПЕРУ.

8. Пластикові картки, видача яких супроводжується відкриттям їх власником кредитних ліній, за рахунок та в межах яких здійснюються платежі або видача готівки за допомогою цих карток:

- 8.1. Дебетові.
- 8.2. Кредитні.
- 8.3. Срібні.

9. Пластикові картки, які не несуть в собі інформацію про зміни залишку коштів на рахунку платника після кожної транзакції:

- 9.1. Смарт-картки.
- 9.2. Картки з магнітною смугою.

10. Лізингова угода, мета якої виключно отримання високого прибутку за рахунок отримання необґрунтованих податкових та амортизаційних пільг:

- 10.1. Прямий лізинг.
- 10.2. Непрямий лізинг.
- 10.3. Фіктивний лізинг.
- 10.4. Дійсний лізинг.

11. Операція перевідступлення першим кредитором прав вимоги боргу третьої особи другому кредитору з попередньою або наступною компенсацією вартості такого боргу першому кредитору, тобто банк купує рахунки-фактури постачальника за відвантажену продукцію, виконані роботи чи надані послуги:

- 11.1. Форфейтинг.
- 11.2. Факторинг.
- 11.3. Лізинг.

12. Придбання у кредитора боргу, вираженого в оборотному документі, на безповоротній основі, тобто покупець боргу бере на себе зобов'язання відмовитися від свого права регресної вимоги до кредитора у разі неможливості одержання грошових коштів від боржника:

- 12.1. Форфейтинг.
- 12.2. Факторинг.
- 12.3. Лізинг.

13. Активно-пасивний рахунок, що допускає тимчасове дебетове сальдо, тобто перевитрату клієнтом власних коштів за рахунок банку:

13.1. Поточний рахунок з овердрафтом.

13.2. Депозитний рахунок.

13.3. Контокорентний рахунок.

13.4. Позичковий рахунок.

14. Згода платника оплатити вексель, тобто прийняти на себе зобов'язання за векселем (може бути частковою):

14.1. Акцепт.

14.2. Індосамент.

14.3. Вексельна мітка.

14.4. Аваль.

15. Для банку найбільш вигідним є такий спосіб нарахування відсотків за кредитами:

15.1. Факт / факт.

15.2. Факт / 360.

15.3. 30 / 360.

16. Вексельна гарантія, завдяки якій особа, що здійснила цю гарантію, бере на себе відповідальність повністю або частково сплатити суму за зобов'язаннями векселедавця, акцептанта або індосанта:

16.1. Акцепт.

16.2. Індосамент.

16.3. Алонж.

16.4. Аваль.

17. Послуга банку, коли він (за дорученням своїх клієнтів-векселетримачів) бере на себе відповідальність за подання векселів та супровідних комерційних документів в строк платнику та одержання належних платежів:

17.1. Доміціляція.

17.2. Інкасація.

17.3. Авалювання.

17.4. Переоблік.

18. Доручення сплатити векселі у визначеному місті платежу, що відрізняється від місцезнаходження платника за векселем:

18.1. Доміціляція.

- 18.2. Інкасація.
- 18.3. Авалювання.
- 18.4. Переоблік.

19. Довгострокові цінні папери, що емітуються фінансовими і нефінансовими інститутами під забезпечення нерухомістю, і приносять твердий процент:

- 19.1. ОВГЗ.
- 19.2. Казначейські зобов'язання.
- 19.3. Іпотечні облігації.
- 19.4. Євробонди.

20. Кредитні установи, що надають грошові позички під заставу предметів особистого та домашнього споживання:

- 20.1. Страхові компанії.
- 20.2. Ломбарди.
- 20.2. Пенсійні фонди.

21. Позика, за якій питання щодо надання вирішується щоразу в індивідуальному порядку.

- 21.1. Одноразове надання.
- 21.2. Відновлювана кредитна лінія.
- 21.3. Невідновлювана кредитна лінія.
- 21.4. Обов'язкова кредитна лінія.
- 21.5. Підтверджена кредитна лінія.

22. Позика, за якої ліміт кредитування запроваджується у вигляді ліміту видачі, тобто банк бере на себе зобов'язання надати позику в певному розмірі; після надання банком кредиту у встановленому розмірі та його погашення позичальником відносини між банком і позичальником припиняються:

- 22.1. Одноразове надання.
- 22.2. Відновлювана кредитна лінія.
- 22.3. Невідновлювана кредитна лінія.
- 22.4. Обов'язкова кредитна лінія.
- 22.5. Підтверджена кредитна лінія.

7.5. Питання для обговорення.

- 1. Форми позичкових рахунків.
- 2. Кредити, пов'язані з вексельним обігом.
- 3. Кредити під заставу цінних паперів.
- 4. Іпотечне кредитування.

5. Лізингове кредитування.
6. Сільськогосподарське кредитування.
7. Споживче кредитування.
8. Консорціумне кредитування.

7.6. Розрахункові задачі

Приклади розв'язання задач.

Задача 7.6.1.

Вихідні дані. На плановий період підприємству необхідно мати фінансових ресурсів для придбання оборотних коштів на суму 250 тис. грн. Фактична наявність власних коштів на початок планового періоду складає 150 тис. грн. Від фінансової діяльності надійде 30 тис. грн. У плановому періоді підлягає поверненню раніше отриманий кредит у сумі 70 тис. грн. На основі наведених даних необхідно визначити потребу у кредитних ресурсах на плановий період.

Порядок розв'язання

Потреба у кредитних ресурсах K_n визначається за формулою (7.1):

$$K_n = ПОК - (BK_n + ФД - ПК), \quad (7.1)$$

де $ПОК$ – необхідні фінансові ресурси для придбання оборотних коштів,

BK_n – фактична наявність власних коштів на початок планового періоду,

$ФД$ – надходження від фінансової діяльності,

$ПК$ – повернення раніше отриманого кредиту.

Отже, потреба у кредитних ресурсах складе $K_n = 250 - (150 + 30 - 70) = 140$ тис. грн.

Відповідь. Потреба у кредитних ресурсах дорівнює 140 тис. грн.

Задача 7.6.2

Вихідні дані. На основі наведених даних необхідно визначити плату за факторингові послуги: комерційний банк викупив рахунки фактури у підприємства на суму 150 тис. грн; плата за кредит 30% річних; середній термін обороту коштів у розрахунках з покупцями 20 днів; комісійна винагорода за факторингове обслуговування 0,5%.

Порядок розв'язання

Плата за кредит складає: $V = \frac{150000 \cdot 30 \cdot 20}{100 \cdot 365} = 2465,70$ грн.

Комісійна винагорода дорівнюватиме: $150000 \cdot 0,005 = 750$ грн.

Тоді разом плата за факторинг складе: $2465,70 + 750 = 3215,70$ грн.

Відповідь. Плата за факторингові послуги складає 3215,70 грн.

Задача 7.6.3

Вихідні дані. Вексель на суму 95 тис. грн було пред'явлено в банк для оплати за 30 днів до терміну його погашення. Визначте суму, отриману пред'явником векселя, і суму доходу банку, якщо банк використовує відсоткову ставку і облікову ставку (вони однакові та складають 9% річних) (розрахункова кількість днів у році для відсоткової ставки – 365, а облікової – 360).

Порядок розв'язання

У зв'язку з тим, що в умові вказана різна розрахункова кількість днів, потрібно спочатку визначити еквівалентність відсоткової і облікової ставок.

Еквівалентність розраховуємо за формулами (7.2) та (7.3):

$$r = \frac{365 \cdot d}{360 - t \cdot d}, \quad (7.2)$$

$$d = \frac{360 \cdot r}{365 + t \cdot r}, \quad (7.3)$$

де r – відсоткова ставка;

d – облікова ставка;

t – кількість днів до терміну погашення.

Таким чином, еквівалентна відсоткова ставка дорівнюватиме $r = \frac{365 \cdot 0,09}{360 - 30 \cdot 0,09} = 0,09865$ або 9,865%, а еквівалентна облікова

ставка $d = \frac{360 \cdot 0,09}{365 + 30 \cdot 0,09} = 0,09586$ або 9,586%.

Тепер розраховуємо суми дисконту (суму яку отримує банк) за формулою (7.4):

$$D = \frac{S \cdot r \cdot t}{100 \cdot 365}, \quad (7.4)$$

де S – номінальна сума векселя.

Отже, дисконт дорівнює $D = \frac{95000 \cdot 0,09865 \cdot 30}{100 \cdot 365} = 770,28$ грн.

Суму, яка буде сплачена пред'явникові векселя, розраховуємо за формулою (7.5):

$$P = S - D. \quad (7.5)$$

Тобто пред'явникові векселя буде сплачено $P = 95000 - 770,28 = 94229,72$ грн.

Відповідь. Пред'явник векселя отримає 94229,72 грн; сума доходу банку буде становити 770,28 грн.

Задача 7.6.4

Вихідні дані. На основі наведених даних розрахувати розмір кредиту під забезпечення векселів.

Встановлене банком співвідношення заборгованості до забезпечення 75%.

Встановлений ліміт заборгованості за кредитом 120 тис. грн.

Сума векселів, прийнятих у заставу, 80 тис. грн.

Фактична заборгованість за позичкою 50 тис. грн.

Порядок розв'язання

Розраховуємо фактичне співвідношення між заборгованістю та забезпеченням $50000 / 80000 = 62,5\%$.

Розраховуємо можливу заборгованість за кредитом, виходячи з фактичного забезпечення і прийнятого співвідношення заборгованості до забезпечення $80000 \cdot 0,75 = 60000$ грн.

Вільний ліміт заборгованості складає $120000 - 50000 = 70000$ грн.

Тоді можлива додаткова сума позички $60000 - 50000 = 10000$ грн або $0,75 \cdot (0,75 - 0,625) \cdot 80000 = 7500$ грн, але не більше суми вільного ліміту заборгованості.

Відповідь. Розмір кредиту під забезпечення векселів від 7500 грн до 10000 грн.

Задача 7.6.5

Вихідні дані. На основі наведених даних розрахувати авансовий кредит на вересень. Прогнозований обсяг закупівель сільськогосподарської продукції у населення, розрахунки за яку проводяться у готівковій формі, 27 тис. грн. Витрати, пов'язані з веденням заготівель, оплачувані у готівковій формі, 3 тис. грн. Потреба в готівкових грошах – 5 днів.

Порядок розв'язання

Розмір авансового кредиту Ka розраховуємо за формулою (7.6):

$$Ka = \frac{(OЗ + BЗ) \cdot ПГ}{T}, \quad (7.6)$$

де $OЗ$ – прогнозований обсяг закупівель у готівковій формі

$BЗ$ – витрати, пов'язані з веденням заготівель, оплачувані у готівковій формі,

$ПГ$ – потреба в готівкових грошах.

Розраховуємо розмір авансового кредиту: $Ka = \frac{(27 + 3) \cdot 5}{30} = 5$ тис. грн.

Відповідь. Розмір авансового кредиту складає 5 тис. грн.

Задача 7.6.6

Вихідні дані. Дата погашення дисконтного векселя – 22 липня 2015 року. Визначити викупну ціну і дисконт на 2 липня векселя номіналом 100 млн грн, якщо вексельна ставка складає 40% річних, а число днів у році 360.

Порядок розв'язання

Викупна ціна дисконтного векселя розраховується за формулою (7.7):

$$P = S - D = S \cdot \left(1 - \frac{t \cdot d}{T \cdot 100}\right), \quad (7.7)$$

де S – номінал векселя,

d – дисконтна ставка,

t – кількість днів від дати пред'явлення векселя до дати його погашення,

T – розрахункова кількість днів у році.

Викупна ціна дисконтного векселя:

$$P = 100000000 \cdot \left(1 - \frac{20 \cdot 40}{360 \cdot 100}\right) = 977\,777\,777,78 \text{ грн.}$$

Відповідь. Викупна ціна дисконтного векселя складає 977 777 777,78 грн.

Задача 7.6.7

Вихідні дані. Клієнт має вексель на 10 000 грн, який він хоче врахувати 01.03.2015 р. в банку за складною обліковою ставкою, що дорівнює 7%.

Яку суму він отримає, якщо термін погашення векселя 01.08.2015 р.?

Порядок розв'язання

Сума, яку клієнт отримає в банку при обліку векселя, розраховується за формулою (7.8):

$$P = S \cdot (1 - d)^{\frac{t}{T}}, \quad (7.8)$$

Термін від дати обліку до дати погашення векселя $t = 31 + 30 + 31 + 30 + 31 = 153$ дні. Число днів на рік $T = 365$.

Тоді клієнт отримає на руки суму: $P = 10000 \cdot (1 - 0.07)^{153/365} = 9700,38$ грн.

Відповідь. Сума, яку клієнт отримає в банку при обліку векселя, дорівнює 9700,38 грн.

ЗАДАЧІ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ

Задача 7.6.8

Вихідні дані. Акціонерне товариство для погашення заборгованості за рахунками постачальників прагне взяти коротко-строковий кредит лід 50 % річних. Рік не високосний. Позика у 2 млн грн надається на термін з 20 січня по 5 березня включно. Визначити величину сплачених відсотків та загальну суму боргу за основними різними системами нарахування відсотків.

Задача 7.6.9

Вихідні дані. Комерційний банк надає кредит 4 млн грн під 20% річних за плаваючою процентною ставкою. Після 2 місяців ставка становила 30%, а через 8 місяців після надання кредиту – збільшилася до 80%. Обчислити, яку суму повинен повернути позичальник через рік після надання йому кредиту.

Задача 7.6.10

Вихідні дані. Кредит в розмірі 6 млн грн виданий під 80% річних за умовами кредитного договору повинен погашатись рівними частинами протягом 2 років. Визначити розміри сплат та суму сплачених відсотків, якщо такі платежі здійснюються раз у півроку.

Задача 7.6.11

Вихідні дані. Банк нараховує за кредит 4,5 млн грн 35% річних. За другий рік банк встановлює додаткову маржу 3%, а за кожен наступний – 5%. Термін угоди 6 років. Визначити загальну суму погашення кредиту та доход банку.

Задача 7.6.12

Вихідні дані. Кредит для купівлі автомобіля у 15,65 млн грн. відкрито на 4 роки під 12% річних. Покупець погодився сплатити 3 млн грн у момент оформлення кредиту, а решту боргу – щомісячно протягом усього терміну дії кредитної угоди. Обчислити суму щомісячного погашення кредиту.

Задача 7.6.13

Вихідні дані. Власник векселя номінальної вартості 150 тис. грн і строком обігу 1,5 рік пред'явив його банку-емітенту для обліку за 75 днів до дати погашення. Банк урахував його за ставкою 12,5%. Визначити суму, отриману власником векселя та величину дисконту.

Задача 7.6.14

Вихідні дані. Банк облікував вексель на суму 3000 грн за 70 днів до терміну оплати. Проста облікова ставка – 12%. Кількість днів у році – 360.

Визначити дисконт і вартість векселя при обліку, врахувавши темп місячної інфляції, що становить 7%.

Задача 7.6.15

Вихідні дані. Банк має таку інформацію: сума переказного векселя 700 тис. грн, термін погашення векселя 10.11.2013 р., дата обліку векселя в банку 29.09.2013 р., облікова ставка 45%.

Визначити суму дисконту та ціну, за якою буде облікований вексель.

Задача 7.6.16

Вихідні дані. Підприємство, яке має заборгованість за позичками під заставу векселів, надало банку відомості станом на 01.11.2014 р.: загальна сума векселів 700 тис. грн, високоліквідні векселі 650 тис. грн, питома вага вартості векселів, які кредитуються, в загальній сумі векселів складає 80%, заборгованість за позичками під векселі станом на 01.11.2014 р. 300 тис. грн, ліміт кредитування складає 350 тис. грн. Розрахувати можливу суму додаткового кредиту.

Задача 7.6.17

Вихідні дані. Інформацію про кредитну заборгованість наведено у табл. 7.1.

Вартість майна, яке обліковується банком при розрахунку розміру страхового резерву, за стандартним кредитом становить 700 тис. грн; за кредитами під контролем та субстандартними – відповідно 350 та 200 тис. грн.

Таблиця 7.1

Групи кредитів та ступінь ризику

Група кредитів	Сума залишку заборгованості, тис. грн	Ступінь ризику, %
Стандартні	2400	2
Під контролем	600	5
Субстандартні	300	20
Сумнівні	200	50

Необхідно визначити розмір резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями щодо кожної групи кредитів та загальну суму резерву.

Задача 7.6.18

Вихідні дані. Банк здав в оренду підприємству устаткування вартістю 30 тис. грн. Строк угоди 3 роки, лізинговий процент 10%, періодичність орендних платежів 1 раз на квартал. Визначити розмір лізингових платежів.

Задача 7.6.19

Вихідні дані. Банк уклав з фабрикою угоду про лізинг устаткування вартістю 50 тис. грн, причому амортизація цього устаткування передбачена на рівні 95%. Строк угоди 2 роки, лізинговий процент 8%, періодичність орендних платежів один раз на квартал, причому перший платіж передбачається в момент підписання орендарем протоколу про приймання обладнання. Визначити розмір лізингових платежів.

Задача 7.6.20

Вихідні дані. Підприємство уклало з банком спеціальний договір, згідно з яким банк купує в клієнта права на вимогу боргу. Сума боргу становить 500 тис. грн, процентна ставка за короткостроковими позичками 60% річних. Строк документообігу до 20 днів, плата за обслуговування 0,5%. Розмір оплати дебіторських рахунків на даний момент дорівнює 60%.

Визначити: 1. Яку суму грошей одержить підприємство в момент переуступки боргу. 2. Розмір оплати за користування кредитом і комісійну винагороду за виконання факторингової послуги.

Задача 7.6.21

Вихідні дані. Фабрика відвантажила продукцію на 80 тис. грн. і вирішила укласти угоду з банком про стягнення боргу з покупця. Розмір авансу, який банк має перерахувати фабриці, 70%. Оплата покупцем одержаної продукції очікується за таким графіком: 20 тис. грн через 5 днів після одержання фабрикою авансу; 40 тис. грн ще через 4 дні і 20 тис. грн через 7 днів. Плата за обслуговування становить 1%.

Обчислити комісійну винагороду банку за виконання факторингової послуги.

Задача 7.6.22

Вихідні дані. Банк купив у ПАТ «Дніпро» право на вимогу боргу (без права зворотної вимоги до клієнта). Розмір вимоги 100 тис. грн, процентна ставка за використання кредиту 40% річних,

розмір авансу, що його потрібно перерахувати клієнтові, 60%. Покупець продукції часто затримує платежі ПАТ «Дніпро»; розмір ризику за несвоєчасність одержання коштів від платника становить 2 процентних пункти. Строк документообігу між банками платника і постачальника 7 днів. Плата за обслуговування 1%. Визначити розмір комісійної винагороди.

Тема 8

ОПЕРАЦІЇ БАНКІВ З ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ

(3 години)

8.1. ЗАПОВНИТИ ПРОПУЩЕНІ МІСЦЯ

Прямі фінансові інвестиції
Портфельні фінансові інвестиції
Проектне фінансування
Професійна діяльність на ринку цінних паперів
Діяльність з випуску цінних паперів
Обіг цінних паперів
Торгівля цінними паперами
Депозитарна діяльність на ринку цінних паперів
Діяльність з управління цінними паперами
Інвестиційний портфель
Дисконтна ставка
Премія
Дисконт
Купонна доходність облігації
Поточна доходність облігації
Повна доходність облігації
Вексель
Кредитний ризик банківських інвестицій
Ринковий ризик банківських інвестицій
Процентний ризик банківських інвестицій
Інфляційний ризик банківських інвестицій
Метод короткострокового акцепту
Метод рівномірного розподілу коштів
Метод довгострокового акцепту
Метод процентних очікувань
Метод «штанги»
Диверсифікація вкладень

8.2. ЗАПОВНИТИ ПРОПУЩЕНІ МІСЦЯ

1. _____ — це виконання торговцями цінних паперів за дорученням від імені та за рахунок емітента обов'язків з організації передплати на цінні папери або їх реалізації іншим способом; при цьому торговець

може брати на себе зобов'язання викупити в емітента нереалізовані цінні папери.

2. _____ – це укладання та виконання угод щодо цінних паперів, яке не пов'язане з їх випуском.

3. _____ – це здійснення угод щодо цінних паперів, які передбачають оплату цінними паперами проти їх поставки новому власнику на підставі договорів доручення чи комісії за рахунок своїх клієнтів (брокерська діяльність), або від свого імені і за свій рахунок з метою перепродажу третім особам (дилерські чи комерційні операції).

4. _____ на _____ – це надання послуг щодо зберігання цінних паперів та обліку прав власності на цінні папери, а також обслуговування угод з цінними паперами; може здійснюватися юридичними особами, що одержали в установленому порядку дозвіл Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку на здійснення депозитарної діяльності.

5. _____ – внесення коштів до статутного фонду юридичної особи в обмін на корпоративні права, емітовані такою юридичною особою.

6. _____ – придбання цінних паперів та інших фінансових активів за кошти на біржовому ринку.

7. _____ – це таке фінансування інвестиційних проектів, коли основним забезпеченням наданих коштів є сам проект, тобто доходи, які в майбутньому отримає підприємство, що здійснює будівництво чи реконструкцію; ґрунтується на життєздатності самого проекту без урахування платоспроможності його учасників та їх гарантій.

8. _____ на _____ – це підприємницька діяльність з перерозподілу фінансових ресурсів за допомогою цінних паперів й організаційного, інформаційного, технічного та іншого обслуговування випуску обігу цінних паперів, що є, як правило, виключним або переважним видом діяльності.

9. _____ – діяльність, що ведеться від свого імені за винагороду на підставі відповідного договору протягом терміну, визначеного стосовно управління переданими у володіння цінними паперами, які належать на правах власності іншій особі, в інтересах цієї особи або визначених цією особою третіх осіб.

10. _____ – це сукупність цінних паперів, придбаних банком шляхом активних операцій з метою отримання прибутків, до якої входять зобов'язання, які обертаються на ринку у вигляді акцій, облігацій та векселів.

11. _____ – це відсоткова ставка, яка застосовується до майбутніх платежів, щоб врахувати ризик і непевність, пов'язану з фактором часу.

12. _____ – це перевищення ринкової вартості (вартості придбання) облігації над її номінальною вартістю без врахування нарахованих на час придбання відсотків (купона).

13. _____ – це різниця між номінальною вартістю облігації та її ринковою вартістю (вартістю придбання), якщо ринкова вартість нижча номінальної без врахування нарахованих на час придбання відсотків.

14. _____ – доходність облігації, яка визначається відносно номіналу і показує, який відсоток нараховується щорічно власникові облігації; ця ставка встановлюється згідно з умовами випуску.

15. _____ – доходність облігації, яка визначає відсоток, який щорічно одержує власник облігації на інвестований капітал; розраховується як відсоткове співвідношення між річним купонним доходом від облігації і тією ціною, за якою інвестор її придбав.

16. _____ – доходність облігації, яка характеризує не тільки поточний доход за облігацією, а й виграш (збиток), що його одержує інвестор, погашаючи облігацію за ціною, вищою або нижчою за ціну купівлі.

17. _____ – це цінний папір, який засвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця сплатити після настання терміну визначену суму грошей власнику векселя.

18. _____ – ризик банківських інвестицій, тобто імовірність того, що ціни на товари і послуги, що придбає банк, збільшаться або вартість активів банку буде зведена до нуля через зростання цін.

19. _____ – метод мінімізації інвестиційних ризиків, який належить до найбільш обережних; інвестиційний портфель банку повністю формується з короткострокових цінних паперів (2-3 роки), що підвищує банківську ліквідність; доцільний в період зростання процентних ставок; доходність тут не розглядається як пріоритет.

20. _____ — метод мінімізації інвестиційних ризиків, який дозволяє зменшувати коливання в доходах від цінних паперів і, хоча не приносить великих доходів, гарантує відсутність значних втрат.

21. _____ — метод мінімізації інвестиційних ризиків, який є протилежністю методу короткострокового акцепту; доцільний в період падіння ринкових норм процента; є доступним переважно великим банкам, які мають доступ до ліквідних коштів.

22. _____ — метод мінімізації інвестиційних ризиків, застосування якого пов'язане з прогнозуванням динаміки процентних ставок і спекуляцією на цих змінах.

23. _____ — метод мінімізації інвестиційних ризиків, який є найбільш доцільним для комерційних банків; основна частина інвестиційного портфеля складається з довгострокових зобов'язань, що врівноважуються короткостроковими паперами, в той час як облігацій із середнім терміном дуже мало або вони взагалі відсутні.

24. _____ — коли капітал розподіляється між великою кількістю цінних паперів; цінні папери купуються різних видів, різної якості та з різним терміном погашення.

25. _____ — ризик банківських інвестицій, пов'язаний з імовірністю того, що фінансові можливості емітента знизяться настільки, що він стане неспроможним виконати свої зобов'язання щодо сплати основного боргу та доходів по цінних паперах.

26. _____ — ризик банківських інвестицій, що впливає з того, що за непередбачуваних обставин на ринку цінних паперів або в економіці привабливість цінних паперів як об'єкта грошових вкладень може бути частково втрачена, внаслідок чого їх продаж стане можливим лише за умови великої знижки.

27. _____ — ризик банківських інвестицій, пов'язаний з тим, що зростання чи зниження процентних ставок негативно вплине на різницю між процентними доходами і процентними витратами. Наприклад, зростання процентних ставок веде до зниження ринкової ціни раніше емітованих зобов'язань.

8.3. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАВДАННЯ

8.3.1. Пов'яжіть терміни та їх сутність.

Терміни	Поняття
А. Прямі інвестиції банків	1. Внесення банками власних коштів або майна до статутного фонду юридичної особи в обмін на корпоративні права (акції, пайові свідоцтва), емітовані такою юридичною особою.
Б. Кредитний ризик	2. Господарська операція, яка передбачає придбання будинків, споруд, інших об'єктів нерухомої власності, інших основних фондів та нематеріальних активів, які підлягають амортизації.
В. Фінансова інвестиція	3. Господарська операція, яка передбачає придбання корпоративних прав, цінних паперів, деривативів та інших фінансових інструментів.
Г. Капітальна інвестиція	4. Господарську операцію, яка передбачає здійснення капітальних або фінансових інвестицій за рахунок доходу (прибутку), отриманого від інвестиційних операцій.
Д. Реінвестиція	5. Господарська операція, яка передбачає придбання цінних паперів, деривативів та інших фінансових активів за кошти на фондовому ринку (за винятком операцій із скупівлі акцій як безпосередньо платником податку, так і пов'язаними з їм особами, в обсягах, що перевищують 50% загальної суми акцій, емітованих іншою юридичною особою, які належати до прямих інвестицій).
Е. Депозитарна діяльність	6. Сукупність придбаних (отриманих) банком цінних паперів з боку з правом володіння, використання і розпорядження.
Є. Портфельна інвестиція	7. Переведення групи цінних паперів з одного портфеля в інший на підставі добровільного рішення керівництва комерційного банку (з портфеля продажів у портфель інвестицій).
Ж. Примусове переведення	8. Переведення групи цінних паперів з одного портфеля в інший за вимогами нормативних актів банківської діяльності (з портфеля продажів у портфель інвестицій і з портфеля інвестицій у портфель продажів).
З. Портфель цінних паперів	9. Діяльність комерційних банків у ролі довіреної особи своїх клієнтів з управління цінними паперами від свого імені із зобов'язанням збереження і збільшення капіталу клієнта за визначену винагороду (як правило, відсоток від приросту активів клієнта).
И. Вільне переведення	10. Надання послуг зі збереження (депонування) цінних паперів і виконання доручень з реалізацією прав, засвідчених цінними паперами.
І. Довірчі (трастові) операції з цінними паперами	11. Ризик, характерний для цінних паперів у тому випадку, коли фінансові можливості емітента різко погіршуються, що приводить до неможливості погашення боргу за цінними паперами.

Терміни	Поняття
І. Ринковий ризик	12. Ризик, який виникає у випадку непередбачених змін цін на ринку цінних паперів.
Й. Диверсифікація	13. Ризик, пов'язаний з коливанням процентних ставок, що може привести до збитків в інвестиційній діяльності.
К. Процентний ризик	14. Розміщення засобів у цінні папери різних клієнтів і різних видів.
Л. Метод «штанги»	15. Розміщення засобів у цінні папери різних термінів погашення.
М. Метод формування резервів	16. Розміщення засобів у цінні папери полярних термінів погашення.
Н. Метод «сходинок»	17. Створення резервів на відшкодування збитків від операцій з цінними паперами.

8.4. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Андерайтинг – це:

1.1. Покупка цінних паперів на первинному ринку з майбутнім їхнім перепродажем інвесторам.

1.2. Вид діяльності комерційних банків, пов'язаний з розпорядженням майном клієнта.

1.3. Здійснення конверсії коштів у валюту і назад з метою одержання спекулятивного прибутку за рахунок курсової різниці.

1.4. Здійснення комерційним банком касових операцій з обслуговування клієнтів з наданням їм комплексу касових операцій.

2. Якщо НБУ здійснює операції РЕПО шляхом продажу цінних паперів, то така операція називається:

2.1. Прямі РЕПО.

2.2. Зворотні РЕПО.

3. Якщо термін операції РЕПО чітко визначений і процентна ставка є фіксованою, то така операція називається:

3.1. Відкрите РЕПО.

3.2. Строкове РЕПО.

3.3. Нічне РЕПО.

4. Якщо термін операції РЕПО визначений і складає 1 день, а процентна ставка є фіксованою, то така операція називається:

4.1. Відкрите РЕПО.

4.2. Строкове РЕПО.

4.3. Нічне РЕПО.

5. Банк може здійснювати операції з цінними паперами:

5.1. За власний рахунок.

5.2. Посередницькі.

5.3. Довірчі.

5.4. Усе перераховане правильне.

6. Оберіть найбільш повний опис цілей інвестиційних операцій комерційних банків:

6.1. Одержання додаткового доходу.

6.2. Одержання доходу і забезпечення ліквідності.

6.3. Забезпечення диверсифікованості коштів, доходу і ліквідності.

7. Загальний обсяг інвестованих коштів у певному періоді, спрямований на нове будівництво, придбання засобів виробництва та на приріст товарно-матеріальних запасів:

7.1. Чисті інвестиції.

7.2. Валові інвестиції.

7.3. Амортизація.

8. Чисті інвестиції – це:

8.1. Валові інвестиції плюс амортизаційні відрахування у певному періоді.

8.2. Валові інвестиції за мінусом амортизаційних відрахувань.

8.3. Амортизаційні відрахування за мінусом валових інвестицій.

9. Якщо сума чистих інвестицій – негативна величина, це означає:

9.1. Економіка знаходиться у стадії розвитку, забезпечується розширене відтворення.

9.2. Зниження виробничого потенціалу та зменшення обсягу виробленої продукції.

9.3. Відсутність економічного зростання, виробничий потенціал не змінюється.

10. Вкладення коштів у реальні активи – як матеріальні, так і нематеріальні:

10.1. Прямі.

- 10.2. Непрямі.
- 10.3. Реальні.
- 10.4. Фінансові.

11. Вкладення коштів у різноманітні фінансові інструменти (активи), серед яких найбільшу частку становлять вкладення коштів у цінні папери:

- 11.1. Прямі.
- 11.2. Непрямі.
- 11.3. Реальні.
- 11.4. Фінансові.

12. Особиста участь інвестора у виборі об'єктів інвестування і вкладенні коштів, інвестори підготовлені, тобто мають досить точну інформацію про об'єкт інвестування і добре ознайомлені з механізмом інвестування:

- 12.1. Прямі.
- 12.2. Непрямі.
- 12.3. Реальні.
- 12.4. Фінансові.

13. Інвестування, що опосередковується іншими особами (інвестиційними або іншими фінансовими посередниками):

- 13.1. Прямі.
- 13.2. Непрямі.
- 13.3. Реальні.
- 13.4. Фінансові.

14. Вкладення коштів, що здійснені громадянами, а також підприємствами недержавних форм власності, насамперед – колективної, які ще можна назвати недержавними:

- 14.1. Іноземні.
- 14.2. Державні.
- 14.3. Приватні.
- 14.4. Спільні.

15. Вкладення, що здійснені центральними і місцевими органами влади й управління за рахунок коштів бюджетів, позабюджетних фондів і позичкових коштів, а такою державними підприємствами й установами за рахунок власних і позичкових коштів:

- 15.1. Іноземні.

- 15.2. Державні.
- 15.3. Приватні.
- 15.4. Спільні.

16. Ризик доходів активів інвестиційного портфеля: ризик зменшення або втрати очікуваних доходів, викликаний невиконанням позичальниками зобов'язань за кредитом. (Позичальники взагалі можуть відмовитися платити чи заплатити лише частину або виплатити пізніше обіцяного, позичальники можуть бути неготовими до виплати або не здатними зробити це через якісь несподівані обставини):

- 16.1. Кредитний ризик.
- 16.2. Ризик доходу.
- 16.3. Ринковий ризик.
- 16.4. Інфляційний ризик.

17. Ризик доходів активів інвестиційного портфеля: допустиме зменшення виплат доходу з активу (для багатьох активів характерна зміна доходу, пов'язана зі специфікою активів, дивіденди, одержані інвестором, можуть змінюватися час від часу в широких межах через дивідендну політику емітента):

- 17.1. Кредитний ризик.
- 17.2. Ризик доходу.
- 17.3. Ринковий ризик.
- 17.4. Інфляційний ризик.

18. Ризик доходів активів інвестиційного портфеля: зменшення або втрата доходів унаслідок зміни майбутньої ринкової ціни активу (доходи з багатьох активів – акцій, нерухомості, валюти – відображають різницю між справжньою ціною активів та майбутньою ціною їх перепродажу):

- 18.1. Кредитний ризик.
- 18.2. Ризик доходу.
- 18.3. Ринковий ризик.
- 18.4. Інфляційний ризик.

19. Ризик доходів активів інвестиційного портфеля: ризик, якого зазнають усі реальні доходи, тобто зменшення або втрата очікуваних реальних доходів, викликаних змінами в очікуваній інфляції (реальний дохід визначається як номінальний дохід мінус відсоток інфляції):

- 19.1. Кредитний ризик.

- 19.2. Ризик доходу.
- 19.3. Ринковий ризик.
- 19.4. Інфляційний ризик.

20. Емісійна діяльність банку – це:

20.1. Вкладення коштів у цінні папери від свого імені та за власний рахунок з метою отримання прибутку, пасивні операції банку.

20.2. Випуск власних цінних паперів з метою залучення коштів для формування та поповнення ресурсів, активні операції банку.

20.3. Випуск власних цінних паперів з метою залучення коштів для формування та поповнення ресурсів, пасивні операції банку.

20.4. Вкладення коштів у цінні папери від свого імені та за власний рахунок з метою отримання прибутку, активні операції банку.

21. Інвестиційна діяльність банку – це:

21.1. Вкладення коштів у цінні папери від свого імені та за власний рахунок з метою отримання прибутку, пасивні операції банку.

21.2. Випуск власних цінних паперів з метою залучення коштів для формування та поповнення ресурсів, активні операції банку.

21.3. Випуск власних цінних паперів з метою залучення коштів для формування та поповнення ресурсів, пасивні операції банку.

21.4. Вкладення коштів у цінні папери від свого імені та за власний рахунок з метою отримання прибутку, активні операції банку.

22. До емісійних операцій банків належать:

22.1. Операції з випуску пайових цінних паперів (акцій).

22.2. Операції з випуску похідних цінних паперів.

22.3. Операції з вкладення коштів у державні цінні папери.

23. Стратегічні інвестиції – це:

23.1. Вкладення коштів в портфелі різних емітентів.

23.2. Випуск власних акцій.

23.3. Вкладення коштів в цінні папери конкретного емітенту з метою формування контрольного пакета.

- 24. Портфельні інвестиції – це:
 - 24.1. Вкладення коштів у портфелі різних емітентів.
 - 24.2. Випуск власних акцій.
 - 24.3. Вкладення коштів у цінні папери конкретного емітента з метою формування контрольного пакета.

- 25. Інвестиційна стратегія, що полягає в диверсифікації інвестицій за різними сегментами ринку та в різні цінні папери:
 - 25.1. Активна.
 - 25.2. Пасивна.
 - 25.3. Проміжна.

- 26. Інвестиційна стратегія, що базується на прогнозуванні майбутніх відсоткових ставок та цінової динаміки:
 - 26.1. Активна.
 - 26.2. Пасивна.
 - 26.3. Проміжна.

- 27. Банки можуть здійснювати операції з цінними паперами:
 - 27.1. Тільки за рахунок власних коштів, тільки на вторинному ринку.
 - 27.2. Тільки за рахунок залучених коштів, тільки на первинному ринку.
 - 27.3. За рахунок власних та залучених коштів, на первинному та вторинному ринку.

- 28. Ризик діяльності банку на ринку цінних паперів, пов'язаний з можливістю непередбаченої зміни доходності та вартості цінних паперів на ринку:
 - 28.1. Кредитний.
 - 28.2. Ринковий.
 - 28.3. Відсоткових ставок.

- 29. Ризик діяльності банку на ринку цінних паперів, пов'язаний із мінливістю ставок на фінансовому ринку:
 - 29.1. Кредитний.
 - 29.2. Ринковий.
 - 29.3. Відсоткових ставок.

- 30. Ризик діяльності банку на ринку цінних паперів, пов'язаний із можливістю невиконання боргових зобов'язань емітентом:
 - 30.1. Кредитний.

- 30.2. Ринковий.
- 30.3. Відсоткових ставок.

31. Операції з обліку операцій РЕПО здійснює:

- 31.1. Правління НБУ.
- 31.2. Аукціонний комітет.
- 31.3. Депозитарій НБУ.
- 31.4. Казначейство.

32. Позика, за якої ліміт кредитування визначається у вигляді ліміту заборгованості з позики; це дозволяє позичальнику отримати позику у межах встановленого ліміту, погасити її всю або частину і автоматично отримати повторно кредит у межах терміну дії кредитної лінії; надається без спеціального забезпечення:

- 32.1. Одноразове надання.
- 32.2. Відновлювана кредитна лінія.
- 32.3. Невідновлювана кредитна лінія.
- 32.4. Обов'язкова кредитна лінія.
- 32.5. Підтверджена кредитна лінія.

33. Позика, яка передбачає домовленість щодо наміру банку кредитувати і не є офіційним зобов'язанням банку, який зобов'язується надати позику згідно із заявкою клієнта лише у невідкладному випадку, тому клієнт використовує таку лінію лише як гарантію за позикою, яку надає інший кредитор:

- 33.1. Одноразове надання.
- 33.2. Відновлювана кредитна лінія.
- 33.3. Невідновлювана кредитна лінія.
- 33.4. Обов'язкова кредитна лінія.
- 33.5. Підтверджена кредитна лінія.

8.5. ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

- 1. Поняття банківських інвестицій.
- 2. Види банківських інвестицій.
- 3. Довгострокове кредитування як форма участі банку в інвестиційному процесі.
- 4. Діяльність комерційного банку на ринку цінних паперів.
- 5. Емісійні операції комерційного банку.
- 6. Формування банківського портфелю цінних паперів.
- 7. Управління портфелем цінних паперів банку.
- 8. Посередницькі операції комерційного банку на фондовому ринку.

8.6. Розрахункові завдання

Приклади розв'язання задач

Задача 8.6.1

Вихідні дані. Облігації вартістю 100 тис. грн випущені на 5 років при номінальній ставці 50%. Визначити:

1. Нарощену вартість облігації в кінці строку позики, якщо нарощення відсотків відбувається раз на рік, на півріччя, на квартал. Проаналізуйте доходність варіантів нарощення з позиції держателя та емітента облігації.

2. Ефективні відсоткові ставки за варіантами нарахування;

3. Нарощені вартості облігації за ефективними відсотковими ставками за варіантами нарахування.

Порядок розв'язання

1. Нарощені вартості облігації S розраховуємо за формулою (8.1):

$$S = P \cdot \left(1 + \frac{k}{m}\right)^{n \cdot m}, \quad (8.1)$$

де P – номінал облігації,

k – номінальна ставка,

n – кількість років нарахування відсотків,

m – кількість періодів нарахування відсотків протягом року.

Нарощені вартості облігації за варіантами дорівнюють:

– при щорічному нарахуванні відсотків: $S_1 = 100 (1+0,5)^5 = 759,4$ тис. грн.

– при піврічному нарахуванні відсотків: $S_2 = 100 (1+(0,5/2))^{5 \cdot 2} = 931,3$ тис. грн.

– при кварталному нарахуванні відсотків: $S_3 = 100 (1+(0,5/4))^{5 \cdot 4} = 1054,5$ тис. грн.

2. Ефективні відсоткові ставки за варіантами нарахування розраховують за формулою (8.2):

$$e = \left(1 + \frac{k}{m}\right)^m - 1. \quad (8.2)$$

Ефективні відсоткові ставки за варіантами нарахування дорівнюють:

– при щорічному нарахуванні відсотків: $e_1 = 0,5$, або 50% річних;

– при піврічному нарахуванні відсотків: $e_2 = (1+(0,5/2))^2 - 1 = 0,5625$, або 56,25%;

– при кварталному нарахуванні відсотків: $e_3 = (1+(0,5/4))^4 - 1 = 0,6018$, або 60,18%.

3. Нарощені вартості облігації за ефективними відсотковими ставками розраховують за формулою (8.3):

$$S_e = (1 + e)^n - 1. \quad (8.3)$$

Нарощені вартості облігації за ефективними відсотковими ставками:

– при щорічному нарахуванні відсотків: $S_{e1} = 100 (1 + 0,5)^5 = 759,4$ тис. грн.

– при піврічному нарахуванні відсотків: $S_{e2} = 100 (1 + 0,5625)^5 = 931,3$ тис. грн.

– при кварталному нарахуванні відсотків: $S_{e3} = 100 (1 + 0,6018)^5 = 1054,5$ тис. грн.

Відповідь. Для кредиторів (тримачів облігацій) більш привабливе нарощення вартості за відсотковою ставкою з кварталним нарахуванням відсотків, а для позичальника (емітента облігацій) – більш привабливе за річною відсотковою ставкою.

Задача 8.6.2

Вихідні дані. Державні короткострокові облігації номіналом 5 грн та строком обороту 160 днів були куплені в момент їх випуску за курсом 99%. Визначте доходність куплених облігацій для розрахункової кількості днів у році = 366.

Порядок розв'язання

Розрахунок доходності короткострокових облігацій, які розміщуються з дисконтом, здійснюється за формулою простих процентів. У цьому випадку використовується така формула для визначення прибутковості Y короткострокового зобов'язання (8.4):

$$Y = \frac{(N - P_1)}{P_1} \cdot \frac{B}{t} = \frac{(1 - K)}{K} \cdot \frac{B}{t}, \quad (8.4)$$

де t – число днів до погашення;

P_1 – ціна купівлі;

N – номінал;

K – курсова вартість;

B – часова база (360 – для звичайних; 365 або 366 – для точних процентів).

Візьмемо номінал облігації за 100%: $Y = \frac{(100 - 99)}{99} \cdot \frac{366}{160} = 0,0229$ або 2,29% річних.

Показники, розраховані таким чином, мають два недоліки:

– їх не можна використати для порівняння ефективності проведення короткострокових операцій з іншими видами інвестицій, у т.ч. довгостроковими;

— вони не враховують можливості неодноразового реінвестування отриманих прибутків протягом року за деякими видами короткострокових зобов'язань (наприклад депозитних сертифікатів НБУ, три- або шестимісячних ОВДП).

Для подолання вказаних обмежень використовують більш універсальний показник — ефективну прибутковість (припущення про багаторазове реінвестування більш коректно враховує формула приращення за складними процентами).

Тому для розрахунку прибутковості короткострокового зобов'язання може бути використана формула ефективної прибутковості (yield to maturity, YTM) (8.5):

$$YTM = \left(\frac{N}{P_1} \right)^{\frac{B}{T}} - 1. \quad (8.5)$$

Ефективна прибутковість дорівнює:

$$YTM = \left(\frac{100}{99} \right)^{\frac{366}{160}} - 1 = 0,0204 \text{ або } 2,04\% \text{ річних.}$$

Відповідь. Доходність облігації складає 2,04% річних.

Задача 8.6.3

Вихідні дані. Банк розглядає доцільність придбання облігації з нульовим купоном номіналом 1000 грн, яка продається за ціною 750 грн і яку буде погашено через два роки. При цьому банк має можливість альтернативного розміщення коштів з доходністю 14%.

Порядок розв'язання

Розв'язання проведемо двома способами.

1. Розрахуємо теоретичну вартість облігації, прийнявши за ставку дисконтування норму доходності альтернативного варіанту вкладення коштів, та порівняємо її з поточною ринковою ціною:

$$TV = 1000 : (1 + 0,14)^2 = 769,5 \text{ грн.}$$

Як показав розрахунок, теоретична вартість облігації (769,5 грн.) вища за її поточну ціну (750 грн), що дає підстави розглядати її як вигідний об'єкт інвестування.

2. Доходність облігації обчислюють за формулою (8.6):

$$d_o = \left(\sqrt[n]{\frac{N}{TV}} - 1 \right) \cdot 100, \quad (8.6)$$

де n — кількість років нарахування,

N — номінал облігації,

TV — теоретична вартість облігації.

Обчислимо доходність облігації $d_o = \left(\sqrt[2]{\frac{1000}{750}} - 1 \right) \cdot 100 = 15,4\%$.

та порівняємо її з нормою прибутку альтернативного проекту, що дасть можливість обрати прибутковіший напрям інвестування коштів.

Отримане значення доходності облігації вище, ніж у альтернативному варіанті, на 1,4%, тому придбання такого цінного папера слід визнати доцільним.

Відповідь. Придбання цінного папера є доцільним.

Задача 8.6.4

Вихідні дані. Визначити доцільність придбання банком дворічної облігації номіналом 1000 грн зі щорічною виплатою купонної ставки 15%. Облігацію можна придбати за ціною 950 грн; середньоринкова норма доходності інвестицій становить 17%.

Порядок розв'язання

Внутрішня вартість облігації розраховується за формулою (8.7):

$$v = \sum_{i=1}^n \frac{k \cdot N}{(1+d)^i} + \frac{N}{(1+d)^n}, \quad (8.7)$$

де k – купонна ставка облігації.

Аналіз можна провести двома способами. Перший спосіб полягає в розрахунку теоретичної вартості на основі дисконтування за середньоринковою нормою доходності та її порівняння з ринковою ціною цінного паперу.

Другий спосіб передбачає розрахунок очікуваної ставки доходності облігації (d) як невідомої величини рівняння за умови, що внутрішня вартість дорівнює ринковій ціні ($v = p$). Порівняння одержаної ставки доходності облігації із нормою альтернативної доходності або середньоринковою ставкою дозволить прийняти обґрунтоване рішення щодо придбання цього виду цінних паперів. Скористаємося цим способом і розрахуємо очікувану ставку доходності облігації.

Отже, формула (8.7) – це рівняння з одним невідомим d – доходністю облігації. Для визначення невідомої величини скористаємося прийомом послідовних ітерацій. Нехай доходність цінного папера до моменту погашення дорівнює $d_1 = 18\%$, тоді:

$$v_1 = \frac{0,15 \cdot 1000}{1 + 0,18} + \frac{0,15 \cdot 1000}{(1 + 0,18)^2} + \frac{1000}{(1 + 0,18)^2} = 952,90 \text{ грн.}$$

Знайдена сума 953 грн вища за поточну ціну облігації, тому реальна норма доходності має бути вищою за 18%. Виконаємо об-

числення за умови, що $d_2 = 20\%$: $v_2 = \frac{150}{1+0,2} + \frac{150}{(1+0,2)^2} + \frac{1000}{(1+0,2)^2}$
 $= 923,20$ грн.

Сума 923,20 грн. нижча за поточну ціну облігації 950 грн, тому значення невідомої величини d міститься в межах від 18 до 20% і становить 18,2%: $18 + \frac{953 - 950}{953 - 923} \cdot (20 - 18) = 18,2\%$.

Таким чином, дворічна облігація з купоном 15%, придбана з дисконтом 50 грн, має очікуваний рівень доходності до моменту погашення 18,2%. Оскільки отримане значення перевищує середньоринкову норму доходності (17%), то придбання банком такої облігації слід визнати доцільним.

Відповідь. Дворічна облігація з купоном 15%, придбана з дисконтом 50 грн, має очікуваний рівень доходності до моменту погашення 18,2%. Отримане значення перевищує середньоринкову норму доходності 17%, придбання банком такої облігації є доцільним.

Задача 8.6.5

Вихідні дані. Визначити доцільність придбання банком акцій публічного акціонерного товариства за ціною 200 грн та щорічною виплатою дивідендів 35 грн, якщо ринкова норма прибутку становить 25%.

Порядок розв'язання

Якщо сума дивідендів, які виплачуються власнику акції, є сталою величиною, то базова модель перетворюється в формулу суми членів нескінченно спадної геометричної прогресії (8.8):

$$v = \frac{E}{d}, \quad (8.8)$$

де E – грошовий потік у вигляді дивідендів;

d – ставка дисконтування.

Теоретична вартість такої акції дорівнює: $v = \frac{35}{0,25} = 140$ грн.

Отже, внутрішня вартість акцій (140 грн) значно нижча в порівнянні з їх ринковою ціною (200 грн), і тому банку не варто купувати ці акції, оскільки їхню ціну завищено.

Відповідь. Банку недоцільно купувати ці акції, оскільки їхню ціну завищено.

Задача 8.6.6

Вихідні дані. Визначити доцільність включення до портфеля цінних паперів банку акцій підприємства за умовами поперед-

нього прикладу, якщо щорічний темп приросту дивідендів становить 10%.

Порядок розв'язання

Якщо дивіденди, що виплачуються власникам акцій, постійно та рівномірно зростають, то на внутрішню вартість впливають два чинники: базова величина дивідендів E та темпи їх приросту h . Базова модель матиме вигляд (8.9):

$$v = \sum_{j=1}^{\infty} \frac{E \cdot (1+h)^j}{(1+d)^j}. \quad (8.9)$$

Після певних математичних перетворень одержують формулу, відому як модель М. Гордона. Ця модель є справедливою за умови, коли ставка дисконтування вища за темпи приросту дивідендів, тобто за $d > h$ (8.10):

$$v = \frac{E \cdot (1+h)}{d-h}. \quad (8.10)$$

Тоді внутрішня вартість дорівнює $v = \frac{35 \cdot (1+0,10)}{0,25-0,10} = 256,70$ грн.

Розрахунки показують, що в такому разі придбання акцій за ринковою ціною 200 грн. слід визнати вигідним вкладенням коштів, оскільки внутрішня вартість таких цінних паперів (256,7 грн.) набагато вища за поточний курс.

Відповідь. Придбання акцій за ринковою ціною 200 грн. є вигідним вкладенням коштів, оскільки їх внутрішня вартість набагато вища за поточний курс.

Задача 8.6.7

Вихідні дані. Банк оголосив, що дивіденди за його акціями за минулий рік становлять 20% річних за звичайними акціями і 20% річних за привілейованими акціями. Визначити суму дивіденду на одну привілейовану акцію номіналом 3000 грн і одну звичайну акцію номіналом 1000 грн.

Порядок розв'язання

Сума дивіденду на одну привілейовану акцію:

$$D_{пр} = 0,3 \cdot 3000 \text{ грн} = 900 \text{ грн.}$$

Сума дивіденду на одну звичайну акцію;

$$D_{36} = 0,2 \cdot 1000 = 200 \text{ грн.}$$

Відповідь. Сума дивіденду на одну привілейовану акцію 900 грн, сума дивіденду на одну звичайну акцію 200 грн.

Задача 8.6.8

Вихідні дані. Визначити очікуваний дохід від покупки акції номіналом 1000 грн, щорічного отримання дивідендів у розмірі 20% річних і щорічного зростання вартості на 10% від номіналу, якщо акція буде продана через 5 років, а також прибутковість операції.

Порядок розв'язання

Величина річних дивідендів за кілька років розраховується за формулою (8.11):

$$D = n \cdot f \cdot N, \quad (8.11)$$

де n – кількість років,

f – розмір щорічного отримання дивідендів,

N – номінал акції.

Величина річних дивідендів за 5 років складе: $D = 5 \cdot 0,2 \cdot 1000 = 1000$ грн.

Вартість акції через кілька років розраховується за формулою (8.12):

$$P_a = N + n \cdot \Delta P_1. \quad (8.12)$$

Вартість акції через 5 років становитиме: $P_a = N + 0,1 \cdot N \cdot 5 = N(1 + 0,5) = 1500$ грн.

Загальний дохід розраховується за формулою (8.13):

$$D_a = D + P_a - N. \quad (8.13)$$

Загальний дохід складе: $D_a = 1000 + 1500 - 1000 = 1500$ грн.

Прибутковість покупки акції у вигляді еквівалентної ставки складних відсотків розраховується за формулою (8.14):

$$i_e = \left(\frac{n\sqrt{(N + D_a)}}{N} \right) - 1. \quad (8.14)$$

Прибутковість купівлі акції у вигляді еквівалентної ставки складних відсотків складе: $i_e = ({}^n\sqrt{(1000+1500)/1000}) - 1 = 1,201 - 1 = 0,201 = 20,1\%$.

Відповідь. Очікуваний дохід від покупки акції у вигляді еквівалентної ставки складних відсотків складе 20,1%.

Задача 8.6.9

Вихідні дані. Акціонерне товариство зі статутним капіталом 1 млн грн має таку структуру капіталу: 85 звичайних акцій і 15 привілейованих.

Розмір прибутку до розподілу між акціонерами становить 120 тис. грн.

Фіксований дивіденд за привілейованими акціями становить 10%.

Визначити дивіденди для власника звичайної акції.

Порядок розв'язання

Номинал однієї акції розраховується за формулою (8.15):

$$N = \frac{УК}{(M_{зв} + M_{пр})}, \quad (8.15)$$

де $УК$ – уставний капітал підприємства,

$M_{зв}$ – кількість звичайних акцій,

$M_{пр}$ – кількість привілейованих акцій.

Отже, номінал однієї акції знаходимо як відношення статутного капіталу до загальної кількості акцій: $N = 1000000 / (85 + 15) = 10\,000$ грн.

Виплати за всіма привілейованими акціями розраховуємо за формулою (8.16):

$$D_{пр} = M_{пр} \cdot D_1. \quad (8.16)$$

Виплати за всіма привілейованими акціями: $D_{пр} = 1000000 \cdot 15 \cdot 0,1 = 15000$ грн.

Виплати на одну звичайну акцію розраховуємо за формулою (8.17):

$$D_{зв} = \frac{ЧП - D_{пр}}{M_{зв}}. \quad (8.17)$$

Виплати на одну звичайну акцію: $D_{зв} = (120000 - 15000) / 85 = 1235,29$ грн.

Відповідь. Дивіденди для власника звичайної акції складуть 1235,29 грн.

Задача 8.6.20

Вихідні дані. Балансовий прибуток акціонерного товариства зі статутним капіталом 2 млн грн склав 10 млн грн.

Збори акціонерів ухвалили, що прибуток, який залишився після сплати податків, слід розподілити так: 20% на розвиток виробництва, 80% на виплату дивідендів.

Визначити курс акцій, якщо банківський відсоток становить 80%, номінал акції 100 грн, ставка податку на прибуток 21%.

Порядок розв'язання

Кількість акцій акціонерного товариства визначаємо за формулою (8.18):

$$M = \frac{УК}{N}. \quad (8.18)$$

Визначаємо кількість акцій АТ: $M = 2\,000\,000 / 100 = 20\,000$ шт.

Прибуток після сплати податків розраховуємо за формулою (8.19):

$$ЧП = БП (1 - W). \quad (8.19)$$

Обчислюємо прибуток після сплати податків: $ЧП = 1\,000\,000 (1 - 0.21) = 7\,900\,000$ грн.

Величину дивідендів на виплату акціонерам розраховуємо за формулою (8.20):

$$D_{\Sigma} = ЧП \cdot D_{\text{до}}. \quad (8.20)$$

Знаходимо величину дивідендів на виплату акціонерам: $D_{\Sigma} = 7\,900\,000 \cdot 0,8 = 6\,320\,000$ грн;

Виплату дивідендів на одну акцію розраховуємо за формулою (8.21):

$$D_1 = \frac{D_{\Sigma}}{M}. \quad (8.21)$$

Визначаємо виплату дивідендів на одну акцію: $D_1 = 6\,320\,000 / 20\,000 = 316$ грн.

Відповідь. Курс акції складає 316 грн.

Задача 8.6.11

Вихідні дані. Курс облігацій номіналом 500 грн. складає 75. Визначити ціну облігації.

Порядок розв'язання

Ціна облігації розраховується за формулою (8.22):

$$P = \frac{P_k \cdot N}{100}, \quad (8.22)$$

де P_k – курс облігації,

N – номінал облігації.

Тоді ціна облігації: $P = \frac{75 \cdot 500}{100} = 375$ грн.

Відповідь. Ціна облігації складе 375 грн.

Задача 8.6.12

Вихідні дані. Доход за облігаціями номіналом 1000 грн виплачується кожні півроку за ставкою 50% річних. Обчислити суму доходу за кожної виплати.

Порядок розв'язання

Суму доходу з кожної виплати доходу за облігаціями визначають за формулою (8.23):

$$I = N \cdot n \cdot i, \quad (8.23)$$

де N – номінал облігації,

n – період нарахування в частинах року,
 i – річна відсоткова ставка.

Сума доходу за кожної виплати: $I = 1000 \cdot 0.5 \cdot 0.5 = 250$ грн.
Відповідь. Сума доходу за кожної виплати складає 250 грн.

Задача 8.6.13

Вихідні дані. Облігації номіналом 1000 грн і терміном обігу 90 днів продаються за курсом 85. Визначити суму доходу від купівлі 5 облігацій та прибутковість цієї операції при розрахунковій кількості днів у році 360.

Порядок розв'язання

Доход від покупки однієї облігації за умови її погашення розраховується за формулою (8.24):

$$D_1 = N \cdot \left(1 - \frac{P_k}{100}\right). \quad (8.24)$$

Доход від покупки однієї облігації за умови її погашення складе: $D_1 = 1000 \cdot \left(1 - \frac{85}{100}\right) = 150$ грн.

Сума доходу від купівлі 5 облігацій складе: $W = 5 W_1 = 5 \cdot 150 = 750$ грн.

Прибутковість облігацій до погашення за еквівалентною ставкою простих відсотків розраховують за формулою (8.25):

$$I_e = \frac{(N - P)}{P} \cdot \frac{T}{t}, \quad (8.25)$$

де N – номінал облігації,

t – період обороту облігації,

T – розрахункова кількість днів у році,

P – курс облігації.

Прибутковість облігацій до погашення по еквівалентній ставці простих відсотків становить: $I_e = \frac{(1000 - 850)}{850} \cdot \frac{360}{90} = 0.706 = 70.6\%$.

Відповідь. Сума доходу від купівлі 5 облігацій склала 750 грн, прибутковість даної операції 70.6%.

ЗАДАЧІ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ

Задача 8.6.14

Вихідні дані. Облігації вартістю 120 тис. грн випущені на 6 років при номінальній ставці 30%. Визначити:

1. Нарощену вартість облігації в кінці строку займу, якщо нарощення відсотків відбувається раз на рік, на півріччя, на

квартал. Проаналізуйте доходність варіантів нарощення з позиції держателя та емітента облігації.

2. Ефективні відсоткові ставки за варіантами нарахування;

3. Нарощені вартості облігації за ефективними відсотковими ставками за варіантами нарахування.

Задача 8.6.15

Вихідні дані. Банк емітував 1 000 процентних та 1 000 дисконтних облігацій. Доход на процентні облігації номіналом 10 000 грн сплачується двічі на рік за процентною ставкою 50% річних. Ціна розміщення дисконтних облігацій терміном на 1 рік – 9 800 грн, при аналогічному номіналі. Визначити суму загального доходу, який банк виплатить за обома видами облігацій через рік.

Задача 8.6.16

Вихідні дані. Банком випущено 6 млн простих акцій номіналом 3 гр. од. за акцію. Керівництво вважає, що банкові потрібно додатково капіталу на суму 10 млн грн. При цьому розглядаються три варіанти залучення капіталу:

– Емісія 2 млн штук простих акцій номіналом 5 гр. од. за одну акцію;

– Емісія 1 млн штук привілейованих акцій номіналом 10 гр. од. за одну акцію зі ставкою дивіденду 10%;

– Випуск капітальних боргових зобов'язань на 10 млн грн. од. за ставкою 12%.

Визначити найбільш ефективний варіант залучення коштів з точки зору максимізації показника ROE даного банку.

Задача 8.6.17

Вихідні дані. Курс облігації номіналом 1500 грн складає 325 грн. Визначити ціну облігації.

Задача 8.6.18

Вихідні дані. Облігації номіналом 6000 грн. і терміном обігу 180 днів продаються за курсом 75. Визначити суму доходу від купівлі 25 облігацій та прибутковість цієї операції при розрахунковій кількості днів у році 360.

Задача 8.6.19

Вихідні дані. Облігації номіналом 3000 грн. і з терміном обігу 90 днів продаються за курсом 290. Визначити суму доходу від

купівлі 5 облігацій та прибутковість фінансової операції при розрахунковій кількості днів у році 360.

Задача 8.6.20

Вихідні дані. Облігація куплена за курсом 200 і буде погашена через 10 років.

Відсотки з облігації виплачуються в кінці терміну за складною ставкою 4% річних. Визначити прибутковість придбання облігації.

Задача 8.6.21

Вихідні дані. Державні короткострокові облігації номіналом 1000 грн. та строком обороту 180 днів були куплені в момент їх випуску по курсу 85%. Визначте доходність куплених облігацій для розрахункової кількості днів у році = 360.

Задача 8.6.22

Вихідні дані. Банк розглядає доцільність придбання облігації з нульовим купоном номіналом 2000 грн, яка продається за ціною 1800 грн і яку буде погашено через три роки. При цьому банк має можливість альтернативного розміщення коштів з доходністю 20%.

Задача 8.6.23

Вихідні дані. Визначити доцільність придбання банком трирічної облігації номіналом 2500 грн зі щорічною виплатою купонної ставки 25%. Облігацію можна придбати за ціною 1600 грн; середньоринкова норма доходності інвестицій становить 23%.

Задача 8.6.24

Вихідні дані. Визначити доцільність придбання банком акцій акціонерного товариства за ціною 2700 грн та щорічною виплатою дивідендів 10000 грн, якщо ринкова норма прибутку становить 20%. Визначити доцільність включення до портфеля цінних паперів банку акцій підприємства, якщо щорічний темп приросту дивідендів становить 10%.

Задача 8.6.25

Вихідні дані. Банк оголосив, що дивіденди за його акціями за минулий рік становлять 30% річних за звичайними акціями і 15% річних за привілейованими акціями. Визначити суму диві-

денду на одну привілейовану акцію номіналом 5000 грн і одну звичайну акцію номіналом 2000 грн.

Задача 8.6.26

Вихідні дані. Визначити очікуваний дохід від купівлі акції номіналом 3000 грн, щорічного отримання дивідендів у розмірі 25% річних і щорічного зростання вартості на 5% від номіналу, якщо акція буде продана через 5 років, а також прибутковість операції.

Задача 8.6.27

Вихідні дані. Акціонерне товариство зі статутним капіталом 5 млн грн має таку структуру капіталу: 800 звичайних акцій і 200 привілейованих.

Розмір прибутку до розподілу між акціонерами становить 1 млн грн.

Фіксовані дивіденди на привілейовані акції становлять 15%.
Визначити дивіденди для власника звичайної акції.

Задача 8.6.28

Вихідні дані. Балансовий прибуток акціонерного товариства зі статутним капіталом 10 млн грн склав 2 млн грн. Збори акціонерів ухвалили, що прибуток, який залишився після сплати податків, слід розподілити так: 60% на розвиток виробництва, 40% на виплату дивідендів.

Визначити курс акцій, якщо банківський відсоток становить 10%, номінал акції 1000 грн, ставка податку на прибуток 19%.

Тема 9

ОПЕРАЦІЇ БАНКІВ В ІНОЗЕМНІЙ ВАЛЮТІ

(3 години)

9.1. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ

Зовнішньоекономічний контракт

Валюта ціни

Пряме котирування

Непряме (зворотнє) котирування

Крос-курс

Банківський переказ

Розрахунки за відкритим рахунком

Інкасо

Фінансові документи при операціях інкасо

Комерційні документи при операціях інкасо

Чисте інкасо

Документарне інкасо

Інкасо «документи проти платежу»

Інкасо «документи проти акцепту»

Акредитив

Документарний акредитив

Документарний акредитив безвідкличний

Документарний акредитив відкличний

Документарний акредитив непідтверджений

Документарний акредитив підтверджений

Акредитив револьверний

Акредитив компенсаційний

Акредитив кумулятивний

Акредитив не кумулятивний

Підтвердження акредитива

Кредитування за відкритим рахунком

Іноземна валюта

Валютні операції

Операція спот

Форвардна угода

Валютна позиція банку

Експозиція щодо конкретної валюти

Валютна позиція банку закрита

Валютна позиція банку відкрита

Відкрита довга валютна позиція банку
Відкрити коротка валютна позиція банку
Валютні опціони
Валютні опціони покупця
Валютні опціони продавця

9.2. ЗАПОВНИТИ ПРОПУЩЕНІ МІСЦЯ

1. _____ – котирування, яке визначає кількість національної валюти за одиницю іноземної.

2. _____ – котирування, яке визначає кількість іноземної валюти, що виражається в одиницях національної валюти.

3. _____ - _____ – це співвідношення між двома валютами, яке впливає з курсів цих валют до третьої валюти.

4. _____ – це доручення клієнта банку перерахувати грошові кошти на користь іншої особи.

5. _____ – це матеріально оформлена угода двох або більше суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та їх іноземних контрагентів, якщо інше не встановлено законом або міжнародним договором країни, спрямована на встановлення, зміну або припинення їх взаємних прав і обов'язків у зовнішньоекономічній діяльності.

6. _____ – це валюта, в якій встановлюється ціна контракту, а валюта платежу – це валюта, в якій здійснюється платіж. Валюта ціни не обов'язково повинна збігатись з валютою платежу. В останньому випадку в контракті обумовлюється курс переведення однієї валюти в іншу.

7. _____ – продаж товарів у кредит, при цьому в експортера немає гарантій одержання платежу від імпортера; застосовуються тоді, коли існують регулярні і стабільні ділові відносини між покупцем і виробником (наприклад, асоційованими членами транснаціональних корпорацій) і немає законодавчих обмежень.

8. _____ при _____ – документи, що надають право власності на товар і супроводжують його (відвантажувальні документи, документи на право власності).

9. _____ – означає інкасо фінансових документів, що не супроводжуються комерційними документами.

10. _____ – це інкасо фінансових документів, що супроводжуються комерційними документами, або інкасо лише останніх документів.

11. _____ “_____” – інкасо, за яким розрахунки починаються в банку експортера; експортер здає своєму банку разом з товарними документами інкасове доручення, яке банком експортера пересилається через банк імпортера покупцеві, а той виписує на його підставі платіжне доручення і через свій банк проводить платіж.

12. _____ – це операції, здійснювані банками на підставі одержаних інструкцій з документами з метою одержання акцепту або платежу залежно від угоди; видачі комерційних документів проти акцепту або проти платежу; видачі документів на інших умовах.

13. _____ при _____ – це документи, за якими здійснюються розрахунки за контрактом (переказні векселі, чеки, платіжні розписки або інші документи).

14. _____ “_____” – інкасо, за яким експортер разом з товарними документами здає своєму банку переказний вексель (тратту).

15. _____ – угода, відмежована від договору купівлі-продажу або іншого контракту, на якому він може базуватися.

16. _____ – це грошове зобов’язання банку, яке виставляється на підставі доручення його клієнта-імпортера на користь експортера.

17. _____ – це акредитив, що дозволяє іноземному покупцеві, навіть після відвантаження товарів, змінити чи відмінити цей акредитив без попереднього повідомлення експортера.

18. _____ – акредитив, який означає, що банк експортера обмежується тільки повідомленням експортера про відкриття акредитива і платить тільки в тому випадку, якщо банк імпортера перерахує йому відповідну суму.

19. _____ – акредитив, що є зобов’язанням двох банків (один з яких, як правило, знаходиться в країні експортера, а інший – у країні покупця).

20. _____ – це зобов’язання з боку банку-емітента відновити акредитив до початкової суми після того, як він був використаний.

21. _____ – акредитив, що може бути змінений чи відмінений тільки після отримання згоди всіх сторін цього акредитива.

22. _____ – це новий акредитив, відкритий на базі вже існуючого, непереказного (базового акредитива) на користь іншого бенефіціара (експортера).

23. _____ — акредитив, за яким невикористані суми можуть бути додані до наступного чергового внеску.

24. _____ — акредитив, за яким додавання невикористаних своєчасно сум за строками не проводиться.

25. _____ — форма кредитування імпортера, за якої банк, який обслуговує імпортера, повинен: або перевести в акредитиві; або якщо на цьому рахунку достатньо коштів, зазначену в акредитиві; або якщо на цьому рахунку достатньо коштів для виконання акредитива, наслати повідомлення оплатити акредитив зі свого коррахунку без додаткового переказу грошей.

26. _____ по _____ — за такого кредитування рахунок відкривається в комерційному банку, що обслуговує експортера; за цим рахунком встановлюється ліміт кредитування або кредитна лінія, в межах яких здійснюються платежі експортеру; на цей рахунок надходять платежі від імпортера.

27. _____ — це іноземні грошові знаки у вигляді банкнот, казначейських білетів, монет, що перебувають в обігу та є законними платіжними засобами на території відповідної держав, а також платіжні документи та інші цінні папери, виражені в іноземній валюті або монетарних металах.

28. _____ — це операції, пов'язані з переходом права власності на валютні цінності, з використанням валютних цінностей в міжнародному обігу як засобу платежу, з передаванням заборгованостей та інших зобов'язань, предметом яких є валютні цінності, та операції, пов'язані з ввезенням (вивезенням), переказуванням і пересиланням на територію України або за її межі валютних цінностей.

29. _____ — валютна операція, при якій розрахунки між продавцем і покупцем валюти здійснюються не пізніше, ніж на другий робочий день після укладення угоди.

30. _____ — ситуація, коли сума активів та позабалансових вимог не збігається із сумою балансових і позабалансових зобов'язань.

31. _____ — ситуація, коли сума активів і позабалансових вимог перевищує суму балансових і позабалансових зобов'язань.

32. _____ — ситуація, коли сума активів і позабалансових вимог менше суми балансових і позабалансових зобов'язань.

33. _____ — похідні цінні папери, що дають власникам право (але не зобов'язання) купувати чи продавати в

майбутньому визначену кількість іноземної валюти за фіксованим курсом обміну.

34. _____ — опціони, що дають право купувати валюту.

35. _____ — опціони, що дають право продавати валюту.

36. _____ — валютна операція, що передбачає розрахунок між продавцем та покупцем валюти не раніше, ніж через два робочі дні після її укладення за курсом, зафіксованим в угоді.

37. _____ — це співвідношення між сумою активів та позабалансових вимог у певній іноземній валюті та сумою балансових і позабалансових зобов'язань у цій самій валюті.

38. _____ — це різниця між сумою активів у іноземній валюті і пасивів у тій самій валюті; визначає розмір валютного ризику, на який наражається банк внаслідок незбалансованості активів і пасивів в іноземній валюті.

39. _____ — ситуація, коли сума активів та позабалансових вимог збігається із сумою балансових та позабалансових зобов'язань у кожній іноземній валюті.

9.3. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАВДАННЯ

9.3.1. Пов'яжіть терміни та їх сутність.

Терміни	Поняття
А. Операція на умовах ТОМ	1. Рахунки, що відкриваються підприємствам для проведення розрахунків у готівковій та безготівковій іноземній валюті при здійсненні поточних операцій.
Б. Поточні рахунки	2. Рахунки, що відкриваються для попереднього зарахування коштів в іноземній валюті, що отримані за адресою юридичної особи-резидента.
В. Операція на умовах ТОД	3. Рахунки, що відкриваються уповноваженим банком у встановленому порядку на договірній основі юридичним особам — резидентам — підприємцям і юридичним особам — нерезидентам — банківським установам для обліку кредитів, що надаються шляхом оплати розрахункових документів чи шляхом перерахування кредитних засобів на поточний рахунок позичальника відповідно до кредитного договору незалежно від наявності поточного рахунка позичальника в даній банківській установі.

Терміни	Поняття
Г. Депозитні рахунки	4. Рахунки, що відкриваються уповноваженим банком фізичним і юридичним особам (резидентам і нерезидентам) на підставі депозитного договору між власником рахунка і банком на визначений у договорі термін.
Д. Операція на умовах «форвард»	5. Сукупність обмінних і депозитно-кредитних операцій в іноземних валютах, що здійснюються між юридичними і фізичними особами за ринковим курсом чи процентною ставкою.
Е. Валютний ринок	6. Контракти на покупку-продаж визначеної суми валюти тепер за поточним курсом чи продавця покупця на ринку (термін 2 робітників дня).
Є. Операція на умовах «спот»	7. Контракти на покупку-продаж визначеної суми валюти тепер за поточним курсом чи продавця покупця на ринку (термін завтра).
Ж. Валютний ризик	8. Контракти на покупку-продаж визначеної суми валюти тепер за поточним курсом чи продавця покупця на ринку (термін сьогодні).
З. Розподільчі рахунки	9. Контракти на покупку-продаж визначеної суми валюти тепер з розрахунком у майбутньому за фіксованим курсом валюти даного часу (термін – 1, 3, 6, 12 місяців).
И. Балансовий ризик	10. Ймовірність виникнення можливих збитків унаслідок несприятливих змін курсів іноземних валют.
І. Бухгалтерський ризик	11. Ризик зміни вартості активів і пасивів балансу в національній валюті через майбутні зміни валютного курсу.
Ї. Кредитні рахунки	12. Ризик, пов'язаний з розбіжностями в обліку активів і пасивів в іноземній валюті.
Й. Ф'ючерсний ризик	13. Ризик невизначеності вартості національної валюти стосовно іноземного при здійсненні валютної операції в майбутньому.
К. Опціон	14. Операція, що поєднує купівлю чи продаж іноземної валюти на умовах угоди спот з одночасним її продажем чи купівлею за курсом форвард відповідно.
Л. Довга відкрита валютна позиція	15. Терміновий стандартизований контракт між двома учасниками, один із яких зобов'язується продати товар (у тому числі і цінні папери), а іншої зобов'язується його оплатити, причому реалізація угоди здійснюється через визначений проміжок часу.
М. Своп	16. Право вибору обсягу, способу, форми виконання зобов'язання, а також право відмовлення від виконання зобов'язань при визначених обставинах, що обговорено умовами угоди.
Н. Коротка відкрита валютна позиція	17. Співвідношення між сумою активів і позабалансових вимог у визначеній іноземній валюті і сумою балансових і позабалансових зобов'язань у тій же валюті.

Терміни	Поняття
О. Ф'ючерс	18. Співвідношення між сумою активів і позабалансових вимог у визначеній іноземній валюті і сумою балансових і позабалансових зобов'язань у тій же валюті яке не дорівнює нулю.
П. Валютна позиція банку	19. Вартість активів і позабалансових вимог перевищує вартість пасивів і позабалансових зобов'язань по кожній іноземній валюті.
Р. ЛОРО–рахунок	20. Вартість пасивів і позабалансових зобов'язань перевищує вартість активів і позабалансових вимог по кожній іноземній валюті.
С. Відкрита валютна позиція	21. Співвідношення між сумою активів і позабалансових вимог у визначеній іноземній валюті і сумою балансових і позабалансових зобов'язань у тій же валюті яке дорівнює нулю.
Т. НОСТРО–рахунок	22. Кореспондентський рахунок іноземного банку, відкритий у банку України в іноземній валюті.
У. Закрита валютна позиція	23. Кореспондентський рахунок в іноземній валюті, відкритий українським банком у закордонному банку.
Ф. Акредитив	24. Розрахунки, при яких умова платежу – «документи проти платежу», тобто виплата потрібної суми здійснюється на основі наданих комерційних документів (рахунка-фактури, документи по відвантаженню, документи на право власності), що супроводжуються фінансовими документами (перекладні і прості векселі, чеки, платіжні чи розписки інші інструменти одержання платежу).
Х. Документарні розрахунки	25. Грошове зобов'язання банку, з доручення і за рахунок його клієнта-імпортера, здійснити оплату на користь чи експортера забезпечити платіж іншим банком у межах визначеної суми й у визначений термін по документах, що супроводжують.
Ц. Банківський переказ	26. Доручення експортера своєму банку одержати від імпортера чи безпосередньо через інший банк визначену суму, зазначену в платіжних документах, чи підтвердження, що ця сума буде виплачена у визначений термін.
Ч. Ризик недостатнього фінансування	27. Відправлення на інкасо фінансових документів (перекладні і прості векселі, чеки, платіжні чи розписки інші інструменти одержання платежу)
Ш. Инкасо	28. Відправлення на інкасо комерційних документів (рахунка-фактури, документи по відвантаженню, документи на право власності).
Щ. Чисте інкасо	29. Розрахункова банківська операція, що здійснюється за допомогою платіжного доручення, відісланого одним банком іншому.

Терміни	Поняття
Ю. Документарне інкасо	30. Ризик експортера, імовірність того, що імпортер не заплатить йому за товар.
Я. Ризик неплатежу	31. Ризик експортера, імовірність виникнення тривалих розривів між витратами і надходженнями в зв'язку з наданням довгострокового комерційного кредиту імпортеру.
А1. Валютний ризик	32. Ризик чи імпортера експортера, якщо рахунки-фактури виставляються у валюті протилежної сторони.

9.4. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Платіжний документ, що використовуються як засіб міжнародних розрахунків неторговельного характеру, переважно для забезпечення валютою туристів, грошове зобов'язання виплатити означену суму грошей власнику, чий зразок підпису проставляється на цьому документі в момент його продажу:

- 1.1. Акредитив.
- 1.2. Вексель.
- 1.3. Дорожній чек.
- 1.4. Кредитна картка.

2. Просте доручення банку своєму банку-кореспонденту виплатити певну суму грошей за дорученням та за рахунок переказодавця іноземному одержувачу (бенефіціару) з вказівкою способу відшкодування виплаченої суми, здійснюється безготівковим способом за допомогою платіжних доручень, адресованих одним банком іншому:

- 2.1. Інкасо.
- 2.2. Акредитив.
- 2.3. Банківський переказ.

3. Доручення експортера (кредитора) до свого банку одержати від імпортера (платника, боржника) безпосередньо або через інший банк певну суму або підтвердження (акцепт) того, що ця сума буде виплачена у встановлений термін:

- 3.1. Інкасо.
- 3.2. Акредитив.
- 3.3. Банківський переказ.

4. Умовне грошове зобов'язання банку, яке виставляється на підставі доручення його клієнта-імпортера провести платіж

на користь експортера (акцептувати його тратти) або забезпечити платіж (акцепт тратт) іншим банком у межах певної суми та у встановлені терміни проти документів, указаних в цьому умовному грошовому зобов'язанні:

- 4.1. Інкасо.
- 4.2. Акредитив.
- 4.3. Банківський переказ.

5. Чисте інкасо – це:

- 5.1. Інкасо тільки комерційних документів.
- 5.2. Інкасо тільки фінансових документів.
- 5.3. Інкасо фінансових документів, що супроводжуються комерційними документами.

6. Угода між банком та клієнтом щодо купівлі або продажу певної кількості іноземної валюти в обумовлений термін (або протягом обумовленого періоду) за курсом, який визначено в момент укладання угоди:

- 6.1. Опціонний контракт.
- 6.2. Форвардний контракт.
- 6.3. Ф'ючерсний контракт.

7. В основі форвардного контракту лежить:

- 7.1. Курс TOD.
- 7.2. Курс спот на дату укладання.
- 7.3. Курс TOM.

8. Спред – це:

- 8.1. Курс купівлі.
- 8.2. Різниця між курсом купівлі та курсом продажу.
- 8.3. Курс продажу.

9. Ситуація, коли сума активів та позабалансових вимог у певній іноземній валюті не збігається із сумою балансових та позабалансових зобов'язань в тій самій валюті (існує додатковий ризик зміни валютного курсу):

- 9.1. Закрита валютна позиція.
- 9.2. Відкрита валютна позиція.
- 9.3. Довга позиція.
- 9.4. Коротка позиція.

10. Ситуація, коли сума активів та позабалансових вимог у валюті збігається із сумою балансових та позабалансових зобов'язань в кожній валюті:

- 10.1. Закрита валютна позиція.
- 10.2. Відкрита валютна позиція.
- 10.3. Довга позиція.
- 10.4. Коротка позиція.

11. Ситуація, коли сума активів та позабалансових вимог в іноземній валюті перевищує суму балансових та позабалансових зобов'язань в кожній валюті (існує ризик збитків у випадку підвищення курсу національної валюти відносно іноземної):

- 11.1. Закрита валютна позиція.
- 11.2. Відкрита довга валютна позиція.
- 11.3. Відкрита коротка валютна позиція.

12. Ситуація, коли сума активів та позабалансових вимог в іноземній валюті менше суми балансових та позабалансових зобов'язань в кожній валюті (існує ризик збитків у випадку зниження курсу національної валюти відносно іноземної):

- 12.1. Закрита валютна позиція.
- 12.2. Відкрита довга валютна позиція.
- 12.3. Відкрита коротка валютна позиція.

13. Визначення певної кількості національної валюти за одиницю іноземної, (коли долар США є базовою валютою):

- 13.1. Крос-курс.
- 13.2. Пряме котирування.
- 13.3. Непряме котирування.

14. Визначення певної кількості іноземної валюти за одиницю національної валюти (коли долар США є валютою котирування):

- 14.1. Крос-курс.
- 14.2. Пряме котирування.
- 14.3. Непряме котирування.

15. Актив, який має бути поставлений у день виконання ф'ючерсного контракту:

- 15.1. Фіксований.
- 15.2. Варіаційний.
- 15.3. Базовий.

16. Учасники біржової торгівлі, які укладають угоди за дорученням клієнтів:

- 16.1. Брокери.
- 16.2. Дилери.
- 16.3. Менеджери.
- 16.4. Маркетологи.

17. Учасники біржової торгівлі, які укладають угоди від власного імені:

- 17.1. Брокери.
- 17.2. Дилери.
- 17.3. Менеджери.
- 17.4. Маркетологи.

18. До комерційних документів, що використовуються у міжнародних поставках, належать.

- 18.1. Авіанакладна.
- 18.2. Коносамент.
- 18.3. Рахунок-фактура.
- 18.4. Страховий поліс.

19. До транспортних документів, що використовуються у міжнародних поставках, належать.

- 19.1. Страховий сертифікат.
- 19.2. Залізнична накладна.
- 19.3. Чек.
- 19.4. Вексель.

20. До страхових документів, що використовуються у міжнародних поставках, належать.

- 20.1. Рахунок-фактура.
- 20.2. Страховий поліс.
- 20.3. Чек.
- 20.4. Вексель.

21. До фінансових документів, що використовуються у міжнародних поставках, належать.

- 21.1. Переказний вексель.
- 21.2. Автоторожня накладна.
- 21.3. Страховий сертифікат.

22. Розподільчі банківські рахунки в іноземній валюті відкриваються для:

22.1. Для обліку перерахованих кредитних коштів на поточний рахунок позичальника відповідно до кредитного договору незалежно від наявності поточного рахунка позичальника в банку.

22.2. Попереднього зарахування коштів в іноземній валюті, отриманих за адресою юридичної особи-резидента.

22.3. Для проведення розрахунків у готівковій і безготівковій іноземній валюті при здійсненні поточних операцій.

23. Поточні банківські рахунки в іноземній валюті відкриваються для:

23.1. Обліку кредитів, що надаються шляхом оплати розрахункових документів.

23.2. Для обліку перерахованих кредитних коштів на поточний рахунок позичальника відповідно до кредитного договору незалежно від наявності поточного рахунка позичальника в банку.

23.3. Для проведення розрахунків у готівковій і безготівковій іноземній валюті при здійсненні поточних операцій.

24. Кредитні банківські рахунки в іноземній валюті відкриваються для:

24.1. Обліку кредитів, що надаються шляхом оплати розрахункових документів.

24.2. Попереднього зарахування коштів в іноземній валюті, отриманих за адресою юридичної особи-резидента.

24.3. Для проведення розрахунків у готівковій і безготівковій іноземній валюті при здійсненні поточних операцій.

25. Банківські рахунки в іноземній валюті, що відкриваються банком фізичним і юридичним особам (резидентам і нерезидентам) на підставі депозитного договору на певний строк, називаються:

25.1. Розрахункові.

25.2. Кредитні.

25.3. Розподільчі.

25.4. Депозитні.

26. Контракти на покупку-продаж визначеної суми валюти тепер з розрахунком у майбутньому за фіксованим курсом валюти даного часу на термін 1, 3, 6, 12 місяців – це:

26.1. Операції на умовах спот.

26.2. Операції на умовах форвард.

26.3. Операції на умовах спред.

27. Якщо термін операції на покупку-продаж певної суми валюти за поточним курсом продавця або покупця на ринку складає 2 робочі дні, то це:

27.1. Операції на умовах спот.

27.2. Операції на умовах TOM.

27.3. Операції на умовах TOD.

28. Розрахувати крос-курс GBP/JPY, якщо курс спот GBP/USD=1,5350/53 та USD/JPY=106,50/53. Обрати правильну відповідь.

28.1. 163,48/56.

28.2. 163,51/52.

28.3. 69,36/39.

28.4. 69,38/39.

29. Розрахувати крос-курс CHF/EUR, якщо курс спот USD/CHF=1,6455/60 та USD/EUR=2,0350/53. Обрати правильну відповідь.

29.1. 3,3496/01.

29.2. 3,3485/90.

29.3. 1,2363/69.

29.4. 1,2345/49.

30. Це контрактне зобов'язання, згідно з яким банк зобов'язується у письмовій формі кредитувати клієнта за його проханням відповідно до термінів та умов, які передбачені кредитною угодою; банк може відмовити, коли виявить реальне погіршення фінансового стану позичальника або порушення ним умов кредитної угоди.

30.1. Одноразове надання.

30.2. Відновлювана кредитна лінія.

30.3. Невідновлювана кредитна лінія.

30.4. Обов'язкова кредитна лінія.

30.5. Підтверджена кредитна лінія.

31. Разовий характер кредиту, кожна видача кредиту оформляється документально на основі заявки позичальника та пакета необхідних документів, автоматично контролюється цільове використання кредиту.

31.1. Овердрафт.

- 31.2. Контокорент.
- 31.3. Спеціальний позичковий рахунок.
- 31.4. Простий позичковий рахунок.

32. Здатність банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань, яка визначається збалансованістю між строками і сумами погашення розміщених активів та виконання зобов'язань банку:

- 32.1. Кредитоспроможність позичальника.
- 32.2. Великий кредитний ризик.
- 32.3. Інсайдери.
- 32.4. Ліквідність банку.
- 32.5. Прямі інвестиції банку.

33. Наявність передумов для одержання кредиту і здатність повернути його:

- 33.1. Кредитоспроможність позичальника.
- 33.2. Великий кредитний ризик.
- 33.3. Інсайдери.
- 33.4. Ліквідність банку.
- 33.5. Прямі інвестиції банку.

9.5. ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

- 1. Поняття зовнішньоекономічного контракту.
- 2. Котирування валюти. Крос-курс.
- 3. Форми розрахунків у зовнішньоекономічній діяльності.
- 4. Кредитування експортно-імпортних угод.
- 5. Посередницькі операції комерційних банків з іноземною валютою.
- 6. Поняття іноземної валюти та валютних операцій.
- 7. Валютна позиція банків.
- 8. Касові та строкові валютні операції.

9.6. РОЗРАХУНКОВІ ЗАДАЧІ

Приклади розв'язання задач

Задача 9.6.1

Вихідні дані. Курс євро до гривні 16,3307 грн за євро. Визначте теоретичний 125-денний форвардний курс євро до грив-

ні, якщо тривалість відсоткового року складає за гривнями – 365 днів, а за євро – 364 дні і відсоткові ставки на грошовому ринку дорівнюють 16% за операціями в гривні та 2% за операціями в євро.

Порядок розв'язання

Форвардний курс валюти А до валюти В розраховуємо за формулою (9.1):

$$fvA / B = \frac{Sf_A}{Sf_B}, \quad (9.1)$$

де Sf_A – сума форвардної угоди у валюті А, що визначається за формулою (9.2),

Sf_B – еквівалентна їй сума у валюті В, що визначається за формулою (9.3).

$$Sf_A = Ss_A \cdot \left(1 + I_A \cdot \frac{d}{K_A}\right), \quad (9.2)$$

$$Sf_B = Ss_B \cdot \left(1 + I_B \cdot \frac{d}{K_B}\right), \quad (9.3)$$

де Ss_A – сума угоди у валюті А в перерахунку на курс спот;
 Ss_B – еквівалентна їй сума за курсом спот у валюті В;
 I_A, I_B – процентні ставки за валютами А і В;
 d – термін форвардної угоди;
 K_A, K_B – тривалість процентного року при розрахунку відсотків за валюту А і В відповідно.

Тепер формула (9.1) трансформується у формулу (9.4):

$$fvA / B = \frac{Ss_A \cdot \left(1 + I_A \cdot \frac{d}{K_A}\right)}{Ss_B \cdot \left(1 + I_B \cdot \frac{d}{K_B}\right)}. \quad (9.4)$$

Форвардна премія дорівнює:

$$fvA / B = \frac{1 + 0,16 \cdot \frac{125}{365}}{1 + 0,02 \cdot \frac{125}{364}} = \frac{1,05479}{1,006868} = 1,0476 \text{ грн за євро.}$$

Тоді 125-денний форвардний курс буде дорівнювати 16,3307 + 1,0476 = 17,3783 грн за євро.

Відповідь. 125-денний форвардний курс буде дорівнювати 17,3783 грн за євро.

Задача 9.6.2

Вихідні дані. Знайдіть крос-курс CAD/JPY, використовуючи котирування USD/CAD= 1,5652/58 та USD/JPY= 107,34/40.

Порядок розв'язання

1. Для отримання сторони bid крос-курсу ділимо сторону bid курсу валюти котирування на сторону offer курсу бази котирування;

2. Для отримання сторони offer крос-курсу ділимо сторону offer курсу валюти котирування на сторону bid бази котирування.

Пряме котирування = $\text{bid} \downarrow / \downarrow \text{offer}$.

Пряме котирування = $\text{bid} \downarrow / \downarrow \text{offer}$.

Якщо USD є базою котирування для обох валют, то для розрахунку крос-курсу треба поділити доларові курси цих валют (9.5), (9.6).

$$\text{bid} = \text{bid USD/JPY} / \text{offer USD/CAD} = 107,34/1,5658 = 68,55 \quad (9.5)$$

$$\text{offer} = \text{offer USD/JPY} / \text{bid USD/CAD} = 107,40/1,5652 = 68,62 \quad (9.6)$$

Крос-курс CAD/JPY = 68,55/68,62.

Можна розрахувати крос-курс JPY/CAD за допомогою того ж правила: $100 \text{ JPY/CAD} = 1,4573/1,4587$.

Базовою є валюта, до якої котируються інші валюти.

При котирування валют надаються курси, за якими банки даної країни купують іноземну валюту (курс покупця – bid rate – BR), а також курси, за якими ці банки продають іноземну валюту (курс продавця – ask (offer) rate – AR).

Курс продавця завжди вище курсу покупця, (крім валютного ринку Лондона, де використовуються зворотне котирування, і тому курс продавця нижче курсу покупця).

Відповідь. Крос-курс CAD/JPY = 68,55/68,62.

Задача 9.6.3

Вихідні дані. Знайдіть крос-курс GBP/UAH, якщо $\text{GBP/USD} = 1,5890/93$ та $\text{USD/UAH} = 5,4250/4350$.

Порядок розв'язання

Курс $\text{GBP/USD} = 1,5890/93$ – непряме котирування, а курс USD/UAH – пряме.

Правило розрахунку:

1. Для отримання лівої сторони bid множимо сторону bid доларових курсів цих валют;

2. Для отримання правої сторони offer множимо сторону offer доларових курсів.

Пряме котирування = $\text{bid} \uparrow / \uparrow \text{offer}$.

Непряме котирування = $\text{bid} \downarrow / \downarrow \text{offer}$.

Розрахунок (9.7), (9.8):

$$\text{bid GBP/UAH} = \text{bid GBP/USD} \cdot \text{bid USD/UAH} = 1,5890 \cdot 5,4250 = 8,6203. \quad (9.7)$$

$$\text{offer GBP/UAH} = \text{offer GBP/USD} \cdot \text{offer USD/UAH} = 1,5893 \cdot 5,4350 = 8,6378. \quad (9.8)$$

Відповідь. Крос-курс GBP/UAH = 8,6203/8,6378.

Задача 9.6.4

Вихідні дані. Знайдіть крос-курс GBP/AUD, якщо GBP/USD = 1,5820/26 та AUD/USD = 0,7591/96.

Порядок розв'язання

1. Для отримання сторони bid ділимо сторону bid базової валюти на сторону offer валюти котирування;
2. Для отримання сторони offer ділимо сторону offer базової валюти на сторону bid валюти котирування.

Непряме котирування = $\text{bid} \cdot \frac{1}{\text{offer}}$

Непряме котирування = $\text{bid} \cdot \frac{1}{\text{offer}}$

Розрахунок (9.9), (9.10):

$$\text{bid GBP/AUD} = \text{bid GBP/USD} / \text{offer AUD/USD} = 1,5820 / 0,7596 = 2,0827 \quad (9.9)$$

$$\text{offer GBP/AUD} = \text{offer GBP/USD} / \text{bid AUD/USD} = 1,5826 / 0,7592 = 2,0848 \quad (9.10)$$

Відповідь. Котирування GBP/AUD = 2,0827/48.

Задача 9.6.5

Вихідні дані. Курс купівлі долара США за гривні складає 12,55, курс продажу долара США за гривні складає 12,77. Розрахувати абсолютну та відносну маржу банку.

Порядок розв'язання

Абсолютна маржа розраховується за формулою (9.11):

$$M = AR - BR. \quad (9.11)$$

Відносна маржа (спред) розраховується за формулою (9.12):

$$BAS = (AR - BR) / AR \cdot 100\%, \quad (9.12)$$

де *BAS* – продажно-купівельна маржа (спред);

AR – курс купівлі валюти (курс продавця);

BR – курс продажу валюти (курс покупця).

Абсолютна маржа дорівнює $M = 12,77 - 12,55 = 0,22$ грн.

Відносна маржа складає $BAS = (12,77 - 12,55) \cdot 100 / 12,77 = 1,7228\%$.

Спред має покривати операційні витрати банку та забезпечувати йому прибуток при проведенні операцій з валютою. *BAS*

є платою за надані банком форексні послуги. Розмір маржі залежить від самої валюти, відносин з клієнтом та обсягу операцій.

Відповідь. Абсолютна маржа 0,22 грн, відносна маржа 1,7228%.

ЗАДАЧІ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ

Задача 9.6.6

Вихідні дані. Знайдіть крос-курс GBP/UAH, якщо GBP/USD= 1,5890/93 та USD/UAH= 5,4250/4350.

Задача 9.6.7

Вихідні дані. Знайдіть крос-курс GBP/AUD, якщо GBP/USD= 1,5820/26 та AUD/USD= 0,7591/96.

Задача 9.6.8

Вихідні дані. ПАТ КБ «Марин» зробив кілька операцій:

1) купив у банку BBB 5250000 USD проти CAD за курсом 1,5676,

2) продав цьому ж банку 5175000 USD за курсом 1,6156 проти CHF,

3) продав 6500000 CHF за CAD за курсом 0,8945.

Провести неттинг та визначити валютну позицію банку AAA за кожною валютою.

Задача 9.6.9

Вихідні дані. На 01.07.2014 р. котируються такі валютний курс та% ставка:

GBP/USD 1,5962, GBP 3m – 6,0%, USD 3m – 6,7%.

Розрахувати курс тримісячного форвардного контракту.

Задача 9.6.10

Вихідні дані. На ринку спот котируються такі валютні курси та%ставки:

USD/UAH 12,7515/45, USD 1m 5,8-6,2%, UAH 1m 17-19%.

Розрахувати форвардний курс на 1 місяць.

Задача 9.6.11

Вихідні дані. 14.07.2013 р. клієнт звернувся у банк з проханням покрити форвардним контрактом платіж, що має відбутися 28.08.2013 р., для здійснення якого клієнту необхідно купити

USD за EUR. Розрахувати курс, за яким буде укладений контракт, якщо банк котирує такі ставки продажу USD:

EUR/USD 0,9875

1m fwd 16 pm

2m fwd 33 pm

Задача 9.6.12

Вихідні дані. Клієнт-імпортер протягом жовтня має розрахуватися за відвантажену продукцію, для чого він має купити USD за EUR, але він точно не знає дату відвантаження та платежу. Клієнт звернувся в банк 03 вересня з проханням покрити платіж форвардним контрактом. 03.09.2013р. банк котирує такі ставки:

EUR/USD 0,9540-0,9550

1 m fwd 19 23

2 m fwd 42 44

Задача 9.6.13

Вихідні дані. Національний банк встановив такий курс долара США станом на 08.09.2012 купівля – 8,05 грн, продаж – 8,10 грн. Визначити;

а) скільки гривень можна одержати за 320 доларів 50 центів США;

б) скільки доларів США можна купити за 40 тис. грн.

Задача 9.6.14

Вихідні дані. Визначити, яким буде курс ЄВРО до швейцарського франка, якщо виходити із середніх співвідношень із долларом США: 1 долар США = 1,5125 ЄВРО; 1 долар США = 1,3140 швейцарського франка.

Задача 9.6.15

Вихідні дані. Скільки ЄВРО можна купити за 10180 японських ієн, якщо 1 долар США дорівнює 101,8 японської ієни, а 1 ЄВРО становить 0,72 долара США?

Задача 9.6.16

Вихідні дані. Форвардний контракт за відсотковими ставками укладено 1.05.2013 р. між банком та позичальником. Форвардний період – 1 місяць; контрактний – 5 міс.; сума – 10 млн \$. На 1.05.2013 р. ринкові ставки становили: 1 міс. – 9,7%; 3 міс. – 10,5%; 6 міс. – 11,3%; 12 міс. – 13,7%. На дату платежу ринкова ставка – 10,8%.

1. Описати умови укладення та виконання FRA.
2. Якими будуть для банку результати укладення форвардного контракту?

Задача 9.6.17

Вихідні дані. Як американський імпортер використовує форвардний ринок, якщо він занепокоєний можливим підвищенням фунта стерлінгів до долара, а йому належить сплатити 2 000 000 фунтів через 3 місяці? Використовуючи термінологію ринку визначте, в якій позиції (довгій чи короткій за фунтами стерлінгів) перебуває імпортер? Імпортер на форвардному ринку займе довгу чи коротку позицію?

Задача 9.6.18

Вихідні дані. Корпорація має отримати 15 000 000 канадських доларів дивідендів через 2 місяці і стурбована можливим послабленням канадського долара в наступні 60 днів. Як вона може використати форвардний ринок?

Яка зараз у неї позиція за канадським долларом – довга чи коротка?

Якою має бути позиція корпорації на форвардному ринку?

Задача 9.6.19

Вихідні дані. Які з наведених нижче прикладів ділових операцій є спотовими?

а) компанія купує 1 млн євро з валютуванням на 8 серпня;

б) компанія продає канадські долари за 8 млн доларів США з валютуванням 18 травня і продає 8 млн доларів США для купівлі російських рублів з валютуванням на 18 травня;

в) компанія купує 10 млн голландських гульденів для придбання деномінованих у гульденах цінних паперів. Одночасно з цією спотовою купівлею вона проводить форвардний продаж гульденів за долари з валютуванням на день, що збігається з датою погашення інвестицій в гульденах.

Задача 9.6.20

Вихідні дані. Клієнт американського банку знає, що йому необхідно буде через 3 місяці позичити євро терміном на 6 місяців. Його турбує, що процентна ставка євро може стати вищою через 3 місяці, і він хоче зафіксувати ставку марки сьогодні. Запропонуйте способи, якими ця компанія може зафіксувати майбутню вартість позички у євро уже сьогодні.

Тема 10

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ (4 години)

10.1. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ

Баланс
Фінансовий стан банку
Активи банку
Зобов'язання (залучений капітал) банку
Власний капітал банку
Неплатоспроможний банк
Платоспроможний банк
Прибуток банку
Рентабельність активів
Рентабельність капіталу
Рентабельність витрат
Маржа прибутку
Чистий спред
Коефіцієнт достатності капіталу
Чиста процентна маржа
Коефіцієнт беззбитковості
Горизонтальний (часовий) метод аналізу
Вертикальний (структурний) метод аналізу
Трендовий аналіз
Аналіз коефіцієнтів
Факторний аналіз
Метод експертних оцінок
Нормативний метод
Норматив адекватності регулятивного капіталу
Норматив співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів
Норматив миттєвої ліквідності
Норматив поточної ліквідності
Норматив короткострокової ліквідності
Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента
Норматив великих кредитних ризиків
Норматив максимального розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру

Норматив максимального сукупного розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих інсайдерам

Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою

Норматив загальної суми інвестування

Ліквідність банку

Ліквідні активи

Кредитоспроможність

Великий кредитний ризик

Інсайдери

Прямі інвестиції банків

Спеціалізований банк

Ощадний банк

Обов'язкові мінімальні резерви

Залучені банками кошти

10.2. ЗАПОВНИТИ ПРОПУЩЕНІ МІСЦЯ

1. _____ – це звіт про фінансовий стан банку, який відображає його активи, пасиви та власний капітал у грошовому вираженні на певну дату.

2. _____ – це наявність економічних ресурсів, що належать банку, і весь капітал, який протистоїть їм на певний момент часу.

3. _____ – це ресурси, що контролюються банком, які набуто в результаті попередніх операцій і які повинні принести доход чи іншу економічну вигоду в майбутньому; це економічні ресурси, що перебувають у розпорядженні банку, використання яких, ймовірно, принесе в майбутньому доход.

4. _____ – це кредиторська заборгованість банку, що виникла в результаті попередніх операцій і яка має бути погашена у визначений термін. Зобов'язання банку передбачають зменшення доходів, які пов'язані з придбанням активів або отриманням послуг від інших осіб внаслідок раніше проведених операцій.

5. _____ – це різниця між активами та зобов'язаннями, тобто частина активів, яка сформована за рахунок власних джерел банку.

6. _____ – це такий банк, який має нульову чи негативну величину власного капіталу.

7. _____ – це банк, в якого величина власного капіталу більша за нуль.

8. _____ — це різниця між доходами та витратами банку.

9. _____ — показник, що характеризує ефективність використання всіх ресурсів, які банк отримав у своє розпорядження.

10. _____ — показник, що характеризує доходність капіталу учасників.

11. _____ — показник, який характеризує окупність витрат банку: показує розмір прибутку на 100 грошових одиниць витрат банку.

12. _____ — показник, який виражає частку прибутку в доході банку.

13. _____ — показник, який вимірює різницю між процентною ставкою за виданими кредитами і процентною ставкою за залученими коштами.

14. _____ — показник, який характеризує співвідношення ризикових активів і капіталу банку.

15. _____ — показник, який визначає основну здатність банку мати прибуток — його прибуток від процентної різниці як процент загальних активів.

16. _____ — коефіцієнт, який вимірює рівень покриття власним капіталом витрат і збитків.

17. _____ — порівняння кожної позиції звітності з попереднім періодом.

18. _____ — визначення структури фінансових показників з оцінкою впливу різних факторів на кінцевий результат.

19. _____ — порівняння кожної позиції звітності з рядом попередніх періодів і визначення тренду, тобто основної тенденції динаміки показників, очищеної від впливу індивідуальних особливостей окремих періодів.

20. _____ — аналіз відносних показників.

21. _____ — визначення впливу окремих факторів (причин) на результативний показник детермінованих або стохастичних (випадкових) величин.

22. _____ — метод прогнозування, заснований на досвіді вчених і спеціалістів-практиків, які розробляють альтернативні оцінки і гіпотези, ідеї та концепції з визначенням шляхів їх реалізації.

23. _____ — метод прогнозування, який вказує на можливі шляхи та строки досягнення необхідного пер-

спективного рівня показників ринку інвестицій відповідно до цільових нормативів.

24. _____ – норматив, який відображає здатність банку своєчасно і в повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями, що випливають із торговельних, кредитних або інших операцій грошового характеру.

25. _____ до _____ – норматив, який відображає розмір регулятивного капіталу, необхідний для здійснення банком активних операцій.

26. _____ – норматив, який встановлює мінімально необхідний обсяг високоліквідних активів для забезпечення виконання поточних зобов'язань протягом одного операційного дня.

27. _____ – норматив, який встановлює мінімально необхідний обсяг активів банку для забезпечення виконання поточного обсягу зобов'язань протягом одного календарного місяця.

28. _____ – норматив, який встановлює мінімально необхідний обсяг активів для забезпечення виконання своїх зобов'язань протягом одного року.

29. _____ на _____ – норматив, який встановлюється з метою обмеження кредитного ризику, що виникає внаслідок невиконання окремими контрагентами своїх зобов'язань.

30. _____ – норматив, який встановлюється з метою обмеження концентрації кредитного ризику за окремим контрагентом або групою пов'язаних контрагентів.

31. _____, _____ та _____, _____ – норматив, який встановлюється для обмеження ризику, який виникає під час здійснення операцій з інсайдерами, що може призвести до прямого та непрямого впливу на діяльність банку. Цей вплив зумовлює те, що банк проводить операції з інсайдерами на умовах, не завжди вигідних для банку.

32. _____, _____ та _____, _____ – норматив, який встановлюється для обмеження сукупної суми всіх ризиків щодо інсайдерів, оскільки надмірний

обсяг призводить до концентрації ризиків і загрожує збереженню регулятивного капіталу банку.

33. _____ в _____ за _____ — норматив, який встановлюється для обмеження ризику, пов'язаного з інвестуванням в акції, паї, частки та інвестиційні сертифікати окремої юридичної особи.

34. _____ — норматив, який встановлюється для обмеження ризику, пов'язаного із здійсненням банком інвестиційної діяльності. Н12 характеризує використання капіталу банку для придбання акцій (паїв/часток) будь-якої юридичної особи.

35. _____ — це здатність банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань, яка визначається збалансованістю між строками і сумами погашення розміщених активів та виконання зобов'язань банку.

36. _____ — це кошти в касі, які відкриті в НБУ та інших банках, а також активи, що можуть бути швидко проконвертовані в готівкові чи безготівкові кошти.

37. _____ — наявність передумов для одержання кредиту і здатність повернути його.

38. _____ — це ризик, що прийняв банк на одного контрагента або групу пов'язаних контрагентів, коли сума всіх вимог банку до цього контрагента або групи пов'язаних контрагентів і всіх позабалансових зобов'язань, наданих банком щодо цього контрагента або групи пов'язаних контрагентів, становить 10% і більше регулятивного капіталу банку.

39. _____ — особи, які здатні здійснювати прямий або непрямий вплив на діяльність банку, може призвести до значних проблем, оскільки в цих випадках визначення платоспроможності контрагента не завжди здійснюється об'єктивно.

40. _____ — це внесення банками власних коштів або майна до статутного фонду юридичної особи в обмін на корпоративні права (акції, пайові свідоцтва), емітовані такою юридичною особою.

41. _____ — це банк, у якого більше 50% активів є активами одного типу, пов'язаного з іпотекою, інвестиційною діяльністю, кліринговою діяльністю.

42. _____ — це банк, в якого більше 50% пасивів є вкладками фізичних осіб.

43. _____ — це один із активних інструментів, за допомогою якого НБУ визначає потребу

та здійснює регулювання грошової маси в обігу; дозволяють комерційним банкам підтримувати ліквідність на певному рівні та забезпечувати своєчасні платежі за вимогами клієнтів.

44. _____ — це кошти, що знаходяться на депозитних, розрахункових, поточних, бюджетних рахунках юридичних і фізичних осіб, а також кошти інших загальнобанківських рахунків.

10.3. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАВДАННЯ

10.3.1. Поєднати напрями та критерії аналізу.

Напрямок	Критерії
1. Для акціонера	А. Надійно зберегти свої заощадження, захистити їх від інфляції та отримати певну величину доходу
2. Для підприємства	Б. Можливість одержати максимальні дивіденди на вкладений капітал
3. Для фізичної особи	В. Спроможність банку швидко проводити розрахунки, надавати якісні послуги

10.3.2. Поєднати групи показників діяльності банків з їх складовими.

Групи показників	Складові
А. Прибутковості (5)	1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності
	2. Коефіцієнт термінової ліквідності
	3. Коефіцієнт загальної ліквідності
	4. Показник тривалості погашення заборгованості
	5. Робочий капітал
Б. Ділової активності (6)	6. Коефіцієнт заборгованості
	7. Коефіцієнт незалежності (автономії)
	8. Коефіцієнт фінансової стабільності
	9. Фінансовий важіль (леверидж)
	10. Чиста заборгованість (нетто)
В. Фінансової стійкості (5)	11. Оборотноість активів
	12. Оборотноість власного капіталу
	13. Фондовіддача
	14. Продуктивність праці
	15. Середній термін оплати дебіторської заборгованості
	16. Середній термін оплати кредиторської заборгованості

Групи показників	Складові
Г. Ліквідності й платоспроможності (5)	17. Валовий прибуток
	18. Чистий прибуток
	19. Рентабельність активів; власного капіталу; акціонерного капіталу; основної діяльності
	20. Операційний cash-flow
	21. Самофінансування інвестицій

10.3.3. Узгодити статті активів та зобов'язань банку.

Розділи	Статті
А. Активи балансу комерційного банку	Основні засоби
	1. Готівка в національній або іноземній валюті в касі банку
	2. Залишки грошових коштів на поточних рахунках
Б. Зобов'язання	3. Сплачений зареєстрований статутний капітал банку
	4. Вклади
	5. Емісійні різниці
	6. Боргові зобов'язання банку (векселі, облігації, емітовані банком)
В. Рахунки власного капіталу банку	7. Резерви банку
	8. Заборгованість за наданими позичками
	9. Цінні папери в портфелі банку

10.3.4. Узгодити коефіцієнти аналізу балансу банку з їх характеристикою.

Коефіцієнти	Характеристика
1. Коефіцієнт ліквідних активів	А. Цей коефіцієнт характеризує якість банківського портфеля позик та покриття безнадійних боргів
2. Коефіцієнт співвідношення позик та депозитів	Б. Доходні активи (процентні депозити, розміщення цінних паперів, позики, авізо та інструменти капіталу) / Загальні активи Цей показник має показувати, наскільки продуктивно керівництво використовує активи
3. Коефіцієнт достатності капіталу	В. Подає «реальний» капітал як відсоток загальних активів, зважених на ризик. І капітал, і активи мають бути повністю очищені від відповідних забезпечень під збитки за позиками та нематеріальних активів Показує межу захисту кредиторів та вкладників банку від непередбачених збитків, яких може зазнати банк у процесі своєї діяльності

Коефіцієнти	Характеристика
4. Доходні активи до загальних активів	Г. Активи з нормальним ризиком (дисконти, позики та авізо) / основні депозити (включаючи до «запитання», термінові та ощадні депозити, за винятком короткотермінових грошового ринку та довготермінових запозичень) Характеризує здатність банку залучати депозити для підтримки своїх кредитних операцій та його можливість давати в кредит ці депозити
5. Співвідношення резервів під збитки за позиками та загальних позик	Д. Готівка та прирівняні до неї кошти + міжбанківські активи – міжбанківські пасиви – позички від НБУ Може розраховуватися як відсоток до загальних (або робочих) активів

10.3.5. Узгодити показники вимірювання ефективності діяльності банку з їх характеристикою.

Показник	Характеристика
1. Чистий спред	А. Прибуток після оподаткування / витрати на утримання працівників Вимірює окупність витрат на утримання працівників. Дає змогу деяким чином порівнювати організації різного типу. Показує чистий ефект рішень щодо працівників, незважаючи на те, чи ці рішення спрямовані на низьку кваліфікацію та низьку заробітну плату (або на високі видатки для висококваліфікованих працівників)
2. Чиста процентна маржа	Б. Прибуток після оподаткування / Загальна чисельність працівників Цей показник суттєво відрізнятиметься при зіставленні банку з невеликою кількістю працівників (але з високою заробітною платою) і банку з великою чисельністю низькокваліфікованих працівників (з низькою заробітною платою)
3. Інший операційний доход до загальних активів	В. (Доход на доходні активи + Відповідна комісія) / 100% / Всі фінансові активи – Витрати на проценти · 100 / Всі пасиви, що фінансуються Може бути визначена як різниця між вартістю залучення коштів та доходом на доходні активи, плюс доход від відповідних комісійних та зборів. Різниця визначає кількість коштів, що виділені банківською системою на посередництво між тими, хто дає кошти, і тими, хто їх використовує
4. Чистий операційний доход до загальних активів	Г. (Чистий операційний доход + Інший операційний доход) · 100% / Середні загальні активи Цей коефіцієнт відрізняється від коефіцієнта доходу на активи на розмір непроцентних операційних витрат, сплачених податків та непередбаченого доходу чи збитку

Показник	Характеристика
5. Чиста операційна маржа	Д. Інший операційний дохід $\cdot 100\%$ / Середні загальні активи Цей коефіцієнт показує залежність від «нетрадиційного доходу». Збільшення цього коефіцієнта може показувати здорову диверсифікацію в платні фінансові послуги чи нездорове намагання досягти спекулятивного прибутку, щоб замаскувати недостатність основного банківського доходу від процентів
6. Чистий дохід на одного працюючого	Е. (Доходи від процентів – Витрати на проценти) $\cdot 100\%$ / Середні загальні активи Цей коефіцієнт визначає здатність банку приносити прибуток – його дохід від процентної різниці як процент середніх загальних активів
7. Чистий дохід до витрат на утримання персоналу	Є. (Проценти отримані $\cdot 100\%$ / Позики) – (Проценти сплачені $\cdot 100\%$ / Процентні депозити) Цей коефіцієнт має враховувати тільки активи та пасиви, до яких застосовуються процентні ставки. Виключає вплив безпроцентних депозитів «до запитання», капіталу та невиконаних вимог резервування на чисті отримані проценти і на прибуток банку. Це ізолює вплив процентної ставки на прибуток банку і цим самим дає більш глибоке розуміння джерел прибутку банку та наслідків уразливості надходжень

10.3.6. Узгодити відносні показники ефективності діяльності банку з їх характеристикою.

Показник	Характеристика
1. Загальний показник ефективності банківської діяльності	А. Виражає частку прибутку в доході банку
2. Ефективність витрат праці	Б. Показує різницю між процентною ставкою за виданими кредитами і процентною ставкою за залученими коштами
3. Ефективність використання основних засобів (утримання будівель і устаткування)	В. Характеризує співвідношення ризикових активів і капіталу банку
4. Ефективність інших витрат	Г. Визначає основну здатність банку мати прибуток – його прибуток від процентної різниці як процент загальних активів
5. Коефіцієнт покриття	Д. Скільки грошових одиниць прибутку приносить кожна грошова одиниця статутного капіталу

Показник	Характеристика
6. Норма грошових резервів	Е. Скільки одиниць коштів у позичках припадає на кожну одиницю фондів
7. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Є. Рівень покриття власним капіталом витрат і збитків
8. Показник тривалості погашення заборгованості	Ж. Збільшення цього показника може свідчити, з одного боку, про позитивну диверсифікацію платних послуг, з іншого – про намагання одержати спекулятивні прибутки для покриття дефіциту
9. Платоспроможність та ін.	З. Характеризує окупність витрат банку: показує розмір прибутку на 100 грошових одиниць витрат банку
10. Прибутковість активів	И. Розраховується за кредитами в цілому та за короткостроковими та довгостроковими зокрема
11. Прибутковість капіталу	І. Характеризує ефективність використання всіх ресурсів, які банк отримав у своє розпорядження
12. Рентабельність витрат	Ї. Характеризує прибуток у розрахунку на 100 грошових одиниць капіталу банку
13. Рентабельність операційної діяльності	Й. Характеризує ступінь покриття власними коштами банку ризикових активів
14. Маржа прибутку	К. Забезпеченість оборотними засобами залучених коштів
15. Чистий спред	Л. Рівень забезпечення ліквідними коштами рахунків «до запитання»
16. Коефіцієнт достатності капіталу	М. Характеризує оперативну платоспроможність (у короткостроковий період)
17. Чиста процентна маржа	Н. Характеризує платоспроможність у короткостроковому та середньостроковому періодах
18. Віддача статутного капіталу	О. Відношення доходу до суми витрат на оплату праці, утримання будівель і устаткування та інших витрат
19. Співвідношення наданих кредитів і фондів	П. Скільки грошових одиниць приносить 1 грошова одиниця вкладень в робочу силу (продуктивність праці)
20. Коефіцієнт беззбитковості	Р. Скільки грошових одиниць приносить 1 грошова одиниця вкладень в основні засоби (фондовіддача або капіталовіддача)
21. Рівень нетрадиційних доходів	С. Скільки грошових одиниць приносить кожна грошова одиниця інших витрат

10.3.7. Узгодити складові рейтингу CAMEL з їх призначенням.

Складові	Призначення
1. Достатність капіталу (Capital Adequacy)	А. Відображає здатність банку задовольняти передбачувані та непередбачувані потреби у фінансуванні як індикатора довіри суспільства до банку та стабільності депозитів і вкладів
2. Якість активів (Assets Quality)	Б. Їх обсяг і якість зумовлюють здатність виплачувати дивіденди акціонерам та підтримувати достатню базу капіталу
3. Управління (Management)	В. Визначає достатність і адекватність положень, механізмів та контрольних функцій щодо управління ризиком і можливими збитками
4. Надходження (Earnings)	Г. Дає оцінку рівня ризику портфеля активів і є індикатором обсягу надходжень та можливих потенційних збитків
5. Ліквідність (Liquidity)	Д. Дає змогу оцінити спроможність банку покрити збитки за рахунок власного капіталу

10.3.8. Узгодити методи прогнозування та їх призначення.

Метод	Призначення
1. Метод експертних оцінок	А. Екстраполяція на основі числових рядів, екстраполяція структури, економіко-математичне моделювання
2. Нормативний метод	Б. Базується на досвіді вчених і спеціалістів-практиків, які розробляють альтернативні оцінки і гіпотези, ідеї та концепції з визначенням шляхів їх реалізації
3. Інформаційно-статистичні методи	В. Вказує на можливі шляхи та строки досягнення необхідного перспективного рівня показників ринку інвестицій відповідно до цільових нормативів

10.3.9. Узгодити терміни з їх сутністю.

Термін	Сутність
1. Ліквідність банку	А. Внесення банками власних коштів або майна до статутного фонду юридичної особи в обмін на корпоративні права (акції, пайові свідоцтва), емітовані такою юридичною особою
2. Кредито-спроможність	Б. Особи, які здатні здійснювати прямий або непрямий вплив на діяльність банку, може призвести до значних проблем, оскільки в цих випадках визначення платоспроможності контрагента не завжди здійснюється об'єктивно

Термін	Сутність
3. Великий кредитний ризик	В. Кредитний ризик, що прийняв банк на одного контрагента або групу пов'язаних контрагентів, якщо сума всіх вимог банку до цього контрагента або групи пов'язаних контрагентів і всіх позабалансових зобов'язань, наданих банком щодо цього контрагента або групи пов'язаних контрагентів, становить 10% і більше регулятивного капіталу банку
4. Інсайдери	Г. Наявність передумов для одержання кредиту і здатність повернути його
5. Прямі інвестиції банків	Д. Здатність банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань, яка визначається збалансованістю між строками і сумами погашення розмішених активів та виконання зобов'язань банку

10.3.10. Узгодити нормативи регулювання діяльності комерційних банків з показниками, щодо яких вони розраховуються.

Показник	Нормативи
1. Регулятивний капітал банку	А. Н5
2. Статутний капітал банку	Б. Н6
3. Сукупні активи банку, зменшені на суму створених резервів	В. Н4
4. Поточні зобов'язання	Г. Н3
5. Зобов'язання з терміном погашення до 1 року	Д. Н9, Н10
6. Зобов'язання з кінцевим строком погашення до 31 дня	Е. Н7, Н8, Н11, Н12

10.3.11. Узгодити нормативи діяльності банків та періодичність їх розрахунку та звітування.

Норматив	Періодичність звітування
1. Щоденні розрахунки	А. Н2, Н5, Н6
2. Щомісячно як середньозважена величина	Б. Н1, Н7, Н8, Н9, Н10, Н4
3. Щодокадно (за станом на 1-ше, 11-те і 21-ше число кожного місяця)	В. Н3, Н11, Н12

10.3.12. Узгодити терміни та їх сутність.

Термін	Поняття
А. Доходи банку	1. Сукупність грошових коштів у розпорядженні комерційного банку, які використовуються ним для здійснення банківської діяльності.
Б. Строковий вклад	2. Остаточна вартість активів банку після вирахування всіх його зобов'язань.
В. Субординований борг	3. Величина капіталу, на яку отримані зобов'язання акціонерів у письмовій формі.
Г. Капітал регулятивний	4. Основний та додатковий капітал, зважений на рівень ризиків, які визначаються нормативно-правовими актами НБУ.
Д. Банківські ресурси	5. Сплачений та зареєстрований підписний капітал.
Е. Капітал статутний	6. Звичайні незабезпечені боргові капітальні інструменти (складові капіталу), які відповідно до угоди не можуть бути взяті з банку раніше 5 років, а у випадку банкрутства або ліквідації повертаються інвестору після погашення претензій всіх кредиторів.
Є. Банківські резерви	7. Грошові кошти в готівковій або безготівковій формі, в національній або іноземній валюті, які передаються банку їх власником або третьою особою за дорученням і за рахунок власника для збереження на певних умовах.
Ж. Економічні нормативи	8. Банківській депозит, який може бути вилучений вкладником за першою вимогою або кошти на чековому рахунку.
З. Норматив адекватності регулятивного капіталу	9. Заощадження, які приймаються на збереження на строго визначений термін.
И. Ощадний вклад	10. Заощадження, які призначені до накопичення або розміщення грошових заощаджень.
І. Капітал підписний	11. Регулювання ресурсної бази комерційних банків з метою обмеження або збільшення їх кредитного потенціалу.
Ї. Вклад	12. Діяльність із залучення коштів вкладників та інших кредиторів, визначення величини і відповідної структури джерел ресурсів у тісному взаємозв'язку з їх розміщенням.
Й. Прибуток банку	13. Показники, що встановлюються НБУ і дотримання яких є обов'язковим для банків.
К. Управління ресурсами банків на мікрорівні	14. Нормативи, які характеризують фінансову стійкість банку, його можливість виконувати більшість економічних нормативів.
Л. Макроекономічне регулювання банківських ресурсів	15. Норматив, який показує спроможність банку вчасно розраховуватися за своїми зобов'язаннями.

Термін	Поняття
М. Витрати банку	16. Норматив, який встановлюється з метою визначення здатності банку захистити кредиторів і власником от непередбачених збитків.
Н. Установа	17. Здатність банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань.
О. Рейтинг банків	18. Ризик недостатності надходжень коштів для покриття їхнього відтоку, тобто ризик того, що банк не може вчасно розрахуватися за своїми грошовими зобов'язаннями.
П. Вклад до запитання	19. Норматив, який встановлюється для контролю за здатністю банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань за рахунок високоліквідних активів (коштів у касі і на кореспондентських рахунках).
Р. Капітал банку	20. Норматив, який встановлюється для контролю за здатністю банку виконувати прийняті ним короткострокові зобов'язання за рахунок ліквідних активів.
С. Нормативи капіталу	21. Норматив, який встановлюється з метою обмеження кредитного ризику, що виникає внаслідок невиконання окремими контрагентами своїх зобов'язань.
Т. Ліквідність банку	22. Фізична чи юридична особа, що має з банком відносини фінансового характеру (банк надає кошти у вигляді безстрокових чи строкових депозитів; дає кредит; продає цінні папери власної емісії).
У. Ризик ліквідності	23. Норматив, який встановлюється з метою обмеження концентрації кредитного ризику за окремими контрагентами чи групою контрагентів.
Ф. Норматив миттєвої ліквідності	24. Норматив, який встановлюється для обмеження ризику при операціях з інсайдерами.
Х. Контрагент	25. Норматив, який встановлюється для обмеження сукупної суми всіх ризиків за інсайдерами.
Ц. Норматив загальної суми інвестування	26. Норматив, який встановлюється для обмеження ризику, пов'язаного з вкладеннями коштів у статутні капітали установ, що може призвести до втрати капіталу банку.
Ч. Норматив адекватності основного капіталу	27. Будь-який суб'єкт підприємницької діяльності, що є юридичною особою (підприємство, організація, компанія, фірма, установа).

Термін	Поняття
Ш. Норматив ризику загальної відкритої (довгої/короткої) валютної позиції банку	28. Норматив, який встановлюється для обмеження ризику, пов'язаного з операціями вкладення (прямого чи опосередкованого) коштів банку в статутні капітали юридичних осіб
Щ. Норматив короткострокової ліквідності	29. Норматив, який встановлюється для обмеження ризику, пов'язаного з проведенням операцій на валютному ринку
Ю. Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента	30. Загальна сума коштів, отриманих від проведення активних операцій.
Я. Норматив великих кредитних ризиків	31. Витрати, пов'язані безпосередньо з банківською діяльністю і ті, які не належать до основної діяльності банку.
A1. Норматив максимального розміру кредитів, гарантій і поручительств, наданих одному інсайдеру	32. Резерви, які формуються з метою покриття можливих втрат за активами у національній та іноземній валютах, включаючи розміщені депозити, надані кредити, придбані цінні папери, дебіторську заборгованість.
A2. Норматив максимального сукупного розміру кредитів, гарантій і поручительств, наданих інсайдерам	33. Різниця між валовими доходами і валовими витратами банку.
A3. Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою	34. Система оцінки банківської діяльності, що базується на фінансових показниках і даних балансу банку.

10.4. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Під час дослідження пропорційності розподілу за регіональними установами банку доходів і витрат використовуються такі показники:

- 1.1. Коефіцієнти еластичності.
- 1.2. Параметри рівнянь регресії.
- 1.3. Коефіцієнти локалізації та концентрації.

2. У розподілі за регіональними установами банку індекси рівня процентної кредитної ставки фіксованого складу показують, як змінився:

- 2.1. Рівень процентної ставки в окремих групах.
- 2.2. Рівень процентної ставки в середньому по банку під впливом зміни процентних ставок в окремих установах банку.

2.3. Рівень процентної ставки в середньому по банку під впливом зміни розподілу кредитів по установах банку.

3. В розподілі по установах банку індекс рівня процентної кредитної ставки структурних зрушень показує, як змінився:

3.1. Рівень процентної ставки в окремих групах.

3.2. Рівень процентної ставки в середньому по банку під впливом зміни процентних ставок в окремих установах банку.

3.3. Рівень процентної ставки в середньому по банку під впливом зміни розподілу кредитів по установах банку.

4. При побудові індексу середнього рівня процентних кредитних ставок за вагу приймається:

4.1. Обсяг кредитів.

4.2. Обсяг процентних доходів.

4.3. Рівень процентних ставок.

5. При побудові індексів середнього рівня процентних депозитних ставок за вагу приймається:

5.1. Обсяг депозитів.

5.2. Обсяг процентних витрат.

5.3. Рівень процентних депозитних ставок.

6. Абсолютний обсяг зміни процентних доходів (W) за рахунок динаміки обсягу кредитів (KP) розраховується за такою формулою ($P_{кр}$ – процентна кредитна ставка):

6.1. $\Delta KP \cdot P_{кр1}$.

6.2. $\Delta KP \cdot P_{кр0}$.

6.3. $\Delta P_{кр} \cdot KP_1$.

6.4. $\Delta P_{кр} \cdot KP_0$.

7. Абсолютний обсяг зміни процентних доходів за рахунок зміни процентних кредитних ставок ($P_{кр}$) розраховується за формулою:

7.1. $\Delta KP \cdot P_{кр1}$.

7.2. $\Delta KP \cdot P_{кр0}$.

7.3. $\Delta P_{кр} \cdot KP_1$.

7.4. $\Delta P_{кр} \cdot KP_0$.

8. Абсолютний розмір зміни процентних витрат (V) за рахунок обсягу депозитів (D) розраховується за формулою (P_q – процентна депозитна ставка):

8.1. $\Delta D \cdot P_{q1}$.

$$8.2. \Delta D \cdot Pq_0.$$

$$8.3. \Delta P_q \cdot D_1.$$

$$8.4. \Delta P_q \cdot D_0.$$

9. Абсолютний розмір зміни процентних витрат (V) за рахунок процентних депозитних ставок (Pq) розраховується за формулою:

$$9.1. \Delta D \cdot Pq_1.$$

$$9.2. \Delta D \cdot Pq_0.$$

$$9.3. \Delta P_q \cdot D_1.$$

$$9.4. \Delta P_q \cdot D_0.$$

10. Абсолютний розмір зміни процентної кредитної ставки (Pkp) за рахунок обсягу процентних доходів (W) розраховується за формулою:

$$10.1. \frac{\Delta W}{KP_1}.$$

$$10.2. \frac{\Delta W}{KP_0}.$$

$$10.3. \frac{\Delta W}{\Delta KP}.$$

11. Абсолютний розмір зміни процентної депозитної ставки (Pq) за рахунок процентних витрат (V) розраховується за формулою:

$$11.1. \frac{\Delta V}{D_1}.$$

$$11.2. \frac{\Delta V}{D_0}.$$

$$11.3. \frac{\Delta V}{\Delta D}.$$

12. Динаміка рівня доходності витрат банку (K) за рахунок зміни обсягу доходів (W) розраховується за формулою (V – витрати):

$$12.1. \frac{\Delta W}{\Delta V}.$$

$$12.2. \frac{\Delta W}{V_1}.$$

$$12.3. \frac{\Delta W}{V_0}.$$

13. Динаміка рівня доходності витрат банку (K) за рахунок зміни обсягу витрат розраховується за формулою (V – витрати):

$$13.1. \frac{\Delta W}{\Delta V}.$$

$$13.2. \frac{W_0}{V_0} - \bar{K}_1.$$

$$13.3. \frac{W_0}{V_1} - \bar{K}_0.$$

$$13.4. \frac{W_0}{V_1} - \bar{K}_1.$$

14. В розподілі по установах банку за даними про обсяги прибутку (Π) та статутного капіталу (CK) банку для вивчення динаміки середнього рівня рентабельності власного капіталу (R_{BK}) за сукупністю установ банку оберіть формулу розрахунку індексу фіксованого складу цього коефіцієнта:

$$14.1. \frac{\Sigma R_{BK_1} d_1}{\Sigma R_{BK_0} d_1}.$$

$$14.2. \frac{\Sigma R_{BK_1} d_1}{\Sigma R_{BK_0} d_0}.$$

$$14.3. \frac{\Sigma R_{BK_0} d_1}{\Sigma R_{BK_0} d_0}.$$

15. В розподілі по установах банку за даними про обсяги прибутку (Π) та статутного капіталу (CK) банку для вивчення динаміки середнього рівня рентабельності власного капіталу (R_{BK}) за сукупністю установ банку оберіть формулу розрахунку індексу змінного складу цього коефіцієнта:

$$15.1. \frac{\Sigma R_{BK_1} d_1}{\Sigma R_{BK_0} d_0}.$$

$$15.2. \frac{\Sigma R_{BK_1} d_1}{\Sigma R_{BK_0} d_1}.$$

$$15.3. \frac{\Sigma R_{BK_0} d_1}{\Sigma R_{BK_0} d_0}.$$

16. В розподілі по установах банку за даними про обсяги прибутку (Π) та статутного капіталу (CK) банку для вивчення динаміки середнього рівня рентабельності власного капіталу (R_{BK})

за сукупністю установ банку оберіть формулу розрахунку індексу структурних зрушень цього коефіцієнта:

$$16.1. \frac{\Sigma R_{BK_0} d_1}{\Sigma R_{BK_0} d_0}.$$

$$16.2. \frac{\Sigma R_{BK_1} d_1}{\Sigma R_{BK_0} d_1}.$$

$$16.3. \frac{\Sigma R_{BK_1} d_1}{\Sigma R_{BK_0} d_0}.$$

17. В розподілі по установах банку за даними про обсяги балансового прибутку ($B\Pi$) та фондів (Φ) банку для вивчення динаміки середнього рівня співвідношення обсягів балансового прибутку та фондів ($R_{B\Pi}$) оберіть формулу розрахунку індексу цього коефіцієнта змінного складу:

$$17.1. \frac{\Sigma R_{B\Pi_1} d_1}{\Sigma R_{B\Pi_0} d_1}.$$

$$17.2. \frac{\Sigma R_{B\Pi_1} d_1}{\Sigma R_{B\Pi_0} d_0}.$$

$$17.3. \frac{\Sigma R_{B\Pi_0} d_1}{\Sigma R_{B\Pi_0} d_0}.$$

18. В розподілі по установах банку за даними про обсяги балансового прибутку ($B\Pi$) та фондів (Φ) банку для вивчення динаміки середнього рівня співвідношення обсягів балансового прибутку та фондів ($R_{B\Pi}$) оберіть формулу розрахунку індексу цього коефіцієнта фіксованого складу:

$$18.1. \frac{\Sigma R_{B\Pi_1} d_1}{\Sigma R_{B\Pi_0} d_1}.$$

$$18.2. \frac{\Sigma R_{B\Pi_0} d_1}{\Sigma R_{B\Pi_0} d_0}.$$

$$18.3. \frac{\acute{O}R_{B\Pi_1} d_1}{\acute{O}R_{B\Pi_0} d_0}.$$

19. В розподілі по установах банку за даними про обсяги балансового прибутку ($B\Pi$) та фондів (Φ) банку для вивчення динаміки середнього рівня співвідношення обсягів балансового прибутку та фондів ($R_{B\Pi}$) оберіть формулу розрахунку індексу цього коефіцієнта структурних зрушень:

$$19.1. \frac{\Sigma R_{B\Pi_1} d_1}{\Sigma R_{B\Pi_0} d_1}.$$

$$19.2. \frac{\Sigma R_{БП_1} d_1}{\Sigma R_{БП_0} d_0}.$$

$$19.3. \frac{\Sigma R_{БП_0} d_1}{\Sigma R_{БП_0} d_0}.$$

20. За даними про динаміку прибутку (Π), фондів банку (Φ) і рівня прибутковості фондів (R) наведіть формулу розрахунку зміни прибутку за рахунок динаміки прибутковості:

$$20.1. (R_1 - R_0) \cdot \Phi_1.$$

$$20.2. (R_1 - R_0) \cdot \Phi_0.$$

$$20.3. \frac{(R_1 - R_0)}{\Phi_1}.$$

21. За даними про динаміку прибутку (Π), фондів банку (Φ) і рівня прибутковості фондів (R) наведіть формулу розрахунку зміни прибутку за рахунок динаміки обсягу фондів:

$$21.1. (\Phi_1 - \Phi_0) \cdot R_1.$$

$$21.2. (\Phi_1 - \Phi_0) \cdot \Delta R.$$

$$21.3. (\Phi_1 - \Phi_0) \cdot R_0.$$

22. За даними про динаміку прибутку (Π), фондів банку (Φ) і рівня прибутковості фондів (R) наведіть формулу розрахунку зміни прибутковості за рахунок динаміки прибутку:

$$22.1. \frac{(\Pi_1 - \Pi_0)}{\Phi_0}.$$

$$22.2. \frac{(\Pi_1 - \Pi_0)}{\Phi_1}.$$

$$22.3. (\Pi_1 - \Pi_0) \cdot \Phi_0.$$

23. За даними про динаміку прибутку (Π), фондів банку (Φ) і рівня прибутковості фондів (R) наведіть формулу розрахунку зміни прибутковості фондів за рахунок динаміки фондів:

$$23.1. \frac{\Pi_0}{\Phi_1} - \frac{\Pi_0}{\Phi_0}.$$

$$23.2. \frac{\Pi_1}{\Phi_1} - \frac{\Pi_1}{\Phi_0}.$$

$$23.3. (\Phi_1 - \Phi_0) \cdot R_0.$$

24. За даними про динаміку прибутку (Π), капіталу банку (K) і рівня прибутковості капіталу (R) наведіть формулу розрахунку зміни прибутку за рахунок прибутковості капіталу:

$$24.1. (R_1 - R_0) \cdot K_0.$$

$$24.2. (R_1 - R_0) \cdot K_1 .$$

$$24.3. \frac{R_1 - R_0}{K_1} .$$

25. За даними про динаміку прибутку (Π), капіталу банку (K) і рівня прибутковості капіталу (R) наведіть формулу розрахунку зміни прибутку за рахунок динаміки обсягу капіталу:

$$25.1. (K_1 - K_0) \cdot R_0 .$$

$$25.2. (K_1 - K_0) \cdot R_1 .$$

$$25.3. (K_1 - K_0) \cdot \Delta R .$$

26. За даними про динаміку прибутку (Π), капіталу банку (K) і рівня прибутковості капіталу (R) наведіть формулу розрахунку зміни прибутковості капіталу за рахунок динаміки прибутку:

$$26.1. \frac{\Pi_1 - \Pi_0}{K_0} .$$

$$26.2. \frac{\Pi_0 - \Pi_1}{K_1} .$$

$$26.3. (\Pi_1 - \Pi_0) \cdot K_0 .$$

27. За даними про динаміку прибутку (Π), капіталу банку (K) і рівня прибутковості капіталу (R) наведіть формулу розрахунку зміни прибутковості капіталу за рахунок динаміки обсягу капіталу:

$$27.1. \frac{\Pi_1}{K_1} - \frac{\Pi_0}{K_0} .$$

$$27.2. \frac{\Pi_0}{K_1} - \frac{\Pi_1}{K_0} .$$

$$27.3. (K_1 - K_0) \cdot R_0 .$$

28. У звітному періоді порівняно з базовим рівень прибутковості активів збільшився на 9, а обсяг активів – на 10%. На скільки процентів змінився обсяг прибутку за рахунок динаміки рівня прибутковості активів?

$$28.1. 9,0\% .$$

$$28.2. 9,9\% .$$

$$28.3. 109,0\% .$$

29. У звітному періоді порівняно з базовим рівень прибутковості фондів збільшився на 15, а обсяг фондів – на 20%. На

скільки процентів змінився обсяг балансового прибутку за рахунок динаміки рівня прибутковості фондів?

29.1. 118,0%.

29.2. 15,0%.

29.3. 18,0%.

30. Сума основного та додаткового капіталу за мінусом балансової вартості певних активів – це:

30.1. Норматив платоспроможності Н2.

30.2. Норматив кредитного ризику.

30.3. Норматив мінімального розміру регулятивного капіталу Н1.

30.4. Норматив інвестування.

31. Відношення регулятивного капіталу банку до сумарних активів і позабалансових інструментів, зважених за ступенем кредитного ризику, – це:

31.1. Норматив платоспроможності Н2.

31.2. Норматив кредитного ризику.

31.3. Норматив мінімального розміру регулятивного капіталу Н1.

31.4. Норматив інвестування.

32. Відношення регулятивного капіталу банку до сукупних активів банку, зменшених на суму створених резервів, – це:

32.1. Норматив миттєвої ліквідності Н4.

32.2. Норматив поточної ліквідності Н5.

32.3. Норматив короткострокової ліквідності Н6.

32.4. Норматив співвідношення регулятивного капіталу і сукупних активів Н3.

33. Відношення високоліквідних активів до поточних зобов'язань – це:

33.1. Норматив миттєвої ліквідності Н4.

33.2. Норматив поточної ліквідності Н5.

33.3. Норматив короткострокової ліквідності Н6.

33.4. Норматив співвідношення регулятивного капіталу і сукупних активів Н3.

34. Кредитний ризик, який прийняв банк на одного контрагента або групу пов'язаних контрагентів, за якого сума всіх вимог банку до цього контрагента або групи пов'язаних контрагентів

тів і всіх позабалансових зобов'язань, наданих банком щодо цього контрагента, становить 10% і більше регулятивного капіталу банку – це:

- 34.1. Кредитоспроможність позичальника.
- 34.2. Великий кредитний ризик.
- 34.3. Інсайдери.
- 34.4. Ліквідність банку.
- 34.5. Прямі інвестиції банку.

35. Відношення активів банку з кінцевим строком погашення до 31 дня до зобов'язань з кінцевим строком погашення до 31 дня – це:

- 35.1. Норматив миттєвої ліквідності Н4.
- 35.2. Норматив поточної ліквідності Н5.
- 35.3. Норматив короткострокової ліквідності Н6.
- 35.4. Норматив співвідношення регулятивного капіталу і сукупних активів Н3.

36. Відношення ліквідних активів з кінцевим строком погашення до 1 року до зобов'язань з кінцевим строком погашення до 1 року – це:

- 36.1. Норматив миттєвої ліквідності Н4.
- 36.2. Норматив поточної ліквідності Н5.
- 36.3. Норматив короткострокової ліквідності Н6.
- 36.4. Норматив співвідношення регулятивного капіталу і сукупних активів Н3.

37. Відношення суми всіх вимог банку та всіх позабалансових зобов'язань, виданих банком щодо цього контрагента, до регулятивного капіталу банку – це:

- 37.1. Норматив загальної суми інвестування Н12.
- 37.2. Норматив максимального розміру кредитного ризику на 1 контрагента.
- 37.3. Норматив великих кредитних ризиків Н8.
- 37.4. Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою Н11.

38. Відношення суми всіх великих кредитів, наданих банком щодо всіх контрагентів або груп пов'язаних контрагентів, з урахуванням усіх позабалансових зобов'язань, виданих банком щодо цих контрагентів, до регулятивного капіталу банку – це:

- 38.1. Норматив загальної суми інвестування Н12.

38.2. Норматив максимального розміру кредитного ризику на 1 контрагента.

38.3. Норматив великих кредитних ризиків Н8.

38.4. Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою Н11.

39. Відношення суми всіх зобов'язань інсайдера (або групи пов'язаних інсайдерів) перед банком і всіх позабалансових зобов'язань, виданих банком щодо цих інсайдерів, до статутного капіталу банку – це:

39.1. Норматив максимального розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдери Н9.

39.2. Норматив максимального сукупного розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих інсайдерам Н10.

39.3. Норматив співвідношення регулятивного капіталу і сукупних активів Н3.

39.4. Норматив поточної ліквідності Н5.

40. Відношення сукупної заборгованості зобов'язань усіх інсайдерів перед банком і 100% суми позабалансових зобов'язань, виданих банком щодо всіх інсайдерів, до статутного капіталу банку – це:

40.1. Норматив максимального розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдери Н9.

40.2. Норматив максимального сукупного розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих інсайдерам Н10.

40.3. Норматив співвідношення регулятивного капіталу і сукупних активів Н3.

40.4. Норматив поточної ліквідності Н5.

41. Відношення розміру коштів, які інвестуються на придбання акцій (паїв, часток) та інвестиційних сертифікатів окремо за кожною установою, до регулятивного капіталу банку – це:

41.1. Норматив загальної суми інвестування Н12.

41.2. Норматив максимального розміру кредитного ризику на 1 контрагента.

41.3. Норматив великих кредитних ризиків Н8.

41.4. Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою Н11.

42. Відношення суми коштів, що інвестуються на придбання акцій (паїв, часток) та інвестиційних сертифікатів будь-якої юридичної особи, до регулятивного капіталу банку:

42.1. Норматив загальної суми інвестування Н12.

42.2. Норматив максимального розміру кредитного ризику на 1 контрагента.

42.3. Норматив великих кредитних ризиків Н8.

42.4. Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою Н11.

43. Умови, за яких особи здатні здійснювати прямий або непрямої вплив на діяльність банку, що може призвести до значних проблем, оскільки в цих випадках визначення платоспроможності контрагента не завжди здійснюється об'єктивно:

43.1. Кредитоспроможність позичальника.

43.2. Великий кредитний ризик.

43.3. Інсайдери.

43.4. Ліквідність банку.

43.5. Прямі інвестиції банку.

44. Внесені банками власні кошти або майно до статутного капіталу юридичної особи в обмін на корпоративні права (акції, пайові свідоцтва), емітовані такою юридичною особою, – це:

44.1. Кредитоспроможність позичальника.

44.2. Великий кредитний ризик.

44.3. Інсайдери.

44.4. Ліквідність банку.

44.5. Прямі інвестиції банку.

10.5. ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

1. Мета і завдання економічного аналізу діяльності банку.

2. Напрями і критерії аналізу.

3. Структура балансового звіту банку та його аналіз.

4. Капітал, активи та зобов'язання банку.

5. Платоспроможність банку.

6. Коефіцієнтний аналіз.

7. Аналіз прибутків та збитків банку.

10.6. РОЗРАХУНКОВІ ЗАДАЧІ

Приклади розв'язання задач

Задача 10.6.1

Вихідні дані. Проаналізувати динаміку, структуру та структурні зрушення в складі доходів банку за даними табл. 10.1.

Склад доходів банку

Доходи	01.01.2013, тис. грн	01.01.2014, тис. грн
Процентні	5400	5800
Комісійні	1000	1600
Дивідендні	0	10
Операційні	980	2100
Інші	30	110
Разом	7410	9620

Порядок розв'язання

Для аналізу динаміки, структури та структурних зрушень в складі доходів банку використовуємо таку форму та формули (табл. 10.2).

Таблиця 10.2

Аналіз динаміки, структури та структурних зрушень в складі доходів банку

Доходи	$d_0, \%$	$d_1, \%$	$\Delta d = d_1 - d_0$ в. н.	$T_{зр} = \frac{d_1}{d_0} \cdot 100\%$	$\frac{T_{np}}{T_p} = \frac{100\%}{100\%}$	$(\Delta d)^2$ в. н.
Процентні	72,87	60,29	-12,58	82,74	-17,26	158,2564
Комісійні	13,50	16,63	+3,13	123,19	23,19	9,7969
Дивідендні	0,00	0,11	+0,11	-	-	0,0121
Операційні	13,23	21,83	+8,60	165,00	65,00	73,9600
Інші	0,40	1,14	+0,74	285,00	185,00	0,5476
Разом	100,00	100,00	0,00			242,5730

Узагальнюючий показник структурних зрушень у балансі розраховується за формулою (10.1):

$$K_{ст.зр} = \sqrt{\frac{\sum (d_1 - d_0)^2}{n}}, \quad (10.1)$$

де n – кількість статей пасиву;

$K_{ст.зр}$ – показує, як структура балансу звітного періоду відрізняється від базового в середньому за всіма статтями.

Узагальнюючий показник структурних зрушень у балансі дорівнює $K_{ст.зр} = \sqrt{\frac{242,573}{5}} = \sqrt{48,5146} = 6,965$.

Відповідь. Узагальнюючий показник структурних зрушень дорівнює 6,965.

Задача 10.6.2

Вихідні дані. В табл. 10.3 наведено дані щодо процентних ставок та обсягу кредитів різного призначення по банку.

Таблиця 10.3

Процентні ставки та обсяг кредитів різного призначення банку

Цільовий напрям кредиту	Процентна ставка, %		Обсяг наданих кредитів, тис. грн	
	Базисна	Звітна	Базисний	Звітний
Розрахунки	30	34	2000	3000
Інвестування	28	32	6000	8000

Визначте зведені індекси:

- а) процентної ставки та обсягу наданих кредитів;
- б) загальних кредитних ресурсів.

Порядок розв’язання

Для зручності занесемо частину розрахунків до табл. 10.4.

Таблиця 10.4

Процентні ставки та обсяг кредитів різного призначення банку

Показник	P0	P1	Q0	Q1	P1Q0	P0Q0	P1Q1	P0Q1
Розрахунки (А)	0,30	0,34	2000	3000	680	600	1020	900
Інвестування (В)	0,28	0,32	6000	8000	1920	1680	2560	2240
Разом	-	-	8000	11000	2600	2280	3580	3140

Індекс процентної ставки (індекс структурних зрушень) обчислюємо за формулою (10.2):

$$I_p = \frac{\sum_1^n p_1 q_0}{\sum_1^n p_0 q_0} \tag{10.2}$$

$$I_{pA} = \frac{680}{600} = 1,1333, \text{ ставка зросла на } 13,33\%;$$

$$I_{pB} = \frac{1920}{1680} = 1,1429, \text{ ставка зросла на } 14,29\%;$$

$$I_{pAB} = \frac{2600}{2280} = 1,1404, \text{ в цілому ставки зросли на } 14,04\%.$$

Індекс обсягів наданих кредитів (індекс фіксованого складу) обчислюємо за формулою (10.3):

$$I_q = \frac{\sum_1^n p_1 q_1}{\sum_1^n p_1 q_0} \quad (10.3)$$

$$I_{qA} = \frac{1020}{680} = 1,5, \text{ обсяг зріс на } 50\%;$$

$$I_{qB} = \frac{2560}{1920} = 1,3333, \text{ обсяг зріс на } 33,33\%;$$

$$I_{qAB} = \frac{3580}{2600} = 1,3769, \text{ в цілому ставки зросли на } 37,69\%.$$

Індекс обсягів загальних кредитних ресурсів (індекс змінно-го складу) обчислюємо за формулою (10.4):

$$I_{pq} = \frac{\sum_1^n p_1 q_1}{\sum_1^n p_0 q_0} \quad (10.4)$$

$$I_{pqA} = \frac{1020}{600} = 1,7, \text{ загальні кредитні ресурси зросли на } 70\%;$$

$$I_{pqB} = \frac{2560}{1680} = 1,5238, \text{ загальні кредитні ресурси зросли на } 52,38\%;$$

$$I_{pqAB} = \frac{3580}{2280} = 1,5702, \text{ в цілому загальні кредитні ресурси зросли на } 57,02\%.$$

Абсолютний розмір змін розраховуємо за формулою (10.5):

$$\Delta pq = \sum p_1 q_1 - \sum p_0 q_0 \quad (10.5)$$

$$\Delta pq = 3580 - 2280 = 1300 \text{ (тис. грн).}$$

У тому числі:

– за рахунок зміни процентної ставки за формулою (10.6):

$$\Delta p = \sum p_1 q_1 - \sum p_0 q_1 \quad (10.6)$$

$$\Delta p = 3580 - 3140 = 440 \text{ (тис. грн);}$$

– за рахунок зміни обсягу кредитів за формулою (10.7):

$$\Delta q = \sum p_1 q_0 - \sum p_0 q_0 \quad (10.7)$$

$$\Delta q = 2600 - 2280 = 320 \text{ (тис. грн).}$$

Відповідь. Зведений індекс процентної ставки – 1,1404, зведений індекс обсягу наданих кредитів – 1,3769, зведений індекс загальних кредитних ресурсів – 1,5702.

ЗАДАЧІ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ

Задача 10.6.3

Вихідні дані. Дані про витрати банку наведено в табл. 10.5.

Таблиця 10.5

Дані про витрати банку

Витрати	Базисний період, тис. грн	Звітний період, тис. грн
Процентні	3600	2750
Комісійні	100	250
Загальноадміністративні	1950	1920
На персонал	1480	2010
На безнадійні та сумнівні борги	30	40
В цілому	7160	6970

Проаналізуйте динаміку, структуру та структурні зрушення в складі витрат банку.

Задача 10.6.4

Вихідні дані. Дані про кредитний портфель банку наведено в табл. 10.6.

Таблиця 10.6

Дані про кредитний портфель банку

Показники, тис. грн	Базисний період	Звітний період
1. Обсяг наданих кредитів	300	600
2. Сума доходів від кредитної діяльності	63	150

Проаналізуйте динаміку, структуру та структурні зрушення в складі доходів банку.

Задача 10.6.5

Вихідні дані. Дані про інвестиційний портфель банку наведено в табл. 10.7.

Дані про інвестиційний портфель банку

Показники	Базисний квартал	Звітний квартал
1. Вартість портфеля цінних паперів, тис. грн	200	220
2. Обсяг доходів від інвестиційної діяльності, тис. грн	40	66

Обчисліть абсолютний приріст доходів від цінних паперів в цілому і за рахунок збільшення вартості портфеля та його доходності. Зробіть висновки.

Задача 10.6.6

Вихідні дані. В табл. 10.8 наведено дані про обсяг залучених коштів та процентних витрат банку.

Таблиця 10.8

Дані про обсяг залучених коштів та процентних витрат банку

Показники	Базисний квартал	Звітний квартал
1. Залучені кошти, тис. грн	400	500
2. Процентні витрати, тис. грн	60	90

Обчисліть: рівень процентних ставок за залученими капіталами; зміну рівня процентних ставок у цілому та за рахунок динаміки залучених коштів і процентних витрат; абсолютний приріст процентних витрат у цілому та за рахунок зміни обсягів залучених коштів і процентних ставок за ними.

Задача 10.6.7

Вихідні дані. Склад доходів банку наведено в табл. 10.9.

Таблиця 10.9

Склад доходів банку

Доходи	Базисний період, тис. грн	Звітний період, тис. грн
Процентні	8400	5100
Комісійні	2100	1600
Дивідендні	10	30
Операційні	1980	4300
Інші	120	210
Разом	?	?

Проаналізуйте динаміку, структуру та структурні зрушення в складі доходів банку.

Задача 10.6.8

Вихідні дані. В табл. 10.10 наведені дані про залучені кошти та процентні витрати за двома ринками.

Таблиця 10.10

Дані про залучені кошти та процентні витрати за двома ринками

Ринок	Залишки на рахунках залучених коштів, тис. грн		Процентні витрати, тис. грн	
	Базисні	Звітні	Базисні	Звітні
Небанківський	500	750	98	120
Міжбанківський	120	230	30	48

Обчисліть і проаналізуйте індекси середньої процентної ставки за залученими коштами змінного складу, фіксованого складу та структурних зрушень.

Задача 10.6.9

Вихідні дані. Динаміку депозитних процентних ставок для юридичних і фізичних осіб наведено в табл. 10.11.

Таблиця 10.11

Динаміка депозитних процентних ставок для юридичних і фізичних осіб

Вкладники	Сума залучених депозитів, тис. грн		Середня депозитна ставка, %	
	Базисна	Звітна	Базисна	Звітна
Юридичні особи	1600	2000	14	16
Фізичні особи	400	800	10	12

Обчисліть і проаналізуйте індекси середньої депозитної ставки змінного складу, фіксованого складу та структурних зрушень по банку в цілому.

Задача 10.6.10

Вихідні дані. В табл. 10.12 наведені дані про процентні доходи та процентні витрати по банку.

Таблиця 10.12

Дані про процентні доходи та процентні витрати по банку

Показники	Тис. грн
Процентні доходи – всього, у т. ч.:	42 700
за коштами, розмішеними в інших банках	1900
за кредитами суб'єктам господарської діяльності	39 000
за кредитами фізичним особам	1600
за цінними паперами	200

Показники	Тис. грн
Процентні витрати – всього, у т. ч.:	23 300
за коштами, отриманими від інших банків	8300
за коштами до запитання суб'єктів господарської діяльності	7000
за коштами фізичних осіб	4800
за цінними паперами власного боргу	3200

Обчисліть дохідну маржу в цілому та за кожним видом операційної діяльності. Проаналізуйте структуру дохідної маржі.

Задача 10.6.11

Вихідні дані. В табл. 10.13 наведені дані про обсяг власного капіталу та прибуток за регіональними установами банку.

Таблиця 10.13

Обсяг власного капіталу та прибуток по регіональних установах банку

Регіональні установи	Власний капітал, тис. грн		Прибуток, тис. грн	
	Базисний	Звітний	Базисний	Звітний
1	1700	3600	34	144
2	2100	4200	63	210
3	800	1200	32	72

Обчисліть і проаналізуйте індекси середнього рівня прибутковості власного капіталу змінного складу, фіксованого складу та структурних зрушень.

Задача 10.6.12

Вихідні дані. В табл. 10.14 наведено фінансові показники регіональних установ.

Таблиця 10.14

Фінансові показники регіональних установ

Показник	Базисний квартал	Звітний квартал
Доходи, тис. грн	120	165
Витрати, тис. грн	80	65
Середня вартість капіталу, тис. грн	2000	4000

Обчисліть:

– прибуток та прибутковість капіталу в базисному та звітному кварталах;

- абсолютний приріст прибутку в цілому та за рахунок зміни вартості капіталу та його прибутковості;
- зміну прибутковості в цілому та за рахунок динаміки прибутку та вартості капіталу.

Задача 10.6.13

Вихідні дані. В табл. 10.15 наведені дані про прибуток і середній рівень статутного капіталу по регіональних установах.

Таблиця 10.15

Прибуток і середній рівень статутного капіталу по регіональних установах

Регіональні установи	Прибуток, тис. грн		Статутний капітал, тис. грн	
	Базисний	Звітний	Базисний	Звітний
1	700	1750	5300	7000
2	500	1000	3700	5500
3	240	430	2000	2700

Обчисліть:

- прибутковість статутного капіталу по окремих відділеннях банку та по банку в цілому;
- індекси прибутковості статутного капіталу змінного складу, фіксованого та структурних зрушень;
- абсолютний приріст прибутку в цілому та за рахунок динаміки статутного капіталу та його прибутковості;

Задача 10.6.14

Вихідні дані. В табл. 10.16 наведені дані про статутний капітал і обсяг прибутку по установі банку.

Таблиця 10.16

Дані про статутний капітал і обсяг прибутку по установі банку

Показник	Базисний період	Звітний період
Статутний капітал, тис. грн	4200	4800
Прибуток, тис. грн	250	350

Обчисліть:

- прибутковість статутного капіталу в кожному періоді;
- абсолютний приріст прибутку в цілому та за рахунок динаміки статутного капіталу та його прибутковості;
- зміну прибутковості в цілому та за рахунок динаміки прибутку та статутного капіталу.

Задача 10.6.15

Вихідні дані. В табл. 10.17 наведені дані про прибуток і середню вартість активів по відділеннях банку.

Таблиця 10.17

Дані про прибуток і середню вартість активів по відділеннях банку

Відділення банку	Середня вартість активів, тис. грн		Прибуток, тис. грн	
	Базисна	Звітна	Базисний	Звітний
1	11 200	10 000	138	140
2	15 500	18 000	165	270
3	13 000	20 000	158	300

Обчисліть:

- прибутковість активів по окремих відділеннях банку та по банку в цілому;
- індекси прибутковості активів змінного складу, фіксованого та структурних зрушень;
- абсолютний приріст прибутку в цілому та за рахунок динаміки середньої вартості активів та їх прибутковості.

Задача 10.6.16

Вихідні дані. В табл. 10.18 наведені дані про середню вартість активів та обсяг прибутку по установі банку.

Таблиця 10.18

Дані про середню вартість активів та обсяг прибутку по установі банку

Показник	Базисний період	Звітний період
Середня вартість активів, тис. грн	7500	8000
Прибуток, тис. грн	150	200

Обчисліть:

- прибутковість активів у кожному періоді;
- абсолютний приріст прибутку в цілому та за рахунок зміни середньої вартості активів та їх прибутковості;
- зміну прибутковості активів у цілому й за рахунок зміни прибутку та середньої вартості активів.

Задача 10.6.17

Вихідні дані. В табл. 10.19 наведені дані про доходи та прибуток по відділеннях банку.

Таблиця 10.19

Дані про доходи та прибуток по відділеннях банку

Відділення банку	Доходи, тис. грн		Прибуток, тис. грн	
	Базисні	Звітні	Базисний	Звітний
1	1000	1650	60	70
2	1800	2400	110	140
3	2650	3100	160	220

Обчисліть:

- рентабельність доходів у кожному періоді по відділеннях банку та в цілому по банку;
- індекси рентабельності доходів змінного складу, фіксованого та структурних зрушень;
- абсолютний приріст прибутку в цілому та за рахунок динаміки доходів та їх рентабельності.

Задача 10.6.18

Вихідні дані. В табл. 10.20 наведені дані про витрати та прибуток по відділеннях банку.

Таблиця 10.20

Дані про витрати та прибуток по відділеннях банку

Відділення банку	Витрати, тис. грн		Прибуток, тис. грн	
	Базисні	Звітні	Базисний	Звітний
1	2000	3000	70	110
2	1600	2200	60	90
3	2400	3800	80	120

Обчисліть:

- рентабельність витрат у кожному періоді по відділеннях банку та в цілому по банку;
- індекси рентабельності витрат змінного складу, фіксованого та структурних зрушень;
- абсолютний приріст прибутку в цілому та за рахунок динаміки витрат та їх рентабельності.

Задача 10.6.19

Вихідні дані. В табл. 10.21 наведені дані про доходи та витрати банку по кварталах поточного року.

Таблиця 10.21

Доходи та витрати банку по кварталах поточного року

Квартал	Доходи, тис. грн	Витрати, тис. грн
I	160	144
IV	190	163

Обчисліть:

- балансовий прибуток і рентабельність доходів і витрат у кожному кварталі;
- абсолютний приріст прибутку в цілому та за рахунок динаміки доходів та їх рентабельності;
- зміну рентабельності доходів у цілому та за рахунок динаміки доходів та прибутку;
- абсолютний приріст прибутку за рахунок зміни витрат та їх рентабельності;
- зміну рентабельності витрат у цілому та за рахунок динаміки витрат та прибутку;

Задача 10.6.20

Вихідні дані. В табл. 10.22 наведені фінансові показники відділення банку за два квартали.

Таблиця 10.22

Фінансові показники відділення банку за два квартали

Квартал	Доходи, тис. грн	Витрати, тис. грн	Середня вартість, тис. грн	
			активів	капіталу
I	260	234	1200	400
II	320	280	1540	560

Здійсніть факторний аналіз динаміки прибутку і прибутковості капіталу.

Задача 10.6.21

Вихідні дані. У звітному періоді порівняно з базисним обсяг активів банку збільшився на 15%, а рівень їх прибутковості – на 12%. У прогностному періоді передбачається збільшення обсягу активів на 18%. На скільки процентів у зв'язку з цим зміниться рівень прибутковості банку?

Тема 11

БАНКІВСЬКА СТАТИСТИКА (4 години)

11.1. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ

Статистика

Брутто-кошти

Імобілізовані кошти

Нетто-кошти

Коефіцієнт іммобілізації

Коефіцієнт нетто-коштів

Коефіцієнт структурних зрушень у балансі

Коефіцієнт концентрації

Керування ризиком

Швидкість обороту позики

Час обороту

Індекс швидкості обороту позик змінного складу

Індекс швидкості обороту позик фіксованого складу

Індекс швидкості обороту позик структурних зрушень

Чистий спред

Чиста процентна маржа

Коефіцієнт локалізації

Коефіцієнт внутрішньорічних коливань

Витрати банку

Операційний прибуток (збиток)

Рентабельність доходу

Рентабельність витрат

Доходні (робочі) активи

Чиста непроцентна маржа

Чиста маржа операційного прибутку

Показник доходної бази активів

Маржа прибутку

Коефіцієнт використання активів

Мультиплікатор капіталу

Активи високоліквідні

Активи робочі

Безпроцентний дохід

Достатність капіталу

Непроцентні витрати

Оборотність кредиту

Операційні витрати

11.2. ЗАПОВНИТИ ПРОПУЩЕНІ МІСЦЯ

1. _____ – це наука, яка вивчає закономірності та взаємозв'язки явищ і процесів, надаючи їм кількісного вираження.
2. _____ - _____ – це загальний обсяг коштів банку.
3. _____ – це частина бруutto-коштів, яка не може бути використана для вкладень з метою одержання прибутку.
4. _____ - _____ – це частина бруutto-коштів, яка може бути використана як кредитні ресурси.
5. _____ – коефіцієнт, що відображає відношення іммобілізованих коштів до бруutto-коштів.
6. _____ - _____ – коефіцієнт, що відображає відношення нетто-коштів до бруutto-коштів.
7. _____ – коефіцієнт, який показує, як структура балансу звітного періоду відрізняється від базового в середньому за всіма статтями.
8. _____ – узагальнюючий показник пропорційності розподілу власних і залучених коштів.
9. _____ – застосування дій, спрямованих на підтримання такого рівня ризику, що відповідає поставленим на даний момент цілям управління.
10. _____ – показник, який характеризує середню кількість оборотів, які здійснила короткострокова позика за певний період.
11. _____ – показник, який характеризує середню кількість днів користування позикою та є зворотною величиною щодо швидкості обороту позики.
12. _____ – індекс, який є відношенням середнього рівня швидкості обороту позики за сукупністю клієнтів або підрозділів банку у звітному періоді до рівня базового періоду.
13. _____ – індекс, який показує, як змінилась середня швидкість обороту позик по банку у звітному періоді порівняно з базовим тільки за рахунок зміни швидкості в окремих підрозділах банку.
14. _____ – індекс, який показує, як змінилась середня швидкість обороту позик по банку в цілому тільки за рахунок зміни розподілу залишків позик між підрозділами банку, тобто за рахунок зміни питомої ваги позик по підрозділах банку.

15. _____ — це показник, що відображає різницю між процентами отриманими та сплаченими ставками; за його допомогою визначається необхідна мінімальна різниця між ставками за активними й процентними операціями, що дасть змогу банку оптимізувати витрати, але не принесе прибутку.

16. _____ — показник, який слугує для покриття витрат банку та ризику, в тому числі інфляційного, створення прибутку, покриття договірних угод; допомагає з'ясувати, чи може банк давати прибуток у вигляді доходу від процентної різниці.

17. _____ — показник, який виражає питому вагу кожної установи, а також часткові показники пропорційності розподілу.

18. _____ — коефіцієнт, який показує, як у середньому значення окремих місяців відрізняються від середньомісячного значення.

19. _____ — це вся сукупність витрат банку, пов'язаних з його функціонуванням як інституціональної одиниці в ринковій економіці.

20. _____ (_____) — прибуток (збиток), утворений на основі процентних доходів з позик за винятком сплачених процентів.

21. _____ (або маржа прибутку) — показник, який виражає частку прибутку в доході банку.

22. _____ — показник, який виражає розмір прибутку на 100 грн витрат банку.

23. _____ — це активи, що приносять дохід у формі процента чи комісії, і утворюють прибуток банку.

24. _____ — показник, що відбиває співвідношення непроцентних доходів (плати за обслуговування рахунків клієнтів та інші види комісійної нагороди, одержані банком) і непроцентних витрат (у т.ч. заробітна плата, витрати на ремонт і технічне обслуговування банківського устаткування).

25. _____ — показник, що характеризує співвідношення операційних доходів та операційних витрат і частку операційних прибутків у робочих активах.

26. _____ — показник, що свідчить, яка частина сукупних активів банку породжує прямий дохід.

27. _____ — показник, що відображає ефективність управління витратами та політики у встановленні цін на банківські послуги; слугує мірою здатності контролювати витрати та зменшувати податки.

28. _____ — (або доходність активів), коефіцієнт, що відображає політику управління портфелем (особливо в частині структури активів банку та доходів за ними).

29. _____ — показник, що відображає фінансовий підйом або політику у сфері фінансування: обрані джерела формування банківських ресурсів; є прямим показником того, яка кількість грошових одиниць повинна забезпечувати кожен грошову одиницю власного капіталу і, відповідно, яка частина ресурсів банку може бути представлена в формі боргових зобов'язань.

30. _____ — кошти та активи, що можуть бути легко трансформовані у наявні кошти.

31. _____ — кошти на коррахунку, в касі, вкладені в майно, розміщені в інших банках, цінних паперах, надані кредити, інші кошти та інші активи, що приносять прибуток банку.

32. _____ — це доходи, що отримують банки від операцій, не пов'язаних з наданням позик під процент, тобто: доходи та комісія за послуги клієнтам банку, від операцій з цінними паперами, від операцій з валютами, від лізингових і факторингових операцій.

33. _____ — здатність банку захистити кредиторів та вкладників від непередбачених збитків, які може зазнати банк у процесі своєї діяльності залежно від розміру різноманітних ризиків.

34. _____ — комісія за послуги банкам за кореспондентськими відносинами, поштово-телеграфні витрати за операціями клієнтів, матеріальні витрати за розрахунковим та касовим обслуговуванням, витрати на виготовлення бланків, чеків, квитанцій, на маркетинг та рекламу.

35. _____ — показник, який характеризує швидкість обігу кредиту.

36. _____ — сума процентних і неперцентних операційних витрат.

11.3. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАВДАННЯ

11.3.1. Узгодити показник та його характеристику.

Показник	Характеристика
1. Брутто-кошти	А. Відношення нетто-коштів до брутто-коштів
2. Імобілізовані кошти	Б. Відношення іммобілізованих коштів до брутто-коштів
3. Нетто-кошти	В. Частина брутто-коштів, яка може бути використані як кредитні ресурси
4. Коефіцієнт іммобілізації	Г. Частина брутто-коштів, яка не може бути використана для вкладень з метою одержання прибутку
5. Коефіцієнт нетто-коштів	Д. Загальний обсяг коштів банку

11.3.2. Узгодити показник та формулу його розрахунку.

Показник	Формула
1. Індекс коефіцієнта нетто-коштів змінного складу	А. $K_{\text{конц}} = \frac{1}{2} \cdot \sum d_{\text{вл.к}} - d_{\text{зк}} $
2. Індекс коефіцієнта нетто-коштів фіксованого складу	Б. $K_{\text{ст.зр}} = \sqrt{\frac{\sum (d_1 - d_0)^2}{n}}$
3. Індекс коефіцієнта нетто-коштів структурних зрушень	В. $K_5 = \frac{HBK}{A_{\text{кл}}} \cdot 100 \%$
4. Коефіцієнт співвідношення власного капіталу і залучених коштів	Г. $K_1 = \frac{BK}{3K} \cdot 100 \%$
5. Коефіцієнт платоспроможності	Д. $I_{\text{кнк}}^{\text{с.з.}} = \frac{\sum K_{\text{нк}_0} \cdot d_1}{\sum K_{\text{нк}_0} \cdot d_0}$
6. Узагальнюючий показник структурних зрушень у балансі	Е. $I_{\text{кнк}}^{\text{ф.с.}} = \frac{\sum K_{\text{нк}_1} \cdot d_1}{\sum K_{\text{нк}_0} \cdot d_1}$
7. Узагальнюючий показник пропорційності розподілу власних і залучених коштів – коефіцієнт концентрації	Є. $I_{\text{кнк}}^{\text{з.с.}} = \frac{\sum K_{\text{нк}_1} \cdot d_1}{\sum K_{\text{нк}_0} \cdot d_0}$

11.3.3. Узгодити відносні показники та їх формули.

Показник	Формула
1. Середній залишок позичок	А. $t = \frac{\bar{З} \cdot Д}{КО}$
2. Частка несвоєчасно повернутих позичок	Б. $S = \frac{КО}{\bar{З}}$
3. Частка простроченої заборгованості в загальному обсязі заборгованості	В. $T_p = \frac{\bar{З}_{np} \cdot Д}{КО_{np}}$
4. Частка кредитового обороту за простроченими позичками в загальному обсязі кредитового обороту	Г. $d_i = \frac{КР_i}{ВК}$
5. Частка кредитів, наданих одному чи певній групі клієнтів	Д. $d_{кр_i} = \frac{КР_i}{\sum КР_i}$
6. Частка розміру окремої позички в загальному обсязі власного капіталу банку	Е. $d_{кр} = \frac{КО_{np}}{КО_{заг}}$
7. Середня тривалість прострочених позичок	Є. $d_{з,np} = \frac{З_{np}}{З_{заг}} \cdot 100.$
8. Кількість оборотів позики або швидкість обороту	Ж. $d_{nn} = \frac{П_{nn}}{П_{заг}} \cdot 100.$
9. Тривалість користування короткостроковою позикою або час обороту	З. $\bar{З} = \frac{З_n + З_k}{2}$

11.3.4. Узгодити показник та його характеристику.

Показник	Характеристика
1. Доходи	А. Показує розмір прибутку на 100 грн витрат банку
2. Доходність банку	Б. Характеризує кінцевий результат діяльності банку
3. Доходність активів	В. Вся сукупність витрат банку, пов'язаних з його функціонуванням як інституціональної одиниці в ринковій економіці
4. Доходність капіталу	Г. Висвітлює ступінь залежності банку від непроцентних доходів
5. Чистий спред	Д. Слугує для покриття витрат банку та ризику, в т. ч. інфляційного, створення прибутку, покриття договірних угод; допомагає з'ясувати, чи може банк давати прибуток у вигляді доходу від процентної різниці

Показник	Характеристика
6. Чиста процентна маржа	Е. Відображає різницю між процентами отриманими та сплаченими ставками. За його допомогою визначається необхідна мінімальна різниця між ставками за активними й процентними операціями, що дасть змогу банкові оптимізувати витрати, але не принесе прибутку
7. Доходність активів за рахунок інших операційних доходів	Є. Показник дає змогу визначити ефективність використання коштів власників комерційного банку
8. Витрати банку	Ж. За допомогою цього коефіцієнта визначають рівень рентабельності сукупних активів. Він застосовується при порівнянні прибутковості різних банків
9. Прибуток	З. Це сумарний позитивний результат його господарсько-фінансової та комерційної діяльності
10. Рентабельність витрат	И. Це збільшення економічних вигід протягом звітного періоду у формі припливу або зростання активів або зменшення зобов'язань, що спричиняють збільшення капіталу та не є внесками акціонерів

11.3.5. Узгодити показники та їх характеристики.

Показник	Характеристика
1. Маржа прибутку	А. Відображає співвідношення непроцентних доходів (плати за обслуговування рахунків клієнтів та інші види комісійної винагороди, одержані банком) і непроцентних витрат (заробітна плата, витрати на ремонт і технічне обслуговування банківського устаткування)
2. Мультиплікатор капіталу	Б. Характеризує співвідношення операційних доходів та операційних витрат і частку операційних прибутків у робочих активах та може бути розкладена на дві складові – середній процентний прибуток і середній непроцентний прибуток за активами
3. Чиста маржа операційного прибутку	В. Відображає фінансовий підйом або політику у сфері фінансування: обрані джерела формування банківських ресурсів; є прямим показником того, яка кількість грошових одиниць повинна забезпечувати кожну грошову одиницю власного капіталу і, відповідно, яка частина ресурсів банку може бути представлена у формі боргових зобов'язань
4. Чиста непроцентна маржа	Г. Відображає ефективність управління витратами та політики у встановленні цін на банківські послуги; слугує мірою здатності контролювати витрати та зменшувати податки

11.4. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Ресурси банків складаються з:
 - 1.1. Власних коштів.
 - 1.2. Залучених коштів.
 - 1.3. Власних та залучених коштів.
 - 1.4. Немає правильної відповіді.

2. Пасивні депозитні операції можна класифікувати:
 - 2.1. За категорією вкладників.
 - 2.2. За строком здійснення.
 - 2.3. За категорією вкладників та за строком здійснення.
 - 2.4. Немає правильної відповіді.

3. Пасивні кредитні операції – це:
 - 3.1. Операції, пов'язані з отриманням кредитів на міжбанківському ринку.
 - 3.2. Операції, пов'язані з випуском і розміщенням власних незабезпечених боргових зобов'язань.

4. Пасивні інвестиційні операції – це:
 - 4.1. Операції, пов'язані з отриманням кредитів на міжбанківському ринку.
 - 4.2. Операції, пов'язані з випуском і розміщенням власних незабезпечених боргових зобов'язань.

5. Обсяг коштів, які можуть бути використані як кредитні ресурси, становить:
 - 5.1. Брутто-кошти.
 - 5.2. Імобілізація.
 - 5.3. Нетто-кошти банку.
 - 5.4. Немає правильної відповіді.

6. Коефіцієнт нетто-коштів обчислюється за формулою:
 - 6.1. $HK = BK - I$.
 - 6.2. $\kappa_y = \frac{I}{BK}$.
 - 6.3. $\kappa_{HK} = \frac{HK}{BK}$.

7. Індекс коефіцієнта нетто-коштів структурних зрушень обчислюється за формулою:
 - 7.1. $\frac{\sum k_{HK_1} d_1}{\sum k_{HK_0} d_0}$.

$$7.2. \frac{\Sigma k_{HK_1} d_1}{\Sigma k_{HK_0} d_1}.$$

$$7.3. \frac{\Sigma k_{HK_0} d_1}{\Sigma k_{HK_0} d_0}.$$

8. Індекс коефіцієнта нетто-коштів фіксованого складу обчислюється за формулою:

$$8.1. \frac{\Sigma k_{HK_1} d_1}{\Sigma k_{HK_0} d_0}.$$

$$8.2. \frac{\Sigma k_{HK_1} d_1}{\Sigma k_{HK_0} d_1}.$$

$$8.3. \frac{\Sigma k_{HK_0} d_1}{\Sigma k_{HK_0} d_0}.$$

9. Індекс коефіцієнта нетто-коштів змінного складу обчислюється за формулою:

$$9.1. \frac{\Sigma k_{HK_1} d_1}{\Sigma k_{HK_0} d_0}.$$

$$9.2. \frac{\Sigma k_{HK_1} d_1}{\Sigma k_{HK_0} d_1}.$$

$$9.3. \frac{\Sigma k_{HK_0} d_1}{\Sigma k_{HK_0} d_0}.$$

10. При обчисленні індексів коефіцієнта нетто-коштів вагою є структура:

10.1. Брутто-коштів.

10.2. Нетто-коштів.

10.3. Брутто-коштів та нетто-коштів.

10.4. Немає правильної відповіді.

11. У звітному періоді порівняно з базисним коефіцієнт нетто-коштів у цілому по банку збільшився на 5%. Зміна структури брутто-коштів спричинила зростання цього показника на 2%. Обчислити індекс коефіцієнта нетто-коштів фіксованого складу.

11.1. 1,020.

11.2. 1,029.

11.3. 1,050.

12. Коефіцієнт достатності капіталу визначається як відношення:

12.1. Власного капіталу до залучених коштів банку.

12.2. Залучених коштів до власного капіталу банку.

12.3. Власного капіталу до залучених коштів банку та залучених коштів до власного капіталу банку.

12.4. Немає правильної відповіді.

13. Узагальнюючий коефіцієнт структурних зрушень у пасивах балансу банку обчислюється за формулою:

13.1. $\Sigma(d_1 - d_0)^2$.

13.2. $\frac{\Sigma(d_1 - d_0)^2}{n}$.

13.3. $\sqrt{\frac{\Sigma(d_1 - d_0)^2}{n}}$.

14. Для узагальненої характеристики пропорційності розподілу власних і залучених коштів по відділеннях банку використовується:

14.1. Коефіцієнт локалізації.

14.2. Коефіцієнт концентрації.

14.3. Коефіцієнт локалізації та коефіцієнт концентрації.

14.4. Немає правильної відповіді.

15. Показники, що характеризують швидкість обороту позик, є:

15.1. Абсолютними.

15.2. Відносними.

15.3. Абсолютними та відносними.

16. Показники, що характеризують час обороту позик, є:

16.1. Абсолютними.

16.2. Відносними.

16.3. Абсолютними та відносними.

17. Зростання швидкості обороту позик відбувається в разі:

17.1. Зростання кредитового обороту при зменшенні середніх залишків.

17.2. Зростання середніх залишків при зменшенні кредитового обороту.

17.3. Випереджаючої динаміки кредитового обороту порівняно з динамікою середніх залишків.

17.4. Випереджаючої динаміки середніх залишків у порівнянні з динамікою кредитового обороту.

17.5. Зростання кредитового обороту при зменшенні середніх залишків та випереджаючої динаміки кредитового обороту в порівнянні з динамікою середніх залишків.

17.6. Зростання кредитового обороту при зменшенні середніх залишків та випереджаючої динаміки середніх залишків у порівнянні з динамікою кредитового обороту.

18. Абсолютний розмір зміни кредитового обороту за рахунок динаміки швидкості обороту позик розраховується на основі динаміки:

18.1. Швидкості обороту позик.

18.2. Швидкості з урахуванням обсягу середніх залишків.

18.3. Середніх залишків з урахуванням рівня швидкості.

19. Динаміка швидкості обороту позик за рахунок кредитового обороту позик розраховується на основі динаміки:

19.1. Кредитового обороту відносно обсягу середніх залишків позик.

19.2. Середніх залишків позик з урахуванням обсягу кредитового обороту.

19.3. Кредитового обороту з урахуванням обсягу середніх залишків позик та середніх залишків позик з урахуванням обсягу кредитового обороту.

20. В розподілі по установах банку за даними про обсяг кредитового обороту та середні залишки позик оберіть формулу індексу швидкості обороту позик змінного складу:

$$20.1. \frac{\Sigma S_1 d_1}{\Sigma S_0 d_0} .$$

$$20.2. \frac{\Sigma S_1 d_1}{\Sigma S_0 d_1} .$$

$$20.3. \frac{\Sigma S_0 d_1}{\Sigma S_0 d_0} .$$

21. В розподілі по установах банку за даними про обсяг кредитового обороту та середні залишки позик оберіть формулу індексу швидкості обороту позик фіксованого складу:

$$21.1. \frac{\Sigma S_1 d_1}{\Sigma S_0 d_0} .$$

$$21.2. \frac{\Sigma S_1 d_1}{\Sigma S_0 d_1} .$$

$$21.3. \frac{\Sigma S_0 d_1}{\Sigma S_0 d_0} .$$

22. В розподілі по установах банку за даними про обсяг кредитового обороту та середні залишки позик оберіть формулу індексу швидкості обороту позик структурних зрушень:

$$22.1. \frac{\Sigma S_1 d_1}{\Sigma S_0 d_0} .$$

$$22.2. \frac{\Sigma S_1 d_1}{\Sigma S_0 d_1} .$$

$$22.3. \frac{\Sigma S_0 d_1}{\Sigma S_0 d_0} .$$

23. Оберіть формулу розрахунку абсолютного розміру зміни кредитового обороту за рахунок швидкості обороту позик:

$$23.1. (S_1 - S_0) \cdot \bar{Z}_1 .$$

$$23.2. (S_1 - S_0) \cdot \bar{Z}_0 .$$

$$23.3. (S_1 - S_0) \cdot KO_1 .$$

24. Оберіть формулу розрахунку абсолютного розміру зміни кредитового обороту за рахунок обсягу залишків:

$$24.1. (\bar{Z}_1 - \bar{Z}_0) \cdot S_1 .$$

$$24.2. (\bar{Z}_1 - \bar{Z}_0) \cdot S_0 .$$

$$24.3. (\bar{Z}_1 - \bar{Z}_0) \cdot KO_1 .$$

25. Виділіть формулу розрахунку зміни швидкості обороту позик за рахунок кредитового обороту:

$$25.1. \frac{\Delta KO}{\bar{Z}_1} .$$

$$25.2. \frac{\Delta KO}{\bar{Z}_0} .$$

$$25.3. \Delta KO \cdot \bar{Z}_0 .$$

26. Виділіть формулу розрахунку зміни швидкості обороту позик за рахунок середніх залишків:

$$26.1. \frac{K_0}{\bar{Z}_1} - \bar{S}_0 .$$

$$26.2. \frac{K_1}{\bar{Z}_1} - \bar{S}_1 .$$

26.3. $(\bar{z}_1 - \bar{z}_0) \cdot KO_1$.

27. При зростанні швидкості обороту час обороту позик:

27.1. Зростає.

27.2. Зменшується.

27.3. Це незалежні величини.

28. Сума, яку на вимогу НБУ банки зобов'язані тримати на коррахунку щоденно, та до якої заборонено зараховувати на покриття обов'язкових резервних вимог готівку в касі і облигації внутрішньої державної позики.

28.1. Поточні активи.

28.2. Поточні зобов'язання.

28.3. Обов'язкові резерви.

28.4. Платежі клієнтів.

28.5. Кліринг.

29. Нормативне значення нормативу платоспроможності банку:

29.1. Не повинно бути нижче 4%.

29.2. Не повинно бути нижче 8%.

29.3. Не повинно бути нижче 10%.

30. Нормативне значення нормативу відношення регулятивного капіталу до сукупних активів:

30.1. Не повинно бути нижче 4%.

30.2. Не повинно бути нижче 8%.

30.3. Не повинно бути нижче 9%.

31. Нормативне значення нормативу миттєвої ліквідності:

31.1. Не повинно бути нижче 5%.

31.2. Не повинно бути нижче 10%.

31.3. Не повинно бути нижче 20%.

32. Нормативне значення нормативу поточної ліквідності:

32.1. Не повинно бути нижче 40%.

32.2. Не повинно бути нижче 100%.

32.3. Не повинно бути нижче 200%.

33. Нормативне значення нормативу короткострокової ліквідності:

33.1. Не повинно бути нижче 40%.

- 33.2. Не повинно бути нижче 60%.
- 33.3. Не повинно бути нижче 200%.

34. Нормативне значення максимального розміру кредитно-гарантій на одного контрагента:

- 34.1. Не повинно перевищувати 10%.
- 34.2. Не повинно перевищувати 20%.
- 34.3. Не повинно перевищувати 25%.

35. Нормативне значення максимального розміру кредитів, гарантій і поручительств, наданих одному інсайдеру:

- 35.1. Не повинно перевищувати 5%.
- 35.2. Не повинно перевищувати 10%.
- 35.3. Не повинно перевищувати 15%.

36. Нормативне значення максимального сукупного розміру кредитів, гарантій і поручительств, наданих інсайдерам:

- 36.1. Не повинно перевищувати 20%.
- 36.2. Не повинно перевищувати 30%.
- 36.3. Не повинно перевищувати 40%.

37. Нормативне значення нормативу інвестування в цінні папери окремо за кожною установою:

- 37.1. Не повинно перевищувати 15%.
- 37.2. Не повинно перевищувати 70%.
- 37.3. Не повинно перевищувати 100%.

38. Нормативне значення нормативу загальної суми інвестування:

- 38.1. Не повинно перевищувати 10%.
- 38.2. Не повинно перевищувати 20%.
- 38.3. Не повинно перевищувати 60%.

39. Вхідний грошовий потік формується внаслідок:

- 39.1. Використання клієнтами своїх коштів.
- 39.2. Повернення раніше розміщених активів.
- 39.3. Купівлі необоротних активів.
- 39.4. Виплати дивідендів акціонерам.

40. Вхідний грошовий потік формується внаслідок:

- 40.1. Залучення депозитів.
- 40.2. Повернення міжбанківських кредитів іншим банкам.

40.3. Повернення часток у статутних капіталах у зв'язку з виходом зі складу засновників.

40.4. Надання кредитів.

41. Вихідний грошовий потік формується внаслідок:

41.1. Відкриття рахунків.

41.2. Одержання доходів.

41.3. Повернення строкових депозитів клієнтам.

42. Вихідний грошовий потік формується внаслідок:

42.1. Купівлі цінних паперів.

42.2. Надходження коштів від акціонерів.

42.3. Продажу цінних паперів власної емісії.

43. Вихідний грошовий потік формується внаслідок:

43.1. Збільшення власних коштів банку.

43.2. Адміністративно-господарських та операційних витрат.

43.3. Збільшення зобов'язань банку.

44. Вхідний грошовий потік формується внаслідок:

44.1. Виконання зобов'язань банку.

44.2. Розміщення грошових коштів у активні операції.

44.3. Здійснення власних операцій банку.

44.4. Повернення раніше розміщених активів.

11.5. ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

1. Предмет та методи банківської статистики.

2. Завдання банківської статистики.

3. Статистика залучення ресурсів комерційних банків.

4. Статистика використання ресурсів банку.

5. Статистика доходів банку.

6. Статистика витрат банку.

11.6. РОЗРАХУНКОВІ ЗАДАЧІ

Приклади розв'язання задач

Задача 11.6.1

Вихідні дані. За даними табл. 11.1 проаналізуйте динаміку пасивів банку в абсолютному вираженні за допомогою абсолют-

ного приросту, темпів зростання і приросту та значення 1% приросту.

Таблиця 11.1

Структура пасивів банку у 2012–2013 рр.

Пасиви	01.01.2013, млн грн	01.01.2014, млн грн
1. Зобов'язання, у т. ч.:		
Кошти банків	106,2	314,0
Кошти клієнтів	235,5	517,9
Інші депозити	83,2	51,2
Боргові цінні папери, емітовані банком	3,5	0,2
Нараховані витрати до сплати	6,9	13,8
Інші зобов'язання	110,4	59,0
Усього зобов'язань	545,7	956,1
2. Власний капітал, у т. ч.:		
Статутний капітал	33,7	33,7
Акції, викуплені в акціонерів	-0,2	0,0
Емісійні різниці	17,0	17,0
Резерви	2,9	3,7
Результати переоцінки	0,4	0,4
Нерозподілений прибуток	36,4	41,7
Усього власного капіталу	90,2	96,5
Усього пасивів	635,9	1052,6

Порядок розв'язання

Для аналізу динаміки пасивів банку в абсолютному вираженні за допомогою абсолютного приросту, темпів зростання і приросту та значення 1% приросту використовуємо таку формулу та формули (табл. 11.2).

Таблиця 11.2

Аналіз динаміки пасивів банку

Пасиви	Обсяг у базовому періоді, Y_0 , тис. грн	Обсяг у звітному періоді, Y_1 , тис. грн	ΔY , тис. грн $\Delta Y = Y_1 - Y_0$	Тр% зростання $\frac{Y_1}{Y_0} \times 100\%$	Тпр, % Тр - 100%	Обсяг 1%, тис. грн $1\% = \frac{\Delta Y}{T_{пр}}$
1. Зобов'язання, у т. ч.:						
Кошти банків	106,2	314,0	207,8	295,67	195,67	1,062

Закінчення табл. 11.2

Пасиви	Обсяг у базовому періоді, Y_0 , тис. грн	Обсяг у звітному періоді, Y_1 , тис. грн	ΔY , тис. грн $\Delta Y = Y_1 - Y_0$	Тр% зростання $\frac{Y_1}{Y_0} \times 100 \%$	Тпр, % $\frac{Y_1 - Y_0}{Y_0} \times 100\%$	Обсяг 1%, тис. грн $1\% = \frac{\Delta Y}{T_{пр}}$
Кошти клієнтів	235,5	517,9	282,4	219,92	119,92	2,355
Інші депозити	83,2	51,2	-32,0	61,54	-38,46	0,832
Боргові цінні папери, емітовані банком	3,5	0,2	-3,3	5,71	-94,29	0,035
Нараховані витрати до сплати	6,9	13,8	6,9	200,00	100,00	0,069
Інші зобов'язання	110,4	59,0	-51,4	53,44	-46,56	1,104
Усього зобов'язань	545,7	956,1	410,4	175,21	75,21	5,457
2. Власний капітал, у т. ч.:						
Статутний капітал	33,7	33,7	0,0	100,00	0,00	-
Акції, викуплені в акціонерів	- 0,2	0,0	0,2	-	-	-
Емісійні різниці	17,0	17,0	0,0	100,00	0,00	-
Резерви	2,9	3,7	0,8	127,59	27,59	0,029
Результати переоцінки	0,4	0,4	0,0	100,00	0,00	-
Нерозподілений прибуток	36,4	41,7	5,3	114,56	14,56	0,364
Усього власного капіталу	90,2	96,5	6,3	106,98	6,98	0,903
Усього пасивів	635,9	1052,6	416,7	165,53	65,53	6,359

Відповідь. Абсолютний приріст пасивів банку склав 416,7 тис. грн, темп зростання пасивів банку склав 165,53%, темп приросту пасивів банку склав 65,53%, значення 1% приросту дорівнює 6,359 тис. грн.

Задача 11.6.2

Вихідні дані. В табл. 11.3 наведено дані про розподіл по відділеннях банку власних коштів та зобов'язань. Оцініть пропорційність розподілу власних і залучених коштів на основі коефіцієнтів локалізації та концентрації.

Таблиця 11.3

Розподіл по відділеннях банку власних коштів та зобов'язань

Відділення банку	Власні кошти, тис. грн	Зобов'язання, тис. грн
1	70	107
2	58	76
3	190	220
4	124	171
5	63	98
6	240	288
Разом	745	960

Порядок розв'язання

Частину розрахунків проведемо у табл. 11.4.

Таблиця 11.4

Розрахунок коефіцієнтів концентрації та локалізації власних коштів та зобов'язань по відділеннях банку

Відділення банку	Власні кошти, тис. грн	Власні кошти, %	Зобов'язання, тис. грн	Зобов'язання, %	Коефіцієнт локалізації	Коефіцієнт концентрації
1	70	9,4	107	11,2	1,19	1,8
2	58	7,8	76	7,9	1,01	0,1
3	190	25,5	220	22,9	0,90	-2,6
4	124	16,6	171	17,8	2,70	1,2
5	63	8,5	98	10,2	1,20	1,7
6	240	32,2	288	30,0	0,93	-2,2
Разом	745	100,0	960	100,0	-	9,6

Коефіцієнт локалізації розраховуємо за формулою (11.1):

$$k_L = \frac{D_j}{d_j}, \quad (11.1)$$

де D_j – частка зобов'язань j -го відділення у загальному обсязі,

d_j – частка власних коштів j -го відділення у загальному обсязі.

Коефіцієнт концентрації розраховуємо за формулою (11.2):

$$k_K = \frac{1}{2} \sum_1^m |D_j - d_j|, \quad (11.2)$$

де m – кількість відділень.

Отже, коефіцієнт концентрації дорівнює $k_K = \frac{1}{2} \cdot 9,6 = 4,8$.

Відповідь. Найбільшою мірою зобов'язання сконцентровані в 3-му та 6-му відділеннях. Зовсім незначна концентрація у 2-му відділенні. Загалом за сукупністю відділень концентрація розподілу зобов'язань відповідно до власних коштів помірна.

ЗАДАЧІ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ

Задача 11.6.3

Вихідні дані. За даними табл. 11.5 виконайте горизонтальний аналіз формування залучених коштів по регіональних відділеннях банку.

Таблиця 11.5

Склад залучених коштів по регіональних відділеннях банку

Залучені кошти, млн грн	Регіональні відділення банку				
	1	2	3	4	Разом
Кошти банків	78,0	80,5	76,3	79,2	314,0
Кошти клієнтів	100,2	150,7	129,5	137,5	517,9
Інші депозити	18,4	12,8	10,4	9,6	51,2
Боргові цінні папери, емітовані банком	0,8	0,9	0,7	1,2	3,6
Нараховані витрати до сплати	9,2	5,4	6,0	3,2	23,8

Задача 11.6.4

Вихідні дані. За даними табл. 11.6 виконайте вертикальний аналіз формування власних ресурсів по регіональних відділеннях банку.

Таблиця 11.6

Власні ресурси по регіональних відділеннях банку

Власні кошти	Регіональні відділення банку			
	1	2	3	4
Статутний капітал	10,2	7,5	6,8	5,5
Резервний фонд	2,7	4,1	3,3	3,0
Спеціальні фонди	10,1	9,8	10,6	8,8
Фонд основних засобів	30,6	22,5	20,4	16,5
Додатковий капітал	3,4	2,5	2,3	1,8

Задача 11.6.5

Вихідні дані. За даними табл. 11.7 обчисліть нетто-кошти банку, коефіцієнти нетто-коштів та іммобілізації, зміну обсягу нетто-коштів та коефіцієнтів у цілому та під впливом окремих факторів.

Таблиця 11.7

Ресурси банку за 2013 рік

Показник	01.01.2013	01.01.2014
Брутто-кошти, млн грн	2400	2250
Іммобілізація коштів, млн грн	720	450

Задача 11.6.6

Вихідні дані. За даними табл. 11.8 обчисліть і проаналізуйте індекси коефіцієнта нетто-коштів змінного складу, фіксованого складу та структурних зрушень.

Таблиця 11.8

Обсяг ресурсів по відділеннях банку за 2013 рік (тис. грн)

Відділення банку	01.01.2013		01.01.2014	
	Брутто-кошти	Нетто-кошти	Брутто-кошти	Нетто-кошти
1	2500	1250	2800	1700
2	2400	720	3200	1280
3	1600	640	2600	1300

Задача 11.6.7

Вихідні дані. За даними табл. 11.9 обчисліть і проаналізуйте індекси коефіцієнта іммобілізації змінного складу, фіксованого складу та структурних зрушень.

Таблиця 11.9

Показники обсягу ресурсів по відділеннях банку за 2013 рік (тис. грн)

Відділення банку	01.01.2013		01.01.2014	
	Брутто-кошти	Іммобілізація	Брутто-кошти	Іммобілізація
1	1600	400	1800	540
2	2500	500	3000	450
3	3600	1080	4200	1260

Задача 11.6.8

Вихідні дані. У табл. 11.10 наведено дані про власні та залучені кошти банку. Обчисліть коефіцієнт достатності капіталу в кожному періоді; зміну коефіцієнта достатності капіталу в цілому та за рахунок зміни власних і залучених коштів.

Таблиця 11.10

Власні та залучені кошти банку за 2013 рік

Показники	01.01.2013	01.01.2014
Власні кошти, тис. грн	2160	2250
Залучені кошти, тис. грн	7200	4500

Задача 11.6.9

Вихідні дані. У табл. 11.11 наведено дані про власні та залучені кошти по відділеннях банку. Обчисліть і проаналізуйте індекси коефіцієнта достатності капіталу змінного складу, фіксованого складу та структурних зрушень.

Таблиця 11.11

Власні та залучені кошти по відділеннях банку (млн грн)

Відділення банку	Власні кошти		Залучені кошти	
	01.01.2012	01.01.2013	01.01.2012	01.01.2013
А	4000	4500	8000	7500
Б	6000	7500	12 000	10 000
Разом	10 000	11 500	20 000	17 500

Задача 11.6.10

Вихідні дані. За даними табл. 11.12 обчисліть і проаналізуйте індекси коефіцієнта достатності капіталу банку змінного складу, фіксованого складу та структурних зрушень.

Таблиця 11.12

Коефіцієнт достатності капіталу банку

Відділення банку	Коефіцієнт достатності капіталу		Частка залучених коштів, %	
	01.01.2012	01.01.2013	01.01.2012	01.01.2013
1	0,31	0,33	30	20
2	0,26	0,28	40	50
3	0,23	0,25	30	30

Задача 11.6.11

Вихідні дані. За даними табл. 11.13 проаналізуйте динаміку пасивів акціонерного банку у відносному вираженні за допомогою абсолютних, відносних і узагальнюючих показників структурних зрушень.

Таблиця 11.13

Ресурси банку за 2013 рік

Пасиви	01.01.2013, млн грн	01.01.2014, млн грн
Зобов'язання		

Пасиви	01.01.2013, млн грн	01.01.2014, млн грн
Кошти банків	39,2	140,8
Кошти клієнтів	155,5	167,2
Нараховані витрати до сплати	0,9	0,5
Інші зобов'язання	0,4	12,4
Усього зобов'язань	169,0	320,9
Власний капітал		
Статутний капітал	8,0	21,0
Резерви	0,6	0,9
Нерозподілений прибуток	21,0	19,1
Результати поточного року	0,1	1,8
Усього власного капіталу	29,7	42,8
Усього пасивів	225,7	363,7

Задача 11.6.12

Вихідні дані. У табл. 11.14 наведено дані про розподіл по відділеннях банку власних коштів і зобов'язань. Оцініть пропорційність розподілу власних і залучених коштів на основі коефіцієнтів локалізації та концентрації.

Таблиця 11.14

Розподіл по відділеннях банку власних коштів і зобов'язань

Відділення банку	Частка власних коштів, %	Частка зобов'язань, %
1	8,5	10,2
2	9,4	11,1
3	7,8	7,9
4	16,6	17,9
5	25,5	22,9
6	32,2	30,0
Разом	100,0	100,0

Задача 11.6.13

Вихідні дані. За даними табл. 11.15 проаналізуйте динаміку активів банку у відносному вираженні за допомогою абсолютних, відносних і узагальнюючого показників структурних зрушень.

Таблиця 11.15

Активи банку за 2013 рік (млн грн)

№ з/п	Активи	01.01.2013	01.01.2014
1	Грошові кошти та залишки НБУ	46,6	38,0
2	Кошти в інших банках	75,7	74,6

Закінчення табл. 11.15

№ з/п	Активи	01.01.2013	01.01.2014
3	Кредити та заборгованість клієнтів	118,3	212,3
4	Цінні папери та продаж	1,8	2,0
5	Інвестиційні цінні папери	7,0	10,1
6	Довгострокові вкладення до асоційованих і дочірніх компаній	2,3	3,3
7	Основні засоби та нематеріальні активи	6,8	17,5
8	Нараховані доходи до отримання	16,8	30,3
9	Інші активи	112,2	53,3
	Усього активів	387,5	441,4

Задача 11.6.14

Вихідні дані. За даними табл. 11.16 проаналізуйте динаміку активів банку за допомогою абсолютного приросту, темпів зростання і приросту та абсолютного значення 1% приросту.

Таблиця 11.16

Активи банку за 2013 рік (млн грн)

№ з/п	Активи	01.01.2013	01.01.2014
1	Кошти та залишки в НБУ	1,5	11,4
2	Кошти в інших банках	3,4	6,2
3	Кредити та заборгованість клієнтів	40,3	52,3
4	Основні засоби та нематеріальні активи	1,1	2,4
5	Нараховані доходи до отримання	0,6	1,2
6	Інші активи	0,1	0,1
	Усього активів	47,0	73,6

Задача 11.6.15

Вихідні дані. В табл. 11.17 наведено дані про активи балансу по регіональних відділеннях банку. Проаналізуйте склад активів регіональних відділень і банку в цілому у вертикальному розрізі.

Таблиця 11.17

Активи балансу по регіональних відділеннях банку

№ з/п	Активи, млн грн	Регіональні відділення банку			
		1	2	3	4
1	Готівкові кошти	190	210	170	240
2	Дорожні чеки	330	120	350	170
3	Кошти в інших банках	4460	1280	2420	2470
4	Кредити та фінансовий лізинг	4000	2150	3500	2820
5	Основні засоби та нематеріальні активи	180	150	170	200

Задача 11.6.16

Вихідні дані. В табл. 11.17 наведено дані про активи балансу по регіональних відділеннях банку. Проаналізуйте склад активів банку в горизонтальному розрізі.

Таблиця 11.18

Активи балансу по регіональних відділеннях банку

№ з/п	Активи, млн грн	Регіональне відділення банку		
		1	2	3
1	Готівкові кошти	5,820	6,470	7,110
2	Дорожні та інші чеки	0,110	0,130	0,150
3	Кошти в НБУ	28,360	27,430	26,510
4	Кошти в інших банках	48,860	44,560	40,280
5	Цінні папери на продаж та інвестиції	27,290	20,960	14,650
6	Основні засоби та нематеріальні активи	24,860	22,630	20,390
7	Нараховані доходи до отримання	8,460	9,590	10,740

Задача 11.6.17

Вихідні дані. В табл. 11.19 наведено дані про заборгованість за кредитами. Обчисліть у кожному регіоні: обсяг класифікованих кредитів; середні коефіцієнти ризику; порівняйте якість кредитів.

Таблиця 11.19

Заборгованість за кредитами

Регіон	Обсяг заборгованості за кредитами, тис. грн, у т. ч.					
	Разом	стандар-тних	під кон-тролем	субстан-дартних	сумні-вних	безна-дійних
1	3900	2100	1140	310	230	120
2	3480	1860	650	480	290	200
3	10 530	5600	3400	700	500	330
4	20 350	10 450	5020	2210	1700	970
Коефіцієнт ризику, %	—	2	5	20	50	100

Задача 11.6.18

Вихідні дані. В табл. 11.20 наведено дані про кредитовий оборот і середні залишки позик за два квартали. Обчисліть швидкість обороту позик в кожному кварталі; абсолютний приріст кредитового обороту в цілому та за рахунок зміни швидкості обороту і середнього залишку позик; зміну швидкості обороту позик у цілому та за рахунок зміни кредитового обороту та середнього залишку позик.

Таблиця 11.20

Кредитовий оборот і середні залишки позик банку

Показник	III кв.	IV кв.
Кредитовий оборот, тис. грн	4500	9600
Середні залишки позик, тис. грн	900	800

Задача 11.6.19

Вихідні дані. В табл. 11.21 наведено дані про кредитовий оборот і середні залишки позик за два квартали.

Таблиця 11.21

Кредитовий оборот і середні залишки позик

Показник	I кв.	II кв.
Кредитовий оборот, тис. грн	2700	3500
Середні залишки позик, тис. грн	900	700

Обчисліть:

- час обороту позик у кожному кварталі;
- абсолютну зміну середніх залишків позик у цілому і за рахунок зміни кредитового обороту та часу обороту позик;
- зміну часу обороту позик у цілому і за рахунок зміни середнього залишку позик та одноденного кредитового обороту.

Задача 11.6.20

Вихідні дані. В табл. 11.22 наведено дані про кредитовий оборот і середні залишки позик по відділеннях банку. Обчисліть та проаналізуйте індекси середньої швидкості обороту позик змінного складу, фіксованого складу та структурних зрушень.

Таблиця 11.22

Кредитовий оборот і середні залишки позик по відділеннях банку

Відділення банку	Кредитовий оборот, тис. грн		Середні залишки позик, тис. грн	
	Базисний	Звітний	Базисні	Звітні
1	1600	2500	400	500
2	2500	3600	500	600
3	3600	4900	600	700

Задача 11.6.21

Вихідні дані. В табл. 11.23 наведено дані про середні залишки позик і кредитовий оборот по відділеннях банку за два періоди. Обчисліть та проаналізуйте індекси середнього часу обо-

роту позик змінного складу, фіксованого складу та структурних зрушень.

Таблиця 11.23

Середні залишки позик і кредитовий оборот по відділеннях банку

Відділення банку	Середні залишки позик, тис. грн		Кредитовий оборот, тис. грн	
	Базисні	Звітні	Базисний	Звітний
1	450	500	2250	2500
2	720	800	2400	2000
3	360	480	900	960

Тема 12

СУЧАСНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ АНАЛІЗУ БАНКУ (6 годин)

12.1. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ

Декомпозиційний аналіз прибутковості власного капіталу
(модель Дюпона)

Мультиплікатор капіталу

Розрив ліквідності

Показник GAP

Нечутливі активи та зобов'язання

Коефіцієнт GAP

Кумулятивний GAP

Індекс відсоткового ризику

Методика портфельної імунізації

Номинальний строк обігу фінансового інструменту

Еластичність ціни цінного папера

Валютний метчинг

Стратегія максимізації прибутку

Стратегія мінімізації ризику

Стратегічне управління

Оперативне управління

Трендовий метод аналізу загальноекономічних чинників

Циклічний метод аналізу загальноекономічних чинників

Структурний метод аналізу загальноекономічних чинників

Сезонний метод аналізу загальноекономічних чинників

Дюрація

Середньозважений строк погашення

12.2. ЗАПОВНИТИ ПРОПУЩЕНІ МІСЦЯ

1. _____

_____ – вид аналізу, який досліджує залежність між показниками прибутковості і ризику банку та виявляє вплив окремих чинників на результати його діяльності.

2. _____ – відношення середніх активів до власного капіталу банку.

3. _____ – це різниця між сумою надходжень та сумою використаних коштів банку.

4. _____ — показник, який служить індикатором чутливості балансу.

5. _____ та _____ — ті активи і зобов'язання, за якими доходи та видатки протягом зафіксованого періоду не залежать від зміни відсоткових ставок на ринку.

6. _____ — показник, який обчислюється як відношення чутливих активів до чутливих зобов'язань.

7. _____ — це різниця між загальним обсягом чутливих активів і зобов'язань, які протягом часового горизонту можуть бути переоцінені; інтегральний показник, що відображає рівень ризику відсоткових ставок, на який наражається банк протягом розглянутого часового горизонту.

8. _____ — відношення абсолютної величини кумулятивного GAP (в кожному з періодів) до працюючих активів; виражається у відсотках.

9. _____ — методика, яка передбачає забезпечення зниження чутливості фінансових інструментів до впливу відсоткового ризику; для вимірюванні такої чутливості застосовується середньозважений строк погашення фінансового інструменту.

10. _____ — строк, який показує тривалість періоду від виникнення зобов'язання до його повного погашення.

11. _____ — показник, що відображає зміну ціни цінного паперу у відсотках за зміни ринкових ставок на 1%.

12. _____ — стратегія управління активами і пасивами, яка передбачає вирівнювання валютної структури балансу.

13. _____ — комплекс заходів, спрямованих на запобігання можливості переростання допустимого ризику в катастрофічний, який загрожує самому існуванню банку і може призвести до банкрутства.

14. _____ — комплекс заходів, спрямованих на стабілізацію фінансових результатів.

15. _____ — управління, спрямоване на ринкову оцінку власного капіталу банку, для чого аналізують показники конкурентного рівня прибутку на активи (ROA) та прибутку на капітал (ROE).

16. _____ — управління, спрямоване на облікові показники діяльності, яке пов'язане зі щоденним управлінням банківським балансом, відсотковим прибутком, чистою

відсотковою маржею, спредом, прибутком на одну звичайну акцію.

17. _____
_____ – показує довгостроковий середній темп зростання депозитів та кредитів, який екстраполюється на майбутнє.

18. _____
_____ – відтворює коливання ділової активності в країні протягом одного економічного циклу.

19. _____
_____ – виявляє загальні тенденції зміни в структурі ресурсної бази та активів по групі чи системі банків.

20. _____
_____ – визначає зміни стану депозитів та кредитів протягом певного періоду (тижні, місяці) проти середньорічного.

21. _____ – показник, що застосовується для вимірюванні чутливості фінансових інструментів до впливу відсоткового ризику, або середньозважений строк погашення фінансового інструменту; це період, протягом якого банк може повернути кошти, витрачені на придбання цінного папера.

22. _____ або дюрація) – це міра приведеної вартості окремого фінансового інструменту, що показує середню тривалість періоду, протягом якого всі потоки доходів за цим фінансовим інструментом надходять до інвестора.

12.3. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАВДАННЯ

12.3.1. Узгодити стратегію управління активами й пасивами банку та засоби її досягнення.

Стратегія	Засоби
А. Максимізація прибутків при можливості збитків	1. Закрита валютна позиція
	2. Відкрита валютна позиція
	3. Імунізація балансу
Б. Мінімізація ризиків при стабілізації прибутків	4. Управління дюрацією
	5. Фіксація спреду
	6. Управління GAP

12.3.2. Узгодити складові управління банком та їх характеристику.

Поняття	Характеристика
1. Управління структурою балансу	А. Управління, яке спрямоване на облікові показники діяльності; пов'язане зі щоденним управлінням банківським балансом, відсотковим прибутком, чистою відсотковою маржею, спредом, прибутком на одну звичайну акцію
2. Проведення позабалансових фінансових операцій	Б. Управління, яке спрямовано на ринкову оцінку власного капіталу банку, для чого аналізують показники конкурентного рівня прибутку на активи та прибутку на капітал
3. Стратегічне управління	В. Методи управління – зручні, гнучкі та мобільні, забезпечують швидке та раціональне проведення реструктуризації позицій банку відповідно до кон'юнктури ринку
4. Оперативне управління	Г. Методи управління – громіздкі, складні для реалізації в практичній діяльності та потребують значних витрат часу і коштів

12.3.3. Узгодити показники рівня ризиковості банку з їх характеристикою.

Показник	Характеристика
1. Розрив ліквідності	А. Розрив між дюрацією активів та дюрацією пасивів банку (ринковий та відсотковий ризик)
2. GAP	Б. Різниця між сумою активів та зобов'язань у тій самій іноземній валюті (валютний ризик)
3. Валютна позиція	В. Дисбаланс між активами та зобов'язаннями, чутливими до зміни відсоткової ставки на ринку протягом певного періоду (відсотковий ризик)
4. Індикатор імунізації балансу	Г. Невідповідність між строками та сумами активів і зобов'язань (ризик незбалансованої ліквідності)

12.3.4. Узгодити рівні та методи управління кредитним ризиком банку.

Рівень управління	Методи управління
А. На рівні окремого кредиту	1. Аналіз кредитоспроможності клієнта
	2. Диверсифікація
	3. Структурування
	4. Лімітування
Б. На рівні кредитного портфеля	5. Документування
	7. Контроль
	8. Аналіз кредиту

12.3.5. Узгодити види вхідних та вихідних потоків.

Напрямок потоку	Приклади
А. Вхідний грошовий потік	1. Повернення раніше розміщених активів
	2. Виконання зобов'язань банку (використання клієнтами своїх коштів, повернення строкових депозитів, міжбанківських позик)
	3. Збільшення зобов'язань банку (залучення депозитів, відкриття рахунків)
Б. Вихідний грошовий потік	4. Розміщення грошових коштів у активні операції (надання кредитів, купівля цінних паперів, основних фондів)
	5. Збільшення власних коштів банку: одержання доходів, надходження коштів від засновників (акціонерів), продаж цінних паперів власної емісії
	6. Здійснення власних операцій банку: виплата дивідендів акціонерам, адміністративно-господарські та операційні витрати, повернення часток у статутному капіталі у зв'язку з виходом зі складу засновників

12.3.6. Узгодити методи аналізу загальноекономічних чинників та їх характеристики.

Методи	Характеристика
1. Трендові	А. Пов'язані з особливостями діяльності клієнтів.
2. Циклічні	Б. Визначають зміни стану депозитів та кредитів протягом певного періоду (тижні, місяці) проти середньорічного;
3. Структурні	В. Виявляють загальні тенденції зміни в структурі ресурсної бази та активів по групі чи системі банків
4. Сезонні	Г. Відтворюють коливання ділової активності в країні протягом одного економічного циклу
5. Випадкові та надзвичайні	Д. Показують довгостроковий середній темп зростання депозитів та кредитів, який екстраполюється на майбутнє

12.3.7. Узгодити показник та формулу його розрахунку.

Показник	Формула
А. Індекс відсоткового ризику	1. $F(C_1 / C_2) = S(C_1 / C_2) \frac{(1 + r_{C_1})^n}{(1 + r_{C_2})^n}$,
Б. Дюрація цінного папера	2. $F(C_1 / C_2) = S(C_1 / C_2) \cdot \left(\frac{1 + r_{C_1} \cdot \frac{t}{BS}}{1 + r_{C_2} \cdot \frac{t}{BS}} \right)$

Показник	Формула
В. Еластичність ціни цінного папера	3. $DPV = VP (sp - s)$
Г. Взаємозв'язок між дюрацією та еластичністю цінного папера	4. $D_A = D_L \frac{L}{A}$
Д. Залежність між змінами ціни цінного папера та зміною ринкових ставок	5. $D_p = \frac{\sum_{m=1}^M DFI_m \cdot FI_m}{\sum_{m=1}^M FI_m}$
Е. Вплив відсоткових ставок на зміну вартості цінних паперів, виражену у відсотках	6. $D = IG_{nl}$.
Є. Тривалість планового періоду зберігання банком цінного папера	7. $\Delta p^* = -D \left(\frac{\Delta r}{1+r} \right) 100$
Ж. Дюрація портфеля	8. $\Delta p = -D \left(\frac{\Delta r}{1+r} \right) p$
З. Співвідношення між дюрацією активів та зобов'язань банку	9. $e = -D \left(\frac{r}{1+r} \right)$.
И. Залежність між величиною прибутків (збитків), одержаних у результаті утримання банком відкритої валютної позиції, та змін валютних курсів на ринку	10. $e = \frac{\Delta p}{p} ; \frac{\Delta r}{r}$
І. Короткостроковий (до року) форвардний курс валюти	11. $D = \frac{\sum_{i=1}^n \frac{S_i \cdot i}{(1+d)^i} + \frac{N \cdot n}{(1+d)^n}}{p}$
Ї. Довгострокові форвардні курси валюти	12. $IR(T) = \frac{ KGAP(T) }{A} \cdot 100$

12.4. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Максимізація прибутків при можливості збитків відбудеться завдяки використанню методу:

1.1 Фіксації спреду.

1.2. Імунізації балансу.

1.3. Управління GAP.

2. Максимізація прибутків при можливості збитків відбудеться завдяки використанню методу:

- 2.1. Імунізації балансу.
- 2.2. Відкритої валютної позиції.
- 2.3. Закритої валютної позиції.

3. Максимізація прибутків при можливості збитків відбудеться завдяки використанню методу:

- 3.1. Закритої валютної позиції.
- 3.2. Управління дюрацією.
- 3.3. Фіксації спреду.

4. Мінімізація ризиків при стабілізації прибутків відбудеться завдяки використанню методу:

- 4.1. Фіксація спреду.
- 4.2. Управління GAP.
- 4.3. Управління дюрацією.

5. Мінімізація ризиків при стабілізації прибутків відбудеться завдяки використанню методу:

- 5.1. Управління дюрацією.
- 5.2. Імунізація балансу.
- 5.3. Відкрита валютна позиція.

6. Мінімізація ризиків при стабілізації прибутків відбудеться завдяки використанню методу:

- 6.1. Відкрита валютна позиція.
- 6.2. Управління GAP.
- 6.3. Закрита валютна позиція.

7. Стабілізація фінансових результатів – це завдання:

- 7.1. Стратегії максимізації прибутку.
- 7.2. Стратегії мінімізації ризику.
- 7.3. Банківського аналізу.

8. Запобігання переростанню допустимого ризику в катастрофічний – це завдання:

- 8.1. Стратегії максимізації прибутку.
- 8.2. Стратегії мінімізації ризику.
- 8.3. Банківського аналізу.

9. Забезпечення ефективної реалізації обраної банком стратегії – це завдання:

- 9.1. Стратегії максимізації прибутку.
- 9.2. Стратегії мінімізації ризику.
- 9.3. Банківського аналізу.

10. Невідповідність між строками та сумами активів і зобов'язань – це:

- 10.1. Валютна позиція.
- 10.2. Індикатор імунізації балансу.
- 10.3. Розрив ліквідності.
- 10.4. GAP.

11. Дисбаланс між активами та зобов'язаннями, чутливими до зміни відсоткової ставки на ринку протягом певного періоду (відсотковий ризик):

- 11.1. Валютна позиція.
- 11.2. Індикатор імунізації балансу.
- 11.3. Розрив ліквідності.
- 11.4. GAP.

12. Розрив між дюрацією активів та дюрацією пасивів банку (ринковий та відсотковий ризику):

- 12.1. Валютна позиція.
- 12.2. Індикатор імунізації балансу.
- 12.3. Розрив ліквідності.
- 12.4. GAP.

13. Різниця між сумою активів та зобов'язань у тій самій іноземній валюті (валютний ризик):

- 13.1. Валютна позиція.
- 13.2. Індикатор імунізації балансу.
- 13.3. Розрив ліквідності.
- 13.4. GAP.

14. Модель GAP відповідає стратегії:

- 14.1. Фіксації спреду.
- 14.2. Управління дюрацією.
- 14.3. Імунізації балансу.

15. Модель імунізації балансу відповідає стратегії:

- 15.1. Управління дюрацією.

15.2. Закритої валютної позиції. 15.3. Управління GAP.

16. Модель валютного метчингу відповідає стратегії:

16.1. Відкритої валютної позиції.

16.2. Імунізації балансу.

16.3. Управління GAP.

17. До статистичних показників ризику не належить:

17.1. Коефіцієнт ліквідності банку.

17.3. Варіація.

17.4. Дисперсія.

18. До статистичних показників ризику не належить:

18.1. Дисперсія.

18.2. Коефіцієнт бета.

18.3. Коефіцієнт платоспроможності банку.

19. До статистичних показників ризику не належить:

19.1. Коефіцієнт бета.

19.2. Варіація.

19.3. Співвідношення власних та залучених коштів.

20. До статистичних показників ризику не належить:

20.1. Варіація.

20.2. Залежність від міжбанківського кредитування.

20.3. Дисперсія.

21. Непрямі показники ризиковості діяльності банку:

21.1. Варіація, залежність від міжбанківського кредитування, коефіцієнти ліквідності та платоспроможності банку.

21.2. Дисперсія, коефіцієнт бета, співвідношення власних і залучених коштів, коефіцієнти ліквідності та платоспроможності банку.

21.3. Коефіцієнт бета, співвідношення власних і залучених коштів, залежність від міжбанківського кредитування.

21.4. Співвідношення власних і залучених коштів, залежність від міжбанківського кредитування, коефіцієнти ліквідності та платоспроможності банку.

22. Досліджує залежність між показниками прибутковості і ризику банку та виявляє вплив окремих чинників на результати його діяльності:

22.1. Показник GAP як індикатор чутливості балансу.

- 22.2. Стратегія управління валютним ризиком банку.
22.3. Декомпозиційний аналіз прибутковості власного капіталу.
22.4. Аналіз дюрації та імунізації балансу.

23. Показник прибутковості активів розраховується за формулою:

$$23.1. ROA = \frac{NP}{A} 100 .$$

$$23.2. MK = \frac{A}{K} .$$

$$23.3. ROE = \frac{NP}{K} 100 .$$

24. Показник прибутковості капіталу розраховується за формулою:

$$24.1. ROA = \frac{NP}{A} 100 .$$

$$24.2. MK = \frac{A}{K} .$$

$$24.3. ROE = \frac{NP}{K} 100 .$$

25. Мультиплікатор капіталу розраховується за формулою:

$$25.1. ROA = \frac{NP}{A} 100 .$$

$$25.2. MK = \frac{A}{K} .$$

$$25.3. ROE = \frac{NP}{K} 100 .$$

26. Залежність між прибутком та ризиком визначається так:

$$26.1. ROE = ROA / MK.$$

$$26.2. ROE = ROA \cdot MK.$$

$$26.3. ROE = MK / ROA.$$

27. До розділу «Стратегічний контроль за рівнем ризиків» комплексного фінансового плану діяльності банку не належить показник:

27.1. Ризик.

27.2. Мультиплікатор капіталу.

27.3. Відношення резерву під кредитні ризики до обсягу кредитного портфеля.

27.4. Відношення резерву під знецінення цінних паперів до обсягу портфелю цінних паперів.

28. Аналіз співвідношення активів і пасивів, чутливих до змін відсоткових ставок:

28.1. Показник GAP як індикатор чутливості балансу.

28.2. Стратегія управління валютним ризиком банку.

28.3. Декомпозиційний аналіз прибутковості власного капіталу.

28.4. Аналіз дюрації та імунізації балансу.

29. Методи управління кредитним ризиком банку на рівні кредитного портфеля:

29.1. Аналіз кредитоспроможності клієнта, диверсифікація, структурування.

29.2. Диверсифікація, структурування, лімітування.

29.3. Диверсифікація, документування, контроль, аналіз кредиту.

29.4. Документування, контроль, аналіз кредиту.

30. Методи управління кредитним ризиком банку на рівні окремого кредиту:

30.1. Аналіз кредитоспроможності клієнта, диверсифікація, структурування.

30.2. Аналіз кредитоспроможності клієнта, структурування, документування, контроль, аналіз кредиту.

30.3. Аналіз кредитоспроможності клієнта, диверсифікація, структурування, контроль, аналіз кредиту.

30.4. Структурування, лімітування, документування, контроль, аналіз кредиту.

31. Фіксація відсоткових ставок за всіма операціями банку протягом планового горизонту, коли зміна ринкових ставок не потягне за собою зміни вартості ні активних, ні пасивних статей балансу:

31.1. Плановий період зберігання цінного паперу.

31.2. Дюрація портфеля.

31.3. Ідеальна модель імунізації балансу.

31.4. Валютний метчинг.

32. Залежність між величиною прибутків (збитків), одержаних у результаті утримання банком відкритої валютної позиції, та змінами валютних курсів на ринку описується формулою:

$$32.1. e = \frac{\Delta p}{p} : \frac{\Delta r}{r}.$$

$$32.2. D_A = D_L \frac{L}{A}.$$

$$32.3. \Delta P_V = VP (s_p - s).$$

$$32.4. D = \frac{\sum_{i=1}^n \frac{S_i \cdot i}{(1+d)^i} + \frac{N \cdot n}{(1+d)^n}}{p}.$$

33. Стратегія валютного метчингу означає:

33.1. Утримання валютної позиції відкритою.

33.2. Застосування валютних інтервенцій.

33.3. Операції РЕПО.

33.4. Утримання валютної позиції закритою.

34. Стратегія максимізації прибутку означає:

34.1. Утримання валютної позиції відкритою.

34.2. Застосування валютних інтервенцій.

34.3. Операції РЕПО.

34.4. Утримання валютної позиції закритою.

35. До методу управління валютною структурою балансу належать:

35.1. Форвардні валютні угоди.

35.2. Свop-контракти.

35.3. Дисконтування платіжних вимог.

35.4. Ф'ючерсні валютні угоди.

36. До методу хеджування належить:

36.1. Структурне балансування за обсягами та строками.

36.2. Конверсійні операції.

36.3. Валютні опціони.

36.4. Випередження та відставання.

37. Статистичні методи аналізу загальноекономічних чинників, які показують довгостроковий середній темп зростання депозитів та кредитів, який екстраполюється на майбутнє:

37.1. Випадкові та надзвичайні.

37.2. Сезонні.

37.3. Структурні.

37.4. Циклічні.

37.5. Трендові.

38. Статистичні методи аналізу загальноекономічних чинників, які відтворюють коливання ділової активності в країні протягом одного економічного циклу:

- 38.1. Випадкові та надзвичайні.
- 38.2. Сезонні.
- 38.3. Структурні.
- 38.4. Циклічні.
- 38.5. Трендові.

39. Статистичні методи аналізу загальноекономічних чинників, які виявляють загальні тенденції зміни в структурі ресурсної бази та активів по групі чи системі банків:

- 39.1. Випадкові та надзвичайні.
- 39.2. Сезонні.
- 39.3. Структурні.
- 39.4. Циклічні.
- 39.5. Трендові.

40. Статистичні методи аналізу загальноекономічних чинників, які визначають зміни стану депозитів та кредитів протягом певного періоду (тижні, місяці) проти середньорічного:

- 40.1. Випадкові та надзвичайні.
- 40.2. Сезонні.
- 40.3. Структурні.
- 40.4. Циклічні.
- 40.5. Трендові.

41. Статистичні методи аналізу загальноекономічних чинників, які пов'язані з особливостями діяльності клієнтів:

- 41.1. Випадкові та надзвичайні.
- 41.2. Сезонні.
- 41.3. Структурні.
- 41.4. Циклічні.
- 41.5. Трендові.

42. Показник GAP розраховується за формулою:

$$42.1. FGAP(t) = \frac{FA(t)}{FL(t)}.$$

$$42.2. KGAP(T) = \sum_{i=1}^T GAP_i(t).$$

$$42.3. GAP(t) = FA(t) - FL(t).$$

43. Коефіцієнт GAP розраховується за формулою:

$$43.1. FGAP(t) = \frac{FA(t)}{FL(t)}.$$

$$43.2. KGAP(T) = \sum_{i=1}^T GAP_i(t).$$

$$43.3. GAP(t) = FA(t) - FL(t).$$

44. Кумулятивний GAP розраховується за формулою:

$$44.1. FGAP(t) = \frac{FA(t)}{FL(t)}.$$

$$44.2. KGAP(T) = \sum_{i=1}^T GAP_i(t).$$

$$44.3. GAP(t) = FA(t) - FL(t).$$

45. Відношення чутливих активів до чутливих зобов'язань – це:

45.1. Дюрація.

45.2. Кумулятивний GAP.

45.3. Коефіцієнт GAP.

45.4. Часовий горизонт.

46. Різниця між загальним обсягом чутливих активів і зобов'язань, які протягом часового горизонту можуть бути переоцінені, – це:

46.1. Дюрація.

46.2. Кумулятивний GAP.

46.3. Коефіцієнт GAP.

46.4. Часовий горизонт.

47. Різниця між величиною чутливих активів і чутливих зобов'язань банку в кожному із зафіксованих інтервалів – це:

47.1. Кумулятивний GAP.

47.2. Коефіцієнт GAP.

47.3. Показник GAP.

48. Індекс відсоткового ризику розраховується за формулою:

$$48.1. e = -D \left(\frac{r}{1+r} \right).$$

$$48.2. ROA = \frac{NP}{A} 100.$$

$$48.3. ROE = \frac{NP}{K} 100 .$$

$$48.4. IR(T) = \frac{|KGAP(T)|}{A} 100 .$$

49. Забезпечення зниження чутливості фінансових інструментів до впливу відсоткового ризику з використанням середньозваженого строку погашення фінансового інструменту – це:

49.1. Показник GAP як індикатор чутливості балансу.

49.2. Стратегія управління валютним ризиком банку.

49.3. Декомпозиційний аналіз прибутковості власного капіталу.

49.4. Аналіз дюрації та імунізації балансу.

50. Міра приведеної вартості окремого фінансового інструменту, що показує середню тривалість періоду, протягом якого всі потоки доходів за цим фінансовим інструментом надходять до інвестора:

50.1. Варіація.

50.2. Волатильність.

50.3. Дисперсія.

50.4. Дюрація.

51. Дюрація цінного папера розраховується за формулою:

$$51.1. e = \frac{\Delta p}{p} : \frac{\Delta r}{r} .$$

$$51.2. D = \frac{\sum_{i=1}^n \frac{S_i \cdot i}{(1+d)^i} + \frac{N \cdot n}{(1+d)^n}}{p} .$$

$$51.3. e = -D \left(\frac{r}{1+r} \right) .$$

$$51.4. \Delta p^* = -D \left(\frac{\Delta r}{1+r} \right) 100 .$$

$$51.5. D_p = \frac{\sum_{m=1}^M DFI_m \cdot FI_m}{\sum_{m=1}^M FI_m} .$$

52. Еластичність ціни цінного папера обчислюється за формулою:

$$52.1. e = \frac{\Delta p}{p} : \frac{\Delta r}{r}.$$

$$52.2. D = \frac{\sum_{i=1}^n \frac{S_i \cdot i}{(1+d)^i} + \frac{N \cdot n}{(1+d)^n}}{p}.$$

$$52.3. e = -D \left(\frac{r}{1+r} \right)^p.$$

$$52.4. \Delta p^* = -D \left(\frac{\Delta r}{1+r} \right) 100.$$

$$52.5. D_p = \frac{\sum_{m=1}^M DFI_m \cdot FI_m}{\sum_{m=1}^M FI_m}.$$

53. Взаємозв'язок між дюрацією та еластичністю цінного папера обчислюється за формулою:

$$53.1. e = \frac{\Delta p}{p} : \frac{\Delta r}{r}.$$

$$53.2. D = \frac{\sum_{i=1}^n \frac{S_i \cdot i}{(1+d)^i} + \frac{N \cdot n}{(1+d)^n}}{p}.$$

$$53.3. e = -D \left(\frac{r}{1+r} \right)^p.$$

$$53.4. \Delta p^* = -D \left(\frac{\Delta r}{1+r} \right) 100.$$

$$53.5. D_p = \frac{\sum_{m=1}^M DFI_m \cdot FI_m}{\sum_{m=1}^M FI_m}.$$

54. Вплив відсоткових ставок на зміну вартості цінного папера обчислюється за формулою:

$$54.1. e = \frac{\Delta p}{p} : \frac{\Delta r}{r}.$$

$$54.2. D = \frac{\sum_{i=1}^n \frac{S_i \cdot i}{(1+d)^i} + \frac{N \cdot n}{(1+d)^n}}{p}.$$

$$54.3. e = -D \left(\frac{r}{1+r} \right).$$

$$54.4. \Delta p^* = -D \left(\frac{\Delta r}{1+r} \right) 100 .$$

$$54.5. D_p = \frac{\sum_{m=1}^M DFI_m \cdot FI_m}{\sum_{m=1}^M FI_m} .$$

55. Дюрація портфеля розраховується за формулою:

$$55.1. e = \frac{\Delta p}{p} : \frac{\Delta r}{r} .$$

$$55.2. D = \frac{\sum_{i=1}^n \frac{S_i \cdot i}{(1+d)^i} + \frac{N \cdot n}{(1+d)^n}}{p} .$$

$$55.3. e = -D \left(\frac{r}{1+r} \right)^p .$$

$$55.4. \Delta p^* = -D \left(\frac{\Delta r}{1+r} \right) 100 .$$

$$55.5. D_p = \frac{\sum_{m=1}^M DFI_m \cdot FI_m}{\sum_{m=1}^M FI_m} .$$

56. Аналіз і регулювання величини та виду позицій за різними іноземними валютами:

56.1. Показник GAP як індикатор чутливості балансу.

56.2. Стратегія управління валютним ризиком банку.

56.3. Декомпозиційний аналіз прибутковості власного капіталу.

56.4. Аналіз дюрації та імунізації балансу.

57. Залежність між величиною прибутків (збитків), одержаних у результаті утримання банком відкритої валютної позиції та змінами валютних курсів на ринку розраховується за формулою:

$$57.1. F(C_1 / C_2) = S(C_1 / C_2) \cdot \left(\frac{1 + r_{C_1} \cdot \frac{t}{BS}}{1 + r_{C_2} \cdot \frac{t}{BS}} \right) .$$

$$57.2. \Delta P_V = VP (s_p - s).$$

$$57.3. F(C_1 / C_2) = S(C_1 / C_2) \frac{(1 + r_{C_1})^n}{(1 + r_{C_2})^n}.$$

58. Стратегія управління активами і пасивами, яка передбачає вирівнювання валютної структури балансу:

58.1. Валютного метчингу.

58.2. Максимізації прибутку.

58.3. Хеджування.

58.4. Конверсії.

59. Стратегія, яка передбачає, що учасники ринку використовують валютні курси з метою отримання прибутків спекулятивного характеру, залишаючи валютну позицію відкритою та свідомо наражаючись на підвищений ризик:

59.1. Валютного метчингу.

59.2. Максимізації прибутку.

59.3. Хеджування.

59.4. Конверсії.

60. До методів управління валютною структурою балансу належать:

60.1. Валютні ф'ючерси.

60.2. Конверсійні операції.

60.3. Валютні опціони.

61. До методів управління валютною структурою балансу належать:

61.1. Форвардні валютні угоди.

61.2. Валютні операції своп.

61.3. Випередження та відставання.

62. До методів хеджування належать:

62.1. Подвійний форвард.

62.2. Структурне балансування за обсягами та строками.

62.3. Дисконтування платіжних вимог (форфейтинг).

63. Біржова торгівля характерна для:

63.1. Форварду.

63.2. Ф'ючерсу.

63.3. Свопу.

64. Можливість дострокового виходу з контракту існує для:

64.1. Форварду.

64.2. Ф'ючерсу.

64.3. Свопу.

65. Інструменти, що не є загальнодоступними:

65.1. Форвард.

65.2. Ф'ючерс.

65.3. Опціон;

65.4. Своп.

66. Комісійні платежі не стягуються при операціях:

66.1. Форвард.

66.2. Ф'ючерс.

66.3. Опціон.

66.4. Своп.

12.5. ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

1. Аналіз прибутковості банку.

2. Аналіз ефективності діяльності банку.

3. Чистий серед, чиста процентна маржа.

4. Аналіз виконання банком економічних нормативів регулювання діяльності.

5. Нормативи капіталу, ліквідності та ризику.

6. Формування та дотримання банком норми обов'язкових резервів.

7. Ефективність банківської системи.

8. Комплексний аналіз діяльності банку.

9. Абсолютні та відносні показники ефективності банківської діяльності.

12.6. РОЗРАХУНКОВІ ЗАДАЧІ

Приклади розв'язання задач

Задача 12.6.1

Вихідні дані. В табл. 12.1 наведено відсоткові ставки за кредитами та депозитами. Як вплине застосування збалансованого та незбалансованого за строками підходу до управління актива-

ми та зобов'язаннями на прибуток і ризик банку, якщо клієнту було надано кредит на 90 днів у сумі 50000 грн?

Таблиця 12.1

Відсоткові ставки за кредитами та депозитами

Показник		Строк, дні	Ставки розміщення, %	Ставки, залучення, %
Поточні ставки на ринку		90	24	19
		60	22	16
		30	20	14
Прогноз ставки:	через 30 днів	60	18	13,5
	через 60 днів	30	16	12

Порядок розв'язання

Банк має такі альтернативи фінансування кредиту:

- 1) залучити депозит у сумі 50 000 грн на 3 місяці;
- 2) залучити депозит у сумі 50 000 грн на 2 місяці, а потім відновити залучення коштів на один місяць за ставкою, що склалась на ринку на час операції.

Якщо банківські фахівці прогнозують підвищення відсоткових ставок протягом трьох місяців, то кращі результати принесе застосування першого – збалансованого за строками підходу.

Якщо прогноз зміни ставок свідчить про їх зниження, то можна скористатися незбалансованим підходом.

1. Спред банку в разі застосування першого підходу становитиме 5% (24 – 19). Відсотковий ризик, а також ризик ліквідності зведено до мінімуму.

Прибуток банку дорівнює: $0,05 \cdot 50\,000 \cdot 90 : 360 = 625$ (грн).

2. Використання другого підходу дозволить банку збільшити спред до 9,36% за умови, що прогноз зміни ставок виявиться правильним:

$$24 - (16 \cdot (60/360) + 12 \cdot (30/360)) \cdot 360/90 = 24 - (2,66 + 1) \cdot 4 = 9,36\%.$$

У цьому разі прибуток банку зросте до: $0,0936 \cdot 50\,000 \cdot 90 : 360 = 1170$ (грн).

За такого варіанта фінансування кредиту банк наражається на відсотковий ризик, пов'язаний з невизначеністю змін ставок, також зростає ризик ліквідності. Якщо прогноз не справдиться і ставки протягом двох місяців зростуть, банк не одержить 5% спреду чи зазнає збитків.

Відповідь. Якщо прогнозується зростання ставок, банк може скористатися цим для максимізації спреду, видавши кредит на три місяці, а депозит залучивши на більш тривалий час, напри-

клад на шість місяців. Через три місяці, коли ставки зростуть згідно з прогнозом і кредит буде повернуто, банк матиме змогу реінвестувати активи ще на три місяці за вищою ставкою, що дозволить збільшити спред у розрахунку за шість місяців.

Задача 12.6.2

Вихідні дані. В табл. 12.2 наведено баланс банку. Оцініть відсотковий ризик банку за даними балансу, якщо ліміт індексу ризику встановлено на рівні 10%. Як зміниться маржа банку, якщо відсоткові ставки зростуть на 3,5%?

Таблиця 12.2

Баланс банку

Показник	Активи, тис. грн	Пасиви, тис. грн
Збалансовані за строками	150	150
Чутливі до зміни ставки	375	750
Нечутливі до зміни ставки	820	340
Неробочі активи/безпроцентні пасиви	155	10
Капітал	-	250
Всього	1500	1500

Порядок розв'язання

Індикатором чутливості балансу служить GAP. Для визначення GAP всі активи і пасиви банку поділяють на дві групи – чутливі до змін відсоткової ставки та нечутливі до таких змін.

Показник GAP визначається як різниця між величиною чутливих активів та чутливих зобов'язань банку в кожному із зафіксованих інтервалів (12.1):

$$GAP(t) = FA(t) - FL(t), \quad (12.1)$$

де $GAP(t)$ – величина гепу (у грошовому вираженні) в періоді t ;
 $FA(t)$ – активи, чутливі до зміни відсоткової ставки в періоді t ;

$FL(t)$ – пасиви, чутливі до зміни ставки в періоді t .

Показник гепу дорівнює: $GAP(t) = 375 - 750 = -375$ (тис. грн).

Але GAP не дає уявлення про те, яка частина активів чи пасивів банку залежить від зміни відсоткової ставки. Тому далі обчислюємо індекс відсоткового ризику.

Індекс відсоткового ризику дорівнює відношенню абсолютної величини GAP (в кожному з періодів) до працюючих активів і виражається у відсотках (12.2):

$$IR(t) = |GAP(t)| / A \cdot 100, \quad (12.2)$$

де $IR(t)$ – індекс відсоткового ризику;

A – працюючі активи банку.

Індекс відсоткового ризику дорівнює: $IR(t) = 375 : (150 + 375 + 820) \cdot 100 = 27,88 (\%)$.

Це означає, що 27,88% пасивів можуть змінити свою вартість у зв'язку зі зміною ринкових ставок та вплинути на ринкову вартість всього банку.

Залежність між відсотковою маржею банку та змінами відсоткових ставок на ринку описується аналітичною моделлю (12.3):

$$\Delta P(t) = (rp - r) \cdot GAP(t), \quad (12.3)$$

де $\Delta P(t)$ – величина зміни маржі банку (у грошовому вираженні) протягом періоду t ; rp , r – прогнозована та поточна ринкові ставки відповідно.

Вплив зміни відсоткових ставок на маржу банку дорівнює: $\Delta P(t) = 0,035 \cdot (-375) = -13,12$ (тис. грн). Від'ємне значення ΔP означає зниження відсоткового прибутку банку, зумовлене підвищенням ставок за від'ємного гету.

Фактичне значення індексу відсоткового ризику перевищує встановлений банком ліміт на 17,88% (27,88 – 10), а це означає, що банк бере на себе підвищений ризик, і менеджменту необхідно змінити структуру балансу, зменшивши показник гету. У тому разі, якщо структура балансу залишиться незмінною, а ринкові ставки зростуть на 3,5%, банк недоодержить 13,12 тис. грн процентного прибутку. Таким чином, метод гету дозволяє банку контролювати відсотковий ризик у зафіксованому часовому інтервалі, а також оцінювати можливі зміни маржі банку.

Відповідь. Фактичне значення індексу відсоткового ризику перевищує встановлений банком ліміт на 17,88%, а це означає, що банк бере на себе підвищений ризик, і менеджменту необхідно змінити структуру балансу, зменшивши показник гету.

Задача 12.6.3

Вихідні дані. Показники банку на кінець 2013 р. наведено у табл. 12.3. Здійсніть декомпозиційний аналіз *ROE*.

Таблиця 12.3

Балансові показники банку

Показник	Сума, млн грн
Сукупний розмір активів	903275
Сукупний розмір власного капіталу	61702

Показник	Сума, млн грн
Сукупний процентний дохід	42098
Сукупний непроцентний дохід	25975
Чистий прибуток	3009

Порядок розв'язання

Методика декомпозиційного аналізу досліджує залежність між показниками прибутковості і ризику банку та виявляє вплив окремих чинників на результати його діяльності. Прибутковість банку оцінюють показниками ROE (прибутковість капіталу) та ROA (прибутковість активів), а показником ризику банку є мультиплікатор капіталу МК (відношення середніх активів до власного капіталу банку).

Показник прибутковості активів застосовується для оцінки ефективності роботи керівництва банку і визначається як відношення чистого прибутку до середньої вартості загальних активів (12.4):

$$ROA = \frac{NP}{A} \cdot 100, \quad (12.4)$$

де NP – чистий прибуток (після оподаткування);

A – середня вартість активів.

$$ROA = 3009 / 903275 = 0,33.$$

Показник прибутковості капіталу визначається як відношення чистого прибутку до капіталу банку (12.5):

$$ROE = \frac{NP}{K} \cdot 100, \quad (12.5)$$

де K – власний капітал банку.

$$ROE = 3009 / 61702 = 0,05.$$

Прибутковість капіталу показує рівень доходності вкладених акціонерами коштів і служить орієнтиром для вибору найпривабливішого напрямку інвестування. Оскільки процес отримання доходів завжди наражається на певний ризик, то під час аналізу постає проблема адекватної оцінки ризикованості діяльності банку.

У методиці декомпозиційного аналізу показником ризику банку служить мультиплікатор капіталу (MK) – відношення середніх активів до власного капіталу банку (12.6):

$$MK = \frac{A}{K} \cdot 100. \quad (12.6)$$

$$MK = 903275 / 61702 = 14,63.$$

Що вищим є значення мультиплікатора капіталу, то вищим буде й ризик.

Також важливими є такі показники, як NPM – загальна рентабельність (маржа прибутку) (12.7) та AT – доходність активів (оборотність активів) (12.8):

$$NPM = \frac{NP}{I}, \quad (12.7)$$

де I – доходи банку.

$$AT = \frac{I}{A}. \quad (12.8)$$

$$NPM = \frac{3009}{(42098 + 25975)} = 0,04, \quad AT = \frac{(42098 + 25975)}{903275} = 0,07.$$

Згідно з цими показниками на 1 грн отриманих доходів банку припадає 0,04 грн чистого прибутку та на 1 грн активів – 0,07 грн доходів.

Ці показники враховуються при проведенні декомпозиційного факторного аналізу – існує двофакторна та трифакторна моделі.

Двофакторна модель виглядає таким чином (12.9):

$$ROE = \frac{NP}{K} = \frac{NP}{A} \cdot \frac{A}{K} = ROA \cdot MK. \quad (12.9)$$

Трифакторна модель виглядає так (12.10):

$$ROE = \frac{NP}{K} = \frac{NP}{I} \cdot \frac{I}{A} \cdot \frac{A}{K} = NPM \cdot AT \cdot MK. \quad (12.10)$$

Визначимо ROE за двофакторною моделлю:

$$ROE = \frac{3009}{903275} \cdot \frac{903275}{61702} = 0,05;$$

за трифакторною моделлю:

$$ROE = \frac{3009}{(42098 + 25975)} \cdot \frac{(42098 + 25975)}{903275} \cdot \frac{903275}{61702} = 0,05.$$

Відповідь. За двофакторною і трифакторною моделлю ROE дорівнює 0,05.

Задача 12.6.4

Вихідні дані. Регулятивний капітал банку становить 6100 тис. грн, у т. ч. основний капітал – 3900 тис. грн, активи банку наведено в табл. 12.4. Визначити, чи дотримується банк нормативних вимог НБУ щодо адекватності капіталу (нормативи Н2 та Н3). Як вплине розширення діяльності банку за рахунок збільшення обсягів операцій кредитування суб'єктів господарської діяльності на 20% на рівень достатності капіталу за інших рівних умов?

Порядок розв'язання

Розрахунок суми активів, зважених за ризиком, проводиться множенням кожної статті активів на відповідний коефіцієнт ризику і діленням на 100. Результати наведено також в табл. 12.4.

Таблиця 12.4

Активи банку та коефіцієнти ризику

№ з/п	Актив	Сума, тис. грн	Коефіцієнт ризику, %	Активи, зважені за ризиком, тис. грн
1	Банкноти та монети в касі	83,4	0	—
2	Банківські метали	16,9	0	—
3	Кошти на рахунках в НБУ	259,6	0	—
4	Боргові цінні папери центральних органів виконавчої влади, що рефінансуються НБУ	20187,0	0	—
5	Кошти, розміщені в банках з рейтингом інвестиційного класу	29,5	20	5,9
6	Кошти до запитання в банках, що не належать до інвестиційного класу	3545,0	50	1772,5
7	Кредити, надані центральним органам виконавчої влади	4125,0	10	412,5
8	Кредити, надані суб'єктам господарської діяльності	45108,0	100	45108,0
9	Кредити, надані фізичним особам	11201,0	100	11201,0
10	Необоротні активи	5823,0	100	5823,0
11	Зобов'язання за гарантіями (акцепт, аваль)	4307,0	100	4307,0
12	Зобов'язання з кредитування	2000,0	50	1000,0
	Усього	96 685,4	—	69629,9

$$H2 = (6100 : 69629,9) \cdot 100 = 8,72 (\%); H3 = (3900 : 96685,4) \cdot 100 = 4,03 (\%).$$

Банк не дотримується встановлених НБУ нормативів достатності капіталу, оскільки норматив платоспроможності дорівнює 8,72% (нормативне значення 10%), а норматив адекватності основного капіталу становить 4,03% (нормативне значення 9%).

Якщо банк планує розширити кредитування суб'єктів господарської діяльності на 20%, то обсяг кредитів збільшиться на суму 9021,6 тис. грн ($45108 \cdot 0,2 = 9021,6$). На таку саму величину зросте загальна сума активів, зважених за ризиком, оскільки ці кредити мають коефіцієнт ризику 100%, тоді сума ризикозваже-

них активів дорівнюватиме 78 651,5 тис. грн (69 629,9 + 9021,6 = 78651,5). Норматив платоспроможності банку тепер становитиме: $H2 = (6100 : 78651,5) \cdot 100 = 7,75\%$. Розраховане значення $H2$ нижче за нормативне, і тому перед менеджментом банку постає завдання нарощування капіталу до обсягу, який дозволить виконати обов'язкові вимоги органів регулювання. Для виконання встановленого нормативу регулятивний капітал має становити 6292,12 тис. грн ($78651,5 \cdot 0,08 = 6292,12$), тобто банку слід збільшити обсяг капітальної бази на 192,12 тис. грн ($6292,12 - 6100 = 192,12$). Менеджмент банку має проаналізувати всі можливі джерела поповнення капіталу і обрати найдешевші та найбезпечніші, використовуючи відповідні методи управління капіталом банку.

Відповідь. Банк не дотримується встановлених НБУ. Якщо банк планує розширити кредитування, необхідно нарощувати капітал до обсягу, який дозволить виконати обов'язкові вимоги органів регулювання.

Задача 12.6.5

Вихідні дані. Визначити дюрацію облигації номіналом 1000 грн з періодом обігу 3 роки і купоном 28%, який виплачується щорічно. Поточна ринкова ціна облигації становить 950 грн, ставка дисконтування – 25%. Поясніть, якому напряму інвестування коштів має віддати перевагу банк, якщо термін окупності альтернативного варіанта становить 3 роки.

Порядок розв'язання

Розрахунок середньозваженого строку погашення облигації наведено в табл. 12.5.

Таблиця 12.5

Аналіз дюрації цінного папера

Період (i)	Грошовий потік за період, S_i	Дисконт* $kd = \frac{1}{(1+d)^i}$	Приведена вартість $S_i \cdot kd$	Зважена приведена вартість $\frac{S_i \cdot kd}{p}$	Складові дюрації $\frac{S_i \cdot kd}{p} \cdot i$
1	280	0,800	224	0,236	0,236
2	280	0,640	179	0,188	0,376
3	1280	0,512	655	0,689	2,068
Дюрація					2,68

*Коефіцієнт дисконтування kd знайдено за таблицями приведеної вартості.

У термінах приведеної вартості період окупності облігації становитиме 2,68 року, що і є середньозваженим строком погашення – дюрацією, а тому банку доцільно обрати саме цей варіант проведення активних операцій.

Відповідь. Період окупності облігації 2,68 року, тому банку доцільно обрати саме цей варіант проведення активних операцій.

Задача 12.6.6

Вихідні дані. Обчислити дюрацію кредиту сумою 15 000 грн, який видано під фіксовану відсоткову ставку 24% (річних) на чотири місяці.

Порядок розв’язання

Протягом періоду кредитування банк щомісячно отримує відсоткові платежі в сумі 300 грн ($0,24 \cdot 15000 \cdot 30 : 360 = 300$). Ставка дисконтування в розрахунку на місяць становить 2%.

$$= \frac{\left[\frac{300}{(1 + 0,02)} + \frac{300 \cdot 2}{(1 + 0,02)^2} + \frac{300 \cdot 3}{(1 + 0,02)^3} + \frac{15300 \cdot 4}{(1 + 0,02)^4} \right] : 15000}{300 \cdot 0,98 + 600 \cdot 0,961 + 900 \cdot 0,942 + 61200 \cdot 0,924} = 3,8.$$

Дюрація кредиту дорівнює 3,8 міс. Відсотковий ризик такого кредиту буде таким, як у цінних паперів зі строком погашення 3,8 міс. Це означає, що в процесі аналізу відсоткового ризику точнішою мірою чутливості є саме дюрація, а не номінальний термін обігу.

Припустимо, що умовами кредитної угоди передбачається погашення кредиту частинами: по закінченні першого місяця – 15%, другого – 20%, третього – 25%, четвертого – 40% (всі інші умови зберігаються). Тоді дюрація кредиту становитиме: $0,15 + 0,2 \cdot 2 + 0,25 \cdot 3 + 0,4 \cdot 4 = 2,9$ (міс.).

Економічний зміст дюрації тут полягає в тому, що процентні доходи банку такі, ніби їх було одержано з початкової суми кредиту протягом періоду кредитування, що дорівнює за тривалістю дюрації. Перевіримо це (вважаємо, що в кожному місяці 30 дн., а база розрахунку – 360 дн.).

Доходи банку (грн):

– за перший місяць: $0,24 \cdot 15000 \cdot 30 : 360 = 300$;

– за другий місяць: $0,24 \cdot (15000 - 0,15 \cdot 15000) \cdot 30 : 360 = 255$;

– за третій місяць: $0,24 \cdot (15000 - 0,35 \cdot 15000) \cdot 30 : 360 = 195$;

– за четвертий місяць: $0,24 \cdot (15000 - 0,6 \cdot 15000) \cdot 30 : 360 = 120$.

Загальна сума доходів банку – 870 грн. Якщо розрахунок процентних доходів банку провести з урахуванням дюрації кредиту, отримаємо таку ж суму: $0,24 \cdot 15000 \cdot 2,9 \cdot 30 : 360 = 870$ (грн).

Відповідь. Дюрація кредиту дорівнює 3,8 міс.

Задача 12.6.7

Вихідні дані. Оцінити зміну ціни трирічної облигації номіналом 1000 грн, яка нині продається за ціною 950 грн, якщо її дюрація дорівнює 2,68 року, а прогноз свідчить про підвищення відсоткових ставок на ринку протягом поточного року з 25 до 32%.

Порядок розв'язання

Вплив відсоткових ставок на зміну ціни цінних паперів, виражену у відсотках, обчислюють за формулою (12.11):

$$\Delta p = -D \cdot \left(\frac{\Delta r}{1+r} \right) \cdot 100, \quad (12.11)$$

де Δp – зміна ціни цінного папера у відсотковому вираженні.

$$\Delta p = -2,68 \cdot \left(\frac{0,07}{1+0,25} \right) \cdot 100 = -15,008\%, \quad \Delta p = -2,68 \cdot \left(\frac{0,07}{1+0,25} \right) \cdot 950 = -142,57 \text{ (грн)}.$$

Підвищення ринкових ставок на 7% призведе до зниження ціни облигації на 15%, або на 142,57 грн, а її ринкова ціна за рік за таких умов становитиме 807,43 грн ($950 - 142,57 = 807,43$).

Відповідь. Підвищення ринкових ставок на 7% призведе до зниження ціни облигації на 15%, або на 142,57 грн, а її ринкова ціна за рік за таких умов становитиме 807,43 грн.

Задача 12.6.8

Вихідні дані. Діючі та прогнозовані рівні відсоткових ставок наведено в табл. 12.6. Визначити, як вплине застосування збалансованого та незбалансованого за строками підходу до управління активами та зобов'язаннями на прибуток і ризик банку, якщо клієнту було надано кредит на 90 днів у сумі 100 000 грн.

Таблиця 12.6

Відсоткові ставки за кредитами та депозитами

Показник	Строк, дні	Ставки розміщення, %	Ставки залучення, %
Поточні ставки на ринку	90	24	18
	60	20	15
	30	18	12

Показник		Строк, дні	Ставки розміщення, %	Ставки залучення, %
Прогноз ставки:	через 30 днів	30	18	11
	через 60 днів	30	16	10

Порядок розв'язання

Банк має такі альтернативи фінансування кредиту:

- 1) залучити депозит у сумі 100 000 грн на 3 місяці;
- 2) залучити депозит у сумі 100 000 грн на 2 місяці, а потому відновити залучення коштів на один місяць за ставкою, що складеться на ринку на час операції.

Якщо банківські фахівці прогнозують підвищення відсоткових ставок протягом трьох місяців, то кращі результати принесе застосування першого – збалансованого за строками підходу. Якщо прогноз зміни ставок свідчить про їх зниження, то можна скористатися незбалансованим підходом.

1. Спред банку в разі застосування першого підходу становитиме 6% (24 – 18). Відсотковий ризик, а також ризик ліквідності зведено до мінімуму.

Прибуток банку дорівнює 1500 грн: $0,06 \cdot 100\,000 \cdot 90 : 360 = 1500$.

2. Використання другого підходу дозволить банку збільшити спред до 10,7% за умови, що прогноз зміни ставок виявиться правильним:

$$24 - \left(15 \cdot \frac{60}{360} + 10 \cdot \frac{30}{360}\right) \cdot \frac{360}{90} = 24 - 13,3 = 10,7$$

В цьому разі прибуток банку зросте до 2675 грн: $0,107 \cdot 100\,000 \cdot 90 : 360 = 2675$.

За такого варіанта фінансування кредиту банк наражається на відсотковий ризик, пов'язаний з невизначеністю змін ставок, також зростає ризик ліквідності. Якщо прогноз не справдиться і ставки протягом двох місяців зростуть, банк не одержить навіть 6% спреду, а можливо, і зазнає збитків.

Відповідь. При залученні депозиту в сумі 100 000 грн на 3 місяці відсотковий ризик та ризик ліквідності зведено до мінімуму, а прибуток банку дорівнює 1500 грн. При залученні депозиту в сумі 100 000 грн на 2 місяці та відновленні залучення коштів на 1 місяць за поточною ринковою ставкою прибуток бан-

ку зросте до 2675 грн, але банк наражається на відсотковий ризик, пов'язаний з невизначеністю змін ставок, також зростає ризик ліквідності – якщо прогноз не справдиться і ставки протягом двох місяців зростуть, банк не одержить навіть 6% спреду та може зазнати збитків.

Задача 12.6.9

Вихідні дані. Оцінити відсотковий ризик банку за даними балансу, який наведено у табл. 12.7, якщо ліміт індексу ризику встановлено на рівні 20%. Визначити, як зміниться маржа банку, якщо відсоткові ставки зростуть на 3%.

Таблиця 12.7

Активи та пасиви банку

Показник	Активи, тис. грн	Пасиви, тис. грн
Збалансовані за строками	120	120
Чутливі до зміни ставки	250	600
Нечутливі до зміни ставки	710	340
Неробочі активи / безпроцентні пасиви	230	70
Капітал		180
Усього	1310	1310

Порядок розв'язання

Коефіцієнт GAP розраховується за формулою (12.12):

$$FGAP(t) = \frac{FA(t)}{FL(t)}, \quad (12.12)$$

де $FA(t)$ – активи банку, чутливі до зміни відсоткової ставки,
 $FL(t)$ – пасиви банку, чутливі до зміни відсоткової ставки,
 Показник GAP розраховується за формулою (12.13):

$$FGAP(t) = FA(t) - FL(t). \quad (12.13)$$

Показник GAP дорівнює: $GAP(t) = 250 - 600 = -350$ (тис. грн).

Індекс відсоткового ризику розраховується за формулою (12.14):

$$IR(t) = \frac{|GAP(t)|}{A} \cdot 100. \quad (12.14)$$

Індекс відсоткового ризику дорівнює: $IR(t) = \frac{350}{120 + 250 + 710} \cdot 100 = 32,4(\%)$.

Вплив зміни відсоткових ставок на маржу банку дорівнює:

$$\Delta P(t) = 0,03 \cdot (-350) = -10,5 \text{ (тис. грн)}.$$

Оскільки фактичне значення індексу відсоткового ризику перевищує встановлений банком ліміт на 12,4% (32,4 – 20), це

означає, що банк бере на себе підвищений ризик, і керівництву необхідно змінити структуру балансу, зменшивши показник GAP. Якщо структура балансу залишиться незмінною, а ринкові ставки зростуть на 3%, банк недоодержить 10,5 тис. грн процентного прибутку. Таким чином, метод GAP дозволяє банку контролювати відсотковий ризик у зафіксованому часовому інтервалі, а також оцінювати можливі зміни маржі банку.

Відповідь. Фактичне значення індексу відсоткового ризику перевищує встановлений банком ліміт на 12,4%. Отже, банк бере на себе підвищений ризик, і керівництву необхідно змінити структуру балансу, зменшивши показник GAP.

Задача 12.6.10

Вихідні дані. Дюрація портфеля активів банку становить 2,56 року, сукупні активи – 83 175 тис. грн, а зобов'язання – 58 747 тис. грн. Визначити, якою має бути дюрація зобов'язань банку для створення імунізації балансу?

Порядок розв'язання

Дюрація портфеля зобов'язань банку визначається за формулою (12.15):

$$D_L = D_A \cdot \frac{A}{L}, \quad (12.15)$$

де D_A – дюрація портфеля активів банку,
 A – активи банку,
 L – зобов'язання банку.

Дюрація портфеля зобов'язань банку дорівнює:

$$D_L = 2,56 \cdot \frac{83175}{58747} = 3,62 \text{ року.}$$

Отже, для створення імунізації балансу дюрація зобов'язань банку має дорівнювати 3,62 року, тоді як дюрація портфеля активів банку дорівнює 2,56 року.

Відповідь. Для створення імунізації балансу дюрація зобов'язань банку має бути 3,62 року, тоді як дюрація портфеля активів банку дорівнює 2,56 року.

Задача 12.6.11

Вихідні дані. Визначити валютну позицію банку за доларами та євро, використовуючи дані табл. 12.8. Визначити, як вплине на прибуток банку зниження курсу долара та підвищення курсу євро.

Баланс банку, млн грн

Активи	Сума	Пасиви	Сума
Каса	25	Депозити	385
Кредити (у доларах)	350	Депозити (у доларах)	260
Кредити (у євро)	170	Депозити (у євро)	190
Кредити	550	МБК	80
Цінні папери (у доларах)	55	МБК (у доларах)	65
Цінні папери (у євро)	100	МБК (у євро)	120
Основні фонди	100	Капітал	250
Усього	1350	Усього	1350

Порядок розв'язання

Банк має довгу позицію за доларами у розмірі 80 млн грн. $(350 + 55 > 260 + 65)$, яка за зниження курсу долара завдасть збитків. За євро в банку утворилася коротка позиція у розмірі 40 млн грн $(170 + 100 < 190 + 120)$, що за умови підвищення курсу євро також спричинить збитки банку, оскільки вартість зобов'язань у євро зростатиме швидше, ніж вартість активів у євро.

Відповідь. Банк має довгу позицію за доларами у розмірі 80 млн грн, яка за зниження курсу долара завдасть збитків. За євро в банку коротка позиція у розмірі 40 млн грн, що при підвищенні курсу євро також спричинить збитки.

Задача 12.6.12

Вихідні дані. Обчислити та проаналізувати стан ліквідної позиції банку за даними табл. 12.9.

Таблиця 12.9

Дані про активи та пасиви банку, тис. грн

Показник	До 1 дня	1–7 дн.	8–30 дн.	1–3 міс.	4–6 міс.	Понад 6 міс.	Усього
Активи	10 556	32 226	9885	6238	3690	20 580	83 175
Пасиви	9471	27 539	7113	7509	4115	27 428	83 175

Порядок розв'язання

Розрахунок розриву ліквідності наведено в табл. 12.10.

Аналіз розриву ліквідності банку, тис. грн

Показник	До 1 дня	1–7 дн.	8–30 дн.	1–3 міс.	4–6 міс.	Понад 6 міс.	Усього
Активи	10 556	32 226	9885	6238	3690	20 580	83 175
Пасиви	9471	27 539	7113	7509	4115	27 428	83 175
Розрив ліквідності (GL)	1085	4687	2772	–1271	–425	– 6848	–
Сукупний розрив	1085	5772	8544	7273	6848	–	–

Дані табл. 12.10 свідчать, що в інтервалах 1–7 дн. та 1–3 міс. банк має від’ємний розрив ліквідності. Але нагромаджені в попередні періоди ліквідні кошти дозволяють перекрити від’ємний розрив ліквідності в цих періодах. Тому сукупний розрив ліквідності в кожному із проаналізованих в табл. 12.10 інтервалів є додатною величиною. З цієї причини банк має розглянути можливі варіанти додаткового розміщення надмірних ліквідних коштів, особливо в періодах 8–30 дн. та 4–6 міс. Проведений аналіз дозволяє зробити висновок, що в цілому банк не має проблем з ліквідністю за аналізованими періодами.

Для аналізу прогнозованих грошових потоків банку використовують таку саму таблицю, як і для аналізу фактичного розриву ліквідності. У таблиці відображається співвідношення обсягів очікуваних активних та пасивних операцій відповідно до запланованих строків їх проведення. У подальшому обидві таблиці суміщають, що дозволяє проаналізувати загальний розрив (реальний та прогнозований) ліквідності.

Відповідь. Проведений аналіз дозволяє зробити висновок, що в цілому банк не має проблем з ліквідністю за аналізованими періодами.

Задача 12.6.13

Вихідні дані. Регулятивний капітал банку складає 130 млн грн. ПАТ «Мега» має заборгованість за довгостроковим кредитом 10, за овердрафтом – 5 млн грн, стосовно цього ПАТ банк надав гарантію за кредитом в іншому банку на суму 15 млн грн. Визначити, чи виконує банк норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7).

Порядок розв’язання

Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7) визначається за формулою (12.16):

$H7 = \text{сума всіх вимог банку та всіх позабалансових зобов'язань, виданих банком щодо цього контрагента} / \text{регулятивний капітал банку.}$ (12.16)

Нормативне значення $H7$ не більше 25%.

$$H7 = (10 + 5 + 15) / 130 = 23,08 (\%).$$

23,08% < 25%, отже, банк виконує норматив $H7$.

Відповідь. $H7$ дорівнює 23,08%, банк виконує норматив.

Задача 12.6.14

Вихідні дані. Регулятивний капітал банку складає 250 млн грн. Інформацію про позичальників банку наведено у табл. 12.11. Визначити, чи виконує банк норматив великих кредитних ризиків $H8$.

Таблиця 12.11

Позичальники банку та суми наданих їм кредитів

№ з/п	Позичальник	Сума кредиту, млн грн
1	ТОВ «Карадаг»	20
2	ПАТ «Хоба-Тепе»	25
3	ПрАТ «Алчак»	30
4	ТОВ «Узун-Сирт»	15
5	ПрАТ «Кіік-Атлама»	10
6	ПАТ «Кизилташ»	135
7	ТОВ «Ак-Кая»	100
8	ТОВ «Отузка»	25

Порядок розв'язання

Норматив великих кредитних ризиків $H8$ розраховуємо за формулою (12.17):

$$H8 = \text{сума всіх великих кредитів, наданих банком} / \text{регулятивний капітал банку.}$$
 (12.17)

Нормативне значення $H8$ – не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу банку.

Отже, в нашому випадку $H8$ має бути не більше $250 \cdot 8 = 2000$ млн грн.

Кредитний ризик, що прийняв банк на одного контрагента або групу пов'язаних контрагентів, вважається великим, якщо сума всіх вимог банку до цього контрагента або групи пов'язаних контрагентів і всіх позабалансових зобов'язань, наданих банком щодо цього контрагента або групи пов'язаних контрагентів, становить 10% і більше регулятивного капіталу банку.

Отже, в нашому випадку великі кредитні ризики мають бути більшими або дорівнювати $250 \cdot 0,10 = 25$ млн грн, а це ризики позичальників № 2, 3, 6, 7 та 8 (табл. 12.11).

$$H8 = (25 + 30 + 135 + 100 + 25) / 250 = 315 / 250 = 1,26.$$

Відповідь. Н8 перевищує регулятивний капітал банку в 1,26 раза, банк дотримується нормативу.

ЗАДАЧІ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ

Задача 12.6.15

Вихідні дані. Банк окреслив плани нарощування активів протягом наступного року без залучення капіталу із зовнішніх джерел. Аналітики банку прогнозують прибуток на активи у розмірі 1,5%, ставку дивідендних виплат – 30%, відношення капіталу до активів – 8%. Розрахувати припустимий рівень зростання активів банку відповідно до прогнозів.

Задача 12.6.16

Вихідні дані. Визначте власні кошти банку за даними табл. 12.12.

Таблиця 12.12

Баланс комерційного банку

Стаття	Сума, млн грн
1. Каса і кореспондентський рахунок в НБУ	8,3
2. Кредити, видані банком	25,5
3. Міжбанківські кредити, надані іншим банкам	8,5
4. Необоротні активи	2,1
5. Статутний капітал	5,1
6. Резервний фонд	1,0
7. Фонд економічного стимулювання	2,8
8. Дебітори банку за господарськими операціями	0,2
9. Кредитори	0,1
10. Вкладення в акції підприємств	0,1
11. Кошти, перераховані банком підприємствам для участі в їх господарській діяльності	1,0
12. Операційні доходи	7,0
13. Операційні витрати	5,0

Задача 12.6.17

Вихідні дані. За показниками діяльності банку, наведеними в табл. 12.13, визначити показники ліквідності, які доводить Національний банк комерційним банкам, та зробити відповідні висновки щодо виконання цих показників.

Таблиця 12.13

Показники діяльності комерційного банку

Показники	Сума, млн грн
1. Загальні активи банку, з них:	450 000
високоліквідні активи, у т. ч.	52 000
кошти на кореспондентському рахунку	22 000
кошти в касі	600
2. Робочі активи	310 000
3. Загальні зобов'язання, з них:	455 000
вклади до запитання	140 000

Задача 12.6.18

Вихідні дані. В табл. 12.14 наведено інформацію зі звіту комерційного банку та розшифрування окремих рахунків активу і пасиву.

Визначити:

- максимальний розмір ризику на одного позичальника;
- який кредит вважається великим;
- оцінити платоспроможність банку з точки зору всіх великих кредитів та зробити відповідні висновки.

Таблиця 12.14

Активи та пасиви комерційного банку

Показники	Сума, млн грн
1. Активи банку	520 000
2. Зобов'язання банку	260 000
3. Сукупна заборгованість за позичками, наданими одному госпоргану	55 000
4. Сума врахованих векселів одного позичальника	5 000
5. Фактична заборгованість за всіма великими кредитами з урахуванням позабалансових зобов'язань	3 140 000

Задача 12.6.19

Вихідні дані. В табл. 12.15 наведено інформацію про платоспроможність банку за варіантами. Обчислити відхилення фактичної суми всіх великих кредитів від нормативної і знайти значення показника платоспроможності.

Таблиця 12.15

Звіт комерційного банку про платоспроможність, млн грн

Показник	I варіант	II варіант	III варіант
1. Фактична заборгованість за всіма великими кредитами з урахуванням позабалансових зобов'язань та врахованих векселів	50	60	83
2. Нормативна сума всіх великих кредитів	45	62	45

Задача 12.6.20.

Вихідні дані. В табл. 12.16 наведено звітні дані комерційного банку. Визначити норматив максимального розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру, та зробити висновки щодо дотримання цього показника.

Таблиця 12.16

Звітні дані комерційного банку

Показник	Сума, млн грн
1. Активи комерційного банку	480 000
2. Зобов'язання комерційного банку	250 000
3. Позички, надані інсайдеру	7 300
4. Суми врахованих векселів	500
5. Сума позабалансових вимог щодо одного інсайдера	2 500

Задача 12.6.21

Вихідні дані. В табл. 12.17 наведено звітні дані комерційного банку. Визначити показник максимального сукупного розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих інсайдером.

Таблиця 12.17

Звітні дані комерційного банку

Показник	Сума, млн грн
1. Активи комерційного банку	450 000
2. Зобов'язання комерційного банку	230 000
3. Позички, надані інсайдером	58 000
4. Сума врахованих векселів	15 000
5. Сума позабалансових вимог щодо всіх інсайдерів	5 700

Задача 12.6.22

Вихідні дані. За даними табл. 12.18 визначити, як вплине застосування збалансованого та незбалансованого за строками підходу до управління активами та зобов'язаннями на прибуток і

ризик банку, якщо клієнту було надано кредит на 90 днів у сумі 40 000 грн.

Таблиця 12.18

Відсоткові ставки за кредитами та депозитами

Показник		Строк, дні	Ставки розміщення, %	Ставки, залучення, %
Поточні ставки на ринку		90	25	20
		60	23	17
		30	21	15
Прогноз ставки:	через 30 днів	60	19	14
	через 60 днів	30	17	13

Задача 12.6.23

Вихідні дані. Оцінити відсотковий ризик банку за даними табл. 12.19, якщо ліміт індексу ризику встановлено на рівні 9%. Визначити, як зміниться маржа банку, якщо відсоткові ставки зростуть на 4%.

Таблиця 12.19

Баланс банку

Показник	Активи, млн грн	Пасиви, млн грн
Збалансовані за строками	200	200
Чутливі до зміни ставки	400	800
Нечутливі до зміни ставки	900	420
Неробочі активи/безпроцентні пасиви	150	50
Капітал	-	180
Усього	1650	1650

Задача 12.6.24

Вихідні дані. Обсяг ресурсів банку склав 150 млн грн. Кредити та інвестиційні операції становлять 100 млн грн. Менеджери банку, прогножуючи можливу потребу у ліквідності, структурували ресурси за трьома групами: «гарячі гроші» – 25% ресурсів, нестабільні пасиви – 30% ресурсів, стабільні пасиви – 45% ресурсів. Керівництвом банку передбачено, що за кожною з цих груп ресурсів створюється резерв, який становить 95, 30, 5% від обсягів відповідної групи ресурсів. Ставка обов'язкового резервування – 12%, причому усі ресурси банку підпадають під вимоги обов'язкового резервування.

Визначити загальну потребу банку у ліквідних коштах, враховуючи прогнозоване зростання кредитних та інвестиційних операцій банку протягом аналізованого періоду на 15%.

Задача 12.6.25

Вихідні дані. Інвестор має два напрями інвестування коштів в сумі 1 000 000 дол.:

1. Вкладення в євродоларовий 6-місячний депозит під ставку 8%.
2. Вкладення інвестицій в Україні в гривнях під 20% річних (спот-курс на дату інвестування 12,35 грн за долар).

Оцінити переваги та недоліки кожного варіанта, а також рівень валютного ризику кожного варіанта інвестування. Запропонувати методи управління валютним ризиком, які є найбільш ефективними в цьому випадку.

Задача 12.6.26

Вихідні дані. В табл. 12.20 наведено дані про активи, пасиви та доходи банку. Здійсніть декомпозиційний аналіз ROE.

Таблиця 12.20

Активи, пасиви та доходи банку

Показники	Сума, млн грн
Сукупний розмір активів	803 300
Сукупний розмір власного капіталу	71 000
Сукупний процентний дохід	43 000
Сукупний непроцентний дохід	26 200
Чистий прибуток	4 010

Задача 12.6.27

Вихідні дані. Регулятивний капітал комерційного банку становить 16100 тис. грн, у тому числі основний капітал – 13900 тис. грн, активи банку наведено в таблиці. Визначити, чи дотримується банк нормативних вимог НБУ щодо адекватності капіталу (нормативи Н2 та Н3). Пояснити, як вплине розширення діяльності банку за рахунок збільшення обсягів операцій кредитування суб'єктів господарської діяльності на 15% на рівень достатності капіталу за інших рівних умов.

Задача 12.6.28

Вихідні дані. Визначити дюрацію облігації номіналом 2000 грн з періодом обігу 3 роки і купоном 30%, який виплачується щорічно. Поточна ринкова ціна облігації становить 1000 грн, ставка дисконтування 24%. Пояснити, якому напрямку інвестування коштів має віддати перевагу банк, якщо термін окупності альтернативного варіанта становить 3 роки.

Задача 12.6.29

Вихідні дані. Обчислити дюрацію кредиту у сумі 17 000 грн, який видано під фіксовану відсоткову ставку 22% річних на 4 місяці.

Задача 12.6.30

Вихідні дані. Оцінити зміну ціни трирічної облигації номіналом 2000 грн, яка нині продається за ціною 1000 грн, якщо її дюрація дорівнює 2,7 року, а прогноз свідчить про підвищення відсоткових ставок на ринку протягом поточного року з 22 до 30%.

Задача 12.6.31

Вихідні дані. Пояснити, як вплине застосування збалансованого та незбалансованого за строками підходу до управління активами та зобов'язаннями на прибуток і ризик банку, якщо клієнту було надано кредит на 90 днів у сумі 90 000 грн. Діючі та прогнозовані рівні відсоткових ставок наведено в табл. 12.21.

Таблиця 12.21

Відсоткові ставки за кредитами та депозитами

Показник		Строк, дні	Ставки розміщення, %	Ставки залучення, %
Поточні ставки на ринку		90	26	20
		60	22	17
		30	20	14
Прогноз ставки:	через 30 днів	30	20	13
	через 60 днів	30	18	12

Задача 12.6.32

Вихідні дані. Оцінити відсотковий ризик банку за даними табл. 12.22, якщо ліміт індексу ризику встановлено на рівні 10%. Пояснити, як зміниться маржа банку, якщо відсоткові ставки зростуть на 4%.

Таблиця 12.22

Активи та пасиви банку

Показник	Активи, тис. грн	Пасиви, тис. грн
Збалансовані за строками	140	140
Чутливі до зміни ставки	280	650
Нечутливі до зміни ставки	750	370
Неробочі активи / безпроцентні пасиви	250	100
Капітал		160
Усього	1420	1420

Задача 12.6.33

Вихідні дані. Дюрація портфеля активів банку становить 2,6 року, сукупні активи – 84 100 тис. грн, зобов'язання – 59 700 тис. грн. Визначити, якою має бути дюрація зобов'язань банку для створення імунізації банківського балансу.

Задача 12.6.34

Вихідні дані. Визначити валютну позицію банку за доларами та євро, використовуючи дані табл. 12.23. Пояснити, як вплине на прибуток банку зниження курсу долара та підвищення курсу євро.

Таблиця 12.23

Активи та пасиви банку, млн грн

Активи	Сума	Пасиви	Сума
Каса	30	Депозити	390
Кредити (у доларах)	355	Депозити (у доларах)	265
Кредити (у євро)	175	Депозити (у євро)	195
Кредити	555	МБК	85
Цінні папери (у доларах)	60	МБК (у доларах)	70
Цінні папери (у євро)	105	МБК (у євро)	125
Основні фонди	105	Капітал	255
Усього	1385	Усього	1385

Задача 12.6.35

Вихідні дані. Обчислити та проаналізувати стан ліквідної позиції банку за даними табл. 12.24.

Таблиця 12.24

Аналіз розриву ліквідності банку (тис. грн)

Показник	До 1 дня	1–7 дн.	8–30 дн.	1–3 міс.	4–6 міс.	Понад 6 міс.	Усього
Активи	10 600	33 000	10 000	6 900	3 900	20 700	85 100
Пасиви	9 500	28 400	7 200	7 800	4 400	27 800	85 100
Розрив ліквідності (GL)							–
Сукупний розрив						–	–

Задача 12.6.36

Вихідні дані. Регулятивний капітал банку складає 150 млн грн. Фірма «Сугдея» має заборгованість за довгостроковим кредитом 25, за овердрафтом – 10 млн грн, також стосовно цієї фірми банк надав гарантію за кредитом в іншому банку на

суму 45 млн грн. Чи виконує банк норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7)?

Задача 12.6.37

Вихідні дані. Регулятивний капітал банку складає 210 млн грн. Інформацію про позичальників банку наведено в табл. 12.25. Чи виконує банк норматив великих кредитних ризиків Н8?

Таблиця 12.25

Інформація про позичальників банку

№ з/п	Позичальник	Сума кредиту, млн грн
1	ТОВ «Карагач»	215
2	ПАТ «Гяур-Бах»	55
3	ПрАТ «Караул-Оба»	80
4	ТОВ «Волошин»	18
5	ПрАТ «Кіік-Атлама»	19
6	ПАТ «Балаклава»	145
7	ТОВ «Хоба-Тепе»	105
8	ТОВ «Учан-Су»	30

Тема 13

БАНКІВСЬКИЙ МЕНЕДЖМЕНТ (2 години)

13.1. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ

Банківський менеджмент

Процеси та відносини у банку

Планування

Організація

Регулювання

Мотивація

Контроль

Стратегічний менеджмент

Операційний менеджмент

Фінансовий банківський менеджмент

Організаційний банківський менеджмент

Внутрішній аудит банку

Внутрішньобанківський контроль

Інформаційний аудит банку

Інформаційний моніторинг банку

13.2. ЗАПОВНИТИ ПРОПУЩЕНІ МІСЦЯ

1. _____ – функція банківського менеджменту – процес встановлення та підтримання зв'язків між окремими елементами системи.

2. _____ – функція банківського менеджменту – оперативне управління, прийняття поточних управлінських рішень, спрямованих на реалізацію планових завдань.

3. _____ – функція банківського менеджменту – сукупність внутрішніх і зовнішніх рушійних сил, спрямованих на реалізацію управлінських рішень.

4. _____ _____ – це наука про надійні та ефективні системи управління всіма процесами та відносинами, які характеризують діяльність банку.

5. _____ та _____ у _____ – сукупність фінансових, економічних, організаційних і соціальних сфер банківської діяльності.

6. _____ – функція банківського менеджменту, яка розглядається як центральна ланка всього процесу управління банком і є головною функцією.

7. _____ – функція банківського менеджменту, яка полягає в перевірці виконання прийнятих управлінських рішень і забезпечення безперервного управління банком.

8. _____ – банківський менеджмент, який спрямовано на формування та реалізацію глобальної концепції життєдіяльності банківської установи.

9. _____ – банківський менеджмент, який спрямовано на вирішення проблем раціональної організації й управління колективом, створення організаційних структур і систем забезпечення діяльності банку.

10. _____ – це незалежна експертна діяльність аудиторської служби банку для перевірки і оцінки адекватності та ефективності системи внутрішнього контролю та якості виконання посадових обов'язків співробітниками банку.

11. _____ – система забезпечення здійснення касових, розрахункових, кредитних та інших операцій в установах банку відповідно до встановлених правил, який спрямований на забезпечення збереження грошових коштів і цінностей в банку, законності виконання операцій, точного і своєчасного відображення їх в бухгалтерському обліку, можливості документарного встановлення відповідальності за порушення правил виконання операцій або втрату цінностей.

12. _____ – банківський менеджмент, який спрямовано на реалізацію стратегічних рішень в процесі щоденного управління банківською установою.

13. _____ – банківський менеджмент, який спрямовано на управління банківськими операціями, управління фінансовими результатами банківської діяльності, управління фінансовими ризиками та економічними нормативами.

14. _____ – обстеження підрозділів банку з метою вивчення й оцінки наявної у них інформації.

15. _____ – контроль надходження інформації з метою визначення її важливості, цінності й можливості використання в інтегрованих базах даних.

13.3. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАВДАННЯ

13.3.1. Узгодити зазначені поняття і складові.

Поняття	Складові
А. Об'єкти банківського менеджменту	1. Активи
	2. Банківські продукти
	3. Безпека
	4. Власний капітал
	5. Внутрішньобанківські операції
	6. Гнучкість організаційної структури управління, яка дає змогу вирішувати функціональні й управлінські завдання
	7. Єдність мети, результату та засобів їх досягнення
	8. Єдність стратегічного, тактичного й оперативного планування для забезпечення безперервності відповідного процесу
Б. Принципи банківського менеджменту	9. Залучені та запозичені кошти
	10. Зв'язки з громадськістю
	11. Команда менеджерів, які безпосередньо здійснюють процес управління
	12. Комплексність процесу управління, який включає планування, аналіз, регулювання та контроль
	13. Контроль за прийнятими управлінськими рішеннями як найважливіший фактор їх реалізації
	14. Матеріальне і моральне стимулювання творчої активності, успіхів і досягнень всього колективу та кожного його члена зокрема
	15. Матеріально-технічна база
	16. Облік і звітність
В. Суб'єкти управління	17. Організаційні структури
	18. Особи, що обіймають керівні посади
	19. Персонал; інформаційні потоки
	20. Спрямованість дій суб'єкта управління на досягнення конкретних цілей
	21. Фінансовий інструментарій
	22. Фінансові результати і податки
	23. Члени правління банку
	24. Члени ради директорів банку

13.3.2. Узгодити сутність функцій банківського менеджменту і їх назви.

Функція	Сутність
А. Контроль	1. Розглядається як центральна ланка всього процесу управління банком і головна функція менеджменту
Б. Мотивація	2. Здійснюють, згрупувавши їх за середовищем виникнення на зовнішні щодо банку та внутрішньобанківські

Функція	Сутність
В. Регулювання	3. Процес встановлення та підтримання зв'язків між окремими елементами системи
Г. Організація	4. Оперативне управління, прийняття поточних управлінських рішень, спрямованих на реалізацію планових завдань
Д. Аналіз впливу чинників	5. Сукупність внутрішніх і зовнішніх рушійних сил, спрямованих на реалізацію управлінських рішень
Е. Планування	6. Полягає в перевірці виконання прийнятих управлінських рішень і забезпечення безперервного управління банком

13.3.3. Узгодити поняття і характеристики.

Поняття	Характеристика
А. Методи управління	1. Адміністративні
	2. Економічні
	3. Забезпечення прибуткової діяльності банку
	4. Забезпечення умов для здійснення надійного та послідовного управління банком
	5. Задоволення потреб клієнтів у структурі та якості пропонованих банком послуг
	6. Здійснення дисконтних операцій з векселями і чеками в порядку, визначеному Національним банком
Б. Завдання банківського менеджменту	7. Наявність адекватних систем контролю за рівнем банківських ризиків
	8. Організація роботи систем контролю, аудиту, безпеки, інформаційних та інших систем, що забезпечують життєдіяльність банку
	9. Правові
	10. Соціально-психологічні
	11. Створення ефективної організаційної структури банку
	12. Створення умов для набору кваліфікованих працівників і повної реалізації їхніх потенційних можливостей, створення систем підготовки, перепідготовки та розстановки кадрів
	13. Створення умов для підвищення культури працівників, наявність спільних цінностей, забезпечення сприятливого морального клімату в колективі

13.4. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Наука про надійні та ефективні системи управління всіма процесами та відносинами, які характеризують діяльність банку:

- 1.1. Банківський маркетинг.
- 1.2. Банківський контроль.
- 1.3. Банківські операції.
- 1.4. Банківський менеджмент.

2. Відповідальна особа чи група осіб, уповноважена приймати управлінські рішення та нести відповідальність за ефективне управління банком:

- 2.1. Операціоніст.
- 2.2. Інкасатор.
- 2.3. Суб'єкт управління.
- 2.4. Охоронець.

3. Функція банківського менеджменту, яка полягає в перевірці виконання прийнятих управлінських рішень і забезпеченні безперервного управління банком:

- 3.1. Планування.
- 3.2. Аналіз впливу чинників.
- 3.3. Організація.
- 3.4. Регулювання.
- 3.5. Мотивація.
- 3.6. Контроль.

4. Функція банківського менеджменту, яка є сукупністю внутрішніх і зовнішніх рушійних сил, спрямованих на реалізацію управлінських рішень:

- 4.1. Планування.
- 4.2. Аналіз впливу чинників.
- 4.3. Організація.
- 4.4. Регулювання.
- 4.5. Мотивація.
- 4.6. Контроль.

5. Функція банківського менеджменту, яка полягає в оперативному управлінні, прийнятті поточних управлінських рішень, спрямованих на реалізацію планових завдань:

- 5.1. Планування.
- 5.2. Аналіз впливу чинників.
- 5.3. Організація.
- 5.4. Регулювання.
- 5.5. Мотивація.
- 5.6. Контроль.

6. Функція банківського менеджменту, яка є процесом встановлення та підтримання зв'язків між окремими елементами системи:

- 6.1. Планування.
- 6.2. Аналіз впливу чинників.
- 6.3. Організація.
- 6.4. Регулювання.
- 6.5. Мотивація.
- 6.6. Контроль.

7. Функція банківського менеджменту, яка здійснюється, згрупувавши чинники за середовищем виникнення на зовнішні щодо банку та внутрішньобанківські:

- 7.1. Планування.
- 7.2. Аналіз впливу чинників.
- 7.3. Організація.
- 7.4. Регулювання.
- 7.5. Мотивація.
- 7.6. Контроль.

8. Функція банківського менеджменту, яка розглядається як центральна ланка всього процесу управління банком і головна функція менеджменту:

- 8.1. Планування.
- 8.2. Аналіз впливу чинників.
- 8.3. Організація.
- 8.4. Регулювання.
- 8.5. Мотивація.
- 8.6. Контроль.

9. Сукупність методів, прийомів, засобів та форм досягнення цілей і виконання завдань, поставлених перед банківською установою:

- 9.1. Стратегічна мета банку.
- 9.2. Інструментарій банківського менеджменту.
- 9.3. Внутрішній аудит.
- 9.4. Кредитування.

10. Банківський менеджмент за ознакою спрямування управлінських рішень поділяють на:

- 10.1. Стратегічний, операційний, тактичний.
- 10.2. Стратегічний, фінансовий, організаційний.

- 10.3. Стратегічний, операційний.
- 10.4. Фінансовий, організаційний.
- 10.5. Фінансовий, організаційний, грошовий.

11. За напрямками діяльності банківський менеджмент поділяють на:

- 11.1. Стратегічний, операційний, тактичний.
- 11.2. Стратегічний, фінансовий, організаційний.
- 11.3. Стратегічний, операційний.
- 11.4. Фінансовий, організаційний.
- 11.5. Фінансовий, організаційний, грошовий.

12. Незалежна експертна діяльність аудиторської служби банку для перевірки і оцінки адекватності та ефективності системи внутрішнього контролю та якості виконання посадових обов'язків співробітниками банку, яка передбачає отримання в документальній формі процедур і опису методів, які застосовуються банком для здійснення внутрішнього контролю, – це:

- 12.1. Внутрішній аудит.
- 12.2. Внутрішньобанківський контроль.
- 12.3. Системи аналізу якості активів за рівнем загального ризику.
- 12.4. Системи контролю за діяльністю персоналу банку.

13. Система забезпечення здійснення касових, розрахункових, кредитних та інших операцій в установах банку відповідно до встановлених правил, яка спрямована на забезпечення збереження грошових коштів і цінностей в банку, законності виконання операцій, точного і своєчасного відображення їх в бухгалтерському обліку, можливості документованого встановлення відповідальності за порушення правил виконання операцій або втрату цінностей, – це:

- 13.1. Внутрішній аудит.
- 13.2. Внутрішньобанківський контроль.
- 13.3. Системи аналізу якості активів за рівнем загального ризику.
- 13.4. Системи контролю за діяльністю персоналу банку.

14. Системи контролю, що ґрунтуються на класифікації активів за ймовірністю повернення та потенційним розміром збитків з подальшим зважуванням на відповідні вагові коефіцієнти, назначені для кожної групи активів

- 14.1. Внутрішній аудит.
- 14.2. Внутрішньобанківський контроль.
- 14.3. Системи аналізу якості активів за рівнем загального ризику.

14.4. Системи контролю за діяльністю персоналу банку.

15. Системи контролю, що базуються на здійсненні контролю відповідальними менеджерами, згідно з вимогами нормативних документів, внутрішніх інструкцій та положень банку.

- 15.1. Внутрішній аудит.
- 15.2. Внутрішньобанківський контроль.
- 15.3. Системи аналізу якості активів за рівнем загального ризику.

15.4. Системи контролю за діяльністю персоналу банку.

16. Обстеження підрозділів банку з метою вивчення й оцінки наявної у них інформації:

- 16.1. Інформаційний аудит.
- 16.2. Інформаційний моніторинг.
- 16.3. Сфера інтересів.
- 16.4. Сфера впливу.
- 16.5. Сфера безпосередньої інформаційної діяльності.

17. Контроль надходження інформації з метою визначення її важливості, цінності й можливості використання в інтегрованих базах даних:

- 17.1. Інформаційний аудит.
- 17.2. Інформаційний моніторинг.
- 17.3. Сфера інтересів.
- 17.4. Сфера впливу.
- 17.5. Сфера безпосередньої інформаційної діяльності.

18. Банки забезпечують роботу своїх сил безпеки у всіх сферах інформаційної уваги і використовують інформацію _____ як стратегічну для прийняття рішень щодо довгострокових угод, договорів, планування перспектив розвитку банку:

- 18.1. Інформаційний аудит.
- 18.2. Інформаційний моніторинг.
- 18.3. Сфера інтересів.
- 18.4. Сфера впливу.
- 18.5. Сфера безпосередньої інформаційної діяльності.

19. Банки забезпечують роботу своїх сил безпеки у всіх сферах інформаційної уваги і використовують інформацію _____ як тактичну для прийняття рішень щодо співробітництва з партнерами, інвестування (вкладання) коштів у нові проекти, протидії недобросовісній конкуренції, визначення поведінки на ринку в той чи інший проміжок часу:

- 19.1. Інформаційний аудит.
- 19.2. Інформаційний моніторинг.
- 19.3. Сфера інтересів.
- 19.4. Сфера впливу.
- 19.5. Сфера безпосередньої інформаційної діяльності.

20. Банки забезпечують роботу своїх сил безпеки у всіх сферах інформаційної уваги і використовують інформацію _____ як оперативну для прийняття рішень щодо безпосереднього здійснення конкретної операції, укладання конкретної угоди:

- 20.1. Інформаційний аудит.
- 20.2. Інформаційний моніторинг.
- 20.3. Сфера інтересів.
- 20.4. Сфера впливу.
- 20.5. Сфера безпосередньої інформаційної діяльності.

21. Можливість дострокового виходу з контракту не існує для:

- 21.1. Ф'ючерсу.
- 21.2. Опціону.
- 21.3. Свопу.

22. Ризик зриву поставки існує для:

- 22.1. Форварду.
- 22.2. Опціону.
- 22.3. Ф'ючерсу.

13.5. ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

1. Розкрийте сутність поняття «банківський менеджмент».
2. Що є об'єктом та суб'єктом банківського менеджменту?
3. Якими принципами характеризується банківський менеджмент?
4. Дати визначення функціям банківського менеджменту.
5. В чому полягають основні завдання банківського менеджменту?

6. Охарактеризуйте банківський менеджмент за ознакою спрямування управлінських рішень.

7. Визначте мету і суть стратегічного банківського менеджменту.

8. Розкрийте сутність поняття операційного менеджменту та охарактеризуйте основні відмінності його від стратегічного банківського менеджменту.

9. За якими напрями діяльності відбувається поділ банківського менеджменту. Охарактеризуйте їх.

10. У чому полягає мета організації контролю банківського менеджменту? Наведіть класифікацію систем контролю.

11. Від чого залежить ефективність управління інформаційними банківськими технологіями?

12. Що в себе включає організація ефективних систем банківської безпеки?

13. Поясніть необхідність проведення інформаційного аудиту та інформаційного моніторингу в банку.

13.6. РОЗРАХУНКОВІ ЗАДАЧІ

Задача 13.6.1

Вихідні дані. Курс євро до гривні 17,33 грн за євро. Визначте теоретичний 130-денний форвардний курс євро до гривні, якщо тривалість відсоткового року складає за гривнями – 365, а за євро – 364 дн. і відсоткові ставки на грошовому ринку дорівнюють 5% за операціями в гривні та 2% за операціями в євро.

Задача 13.6.2

Вихідні дані. 29.09.2014 р. банк А залучив на умовах спот від банку В тримісячний депозит. Визначити дату валютування та повернення цього депозиту.

Задача 13.6.3

Вихідні дані. Дилер здійснив такі операції щодо USD/CHF:

- купив USD 1 млн за курсом 2,0378;
- продав USD 3 млн за курсом 2,0365;
- купив USD 1,55 млн за курсом 2,0332;
- купив USD 0,75 млн за курсом 2,0345.

Розрахувати позицію дилера за долларом США.

Задача 13.6.4

Вихідні дані. Розрахуйте форвардний курс USD/UAH на 1 місяць, якщо курс спот $8,4030 - 8,4080$, а місячні процентні ставки такі: USD: $6,80 - 7,30\%$ р. а., UAH: $14 - 15\%$ р. а.

Задача 13.6.5

Вихідні дані. Знайдіть крос-курс CAD/JPY, використовуючи котирування $USD/CAD = 1,5652/58$ та $USD/JPY = 107,34/40$.

Задача 13.6.6

Вихідні дані. Курс купівлі євро за гривні складає $16,95$, курс продажу євро за гривні складає $18,00$. Розрахувати абсолютну та відносну маржу банку.

Тема 14

РЕГУЛЮВАННЯ, НАГЛЯД І КОНТРОЛЬ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (4 години)

14.1. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ

Банківське регулювання

Адміністративне регулювання

Індикативне регулювання

Банківський нагляд

Капітал першого рівня

Фінансовий механізм державного регулювання банківської діяльності

Фінансові інструменти

Інструменти безпосереднього впливу

14.2. ЗАПОВНИТИ ПРОПУЩЕНІ МІСЦЯ

1. _____ – непряме регулювання, що здійснюється через відносини, в яких НБУ є не органом державного управління, а юридично рівноправним суб'єктом.

2. _____ – це система контролю та активних впорядкованих дій НБУ, спрямованих на забезпечення дотримання банками та іншими кредитно-фінансовими установами у процесі їх діяльності законодавства України і встановлених нормативів з метою забезпечення стабільності банківської системи та захисту інтересів вкладників.

3. _____ – частина капіталу банку, що поєднує ліквідні активи (державні облігації, звичайні акції та нерозподілений прибуток) та може спрямовуватися на покриття можливих збитків.

4. _____ – сукупність економіко-правових форм, методів та інструментів, які використовує держава у процесі регулювання, та за допомогою яких здійснює вплив на суб'єктів грошово-кредитного ринку, з метою забезпечення стабільного функціонування як банківської діяльності і захисту інтересів вкладників, так і економіки в цілому.

5. _____ – функція державного управління, у відношенні до якого вона виступає засобом реалізації політики держави у сфері банківської діяльності.

6. _____ — регулювання, що здійснюється в правовій формі, тобто шляхом видання нормативно-правових та індивідуально-правових актів.

7. _____ — інструменти механізму регулювання банківської діяльності, які прямо не впливають на діяльність банківських установ та регулюють надходження та використання податків, розподіл бюджету, зовнішньоекономічну діяльність.

8. _____ — інструменти механізму регулювання банківської діяльності: використання обов'язкового резервування, облікової ставки, штрафних санкцій, страхування.

14.3. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАВДАННЯ

14.3.1. Узгодити основні форми банківського регулювання і їх складові.

Форма регулювання	Складові
А. Складові адміністративного банківського регулювання	1. Визначення норм обов'язкових резервів для банків
	2. Встановлення вимог та обмежень щодо діяльності банків
	3. Встановлення норм відрахувань до резервів на покриття ризиків від активних банківських операцій
	4. Встановлення обов'язкових економічних нормативів
Б. Складові індикативного банківського регулювання	5. Застосування санкцій адміністративного чи фінансового характеру
	6. Нагляд за діяльністю банків
	7. Надання рекомендацій щодо діяльності банків
	8. Реєстрація банків і ліцензування їх діяльності

14.3.2. Узгодити форми індикативного банківського регулювання непрямого характеру та основні напрями системи банківського нагляду.

Форми	Напрями
А. Форми індикативного банківського регулювання непрямого характеру	1. Визначення процентної політики
	2. Внутрішній банківський контроль (внутрішній аудит)
	3. Державний нагляд, що здійснюється Національним банком
	4. Зовнішній аудит
	5. Імпорт та експорт капіталу
Б. Основні напрями системи банківського нагляду	6. Кореспондентські відносини
	7. Операції з цінними паперами на відкритому ринку
	8. Рефінансування банків
	9. Управління золотовалютними резервами, включаючи валютні інтервенції

14.3.3. Вкажіть, яку форму контролю здійснює відповідна служба.

Форми контролю	Назва служби
А. Ринкова дисципліна	Служба внутрішнього контролю
Б. Зовнішній аудит	НБУ
В. Безвізний нагляд НБУ	Аудиторські компанії
Г. Виїзне інспектування НБУ	НБУ
Д. Внутрішній контроль	Рейтингові агентства

14.4. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Форма регулювання банківської діяльності, яка здійснюється в правовій формі, тобто шляхом видання нормативно-правових та індивідуально-правових актів:

- 1.1. Адміністративне регулювання.
- 1.2. Індикативне регулювання.
- 1.3. Банківський нагляд.

2. Форма регулювання банківської діяльності, яка проявляється в тому, що воно здійснюється опосередковано, через відносини, в яких НБУ є не органом державного управління, а юридично рівноправним суб'єктом:

- 2.1. Адміністративне регулювання.
- 2.2. Індикативне регулювання.
- 2.3. Банківський нагляд.

3. Система контролю та активних впорядкованих дій НБУ, спрямованих на забезпечення дотримання банками та іншими кредитно-фінансовими установами законодавства України і встановлених нормативів з метою забезпечення стабільності банківської системи та захисту інтересів вкладників:

3.1. Адміністративне регулювання.

3.2. Індикативне регулювання.

3.3. Банківський нагляд.

4. Базельський комітет з банківського нагляду створено у:

4.1. 1865 році.

4.2. 1974 році.

4.3. 1944 році.

4.4. 2010 році.

5. До Базельського комітету входять:

5.1. 7 країн.

5.2. 15 країн.

5.3. 26 країн.

5.4. 150 країн.

6. Базельську угоду I прийнято у:

6.1. 1974 році.

6.2. 1988 році.

6.3. 2004 році.

6.4. 2010 році.

7. Базельську угоду II прийнято у:

7.1. 1974 році.

7.2. 1988 році.

7.3. 2004 році.

7.4. 2010 році.

8. Базельську угоду III прийнято у:

8.1. 1974 році.

8.2. 1988 році.

8.3. 2004 році.

8.4. 2010 році.

9. У процесі державного регулювання банківської діяльності НБУ застосовує методи:

9.1. Податкові.

- 9.2. Нормативні.
 - 9.3. Корируючі.
 - 9.4. Нормативні, корируючі.
 - 9.5. Податкові, нормативні, корируючі.
10. У процесі регулювання банківської діяльності надходження до державного бюджету контролює:
- 10.1. НБУ.
 - 10.2. ВРУ.
 - 10.3. ФСУ.
 - 10.4. ФГВФО.
11. У процесі регулювання банківської діяльності нормативні акти стосовно банківської діяльності розробляє й приймає:
- 11.1. НБУ.
 - 11.2. ВРУ.
 - 11.3. ФСУ.
 - 11.4. ФГВФО.
12. У процесі регулювання банківської діяльності моніторинг в інтересах вкладників здійснює:
- 12.1. НБУ.
 - 12.2. ВРУ.
 - 12.3. ФСУ.
 - 12.4. ФГВФО.
13. Об'єктом банківського регулювання є:
- 13.1. Темп інфляції.
 - 13.2. Обсяг ВВП.
 - 13.3. Банківська діяльність.
 - 13.4. Податкові надходження.
 - 13.5. Керівництво банку.
14. Комітет з банківського нагляду створено у:
- 14.1. Росії.
 - 14.2. США.
 - 14.3. Великобританії.
 - 14.4. Швейцарії.
15. Інструмент, що прямо не впливає на діяльність банківських установ:
- 15.1. Регулювання надходження та використання податків.

15.2. Використання обов'язкових резервів.

16. Інструмент безпосереднього впливу на банківську діяльність:

16.1. Використання облікової ставки.

16.2. Розподіл бюджетних коштів.

17. Інструмент, що прямо не впливає на діяльність банківських установ:

17.1. Застосування штрафних санкцій за порушення норми обов'язкового резервування.

17.2. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

18. Інструмент безпосереднього впливу на банківську діяльність:

18.1. Страхування вкладів.

18.2. Формування міжбюджетних відносин.

19. Закон України «Про Національний банк України» прийнято у:

19.1. 1991 році.

19.2. 1998 році.

19.3. 1999 році.

19.4. 2004 році.

20. Закон України «Про банки та банківську діяльність» прийнято у:

20.1. 1992 році.

20.2. 1996 році.

20.3. 2001 році.

20.4. 2011 році.

21. Ризик зриву поставки не існує для операцій:

21.1. Форварду.

21.2. Ф'ючерсу.

21.3. Свопу.

22. Середня ліквідність характерна для операцій:

22.1. Форварду.

22.2. Ф'ючерсу.

22.3. Позабіржових опціонів.

22.4. Біржових опціонів.

22.5. Операцій своп.

23. Завдання стратегії максимізації прибутку:
 - 23.1. Підтримання платоспроможності банківської системи в цілому.
 - 23.2. Хеджування.
 - 23.3. Запобігання можливості переростання допустимого ризику в катастрофічний, який загрожує самому існуванню банку і може призвести до банкрутства.
 - 23.4. Стабілізація фінансових результатів.

24. Завдання стратегії мінімізації ризику:
 - 24.1. Підтримання платоспроможності банківської системи в цілому.
 - 24.2. Хеджування.
 - 24.3. Запобігання можливості переростання допустимого ризику в катастрофічний, який загрожує самому існуванню банку і може призвести до банкрутства.
 - 24.4. Стабілізація фінансових результатів.

25. Стратегічне управління банком спрямоване на:
 - 25.1. Облікові показники діяльності.
 - 25.2. Щоденне управління балансом.
 - 25.3. Щоденне управління спредом.
 - 25.4. Ринкову оцінку власного капіталу банку.

26. Оперативне управління банком спрямоване на:
 - 26.1. Облікові показники діяльності.
 - 26.2. Аналіз показника рентабельності активів.
 - 26.3. Аналіз показника рентабельності капіталу.
 - 26.4. Ринкову оцінку власного капіталу банку.

27. Невідповідність між строками та сумами активів і зобов'язань (ризик незбалансованої ліквідності):
 - 27.1. Розрив ліквідності.
 - 27.2. GAP.
 - 27.3. Валютна позиція.
 - 27.4. Індикатор імунізації балансу.

28. Дисбаланс між активами та зобов'язаннями, чутливими до зміни відсоткової ставки на ринку протягом певного періоду (відсотковий ризик):
 - 28.1. Розрив ліквідності.
 - 28.2. GAP.

- 28.3. Валютна позиція.
- 28.4. Індикатор імунізації балансу.

29. Різниця між сумою активів та зобов'язань у тій ж іноземній валюті (валютний ризик):

- 29.1. Розрив ліквідності.
- 29.2. GAP.
- 29.3. Валютна позиція.
- 29.4. Індикатор імунізації балансу.

30. Розрив між дюрацією активів та дюрацією пасивів банку (ринковий та відсотковий ризику):

- 30.1. Розрив ліквідності.
- 30.2. GAP.
- 30.3. Валютна позиція.
- 30.4. Індикатор імунізації балансу.

31. У методиці декомпозиційного аналізу показником ризику для банку є:

- 31.1. Рентабельність активів.
- 31.2. Рентабельність капіталу.
- 31.3. Мультиплікатор капіталу.
- 31.4. Чиста маржа прибутку.

32. Відрахування до резерву під кредитні ризику за категорією кредитів «безнадійні» становить:

- 32.1. 2%.
- 32.2. 5%.
- 32.3. 20%.
- 32.4. 50%.
- 32.5. 100%.

33. Відрахування до резерву під кредитні ризику за категорією кредитів «стандартні» становить:

- 33.1. 2%.
- 33.2. 5%.
- 33.3. 20%.
- 33.4. 50%.
- 33.5. 100%.

34. Відрахування до резерву під кредитні ризики за категорією кредитів «під контролем» становить:

- 34.1. 2%.
- 34.2. 5%.
- 34.3. 20%.
- 34.4. 50%.
- 34.5. 100%.

35. Відрахування до резерву під кредитні ризики за категорією кредитів «субстандартні» становить:

- 35.1. 2%.
- 35.2. 5%.
- 35.3. 20%.
- 35.4. 50%.
- 35.5. 100%.

36. Відрахування до резерву під кредитні ризики за категорією кредитів «сумнівні» становить:

- 36.1. 2%.
- 36.2. 5%.
- 36.3. 20%.
- 36.4. 50%.
- 36.5. 100%.

37. Що належить до вхідного грошового потоку?

- 37.1. Повернення раніше розміщених активів.
- 37.2. Виконання зобов'язань банку (використання клієнтами своїх коштів, повернення строкових депозитів, міжбанківських позик).
- 37.3. Розміщення грошових коштів у активні операції (надання кредитів, купівля цінних паперів, основних фондів).

38. Що належить до вхідного грошового потоку?

- 38.1. Збільшення зобов'язань банку (залучення депозитів, відкриття рахунків).
- 38.2. Розміщення грошових коштів у активні операції (надання кредитів, купівля цінних паперів, основних фондів).
- 38.3. Здійснення власних операцій банку: виплата дивідендів акціонерам, адміністративно-господарські та операційні витрати, повернення часток у статутному капіталі у зв'язку з виходом зі складу засновників.

39. Що належить до вхідного грошового потоку?

39.1. Збільшення власних коштів банку: одержання доходів, надходження коштів від засновників (акціонерів), продаж цінних паперів власної емісії.

39.2. Власні операції банку: виплата дивідендів акціонерам, адміністративно-господарські та операційні витрати, повернення часток у статутному капіталі у зв'язку з виходом зі складу засновників.

39.3. Виконання зобов'язань банку (використання клієнтами своїх коштів, повернення строкових депозитів, міжбанківських позик).

40. Що належить до вихідного грошового потоку?

40.1. Виконання зобов'язань банку (використання клієнтами своїх коштів, повернення строкових депозитів, міжбанківських позик).

40.2. Повернення раніше розміщених активів.

40.3. Збільшення зобов'язань банку (залучення депозитів, відкриття рахунків).

41. Що належить до вихідного грошового потоку?

41.1. Розміщення грошових коштів у активні операції (надання кредитів, купівля цінних паперів, основних фондів).

41.2. Збільшення зобов'язань банку (залучення депозитів, відкриття рахунків).

41.3. Збільшення власних коштів банку: одержання доходів, надходження коштів від засновників (акціонерів), продаж цінних паперів власної емісії.

42. Що належить до вихідного грошового потоку?

42.1. Здійснення власних операцій банку: виплата дивідендів акціонерам, адміністративно-господарські та операційні витрати, повернення часток у статутному капіталі у зв'язку з виходом зі складу засновників.

42.2. Збільшення власних коштів банку: одержання доходів, надходження коштів від засновників (акціонерів), продаж цінних паперів власної емісії.

42.3. Повернення раніше розміщених активів.

43. Індикатором чутливості балансу є показник:

43.1. Мультиплікатор капіталу.

43.2. Дюрація.

43.3. Імунізація.

43.4. GAP.

44. Нечутливими до змін відсоткової ставки активи та зобов'язання бувають, коли:

44.1. Дата перегляду плаваючої відсоткової ставки потрапляє в межі зафіксованого часового інтервалу.

44.2. Строк погашення настає в цьому інтервалі.

44.3. Термін проміжної або часткової виплати основної суми настає в зафіксованому інтервалі.

44.4. Зміна базової ставки (наприклад облікової ставки НБУ), покладеної в основу ціноутворення активу чи зобов'язання, можлива або очікується протягом цього ж часового інтервалу і не контролюється банком.

44.5. Доходи та видатки за активами і зобов'язаннями протягом зафіксованого періоду не залежать від зміни відсоткових ставок на ринку.

14.5. ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

1. Дайте поняття «банківське регулювання», «банківський нагляд», «банківський контроль».

2. Перелічіть і дайте характеристику формам регулювання банківської діяльності.

3. Які основні напрями входять до системи банківського нагляду?

4. Поясніть як проводиться банківський контроль та які служби мають повноваження його здійснювати.

5. Де, коли і з якою метою було створено Комітет банківського нагляду?

6. Коли було прийнято угоду Базель-I, які її основні складові?

7. Що стало основною метою впровадження Базель-II і в чому полягають його відмінності від Базель-I?

8. Дайте визначення фінансовому механізму державного регулювання банківської діяльності.

9. Назвіть фінансові інструменти механізму державного регулювання банківської діяльності.

10. Які методи застосовують для впровадження фінансового механізму державного регулювання банківської діяльності?

11. В чому полягає основне завдання системи регулювання та нагляду банківської діяльності?

14.6. РОЗРАХУНКОВІ ЗАДАЧІ

Задача 14.6.1

Вихідні дані. Інформацію про діяльність банків України наведено в табл. 14.1, 14.2 та 14.3. Проаналізувати показники діяльності банків України за 2008–2014 рр. та порівняти їх з даними Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. Зробити висновки.

Таблиця 14.1

Основні показники діяльності банків України (млн грн)

№ з/п	Показник	01.01.2008	01.01.2009	01.01.2010	01.01.2011	01.01.2012	01.01.2013	01.01.2014	01.07.2014
1.	<i>Кількість банків, які мають банківську ліцензію</i>	175	184	182	176	176	176*	180*	174*
1.1	з них: з іноземним капіталом	47	53	51	55	53	53	49	51
1.1.1	у т. ч. зі 100% іноземним капіталом	17	17	18	20	22	22	19	19
2.	Частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків, %	35,0	36,7	35,8	40,6	41,9	39,5	34,0	32,3
АКТИВИ									
1.	Активи банків	599 396	926 086	880 302	942 088	1 054 280	1 127 192	1 278 095	1 306 962
	Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями)	619 004	973 332	1 001 626	1 090 248	1 211 540	1 267 892	1 408 688	1 454 090
1.	Готівкові кошти та банківські метали	18 313	20 668	21 725	26 749	27 008	30 346	36 390	32 273
2.	Кошти в Національному банку України	19 120	18 768	23 337	26 190	31 310	33 740	47 222	36 743
3.	Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках	26 293	40 406	51 323	67 596	78 395	99 472	78 106	73 169
4.	Кредити надані	485 368	792 244	747 348	755 030	825 320	815 327	911 402	992 527
	з них:								
4.1	кредити, що надані суб'єктам господарювання	276 184	472 584	474 991	508 288	580 907	609 202	698 777	755 590
4.2	кредити, надані фізичним особам	153 633	268 857	222 538	186 540	174 650	161 775	167 773	174 512
5.	Частка простроченої заборгованості за кредитами у загальній сумі кредитів, %	1,3	2,3	9,4	11,2	9,6	8,9	7,7	9,9
6.	Вкладення в цінні папери	28 693	40 610	39 335	83 559	87 719	96 340	138 287	149 870
7.	Резерви за активними операціями банків	20 188	48 409	122 433	148 839	157 907	141 319	131 252	147 850
ПАСИВИ									
П.	Пасиви, усього	599 396	926 086	880 302	942 088	1 054 280	1 127 192	1 278 095	1 306 962
1.	Капітал	69 578	119 263	115 175	137 725	155 487	169 320	192 599	178 424
1.1	з нього: статутний капітал	42 873	82 454	119 189	145 857	171 865	175 204	185 239	178 307
2.	Зобов'язання банків	529 818	806 823	765 127	804 363	898 793	957 872	1 085 496	1 128 538
	з них:								
2.1	кошти суб'єктів господарювання	111 995	143 928	115 204	144 038	186 213	202 550	234 948	233 231

Закінчення табл. 14.1

№ з/п	Показник	01.01.2008	01.01.2009	01.01.2010	01.01.2011	01.01.2012	01.01.2013	01.01.2014	01.07.2014
2.1.1	з них: строкові кошти суб'єктів господарювання	54 189	73 352	50 511	55 276	74 239	92 786	104 722	97 477
2.2	кошти фізичних осіб	163 482	213 219	210 006	270 733	306 205	364 003	433 726	420 204
2.2.1	з них: строкові кошти фізичних осіб	125 625	175 142	155 201	206 630	237 438	289 129	350 779	332 194
Для довідок									
1	Регулятивний капітал	72 265	123 066	135 802	160 897	178 454	178 909	204 976	187 344
2	Достатність (адекватність) регулятивного капіталу (Н2), %	13.92	14.01	18.08	20.83	18.90	18.06	18.26	15.87
3	Доходи	68 185	122 580	142 995	136 848	142 778	150 449	168 888	103 370
4	Витрати	61 565	115 276	181 445	149 875	150 486	145 550	167 452	102 120
5	Результат діяльності	6 620	7 304	-38 450	-13 027	-7 708	4 899	1 436	1 250
6	Рентабельність активів, %	1.50	1.03	-4.38	-1.45	-0.76	0.45	0.12	0.19
7	Рентабельність капіталу, %	12.67	8.51	-32.52	-10.19	-5.27	3.03	0.81	1.37

*З них 1 банк має ліцензію санаційного банку.

Таблиця 14.2

Динаміка кількості банків – учасників Фонду гарантування вкладів фізичних осіб протягом 2014 р.

Дата	Кількість банків – учасників Фонду
01.01.2014	178
01.02.2014	178
01.03.2014	179
01.04.2014	179
01.05.2014	178
01.06.2014	175
01.07.2014	172

Таблиця 14.3

Динаміка учасників Фонду гарантування вкладів фізичних осіб за 2001–2013 рр.

Дата	Кількість банків у Фонді	Учасники	Тимчасові учасники
01.01.2001	134	134	0
01.01.2002	135	135	0
01.01.2003	152	152	0
01.01.2004	153	148	5
01.01.2005	160	153	7
01.01.2006	163	157	6
01.01.2007	166	163	3
01.01.2008	172	170	2
01.01.2009	183	183	0
01.01.2010	184	172	12

Дата	Кількість банків у Фонді	Учасники	Тимчасові учасники
01.01.2011	175	170	5
01.01.2012	175	170	5
01.01.2013	174	174	—
01.01.2014	178	178	—

Задача 14.6.2

Вихідні дані. Дані про вклади фізичних осіб та ресурси ФГВФО наведено у табл. 14.4 та 14.5. Проаналізувати дані про вклади фізичних осіб в банках – учасниках Фонду гарантування вкладів фізичних осіб за 2000–2014 рр. та порівняти їх з динамікою фінансових ресурсів Фонду. Розрахувати частку покриття вкладів фізичних осіб ресурсами Фонду. Зробити висновки.

Таблиця 14.4

Дані про вклади фізичних осіб в учасниках Фонду гарантування вкладів фізичних осіб за 2000–2014 рр.

Дата	Сума вкладів фізичних осіб, млрд грн	Кількість вкладників, млн осіб	Середній розмір вкладу, грн
01.01.2000	3,7	4,6	806
01.01.2001	5,6	5,4	1 046
01.01.2002	9,3	4,8	1 915
01.01.2003	16,6	7,0	2 376
01.01.2004	29,2	10,5	2 780
01.01.2005	38,4	15,0	2 559
01.01.2006	67,9	18,6	3 656
01.01.2007	100,4	24,2	4 143
01.01.2008	155,2	29,6	5 243
01.01.2009	204,9	34,5	5 935
01.01.2010	198,0	31,6	6 273
01.01.2011	254,2	32,6	7 802
01.01.2012	282,6	35	8 072
01.01.2013	338,5	44,4	7 619
01.01.2014	402,6	47,4	8 486
01.01.2014	402,6	47,4	8 486
01.04.2014	406,2	47,7	8 509
01.07.2014	390,9	46,6	8 393,1

Таблиця 14.5

Динаміка фінансових ресурсів Фонду за 2001–2014 рр., млн грн

Дата	Фінансові ресурси, млн грн
01.01.2001	74,3
01.01.2002	68,8
01.01.2003	155,4
01.01.2004	242,8
01.01.2005	407,0
01.01.2006	629,7
01.01.2007	867,0
01.01.2008	1 335,5
01.01.2009	2 987,3
01.01.2010	4 302,7
01.01.2011	3 390,3
01.01.2012	4 827,3
01.01.2013	6 092,1
01.01.2014	7 292,9
01.04.2014	7 923,5
01.07.2014	8 074,5

Задача 14.6.3

Вихідні дані. Інформацію про виплати вкладникам ФГВФО наведено у табл. 14.6. Розрахувати та порівняти середню суму відшкодування з Фонду гарантування вкладів фізичних осіб на одного вкладника та з одного банку станом на 2013–2014 рр. Зробити висновки.

Таблиця 14.6

Статистика виплат вкладникам гарантованих сум відшкодувань з ФГВФО у 2013–2014 рр.

Виплати гарантованих сум відшкодувань	Дані про отримання відшкодувань вкладниками банків, виплати за якими Фондом завершені	Дані станом на 01.07.2014 про отримання відшкодувань вкладниками банків, виплати за якими Фондом здійснюються	Виплати відшкодувань протягом січня – червня 2014 р.	у т. ч. за кварталами		Виплати відшкодувань протягом 2013 р.
				I	II	
Кількість банків, по яких здійснюються виплати	27	12	17	11	12	24

Виплати гарантованих сум відшкодувань	Дані про отримання відшкодувань вкладниками банків, виплати за якими Фондом завершені	Дані станом на 01.07.2014 про отримання відшкодувань вкладниками банків, виплати за якими Фондом здійснюються	Виплати відшкодувань протягом січня – червня 2014 р.	у т. ч. за кварталами		Виплати відшкодувань протягом 2013 р.
				I	II	
Кількість вкладників, що отримали відшкодування, осіб	351 312	85 233	49 802	101	49 701	19 064
Сума відшкодування, млн грн	4 154,0	4 892,7	3 204,9	4,5	3 200,4	1 185,5

Задача 14.6.4

Вихідні дані. Інформацію про виконання економічних нормативів банками наведено в табл. 14.7, 14.8 та 14.9. Порівняти стан виконання банками України економічних нормативів у 2012–2014 рр. Зробити висновки.

Таблиця 14.7

Значення економічних нормативів по системі банків України за 2014 рік (%)

№ з/п	Норматив	
1	H1	Регулятивний капітал, млн грн
2	H2	Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (не менше 10%)
3	H3	Норматив (коефіцієнт) відношення регулятивного капіталу до сукупних активів (не менше 9%)
4	H3-1	Норматив (коефіцієнт) відношення регулятивного капіталу до зобов'язань (не менше 10%)
5	H4	Норматив миттєвої ліквідності (не менше 20%)
6	H5	Норматив поточної ліквідності (не менше 40%)
7	H6	Норматив короткострокової ліквідності (не менше 60%)
8	H7	Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (не більше 25%)
9	H8	Норматив великих кредитних ризиків (не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу)
10	H9	Норматив максимального розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру (не більше 5%)
11	H10	Норматив максимального сукупного розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих інсайдерам (не більше 30%)

12	H11	Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (не більше 15%)							
13	H12	Норматив загальної суми інвестування (не більше 60%)							
№ з/п	Норматив	За станом на							
		01.01	01.02	01.03	01.04	01.05	01.06	01.07	01.08
1	H1	204975.9	205765.0	189263.03	179976.41	186206.4	184639.8	187343.6	184983.6
2	H2	18.26	18.43	15.76	14.80	15.17	15.18	15.87	15.82
3	H3	13.98	14.84	14.45	12.84	12.52	12.36	12.56	12.77
4	H3-1	17.41	18.65	18.14	15.98	15.40	15.25	15.52	15.87
5	H4	56.99	54.15	50.33	48.81	48.82	42.40	48.50	47.43
6	H5	80.86	81.63	85.34	79.63	73.29	76.44	78.71	77.69
7	H6	89.11	87.26	85.10	83.23	82.02	83.46	85.16	85.57
8	H7	22.33	22.43	23.30	23.58	22.08	22.55	22.47	22.92
9	H8	172.05	173.48	232.00	259.44	254.78	264.71	243.58	249.12
10	H9	0.36	0.29	0.31	0.26	0.27	0.27	0.27	0.22
11	H10	1.63	1.60	1.62	1.63	1.57	1.55	1.54	1.41
12	H11	0.04	0.03	0.03	0.03	0.03	0.02	0.02	0.01
13	H12	3.15	3.04	3.07	3.41	3.38	3.43	3.44	3.36

Таблиця 14.8

Значення економічних нормативів по системі банків України за 2013 р., %

№ з/п	Норматив	За станом на					
		01.01	01.02	01.03	01.04	01.05	01.06
1	H1	178908.9	181244.8	179197.8	182504.7	183538.9	187259.1
2	H2	18.06	17.91	17.77	18.20	18.09	18.51
3	H3	14.89	14.31	14.01	14.11	14.14	14.11
4	H3-1	—	18.28	17.94	18.02	17.96	17.88
5	H4	69.26	65.49	59.02	56.89	55.19	55.48
6	H5	79.09	89.05	85.92	91.49	87.54	88.69
7	H6	90.28	93.16	92.95	93.07	90.75	90.34
8	H7	22.10	22.69	22.31	22.29	22.38	22.57
9	H8	172.91	171.11	175.78	176.15	176.15	168.87
10	H9	0.37	0.40	0.39	0.40	0.39	0.35
11	H10	2.41	2.25	2.11	2.09	2.14	2.09
12	H11	0.09	0.08	0.09	0.08	0.08	0.08
13	H12	3.48	3.57	3.55	3.53	3.54	3.50
№ з/п	Норматив	За станом на					
		01.07	01.08	01.09	01.10	01.11	01.12
1	H1	184492.7	185207.5	186046.0	189787.3	191317.0	192 916.0
2	H2	17.99	17.95	17.88	17.92	17.87	17.55
3	H3	14.01	13.89	13.74	13.87	13.92	13.85
4	H3-1	17.71	17.51	17.24	17.41	17.42	17.30
5	H4	55.97	53.17	57.19	56.27	56.09	50.85
6	H5	88.64	87.36	89.58	87.95	86.95	85.81

Закінчення табл. 14.8

7	H6	90.28	89.50	88.97	88.27	87.53	86.96
8	H7	22.46	22.58	22.70	22.63	22.57	22.49
9	H8	179.42	183.85	183.60	185.71	183.71	190.58
10	H9	0.32	0.31	0.34	0.40	0.35	0.40
11	H10	1.93	1.90	1.75	1.70	1.61	1.82
12	H11	0.07	0.06	0.06	0.05	0.04	0.04
13	H12	3.39	3.41	3.40	3.38	3.32	3.26

Таблиця 14.9

Значення економічних нормативів по системі банків України за 2012 р. (%)

№ з/п	Норматив	За станом на					
		01.01	01.02	01.03	01.04	01.05	01.06
1	H1	178454	171118	171179	172317	172412	172506
2	H2	18.90	18.23	18.01	17.88	17.83	17.93
3	H3	14.96	14.73	14.67	14.51	14.58	14.56
4	H4	58.48	55.63	57.97	54.25	53.22	53.39
5	H5	70.53	69.59	69.88	72.88	74.80	73.54
6	H6	94.73	93.54	93.63	93.14	93.94	94.05
7	H7	20.76	21.97	22.28	22.50	22.38	22.00
8	H8	164.46	169.57	168.56	177.94	180.17	176.39
9	H9	0.57	0.70	0.69	0.56	0.53	0.56
10	H10	2.51	2.74	2.80	2.74	2.73	2.69
11	H11	0.06	0.07	0.07	0.06	0.09	0.09
12	H12	3.24	3.31	3.33	3.24	3.09	3.08
№ з/п	Норматив	За станом на					
		01.07	01.08	01.09	01.10	01.11	01.12
1	H1	174643	176507	177292	178287	179078.5	177991.9
2	H2	17.98	18.29	18.26	18.24	18.28	18.09
3	H3	14.58	14.64	14.70	14.86	14.96	14.95
4	H4	52.75	55.24	57.47	57.88	57.89	57.38
5	H5	70.75	83.49	80.67	78.39	83.41	84.30
6	H6	94.46	92.81	91.04	90.41	90.13	90.37
7	H7	22.24	22.24	22.43	22.61	22.41	22.31
8	H8	178.68	168.31	165.25	169.95	171.46	174.69
9	H9	0.45	0.47	0.46	0.36	0.36	0.37
10	H10	2.99	2.49	2.64	2.54	2.49	2.24
11	H11	0.10	0.10	0.12	0.10	0.10	0.09
12	H12	3.11	3.06	3.13	3.27	3.32	3.35

Тема 15

ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (2 години)

15.1. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ

Фінансовий моніторинг

Обов'язковий фінансовий моніторинг

Відмивання грошей

Розміщення

Шарування

Інтеграція

15.2. ЗАПОВНИТИ ПРОПУЩЕНІ МІСЦЯ

1. _____ – це сукупність заходів спеціально уповноваженого органу виконавчої влади з питань фінансового моніторингу з аналізу інформації щодо фінансових операцій, що надається суб'єктами первинного фінансового моніторингу, а також заходів з перевірки такої інформації відповідно до законодавства України.

2. _____ – це процес, за допомогою якого приховується існування, незаконне походження або незаконне використання доходів і потім ці доходи маскуються таким чином, ніби вони були отримані від законної діяльності.

3. _____ – це фізичне розміщення наявних коштів у фінансові інструменти, а також розміщення коштів, територіально віддалене від місць їхнього походження.

4. _____ – сукупність заходів, які здійснюються суб'єктами фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму, що включають проведення державного фінансового моніторингу та первинного фінансового моніторингу.

5. _____ – відокремлення незаконних доходів від їхніх джерел шляхом створення складного ланцюга фінансових операцій, спрямованих на маскування аудиторського сліду цих доходів.

6. _____ — надання видимості легальності злочинно отриманим фінансовим коштам; на цій фазі для цих грошей знаходиться легальне джерело походження, таким чином, отримані незаконно кошти інвестуються в легальну економіку.

15.3. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАВДАННЯ

15.3.1. Узгодити суб'єкти первинного та державного фінансового моніторингу і відповідні установи, організації та ін.

Суб'єкти моніторингу	Приклади
А. Суб'єкти первинного фінансового моніторингу	1. Банки, страхові компанії, кредитні спілки, ломбарди та інші фінансові установи
	2. Національна комісія, яка здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг України
	3. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку
	4. Компанії з управління активами
	5. Міністерство економіки України
	6. Міністерство транспорту та зв'язку України
	7. Міністерство фінансів України
Б. Суб'єкти державного фінансового моніторингу	8. Міністерство юстиції України
	9. Національний банк України
	10. Оператори поштового зв'язку, інші установи, які проводять фінансові операції з переказу коштів
	11. Платіжні організації, члени платіжних систем, еквайрингові та клірингові установи
	12. Професійні учасники ринку цінних паперів
	13. Спеціально визначені суб'єкти первинного фінансового моніторингу: суб'єкти підприємницької діяльності; суб'єкти господарювання; нотаріуси, адвокати, аудитори, аудиторські фірми; фізичні особи — підприємці та юридичні особи, які проводять фінансові операції
	14. Товарні, фондові та інші біржі
	15. Філії або представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності, які надають фінансові послуги на території України

15.3.2. Узгодити види легалізації злочинних доходів та складові процеси відмивання грошей.

Види легалізації злочинних доходів	Складові
А. Шарування	1. Відокремлення незаконних доходів від їхніх джерел шляхом створення складного ланцюга фінансових операцій, спрямованих на маскуванню аудиторського сліду цих доходів 2. Забезпечення зручного й оперативного доступу до коштів, отриманих з нелегальних джерел 3. Надання видимості легальності злочинно отриманим фінансовим коштам; на цій фазі гроші знаходять легальне джерело походження та інвестуються в легальну економіку
Б. Розміщення	4. Приховування осіб, що одержують незаконні доходи й ініціюють сам процес відмивання
В. Інтеграція	5. Приховування слідів надходження доходів, отриманих з нелегальних джерел 6. Створення вигляду законності одержання доходів 7. Створення умов для безпечного і комфортного використання відмитих коштів 8. Створення умов для безпечного інвестування доходів у легальний бізнес 9. Фізичне розміщення наявних коштів у фінансові інструменти, а також розміщення коштів, територіально віддалене від місць їхнього походження

15.4. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Сукупність заходів, які здійснюються суб'єктами фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму, що включають проведення державного фінансового моніторингу та первинного фінансового моніторингу, – це:

- 1.1. Обов'язковий фінансовий моніторинг.
- 1.2. Банківський нагляд.
- 1.3. Банківське регулювання.
- 1.4. Фінансовий моніторинг.

2. Сукупність заходів спеціально уповноваженого органу виконавчої влади з питань фінансового моніторингу з аналізу інформації щодо фінансових операцій, що надається суб'єктами первинного фінансового моніторингу, а також заходів з перевірки такої інформації відповідно до законодавства України, – це:

- 2.1. Обов'язковий фінансовий моніторинг.
- 2.2. Банківський нагляд.

- 2.3. Банківське регулювання.
- 2.4. Фінансовий моніторинг.

3. Процес, за допомогою якого приховується існування, незаконне походження або незаконне використання доходів і потім ці доходи маскуються таким чином, ніби вони були отримані від законної діяльності, — це.

- 3.1. Грошовий переказ.
- 3.2. Вексельний обіг.
- 3.3. Відмивання грошей.
- 3.4. Інкасація готівки.
- 3.5. Платіжний оборот.

4. Складові процесу відмивання грошей:

- 4.1. Придбання, виробництво, інтеграція.
- 4.2. Глобалізація, продаж, розміщення.
- 4.3. Націоналізація, перепродаж, шарування.
- 4.4. Розміщення, шарування, інтеграція.

5. Фізичне переведення готівкових коштів у фінансові інструменти, а також розміщення коштів, територіально віддалене від місць їхнього походження, — це:

- 5.1. Шарування.
- 5.2. Розміщення.
- 5.3. Інтеграція.

6. Відокремлення незаконних доходів від їхніх джерел шляхом створення складного ланцюга фінансових операцій, спрямованих на маскуванню аудиторського сліду цих доходів, — це:

- 6.1. Шарування.
- 6.2. Розміщення.
- 6.3. Інтеграція.

7. Надання видимості легальності злочинно отриманим фінансовим коштам. На цій фазі для грошей знаходиться легальне джерело походження, таким чином, отримані незаконно кошти інвестуються в легальну економіку:

- 7.1. Шарування.
- 7.2. Розміщення.
- 7.3. Інтеграція.

8. FATF створено у:

- 8.1. 1974 році.

- 8.2. 1981 році.
- 8.3. 1989 році.
- 8.4. 2000 році.

9. Країни – члени FATF контролюють виконання рекомендацій:

- 9.1. На основі самоаналізу.
- 9.2. Під впливом правоохоронних органів.
- 9.3. На основі аналізу іншої країни-учасниці.
- 9.4. Під контролем МВФ.
- 9.5. Під впливом правоохоронних органів, під контролем МВФ.
- 9.6. На основі самоаналізу, на основі аналізу іншої країни-учасниці.

10. FATF прийнято:

- 10.1. 45 рекомендацій, 10 спеціальних рекомендацій.
- 10.2. 40 рекомендацій, 9 спеціальних рекомендацій.
- 10.3. 40 рекомендацій, 15 спеціальних рекомендацій.
- 10.4. 35 рекомендацій, 9 спеціальних рекомендацій.

11. Який пункт не входить до структури рекомендацій FATF?

- 11.1. Правові системи.
- 11.2. Фінансові системи.
- 11.3. Бюджетні системи.
- 11.4. Інституційні системи.
- 11.5. Міжнародне співробітництво.

12. Закон № 249-IV «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом» прийнято у:

- 12.1. 1991 році.
- 12.2. 2002 році.
- 12.3. 2007 році.
- 12.4. 1998 році.

13. Держкомітет фінансового моніторингу створено на підставі Указу Президента України у:

- 13.1. 1992 році.
- 13.2. 1999 році.
- 13.3. 2002 році.
- 13.4. 2004 році.

14. Вперше поняття «відмивання грошей» запроваджено у:
14.1. Законі України «Про банки та банківську діяльність», 1991 р.

14.2. Віденській конвенції ООН «Про боротьбу з незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин», 1988 р.

14.3. Financial Action Task Force on Money Laundering, 1989 р.

14.4. Директиві Парламенту та Ради ЄС «Про запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей (2005/60/ЄЕС)».

15. Для кожної Рекомендації FATF є такі можливі рівні відповідності національної системи протидії відмиванню грошей:

15.1. А, В, С, D.

15.2. Відповідає рекомендації; загалом відповідає рекомендації; частково відповідає рекомендації; не відповідає рекомендації.

15.3. Оцінки 5, 4, 3, 2.

15.4. Бали 80–100, 60–79, 40–59, 20–39.

16. Розділ А Рекомендацій FATF називається:

16.1. Міжнародне співробітництво.

16.2. Правові системи.

16.3. Інституційні системи.

16.4. Глобалізаційні процеси.

16.5. Фінансові системи.

16.6. Бюджетні системи.

16.7. Податкові системи.

17. Розділ В Рекомендацій FATF називається:

17.1. Міжнародне співробітництво.

17.2. Правові системи.

17.3. Інституційні системи.

17.4. Глобалізаційні процеси.

17.5. Фінансові системи.

17.6. Бюджетні системи.

17.7. Податкові системи.

18. Розділ С Рекомендацій FATF називається:

18.1. Міжнародне співробітництво.

18.2. Правові системи.

- 18.3. Інституційні системи.
- 18.4. Глобалізаційні процеси.
- 18.5. Фінансові системи.
- 18.6. Бюджетні системи.
- 18.7. Податкові системи.

19. Розділ D Рекомендацій FATF називається:

- 19.1. Міжнародне співробітництво.
- 19.2. Правові системи.
- 19.3. Інституційні системи.
- 19.4. Глобалізаційні процеси.
- 19.5. Фінансові системи.
- 19.6. Бюджетні системи.
- 19.7. Податкові системи.

20. Найбільше число рекомендацій – 22 – включає розділ:

- 20.1. А.
- 20.2. В.
- 20.3. С.
- 20.4. D.

21. Оберіть правильне твердження:

- 21.1. $GAP > 0$, якщо $FGAP < 1$.
- 21.2. $GAP < 0$, якщо $FGAP > 1$.
- 21.3. $GAP = 0$, якщо $FGAP = 1$.

22. Інтегральний показник, що відображає рівень ризику відсоткових ставок, на який наражається банк протягом певного часового горизонту:

- 22.1. GAP.
- 22.2. Коефіцієнт GAP.
- 22.3. Кумулятивний GAP.
- 22.4. ROA.
- 22.5. ROE.

15.5. ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

1. Дайте визначення поняттю «система фінансового моніторингу в Україні».

2. Охарактеризуйте суб'єкти первинного та державного фінансового моніторингу.

3. В чому полягає сутність та економіко-правова характеристика поняття «легалізація доходів, отриманих злочинним шляхом»?

4. Опишіть процес «відмивання грошей» через фінансову систему.

5. Наведіть приклади легалізації злочинних доходів.

6. Яка міжнародна організація виступає світовим координатором боротьби з відмиванням грошей?

7. Назвіть основні завдання, які ставить перед собою організація FATF.

8. За якими розділами поділено Сорок рекомендацій FATF, їх спрямування?

9. Яку роль відіграють банки в процесі фінансового моніторингу?

10. Визначити основні функції фінансового моніторингу в банку.

15.6. РОЗРАХУНКОВІ ЗАДАЧІ

Задача 15.6.1

Вихідні дані. У звітному періоді порівняно з базисним обсяг прибутку відділення банку збільшився на 20%, а рівень рентабельності власного капіталу – на 10%. На скільки процентів змінився обсяг прибутку за рахунок динаміки рівня рентабельності та обсягу власного капіталу?

Задача 15.6.2

Вихідні дані. У звітному періоді порівняно з базисним рівень прибутковості активів збільшився на 8%, а обсяг активів – на 10%. На скільки процентів змінився обсяг прибутку в цілому та зокрема за рахунок динаміки рівня прибутковості активів?

Задача 15.6.3

Вихідні дані. Інформацію про міжнародні резерви України наведено в табл. 15.1. Проаналізувати стан міжнародних резервів України за даними НБУ. Зробити висновки.

Таблиця 15.1

**Міжнародні резерви України у 2012–2014 рр.
(станом на кінець періоду, млн дол. США)**

2012 рік	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень
Офіційні резервні активи	31 364,11	31 048,64	31 127,97	31 660,56	30 758,86	29 317,96
Резерви в іноземній валюті	29 712,21	29 430,51	29 554,58	29 935,83	29 112,90	27 628,01
Резервна позиція в МВФ	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03
Спеціальні права запозичення	101,70	19,05	18,96	96,44	19,50	19,55

Закінчення табл. 15.1

2012 рік	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень
Золото	1 550,17	1 599,05	1 554,40	1 628,26	1 626,43	1 670,37
2012 рік	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
Офіційні резервні активи	30 081,39	30 000,80	29 254,87	26 816,93	25 376,90	24 546,19
Резерви в іноземній валюті	28 289,22	28 132,57	27 268,30	24 784,20	23 409,58	22 646,62
Резервна позиція в МВФ	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03
Спеціальні права запозичення	78,42	8,39	8,51	87,07	9,17	9,18
Золото	1 713,72	1 859,81	1 978,03	1 945,63	1 958,12	1 890,36
2013 рік	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень
Офіційні резервні активи	24 651,96	24 709,86	24 728,61	25 241,80	24 541,75	23 245,18
Резерви в іноземній валюті	22 737,57	22 839,32	22 865,11	23 468,83	22 888,97	21 697,67
Резервна позиція в МВФ	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03
Спеціальні права запозичення	9,21	9,67	9,57	62,45	14,28	14,32
Золото	1 905,15	1 860,84	1 853,90	1 710,49	1 638,47	1 533,16
2013 рік	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
Офіційні резервні активи	22 719,90	21 655,88	21 639,86	20 633,05	18 811,93	20 415,71
Резерви в іноземній валюті	21 015,08	19 768,38	19 859,45	18 791,92	17 133,27	18 759,52
Резервна позиція в МВФ	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03
Спеціальні права запозичення	50,73	15,21	15,40	38,51	15,90	16,01
Золото	1 654,06	1 872,26	1 764,98	1 802,59	1 662,73	1 640,15
2014 рік	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень
Офіційні резервні активи	17 805,59	15 462,32	15 085,53	14 226,27	17 898,55	17 083,31
Резерви в іноземній валюті	16 069,92	13 637,14	13 300,18	12 420,59	16 274,04	15 379,74
Резервна позиція в МВФ	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03
Спеціальні права запозичення	31,23	16,08	16,06	28,50	6,24	6,26
Золото	1 704,41	1 809,07	1 769,26	1 777,15	1 618,24	1 697,28
2014 рік	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
Офіційні резервні активи	16 069,84	—	—	—	—	—
Резерви в іноземній валюті	14 379,10	—	—	—	—	—
Резервна позиція в МВФ	0,03	—	—	—	—	—
Спеціальні права запозичення	15,39	—	—	—	—	—
Золото	1 675,32	—	—	—	—	—

Тема 16

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

16.1. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ

Безпека банків

Фінансова безпека банку

Зовнішні загрози безпеці банків

Внутрішні загрози безпеці банків

Методи звичайного управління

Методи антикризового управління

Система фінансової безпеки банків

Моральний ризик

Асиметричність інформації

16.2. ЗАПОВНИТИ ПРОПУЩЕНІ МІСЦЯ

1. _____ – методи, що застосовують для управління нормально функціонуючим банком.

2. _____ – методи, що застосовують для управління банком, який має фінансові труднощі.

3. _____ – це сукупність фінансових важелів і методів діагностики, а також нейтралізація кризових явищ для забезпечення стабільної і ефективної діяльності банківської установи.

4. _____ – це дії економічних агентів з максимізації їх власної корисності на шкоду іншим внаслідок різної інформації та відмінності інтересів, що проявляються в зміні поведінки однієї із сторін контракту.

5. _____ – ситуація, коли дві сторони мають різний рівень інформації щодо предмета їх відносин; створює можливість зловживання одного з учасників операцій неінформованістю контрагента.

6. _____ – частина фінансової безпеки країни, що стосується банківської системи.

7. _____ – такий стан банківської установи, що характеризується збалансованістю і стійкістю до впливу зовнішніх і внутрішніх загроз, її здатністю досягати

поставлених цілей і генерувати достатній обсяг фінансових ресурсів для забезпечення стійкого розвитку.

8. _____ – загрози, які містить у собі, або які є результатом впливу середовища навколо банку, діяльність держави, економічна кон'юнктура в країні і світі, конкуренти.

9. _____ – рівень забезпеченості фінансовими ресурсами, незадовільна структура активів і пасивів, некомпетентність вищого керівництва й діяльність персоналу та інші фактори внутрішньої діяльності банку.

16.3. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАВДАННЯ

16.3.1. Узгодити ключові характеристики фінансової безпеки банків та завдання банків щодо забезпечення фінансової безпеки, з їх складовими.

Показник	Складові
А. Ключові характеристики фінансової безпеки банків	1. Дозволяє на ранніх стадіях визначити проблемні місця в діяльності банку
	2. Забезпечення достатньої фінансової стійкості й незалежності комерційного банку
	3. Забезпечує рівноважний і стійкий фінансовий стан банку
	4. Збереження й ефективне використання фінансових, матеріальних та інформаційних ресурсів банку
	5. Нейтралізує кризи і запобігає банкрутствам
Б. Завдання банків щодо забезпечення фінансової безпеки	6. Оптимізація організаційної структури, постійне удосконалення виконання функцій менеджменту
	7. Підтримка технологічної незалежності та конкурентоспроможності, формування високого технічного і технологічного потенціалу
	8. Правовий захист всіх видів діяльності банку
	9. Сприяє ефективній діяльності банку
	10. Створення захисту інформаційного середовища банку, його комерційної таємниці
	11. Формування умов для безпечної роботи співробітників банку

16.3.2. Узгодити зовнішні та внутрішні загрози безпеці банків з їх проявами.

Загрози	Приклади
А. Внутрішні загрози безпеці банків	1. Діяльність держави
	2. Діяльність персоналу
	3. Економічна кон'юнктура в країні і світі
	4. Результат впливу зовнішнього середовища
Б. Зовнішні загрози безпеці банків	5. Конкуренти
	6. Незадовільна структура активів і пасивів
	7. Некомпетентність вищого керівництва
	8. Рівень забезпеченості фінансовими ресурсами

16.3.3. Узгодити зовнішні та внутрішні методи та інструменти, які застосовують для забезпечення фінансової безпеки банку.

Методи	Інструменти
А. Зовнішні методи, які застосовують для забезпечення фінансової безпеки банку	1. Банківське регулювання
	2. Банківський контроль
	3. Банківський нагляд
Б. Зовнішні інструменти, які застосовують для забезпечення фінансової безпеки банку	4. Грошово-кредитні
	5. Економічні нормативні
	6. Економічні податкові
В. Внутрішні інструменти, які застосовують для забезпечення фінансової безпеки банку	7. Правові
	8. Управління фінансами (фінансовий менеджмент банку)
	9. Фінансове планування
Г. Внутрішні методи, які застосовують для забезпечення фінансової безпеки банку	10. Фінансове регулювання
	11. Фінансовий аналіз
	12. Фінансовий контроль

16.3.4. Узгодити моральні ризики в банківській діяльності, обумовлені внутрішніми факторами та зовнішніми факторами.

Ризики	Фактори
А. Моральні ризики в банківській діяльності, обумовлені внутрішніми факторами	1. Асиметричність інформації у відносинах «банк – персонал»
	2. Залежність банку від ключових клієнтів
	3. Наявність гарантованого доступу до фінансових ресурсів
	4. Наявність фонду гарантування вкладів населення

Ризики	Фактори
Б. Моральні ризики в банківській діяльності, обумовлені зовнішніми факторами	5. Необ'єктивність внутрішнього аудиту і контролю
	6. Необачна діяльність менеджменту
	7. Поведінка клієнтів
	8. Ризики, пов'язані з діяльністю наглядових органів

16.3.5. Узгодити методи боротьби з моральними ризиками, доступні банку, і ті, що забезпечуються зовнішнім середовищем.

Методи	Ведення бази кредиторів
А. Методи боротьби з моральними ризиками, доступні банку	1. Відповідальність керівництва за результати роботи банку в цілому
	2. Державна політика в грошово-кредитній сфері
	3. Ефективна заробітна плата
	4. Загроза банкрутства позичальника
Б. Методи боротьби з моральними ризиками, що забезпечуються зовнішнім середовищем	5. Контроль за діяльністю з боку материнської компанії
	6. Контроль за поведінкою персоналу
	7. Контроль за позичальниками
	8. Нагляд з боку центрального банку
	9. Нормативне регулювання
	10. Оплата праці за результатами
	11. Страхування ліквідності

16.4. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Стан банку, що характеризується збалансованістю і стійкістю до впливу зовнішніх і внутрішніх загроз, здатністю досягати поставлених цілей і генерувати достатній обсяг фінансових ресурсів для забезпечення стійкого розвитку, – це:

- 1.1. Банківська платоспроможність.
- 1.2. Банківська ліквідність.
- 1.3. Фінансова безпека банку.
- 1.4. Фінансовий моніторинг.

2. Зовнішні загрози безпеці банків – це:

- 2.1. Рівень забезпеченості фінансовими ресурсами.
- 2.2. Результат впливу зовнішнього середовища.

2.3. Персонал банку.

3. Внутрішні загрози безпеці банків – це:

3.1. Незадовільна структура активів і пасивів.

3.2. Діяльність держави.

3.3. Діяльність МВФ.

4. Зовнішні загрози безпеці банків – це:

4.1. Економічна кон'юнктура в країні і світі.

4.2. Некомпетентність вищого керівництва.

4.3. Внутрішня комп'ютерна мережа банку.

5. Внутрішні загрози безпеці банків – це:

5.1. Діяльність персоналу.

5.2. Діяльність конкурентів.

5.3. Діяльність Міністерства фінансів України.

6. Зовнішні методи забезпечення фінансової безпеки банку – це:

6.1. Банківське регулювання, фінансовий аналіз, фінансовий контроль.

6.2. Банківський нагляд, фінансове планування, банківський контроль.

6.3. Банківське регулювання, банківський нагляд, банківський контроль.

6.4. Банківський контроль, фінансовий контроль, фінансове регулювання.

7. Внутрішні методи забезпечення фінансової безпеки банку – це:

7.1. Фінансове планування, банківський нагляд.

7.2. Фінансове регулювання, фінансовий контроль.

7.3. Фінансовий аналіз, банківське регулювання.

8. Внутрішні методи забезпечення фінансової безпеки банку – це:

8.1. Фінансове регулювання, банківський нагляд.

8.2. Фінансове планування, фінансовий аналіз.

8.3. Фінансовий контроль, банківський контроль.

9. Зовнішні інструменти забезпечення фінансової безпеки банку:

9.1. Грошово-кредитні.

9.2. Управління фінансами.

10. Внутрішні інструменти забезпечення фінансової безпеки банку:

10.1. Фінансовий менеджмент банку.

10.2. Правові.

11. Зовнішні інструменти забезпечення фінансової безпеки банку:

11.1. Економічні нормативні.

11.2. Управління фінансами.

12. Зовнішні інструменти забезпечення фінансової безпеки банку:

12.1. Економічні податкові.

12.2. Фінансовий менеджмент.

13. Сукупність фінансових важелів і методів діагностики, а також нейтралізація кризових явищ для забезпечення стабільної і ефективної діяльності банківської установи – це:

13.1. Система фінансового моніторингу.

13.2. Система банківських операцій.

13.3. Система банківського нагляду.

13.4. Система фінансової безпеки банків.

14. Підсистема фінансової діагностики не містить:

14.1. Експрес-аналізу.

14.2. Ревізії.

14.3. Комплексного аналізу.

14.4. Фундаментального аналізу.

15. Дії економічних агентів з максимізації їх власної корисності на шкоду іншим внаслідок різної інформації та відмінності інтересів, що проявляються в зміні поведінки однієї із сторін контракту, – це:

15.1. Крадіжка.

15.2. Інформаційна війна.

15.3. Моральний ризик.

15.4. Політичний ризик.

16. Моральний ризик мінімальний, коли:

16.1. Інтереси замовника і виконавця збігаються, замовник повністю контролює процес виконання, а виконавці мають відповідати за наслідки своїх дій.

16.2. Інтереси виконавця і замовника не збігаються, виконавець переслідує свої власні інтереси на шкоду інтересам замовника.

16.3. Виконавці застраховані від несприятливих наслідків своїх дій.

16.4. Замовник не в змозі здійснювати повний контроль.

17. Ситуація, коли дві сторони економічних відносин мають різний рівень інформації щодо предмета їх відносин, – це:

17.1. Хакерство.

17.2. Відтік інформації.

17.3. Наклеп.

17.4. Асиметрія інформації.

17.5. Недобросовісна конкуренція.

18. До зовнішніх загроз банку належать:

18.1. Завдання економічних збитків підприємствам – ключовим контрагентам банку.

18.2. Недосконала оцінка кредитних ризиків.

18.3. Побудова нераціональної структури банку.

19. До внутрішніх загроз банку належать:

19.1. Дефіцит власних коштів.

19.2. Обсяг пропозиції грошей в обігу.

19.3. Економічна криза в країні.

20. Фінансова безпека окремого банку:

20.1. Впливає на безпеку банківської системи в цілому.

20.2. Є сферою інтересів лише одного банку.

21. За якою формулою розраховується індекс відсоткового ризику?

$$21.1. IR(T) = \frac{|KGAP(T)|}{A} \cdot 100.$$

$$21.2. KR(T) = \frac{|KGAP(T)|}{K}.$$

$$21.3. KGAP(T) = \sum_{i=1}^T GAP_i(t).$$

$$21.4. FGAP(t) = \frac{FA(t)}{FL(t)}.$$

22. Додатне значення ΔP вказує на:

22.1. Збільшення прибутку і буде результатом підвищення ставок за додатного GAP або зниження ставок за від'ємного GAP.

22.2. Зниження відсоткового прибутку банку, зумовлене підвищенням ставок за від'ємного GAP, або їх зниженням за додатного GAP.

22.3. Те, що маржа банку буде стабільною, незалежною від коливань відсоткових ставок, відсотковий ризик – мінімальним, але одержати підвищений прибуток внаслідок сприятливої зміни відсоткових ставок буде неможливо.

23. Від'ємне значення ΔP вказує на:

23.1. Збільшення прибутку і буде результатом підвищення ставок за додатного GAP або зниження ставок за від'ємного GAP.

23.2. Зниження відсоткового прибутку банку, зумовлене підвищенням ставок за від'ємного GAP або їх зниженням за додатного GAP.

23.3. Те, що маржа банку буде стабільною, незалежною від коливань відсоткових ставок, відсотковий ризик – мінімальним, але одержати підвищений прибуток внаслідок сприятливої зміни відсоткових ставок буде неможливо.

24. Міра приведеної вартості окремого фінансового інструменту, що показує середню тривалість періоду, протягом якого всі потоки доходів за цим фінансовим інструментом надходять до інвестора, – це:

24.1. Імунізація.

24.2. Інфляція.

24.3. Диверсифікація.

24.4. Дюрація.

25. Дюрація цінного папера розраховується за формулою:

$$25.1. e = \frac{\Delta p}{p} : \frac{\Delta r}{r}.$$

$$25.2. D_A = D_L \frac{L}{A}.$$

$$25.3. IR(T) = \frac{|KGAP(T)|}{A} 100.$$

$$25.4. D = \frac{\sum_{i=1}^n \frac{S_i \cdot i}{(1+d)^i} + \frac{N \cdot n}{(1+d)^n}}{p}.$$

26. Еластичність ціни цінного папера розраховується за формулою:

$$26.1. e = \frac{\Delta p}{p} : \frac{\Delta r}{r}.$$

$$26.2. D_A = D_L \frac{L}{A}.$$

$$26.3. IR(T) = \frac{|KGAP(T)|}{A} 100.$$

$$26.4. D = \frac{\sum_{i=1}^n \frac{S_i \cdot i}{(1+d)^i} + \frac{N \cdot n}{(1+d)^n}}{p}.$$

27. Збитки комерційного банку за підсумками діяльності покриваються за рахунок:

- 27.1. Кредитів НБУ.
- 27.2. Резервного фонду.
- 27.3. Статутного капіталу.
- 27.4. Кредитів міжбанківського ринку.

28. До складу основного капіталу банку входить:

- 28.1. Статутний капітал.
- 28.2. Резерви переоцінки.
- 28.3. Субординований борг.
- 28.4. Розкриті резерви.

29. До складу додаткового капіталу банку входять:

- 29.1. Розкриті резерви.
- 29.2. Резерви переоцінки.
- 29.3. Субординований борг.
- 29.4. Усі правильні.

16.5. ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

1. Визначити місце фінансової безпеки банків у системі забезпечення фінансової безпеки країни.

2. В яких аспектах розглядають фінансову безпеку банківської системи?

3. В чому полягають ключові характеристики фінансової безпеки банків?

4. Які завдання повинні вирішувати банки для забезпечення їх фінансової безпеки?

5. Охарактеризуйте зовнішні та внутрішні загрози безпеки банків.

6. Назвіть основні види та можливі прояви зовнішніх загроз.

7. Назвіть основні види та можливі прояви внутрішніх загроз.

8. Які Ви знаєте методи, що застосовуються для забезпечення фінансової безпеки банків?

9. Назвіть зовнішні та внутрішні інструменти забезпечення фінансової безпеки банків.

10. Дайте визначення та назвати основні завдання системи фінансової безпеки банків.

11. Визначить сутність та причини виникнення моральних ризиків.

12. Що таке «асиметричність інформації» і в чому полягає її прояв?

13. Назвіть моральні ризики в банківській діяльності.

14. В чому полягають наслідки дії моральних ризиків для діяльності банку?

15. Які Ви знаєте методи боротьби з моральними ризиками?

16.6. РОЗРАХУНКОВІ ЗАДАЧІ

Задача 16.6.1

Вихідні дані. В табл. 16.1 наведено дані про власний капітал і класифіковані активи за відділеннями банку. Обчисліть та проаналізуйте індекси коефіцієнта достатності капіталу змінного складу, фіксованого складу та структурних зрушень. Покажіть взаємозв'язок між обчисленими індексами.

Таблиця 16.1

Власний капітал і класифіковані активи за відділеннями банку

Відділення банку	Власний капітал, тис. грн		Класифіковані активи, тис. грн	
	Базисний	Звітний	Базисний	Звітний
1	1030	1300	2300	2600
2	870	1100	1700	2400
3	410	540	1200	1000

Задача 16.6.2

Вихідні дані. В табл. 16.2 наведено дані про власний капітал і класифіковано активи банку. Обчисліть: коефіцієнт достатності капіталу в кожному періоді; зміну коефіцієнта достатності капіталу в цілому та за рахунок зміни класифікованих активів і власного капіталу.

Таблиця 16.2

Власний капітал і класифіковані активи банку

Показник	Базисний період	Звітний період
Власний капітал, тис. грн	640	850
Класифіковані активи, тис. грн	1600	1700

Задача 16.6.3

Вихідні дані. Інформацію про доходи та витрати банків України наведено в табл. 16.3, 16.4, 16.5, 16.6 та 16.7. Порівняти доходи та витрати банків України за півріччя 2012–2014 рр. Зробити висновки щодо динаміки прибутку банківської системи в цілому, структури доходів та витрат, а також відповідності процентних, комісійних та інших операційних доходів та витрат.

Таблиця 16.3

Структура доходів і витрат банків України за станом на 1 липня 2014 р.

	Показники	Сума (млн грн)	%
1	ДОХОДИ	103 370	100,0
1.1	процентні доходи	75 176	72,73
1.2	комісійні доходи	12 778	12,36
1.3	результат від торговельних операцій	8 821	8,53
1.4	інші операційні доходи	4 067	3,94
1.5	інші доходи	817	0,79
1.6	повернення списаних активів	1 711	1,65
2	ВИТРАТИ	102 120	100,0
2.1	процентні витрати	46 887	45,91
2.2	комісійні витрати	2 242	2,20
2.3	інші операційні витрати	4 997	4,89
2.4	загальні адміністративні витрати	21 510	21,07
2.5	відрахування в резерви	27 225	26,66
2.6	податок на прибуток	-741	-0,73
3	ЧИСТИЙ ПРИБУТОК (ЗБИТОК)	1 250	x

Таблиця 16.4

Структура доходів і витрат банків України станом на 1 січня 2014 р.

	Показники	Сума (млн грн)	%
1	ДОХОДИ	168 888	100,0
1.1	процентні доходи	129 932	76,9
1.2	комісійні доходи	24 974	14,8
1.3	результат від торговельних операцій	3 304	2,0
1.4	інші операційні доходи	5 112	3,0
1.5	інші доходи	2 404	1,4
1.6	повернення списаних активів	3 162	1,9
2	ВИТРАТИ	167 452	100,0
2.1	процентні витрати	80 881	48,3
2.2	комісійні витрати	3 975	2,4
2.3	інші операційні витрати	12 319	7,3
2.4	загальні адміністративні витрати	40 672	24,3
2.5	відрахування в резерви	27 975	16,7
2.6	податок на прибуток	1 630	1,0
3	ЧИСТИЙ ПРИБУТОК (ЗБИТОК)	1 436	x

Таблиця 16.5

Структура доходів і витрат банків України за станом на 1 липня 2013 р.

	Показники	Сума (млн грн)	%
1	ДОХОДИ	78 491	100,0
1.1	процентні доходи	61 670	78,6
1.2	комісійні доходи	11 371	14,5
1.3	результат від торговельних операцій	1 238	1,6
1.4	інші операційні доходи	2 266	2,9
1.5	інші доходи	591	0,7
1.6	повернення списаних активів	1 355	1,7
2	ВИТРАТИ	77 310	100,0
2.1	процентні витрати	38 439	49,7
2.2	комісійні витрати	1 887	2,5
2.3	інші операційні витрати	4 664	6,0
2.4	загальні адміністративні витрати	18 858	24,4
2.5	відрахування в резерви	12 549	16,2
2.6	податок на прибуток	913	1,2
3	ЧИСТИЙ ПРИБУТОК (ЗБИТОК)	1 181	x

Таблиця 16.6

Структура доходів і витрат банків України за станом на 1 січня 2013 р.

	Показники	Сума (млн грн)	%
1	ДОХОДИ	150 449	100,0
1.1	процентні доходи	117 547	78,1
1.2	комісійні доходи	21 161	14,1
1.3	результат від торговельних операцій	3 231	2,1
1.4	інші операційні доходи	5 798	3,9
1.5	інші доходи	1 053	0,7
1.6	повернення списаних активів	1 659	1,1
2	ВИТРАТИ	145 550	100,0
2.1	процентні витрати	68 204	46,8
2.2	комісійні витрати	3 080	2,1
2.3	інші операційні витрати	13 199	9,1
2.4	загальні адміністративні витрати	37 265	25,6
2.5	відрахування в резерви	23 423	16,1
2.6	податок на прибуток	379	0,3
3	ЧИСТИЙ ПРИБУТОК (ЗБИТОК)	4 899	x

Таблиця 16.7

Структура доходів і витрат банків України за станом на 1 липня 2012 р.

	Показники	Сума (млн грн)	%
1	ДОХОДИ	71 778	100,0
1.1	процентні доходи	56 899	79,3
1.2	комісійні доходи	9 845	13,7
1.3	результат від торговельних операцій	1 396	1,9
1.4	інші операційні доходи	2 707	3,8
1.5	інші доходи	438	0,6
1.6	повернення списаних активів	493	0,7
2	ВИТРАТИ	70 220	100,0
2.1	процентні витрати	31 582	45,0
2.2	комісійні витрати	1 506	2,1
2.3	інші операційні витрати	8 031	11,4
2.4	загальні адміністративні витрати	17 629	25,1
2.5	відрахування в резерви	11 563	16,5
2.6	податок на прибуток	-91	-0,1
3	ЧИСТИЙ ПРИБУТОК (ЗБИТОК)	1 558	x

ІНДИВІДУАЛЬНІ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКА СИСТЕМА»

Метою індивідуальних навчально-дослідних завдань з дисципліни «Банківська система» є засвоєння та використання основних теоретичних положень законодавчих та нормативних актів, які регламентують діяльність банківської системи, а також аналіз практичних ситуацій, які виникають у діяльності комерційних банків.

Порядок оформлення ІНДЗ

Роботу виконують українською мовою та оформлюють у форматі MS Word у файлі з розширенням .doc.

ІНДЗ складається з:

- титульного аркуша;
- змісту;
- вступу;
- основної частини;
- висновків та пропозицій;
- додатків;
- списку використаних джерел.

Текст друкують на одному боці аркуша білого паперу формату А4 через 1,5 міжрядковий інтервал, шрифт – Times New Roman, 14. Поля таких розмірів: ліве – 25 мм, праве – 10 мм, верхнє й нижнє по 20 мм. Розмір абзацу – 1,25 см. Відстань між заголовком і текстом 1,5 інтервалу.

Критерії оцінювання ІНДЗ

Терміни виконання та способи оцінки визначаються технологічною картою дисципліни та доводяться до відома студентів на початку відповідного семестру.

При виставлені оцінки ІНДЗ враховують:

- ступінь відповідності оформлення роботи (оформлення титульного аркуша, рисунків, таблиць, посилань, списку літератури тощо);
- самостійний та творчий підхід до викладення матеріалу;
- своєчасність виконання та подання роботи.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання № 1 «Кредитна діяльність банків»

Виконання ІНДЗ № 1 складається з таких етапів:

1. Обґрунтувати Вашу точку зору на відмінності понять «платоспроможність» та «кредитоспроможність».

2. На основі даних Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України [5] обрати підприємство та банк (дані про фізичну особу-боржника навести з власного досвіду – друзі, батьки та ін.), після чого на основі Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями [3] та Додатку 3 до цього Положення [4] оцінити кредитоспроможність потенційного позичальника банку за трьома варіантами: позичальник – фізична особа (табл. 1), позичальник – банк, позичальник – юридична особа за наведеним алгоритмом (рис. 1).

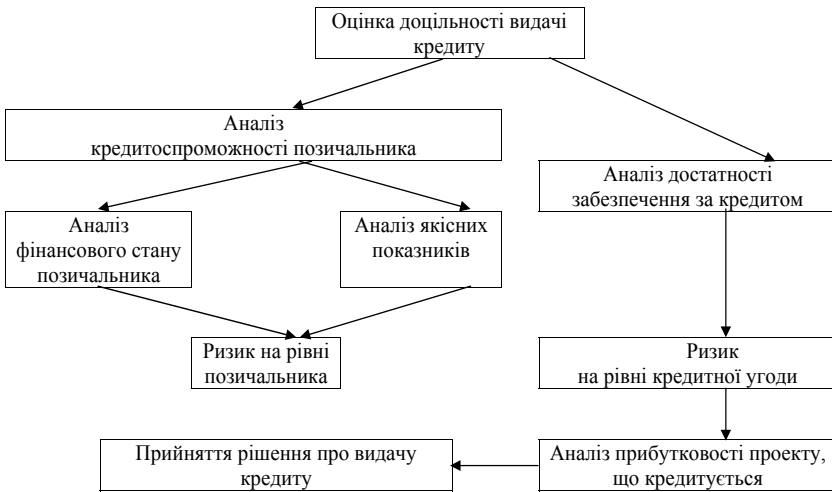

Рис. 1. Напрями оцінки кредитоспроможності позичальника

3. Скласти аналітичну таблицю, де визначити переваги та недоліки методу коефіцієнтів для оцінки кредитоспроможності позичальника.

4. Прийняти рішення про можливість надання кредиту.

5. Оформити відповідний кредитний договір (дод. А) та договір застави (дод. Б).

6. Скласти графіки моніторингу й погашення кредиту відповідно до вимог [3] та [4].

7. Розрахувати резерви за можливими збитками від кредитних операцій банку на основі [3]. Навести можливі форми забезпечення повернення кредиту.

8. Зробити порівняльну характеристику кредитного скорингу на основі Excel та професійного програмного забезпечення. Обрати найбільш доцільний для банку вид скорингу – Application-скоринг, Collection-скоринг, Behavioral-скоринг або Fraud-скоринг, зробити висновки.

9. Визначити, які джерела інформації про стан позичальника доцільно використовувати, крім фінансової звітності.

10. Пояснити, який спосіб мінімізації кредитного ризику Ви вважаєте найуспішнішим і чому.

Таблиця 1

Поширені питання, що дають кредитним інспекторам уявлення про позичальника, приклад нарахування балів та варіанти відповідей

1. Загальні відомості про клієнта (max 8)		
Стать	Чоловік	0
	Жінка	1
Вік	До 20, після 60	0
	30–45	2
	20–30, 45–60	1
Сімейний стан	Одружений, неодружений	1
	Розлучений, вдівець	0
Наявність шлюбного контракту	Є	1
	Немає	0
Наявність утриманців	Є	0
	Немає	3
Місце проживання	За наймом	1
	У власному помешканні	2
	У родичів	0
Прописаний в тому ж місті, де банк	Так	3
	Ні	3
2. Зайнятість позичальника (max 16)		
Освіта	Середня	0
	Середня спеціальна	1
	Вища	2
Пов'язана особа	Співробітник цього банку	5
	Співробітник корпоративного клієнта цього банку	3

Вид зайнятості	Власний бізнес	0
	Бюджетна сфера	1
	Найманий робітник	2
Посада	Службовець	1
	Керівник	2
	ТОП-менеджер	3
Співвідношення середньомісячних доходів та витрат родини	Витрати до 50% доходів	3
	Витрати 50–80% доходів	0
	Витрати більше 80% доходів	–3
3. Активи та зобов'язання клієнта (max)		
Середньомісячний доход позичальника	Розробити власну шкалу на основі статистичних даних про мінімальну та середню заробітну плату у вашому рідному місті	
Динаміка доходів	Зростає	3
	Стабільна	2
	Знижується	0
Наявність додаткових підтверджених доходів	Додаткова зарплата, доходи від оренди, цінні папери	1
	Депозити	2
Наявність зобов'язань	Аліменти, плата за навчання	–2
	Погашення кредиту й відсотків	–3
	Страхові платежі, зобов'язання за рішенням суду	–1
4. Наявність майна у власності (max)	Приватизована квартира	3
	Будинок, дача	2
	Дачна ділянка	1
	Автомобіль	2
	Катер	3
5. Строк кредитування (max)	Розробити власну шкалу: чим коротший строк кредитування, тим більше балів	
6. Наявність та якість застави (max)	Нерухомість	3
	Цінні папери	5
	Автомобіль	5
	Катер	4
	Земельна ділянка	3
	Депозити	6

7. Додаткові параметри (max)	Раніше притягувався до кримінальної відповідальності	-10
	Є невиконані рішення суду	-10
	Клієнт на цей час перебуває під слідством	-5
	Позичальнику пред'явлено цивільні позови	-5
	Клієнт намагався отримати кредит в інших банках	-3
Всього (max)	Всього (клієнт)	

Більшість банків приділяють увагу не тільки підсумковому значенню, але і проміжним сумах.

За бажанням, студент може застосувати іншу відому йому скорингову систему з обґрунтуванням її переваг.

Література

1. Кузнецова С.А. Банківська система / С.А. Кузнецова, Т.М. Болгар, З.С. Пестовська. – К.: Центр учбової літератури. – 2014. – 400 с.

2. Кузнецова С.А. Банківська система: у схемах і таблицях: навч. посіб. / С.А. Кузнецова, Т.М. Болгар, З.С. Пестовська. – Дніпропетровськ: Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 2012. – 320 с.

3. Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями / Постанова Правління Національного банку України від 25.01.2012 № 23. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12>

4. Додаток 3 до Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями: Пояснення щодо визначення моделі розрахунку інтегрального показника боржника – юридичної особи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/file/text/11/f373615n906.zip>

5. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://smida.gov.ua/db/emitent>

6. Національний Банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bank.gov.ua/control/uk/index>

Індивідуальне навчально-дослідне завдання № 2 «Розрахунок економічних нормативів регулювання діяльності банків»

Виконання ІНДЗ № 2 складається з таких етапів:

1. Дати визначення регулятивному капіталу, основному (капіталу 1-го рівня), додатковому (капіталу 2-го рівня). Проаналізувати відповідне законодавство України та вимоги Базельського комітету з регулювання та нагляду за діяльністю банків та зробити порівняльну таблицю, де відобразити складові капіталу банку, а також вимоги до мінімального розміру регулятивного капіталу (Н1) та його поетапного нарощення.

2. Дати визначення активним, пасивним та позабалансовим операціям банків, поділити наведені у табл. 2 статті на активні та пасивні.

3. На основі чинного законодавства України розрахувати значення економічних нормативів регулювання діяльності банків за даними табл. 2. Зробити висновки щодо відповідності отриманих значень чинним вимогам НБУ, надати рекомендації керівництву банку щодо покращання значень нормативів капіталу, ліквідності, кредитування та інвестування. Відзначити періодичність подання звітності банку до НБУ за кожним нормативом.

Таблиця 2

Вихідні дані для розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків

Позначка	Показник	Сума, млн грн
РК	Регулятивний капітал банку	72265
Ар	Активи, зменшені на суму створених відповідних резервів за активними операціями, на суму забезпечення (але не більше ніж сума основного боргу за окремою операцією) кредиту (вкладень у боргові цінні папери), безумовним зобов'язанням або грошовим покриттям у вигляді застави майнових прав	599396
Свп	Сукупна сума відкритої валютної позиції банку за всіма іноземними валютами та банківськими металами	-76422
РК1	Регулятивний капітал банку, не відкоригований на суму перевищення нормативів н7 та н9	85000
ОК	Основний капітал (капітал 1-го рівня)	41000
ДК	Додатковий капітал (капітал 2-го рівня)	45000
В	Відвернення	1000
Рпр	Результат поточного року	12000

Позна-чка	Показник	Сума, млн грн
Рпр/з	Результат (збиток) поточного року, що виникає в разі перевищення витрат над доходами, що відкоригований на суму неотриманих нарахованих доходів понад 30 днів з дати їх нарахування (крім доходів за державними цінними паперами та цінними паперами, емітованими нбу, та нарахованих доходів за облігаціями державної іпотечної установи, розміщення яких здійснюється під гарантію кабінету міністрів України, надану відповідно до закону про державний бюджет України на відповідний рік)	11000
Нд/2	Нараховані доходи, які обліковуються за даними аналітичного обліку, що не отримані понад 30 днів з дати їх нарахування (крім доходів за державними цінними паперами та цінними паперами, емітованими нбу, та нарахованих доходів за облігаціями державної іпотечної установи, розміщення яких здійснюється під гарантію кабінету міністрів України, надану відповідно до закону про державний бюджет України на відповідний рік), до розрахунку беруться активні залишки за рахунками нарахованих доходів	2300
Пнд	Прострочені нараховані доходи	2100
Рпс	Фактично сформована сума резерву за нарахованими доходами, що не були отримані понад 30 днів з дати їх нарахування (які включаються до показника нд/2), та простроченими нарахованими доходами за активними банківськими операціями	2500
РР	Розрахункова сума резервів за активними банківськими операціями, визначена відповідно до положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями, затвердженого постановою правління нбу від 25.01.2012 № 23, зареєстрованого в міністерстві юстиції України 15.02.2012 За № 231/20544, що відображається у відповідних формах звітності банків про стан формування цих резервів	2400
ФР	Фактично сформована сума резервів за активними банківськими операціями, що відображається у відповідних формах звітності банків про стан формування цих резервів	2300
Рпр	Результат поточного року	1900
Рпр/п	Результат (прибуток) поточного року, що виникає в разі перевищення доходів над витратами, що відкоригований на суму неотриманих нарахованих доходів понад 30 днів з дати їх нарахування (крім доходів за державними цінними паперами та цінними паперами, емітованими нбу, та нарахованих доходів за облігаціями державної іпотечної установи, розміщення яких здійснюється під гарантію кабінету міністрів України, надану відповідно до закону про державний бюджет України на відповідний рік)	200

Позна-чка	Показник	Сума, млн грн
СК	Субординований капітал	3900
СА	Сукупні активи	619004
З	Зобов'язання банку без урахування: неамортизованих дисконтів та премій, доходів майбутніх періодів, резервів за виданими зобов'язаннями та за іншими операціями за позабалансовими рахунками, валютної позиції, розрахунків між відокремленими підрозділами банку	529818
Ккр	Кошти на кореспондентському рахунку	19120+ 26293
Ка	Кошти в касі	18313
Рп	Поточні рахунки для розрахунку нормативу миттєвої ліквідності	253800
Ск	Строкові кошти суб'єктів господарювання, фізичних осіб і небанківських фінансових установ, кінцевий строк погашення яких настав	54189+ 125625
А	Активи банку з кінцевим строком погашення до 31 дня для розрахунку нормативу поточної ліквідності	121580
Зп	Зобов'язання банку з кінцевим строком погашення до 31 дня для розрахунку нормативу поточної ліквідності	280170
Ал	Ліквідні активи з кінцевим строком погашення до одного року для розрахунку нормативу короткострокової ліквідності	475842
З1	Зобов'язання банку з кінцевим строком погашення до одного року для розрахунку нормативу короткострокової ліквідності	145150
Зс	Сукупна заборгованість за строковими та простроченими депозитами, кредитами, факторингом, фінансовим лізингом, врахованими векселями, цінними паперами, простроченими нарахованими доходами, іншими активними банківськими операціями та фінансові зобов'язання банку щодо одного контрагента (або групи пов'язаних контрагентів)	14313
Зв	Сукупна заборгованість за строковими та простроченими депозитами, кредитами, факторингом, фінансовим лізингом, врахованими векселями, цінними паперами, дебіторською заборгованістю, простроченими нарахованими доходами, іншими активними банківськими операціями та фінансові зобов'язання банку за всіма великими кредитними ризиками, наданими банком щодо всіх контрагентів (або групи пов'язаних контрагентів)	252686
Зін	Сукупна заборгованість за строковими та простроченими депозитами, кредитами, факторингом, фінансовим лізингом, врахованими векселями, цінними паперами, простроченими нарахованими доходами, іншими активними банківськими операціями та фінансові зобов'язання банку щодо одного інсайдера (або групи пов'язаних інсайдерів)	2142

Позна-чка	Показник	Сума, млн грн
СЗін	Сукупна заборгованість за строковими та простроченими депозитами, кредитами, факторингом, фінансовим лізингом, врахованими векселями, цінними паперами, простроченими нарахованими доходами, іншими активними банківськими операціями та фінансові зобов'язання банку щодо всіх інсайдерів	12759
СТ	Статутний капітал банку	42873
Кін	Кошти банку, що інвестуються на придбання акцій (часток/паїв) та інвестиційних сертифікатів окремо за кожною установою	5430
СКін	Кошти банку, що інвестуються з метою придбання акцій (часток/паїв) та інвестиційних сертифікатів будь-яких юридичних осіб	25693
Вкл.ф.	Залишки за вкладами фізичних осіб	163482
П	Пасиви банку без урахування розрахунків між філіями та іншими підвідомчими установами банку	599396
Сдов	Сукупний обсяг операцій довірчого управління банку	54171
ВПа	Балансові та позабалансові активи у валюті	1560
ВПз	Балансові та позабалансові зобов'язання у валюті	1750
Оп1	Сукупний обсяг вимог банку до пов'язаної особи (групи пов'язаних осіб) з інвестором та/або наданих банком фінансових/майнових зобов'язань щодо пов'язаної особи (групи пов'язаних осіб) з інвестором, розраховується щодо пов'язаних з інвестором осіб, які не належать до інсайдерів банку-боржника	940
Оп2	Сукупний обсяг вимог банку до пов'язаної особи (групи пов'язаних осіб) з інвестором та/або наданих банком фінансових/майнових зобов'язань щодо пов'язаної особи (групи пов'язаних осіб) з інвестором, розраховується щодо пов'язаних з інвестором осіб, які є інсайдерами банку-боржника	890

Література

1. Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: bank.gov.ua
2. Постанова Правління Національного банку України від 02.06.2009 N 315 Про схвалення Методики розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/PB09025.html
3. Постанова Правління Національного банку України від 28.08.2001 N 368 Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/REG6032.html

ДОДАТОК А

КРЕДИТНИЙ ДОГОВІР № __

м. _____

«__» _____ 201__ р.

(вказати найменування сторони та необхідні відомості про неї)
(надалі іменується «Банк») в особі _____,
(вказати посаду, прізвище, ім'я, по батькові)
що діє на підставі _____, з однієї сторони,
(вказати: статуту, довіреності, положення тощо)
та _____

(вказати найменування сторони)
(надалі іменується «Позичальник») в особі _____,
(вказати посаду, прізвище, ім'я, по батькові)
що діє на підставі _____, з іншої сторони,
(вказати: статуту, довіреності, положення тощо)

(в подальшому разом іменуються «Сторони», а кожна окремо – «Сторона») уклали цей Кредитний договір № _____ (надалі іменується «Договір») про таке.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Банк зобов'язується відкрити Позичальнику відкличну кредитну лінію (надалі іменується «кредитна лінія») із загальним розрахунковим обсягом _____, 00 (_____) грн строком на ____ роки (місяці) до «__» _____ 20__ року для розрахунків за Договором _____ № __ від «__» _____ 20__ року, укладеним між _____ та _____, зі сплатою ____% (____ процентів) річних від отриманої та неповернутої суми кредиту.

1.2. Розміри кредитів (кредиту), які (який) надаються за кредитною лінією (надалі разом іменуються «кредити», а кожний окремо – «кредит») в межах загального розрахункового обсягу кредитної лінії, строки надання та повернення кредиту (кредитів) у межах строку кредитної лінії Позичальник із дотриманням порядку та умов, визначених у п. 1.3 цього Договору, вказує в письмовій заяві на кредит, що подається у строк _____ із дня набрання чинності цим Договором шляхом _____.

1.2.1. Нарахування та сплата процентів за користування кожним кредитом здійснюється окремо в строк _____

шляхом _____ відповідно до правил сплати процентів, що є Додатком № ____ до цього Договору.

1.3. Надання кредиту (кредитів) на умовах кредитної лінії за цим Договором передбачає _____.

2. ОБОВ'ЯЗКИ БАНКУ

2.1. Банк зобов'язується для надання кредиту (кредитів), обліку використання кредиту (кредитів), нарахування процентів, а також для обліку погашення заборгованості за кредитом (кредитами) і процентами відкрити Позичальнику такі рахунки:

2.1.1. _____ рахунок № _____,

2.1.2. рахунок для обліку нарахованих процентів № _____.

2.2. Банк зобов'язується надавати кредит (кредити) шляхом перерахування Позичальнику відповідних грошових сум на _____ рахунок № _____ у строки _____ із дня, наступного за днем отримання відповідної заяви Позичальника.

2.3. Банк зобов'язується надати Позичальнику консультативні послуги з питань виконання цього Договору в строк _____ шляхом _____.

3. ОБОВ'ЯЗКИ ПОЗИЧАЛЬНИКА

3.1. Позичальник зобов'язується використовувати кредит (кредити) за цільовим призначенням та повернути його (їх) у строк.

3.2. Позичальник зобов'язується оплатити відкриття _____ рахунка в розмірі _____ (_____) гривень шляхом перерахування грошових коштів на рахунок Банку (_____) не пізніше _____ (_____) банківських днів з дня набрання чинності цим Договором.

3.3. У разі порушення строків повернення кредиту Позичальник зобов'язується сплатити Банку пеню у розмірі ____% від простроченої суми за кожен день прострочення.

3.3.1. За порушення строків сплати процентів за користування кредитом Позичальник зобов'язується сплатити Банку пеню у розмірі ____% від простроченої суми за кожен день прострочення.

3.4. Позичальник зобов'язується сплатити Банку за розрахункове обслуговування зі встановлення кредитної лінії _____ шляхом _____ на рахунок Банку (_____) не пізніше _____ (_____) банківських днів з дня набрання чинності цим Договором.

3.5. Позичальник зобов'язується надавати Банку такі планові та звітні документи, необхідні для видачі кредиту, контролю за його використанням та поверненням: _____ шляхом _____ у строк _____.

3.6. Виконання обов'язків Позичальника за цим Договором забезпечується: _____.

4. ПРАВА БАНКУ

4.1. Банк має право відмовитися від надання Позичальникові кредиту (кредитів) частково або у повному обсязі у разі порушення процедури визнання Позичальника банкрутом або за наявності інших обставин, які явно свідчать про те, що наданий Позичальникові кредит своєчасно не буде ним повернений.

4.2. Банк має право проводити перевірки цільового використання кредитів (кредиту) на місці у Позичальника шляхом _____ у строк _____.

4.2.1. У разі виявлення нецільового використання кредитів (кредиту) Банк має право стягнути з Позичальника штраф у розмірі _____ та відмовитися від подальшого кредитування Позичальника за цим Договором.

4.3. Банк має право аналізувати кредитоспроможність Позичальника, здійснювати на місці у Позичальника перевірки з питань економічного та фінансового стану, бухгалтерського обліку та звітності шляхом _____ у строк _____.

4.4. Банк має право у випадку, якщо час прострочення повернення кредиту чи сплати відсотків є більшим за _____, у порядку договірної списання списати з рахунку Позичальника (_____) відповідну заборгованість.

4.4.1. Підставою для договірної списання є _____.

5. ПРАВА ПОЗИЧАЛЬНИКА

5.1. Позичальник має право відмовитися від одержання кредиту (кредитів) частково або у повному обсязі, повідомивши про це Банк до моменту _____.

5.2. Позичальник має право порушувати перед Банком питання про перенесення строків повернення кредитів (кредиту) та процентів за ними (ним) у разі виникнення тимчасових фінансових або інших ускладнень з незалежних від нього причин, пов'язаних з виконанням проекту, що кредитується.

5.3. Позичальник має право здійснювати дострокове повернення частини або всієї суми кредитів (кредиту), достроково сплачувати проценти за користування ними (ним).

6. ВИРІШЕННЯ СПОРІВ

6.1. Усі спори, що виникають з цього Договору або пов'язані із ним, вирішуються шляхом переговорів між Сторонами.

6.2. Якщо відповідний спір не можливо вирішити шляхом переговорів, він вирішується в судовому порядку за встановленою підвідомчістю та підсудністю такого спору відповідно до чинного законодавства України.

7. ДІЯ ДОГОВОРУ

7.1. Цей Договір вважається укладеним і набирає чинності з моменту його підписання Сторонами та його скріплення печатками Сторін.

7.2. Строк дії цього Договору починається у момент, визначений у п. 7.1 цього Договору та закінчується _____

_____.

7.3. Закінчення строку цього Договору не звільняє Сторони від відповідальності за його порушення, яке мало місце під час дії цього Договору.

7.4. Якщо інше прямо не передбачено цим Договором або чинним законодавством України, зміни у цей Договір можуть бути внесені тільки за домовленістю Сторін, яка оформлюється додатковою угодою до цього Договору.

7.5. Зміни до цього Договору набирають чинності з моменту належного оформлення Сторонами відповідної додаткової угоди до цього Договору, якщо інше не встановлено у самій додатковій угоді, цьому Договорі або у чинному законодавстві України.

7.6. Якщо інше прямо не передбачено цим Договором або чинним законодавством України, цей Договір може бути розірваний тільки за домовленістю Сторін, яка оформлюється додатковою угодою до цього Договору.

7.7. Цей Договір вважається розірваним з моменту належного оформлення Сторонами відповідної додаткової угоди до цього Договору, якщо інше не встановлено у самій додатковій угоді, цього Договору або у чинному законодавстві України.

8. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

8.1. Усі правовідносини, що виникають з цього Договору або пов'язані із ним, у тому числі пов'язані із дійсністю, укладенням, виконанням, зміною та припиненням цього Договору, тлумаченням його умов, визначенням наслідків недійсності або порушення Договору, регулюються цим Договором та відповідними нормами чинного законодавства України, а також звичаями ділового обороту, які застосовуються до таких правовідно-

син, на підставі принципів добросовісності, розумності та справедливості.

8.2. Після підписання цього Договору всі попередні переговори за ним, листування, попередні договори, протоколи про наміри та будь-які інші усні або письмові домовленості Сторін з питань, що так чи інакше стосуються цього Договору, втрачають юридичну силу, але можуть братися до уваги при тлумаченні умов цього Договору.

8.3. Сторони несуть повну відповідальність за правильність вказаних ними у цьому Договорі реквізитів та зобов'язуються своєчасно (не пізніше _____) у письмовій формі повідомляти іншу Сторону про їх зміну, а у разі неповідомлення несуть ризик настання пов'язаних із ним несприятливих наслідків.

8.4. Відступлення права вимоги та (або) переведення боргу за цим Договором однією із Сторін до третіх осіб допускається виключно за умови письмового погодження із іншою Стороною.

8.5. Додаткові угоди та додатки до цього Договору є його невід'ємними частинами і мають юридичну силу у разі, якщо вони викладені у письмовій формі, підписані Сторонами та скріплені їх печатками.

8.6. Всі виправлення за текстом цього Договору мають силу та можуть братися до уваги виключно за умови, що вони у кожному окремому випадку датовані, засвідчені підписами Сторін та скріплені їх печатками.

8.7. Цей Договір складений при повному розумінні Сторонами його умов та термінології українською мовою у ____ автентичних примірниках, які мають однакову юридичну силу.

МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ І РЕКВІЗИТИ СТОРІН

БАНК

ПОЗИЧАЛЬНИК

ПІДПИСИ

СТОРІН

За БАНК

За ПОЗИЧАЛЬНИКА

Керівник _____/_____/

Керівник _____/_____/

М. П.

М. П.

ДОДАТОК Б

ДОГОВІР ЗАСТАВИ

м. _____ «__» _____ 201_р.

СТОРОНИ:

ЗАСТАВНИК _____ (повна назва юридичної чи ПІБ фізичної особи) в особі _____ (посада та ПІБ), діючого на підставі _____ (статуту, довіреності, положення), з однієї сторони, та **ЗАСТАВОДЕРЖАТЕЛЬ** _____ в особі _____, діючого на підставі _____ з другої сторони, уклали цей Договір про таке:

1. ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ

Заставодержатель має право у випадку невиконання Заставником своїх зобов'язань за Договором одержати задоволення за рахунок заставленого майна переважно перед іншими кредиторами цього боржника.

2. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ, ЗАБЕЗПЕЧЕНЕ ЗАСТАВОЮ

2.1. Підставою появи зобов'язання, забезпеченого заставою за цим Договором, є договір № __ від «__ « _____ 200_р. (далі Основний договір).

2.2. Предметом Основного договору є _____.

2.3. Строк виконання зобов'язання, забезпеченого заставою за цим Договором, становить _____.

2.4. Розмір забезпеченої заставою вимоги складає _____.

3. ПРЕДМЕТ ЗАСТАВИ

3.1. Предметом застави є:

3.1.1. Найменування _____.

3.1.2. Кількість _____.

3.1.3. Підтвердженням якості товару є _____ (сертифікат виготовлення/технічні умови/зразок).

3.2. Узгоджена за цим Договором вартість предмета застави складає: _____.

3.3. Право власності на предмет застави належить Заставнику на підставі _____.

3.4. Звернення стягнення на предмет застави здійснюється за рішенням суду (в позасудовому порядку шляхом передачі предмета застави у власність Заставодержателя, інше).

4. ПОРЯДОК ПЕРЕДАЧІ ПРЕДМЕТА ЗАСТАВИ

4.1. Предмет застави передається у володіння Заставодержателя в такому порядку:

4.1.1. Строк передачі: _____.

4.1.2. Місце передачі: _____.

5. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ СТОРІН

5.1. Обов'язки Заставника:

5.1.1. Застрахувати предмет застави визначений цим Договором.

5.2. Обов'язки Заставодержателя:

5.2.1. Зберегти предмет застави, а у разі виникнення загрози втрати або пошкодження предмета застави негайно повідомити про це Заставника.

5.2.2. В строк _____ повернути предмет застави після виконання Заставником або третьою особою забезпеченого заставою зобов'язання.

5.3. Права Заставника:

5.3.1. Заставник має такі права з розпорядження предметом застави _____.

5.3.2. Подальша застава, відчуження та передача в користування іншим особам заставленого майна допускається (допускається за згодою Заставодержателя, не допускається).

5.4. Права Заставодержателя:

5.4.1. Заставодержатель набуває права на звернення щодо стягнення на предмет застави в разі, коли зобов'язання не буде виконано в строк, встановлений в п. 2.3 цього Договору.

6. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІН

6.1. У випадку порушення своїх зобов'язань за цим Договором Сторони несуть відповідальність, визначену цим Договором та чинним законодавством. Порушенням зобов'язання є його невиконання або неналежне виконання, тобто виконання з порушенням умов, визначених змістом зобов'язання.

6.2. Сторони не несуть відповідальності за порушення своїх зобов'язань за цим Договором, якщо воно сталося не з їх вини. Сторона вважається невинуватою, якщо вона доведе, що вжила всіх залежних від неї заходів для належного виконання зобов'язання.

ДОДАТОК В

АКТИВНІ Й ПАСИВНІ ОПЕРАЦІЇ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

АКТИВ		ПАСИВ	
Грошові активи	<ul style="list-style-type: none"> – Кошти на коррахунку в НБУ – Кошти у касі банку – Кошти на коррахунках в інших банках (НОСТРО) – Депозити, розміщені в інших банках 	<ul style="list-style-type: none"> – Статутний капітал – Резервний фонд – Страховий фонд – Фонди економічного стимулювання – Інші фонди спеціального призначення – Нерозподілений прибуток 	Власні кошти
Кредитний портфель	<ul style="list-style-type: none"> – Усі кредити, надані юридичним особам в національній та іноземній валюті (у т. ч. прострочені та пролонговані) – Усі кредити, надані фізичним особам (у т. ч. прострочені та пролонговані) – Міжбанківські кредити, надані (у т. ч. прострочені та пролонговані) 	<ul style="list-style-type: none"> – Кошти вкладників (юридичних та фізичних осіб) на рахунках на вимогу (поточних, бюджетних, депозитних) – Кошти банків-кореспондентів на коррахунках, відкритих у цьому банку (ЛОРО) – Кошти вкладників (юридичних та фізичних осіб) на строкових депозитних рахунках – Депозити, залучені від інших банків 	Залучені кошти
Інвестиційний портфель	<ul style="list-style-type: none"> – Вкладення у державні цінні папери – Вкладення у корпоративні цінні папери – Вкладення у статутні фонди підприємств і організацій 	<ul style="list-style-type: none"> – Кредити, отримані в інших комерційних банках – Кредити, отримані в НБУ – Боргові цінні папери банку 	Позичені кошти
Матеріальні активи	<ul style="list-style-type: none"> – Необоротні активи – Товарно-матеріальні цінності 		

Рис. 1. Активи й пасиви комерційного банку

Для реєстрації орган управління банком в двотижневий термін після аудиторської перевірки фінансового стану засновників

надає в регіональне управління НБУ за місцем створення банку такі документи:

1. Заява про реєстрацію банку.
2. Установчий договір.
3. Статут банку.
4. Протокол установчих зборів.
5. Економічне обґрунтування та мету створення банку (бізнес-план на перший рік).
6. Висновки аудиторської організації.
7. Бухгалтерська й фінансова звітність засновників.
8. Відомості про наявність професійно придатних перших керівних осіб банку: вища юридична або економічна освіта, досвід роботи п'ять років).
9. Копія платіжного документа про внесення плати (100 нмдг) за реєстрацію.
10. Копія звіту про проведення відкритої підписки на акції.
11. Документ, що підтверджує наявність приміщення (оренда на 5 років).
12. Установчі документи акціонерів банку.

Таблиця В.1

Документи, що надаються банками для отримання ліцензії НБУ для здійснення банківських операцій

Банки, що створюються	Діючі банки
Клопотання про надання ліцензії	Клопотання про розширення ліцензії
Бізнес-план	Бізнес-план
	Баланс
	Звіт про фінансові результати
Відомості про забезпечення банку необхідним обладнанням, комп'ютерною технікою та комунікаційними засобами	Звіт про всі операції, які банк здійснював за останнє півріччя
	Висновки зовнішнього аудитора
Відомості, що підтверджують професійну придатність керівників відповідних підрозділів	Відомості, що підтверджують професійну придатність керівників відповідних підрозділів
Внутрішні положення банку, що регламентують порядок здійснення операцій, які ліцензуються	Внутрішні положення банку, що регламентують порядок здійснення операцій, на які банк розширює ліцензію
	Довідка державної податкової адміністрації
Висновки РУ НБУ за місцем створення комерційного банку	Висновки РУ НБУ за місцем функціонування банку

Перелік операцій, що підлягають ліцензуванню з боку НБУ:

1. Касове обслуговування клієнтів.
2. Перевезення грошово-валютних цінностей клієнтів банку.
3. Відповідальне зберігання цінностей клієнтів банку.
4. Ведення рахунків клієнтів-резидентів у національній грошовій одиниці.
5. Ведення рахунків банків-кореспондентів (резидентів) у національній грошовій одиниці.
6. Проведення операцій з касового виконання Держбюджету України, у т. ч. ведення бюджетних рахунків клієнтів та рахунків державних позабюджетних фондів.
7. Проведення операцій з касового виконання місцевого бюджету, ведення бюджетних рахунків клієнтів і рахунків місцевих позабюджетних фондів.
8. Надання й отримання кредитів на міжбанківському ринку.
9. Кредитування юридичних і фізичних осіб та фінансовий лізинг.
10. Факторинг.
11. Вкладення грошей в статутні капітали інших юридичних осіб.
12. Залучення депозитів юридичних осіб.
13. Залучення депозитів фізичних осіб.
14. Емісія цінних паперів.
15. Ведення рахунків клієнтів (резидентів та нерезидентів) в іноземній валюті та клієнтів-нерезидентів в національній грошовій одиниці.
16. Неторговельні операції з валютними цінностями.
17. Ведення кореспондентських рахунків банків (резидентів та нерезидентів) в іноземній валюті.
18. Ведення кореспондентських рахунків банків-нерезидентів в національній грошовій одиниці.
19. Відкриття кореспондентських рахунків в уповноважених банках України в іноземній валюті та здійснення операцій за ними.
20. Відкриття кореспондентських рахунків в банках-нерезидентах в іноземній валюті й здійснення операцій за ними.
21. Залучення й розміщення іноземної валюти на валютному ринку України.
22. Залучення й розміщення іноземної валюти на міжнародних ринках.
23. Валютні операції на міжнародних ринках.

24. Операції з банківськими металами на валютному ринку України.

25. Операції з банківськими металами на міжнародних ринках.

26. Фінансування капіталовкладень за дорученням власників або розпорядників інвестованих коштів.

27. Надання поручительств, гарантій та інших зобов'язань за третіх осіб, які передбачають їх виконання в грошовій формі.

28. Купівля-продаж цінних паперів та операції з ними.

29. Управління грошовими коштами та цінними паперами за дорученням клієнтів.

30. Купівля-продаж державних цінних паперів та операції з ними.

Знову створений банк не має права для отримання операцій, здійснення яких потребує виконання таких умов:

– термін роботи банку не менше:

а) одного року – пункти 5, 7, 11, 15, 27, 28;

б) двох років – пункти 13, 14, 17, 18, 20, 21, 29;

в) трьох років – пункти 2, 6, 22, 23, 24, 25;

– наявність зареєстрованого й фактично сплаченого статутного капіталу банку у сумі, еквівалентній:

а) 2 млн євро – пункти 7, 15;

б) 3 млн євро – пункти 5, 6, 13, 14, 17, 18, 20, 21, 22, 27, 28, 29;

в) 5 млн євро – пункти 23, 24;

г) 10 млн євро – пункт 25.

Тобто знову створений банк із зареєстрованим та сплаченим статутним капіталом на рівні мінімальних вимог НБУ для банків з національним капіталом об'єктивно може подавати клопотання щодо отримання ліцензії на здійснення таких операцій:

1. Касове обслуговування клієнтів.

3. Відповідальне зберігання цінностей клієнтів банку.

4. Ведення рахунків клієнтів-резидентів в національній грошовій одиниці.

8. Надання й отримання кредитів на міжбанківському ринку.

9. Кредитування юридичних та фізичних осіб та фінансовий лізинг.

- 10. Факторинг.
- 12. Залучення депозитів юридичних осіб.
- 16. Неторговельні операції з валютними цінностями.
- 19. Відкриття кореспондентських рахунків в уповноважених банках України в іноземній валюті та здійснення операцій за ними.
- 26. Фінансування капіталовкладень за дорученням власників або розпорядників інвестованих коштів.
- 30. Купівля-продаж державних цінних паперів та операції з ними.

Таблиця В.2

Структура управління комерційним банком

Вищий орган управління	Спостережний орган	Виконавчий орган	Контрольний орган	
Загальні збори акціонерів	Рада акціонерного товариства (спостережна рада)	Правління	Ревізійна комісія – затверджується загальними зборами акціонерів	Кредитний комітет
Стратегічні завдання діяльності банку	Контроль роботи правління та ревізійної комісії, захист інтересів акціонерів	Вирішення усіх питань поточної діяльності	Контроль дотримання законодавства та нормативних актів	Розробка кредитної політики банку

Таблиця В.3

Основні коефіцієнти діяльності банків, які рекомендовані як оптимальні для банків США, Великої Британії та інших країн

Коефіцієнт	Оптимальне значення
Доход на активи	1,00
Доход на капітал	15,00
Чистий спред	1,25
Чиста процентна маржа	4,50
Доход від плати за послуги	1,00
Чиста операційна маржа	6,50

Закінчення табл. В.3

Коефіцієнт	Оптимальне значення
Управлінські витрати (% до загальних активів)	
Витрати на персонал	2,00
Інші операційні витрати	1,50
Загальні операційні витрати	3,50
Витрати на забезпечення під збитки за позиками	0,50
Чистий дохід до оподаткування	2,00

ЛІТЕРАТУРА

1. Кузнецова С.А. Банківська система / С.А. Кузнецова, Т.М. Болгар, З.С. Пестовська. – К.: Центр учбової літератури. – 2014. – 400 с. (Базовий підручник).

2. Аналіз діяльності комерційного банку: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів за спеціальністю «Банківський менеджмент» / за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця та проф. А.М. Герасимовича. – Житомир: ПП «Рута», 2001. – 384 с.

3. Банківська статистика: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / А.В. Головач, В.Б. Захожай, Н.А. Головач, Г.Г. Трофімова. – К.: КНЕУ, 2003. – 161 с.

4. Банківські операції: підручник / за ред. В.І. Міщенко, Н.Г. Слав'янської. – К.: Знання, 2006. – 727 с.

5. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затверджена постановою Правління НБУ від 29.03.2004 р. № 22 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

6. Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах, затверджена постановою Правління Національного банку України від 12.11.2003 р. № 492 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

7. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків України: затв. Постановою Правління НБУ від 28.08.2001 р. № 368 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>

8. Інформація АУБ про фінансові результати діяльності комерційних банків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.Ufc.com.ua>.

9. Марчук Р.П. Боротьба з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванням тероризму: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Р.П. Марчук, О.І. Попов, В.А. Онисьєв; М-во освіти і науки України, Держ. ком. України з питань регулятор. політики та підприємництва, Укр. акад. бізнесу та підприємництва. – К.: Бізон, 2008.

10. Масленников В.В. Зарубежные банковские системы: монография / В.В. Масленников. – М.: Элит-2000, 2001. – 392 с.

11. Міщенко В.І. Центральні банки: організаційно-правові засади / В.І. Міщенко, В.Л. Кротюк. – К.: Знання, 2004. – 372 с.

12. Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bank.gov.ua/bank_supervision/Dynamics/2001-last.htm/

13. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент у банку: підручник / Л.О. Примостка. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К.: КНЕУ, 2004. – 468 с.

14. Про банки і банківську діяльність / Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III // Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності (Додаток до журналу «Вісник НБУ»), 2001. – № 1. – С. 3–46.

15. Про єдину інформаційну систему «Реєстр позичальників»: Положення, затв. постановою Правління НБУ України від 27.06.2001 № 245 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

16. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом / Закон України 28.11.2002 № 249-IV // ВВР України. – 2003. – № 1. – Ст. 2.

17. Про захист інформації в автоматизованих системах / Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

18. Про заходи щодо розвитку системи протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму: Указ Президента України від 22.07.2003 № 740 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>

19. Про Національний банк України / Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV // Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності (Додаток до журналу «Вісник Національного банк України»), 1999. – № 7. – С. 3–23.

20. Про організацію операційної діяльності в банках України: Положення, затв. постановою Правління НБУ 18.06.2003 № 254. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

21. Про порядок видачі ліцензії на здійснення окремих банківських операцій небанківським установам: Положення, затв. постановою Правління НБУ від 16.08.2001 № 344. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

22. Про порядок визначення та формування обов'язкових резервів для банків України: Положення, затв. постановою Правління НБУ від 21.04.2004 № 172 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

23. Про систему електронної пошти Національного банку України: Положення затв. постановою Правління Національно-

го банку України від 30.06.1993 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

24. Про Сорок рекомендацій з розробки фінансових заходів боротьби з відмивання грошей (FATF): Постанова Кабінету Міністрів України і Правління НБУ від 28.08.2001 р. № 1124 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>

25. Сайт про банки та аналіз банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bankografo.com/analiz-bankiv/bankivska-statystyka>.

26. Сало І.В. Фінансовий менеджмент банку: навч. посіб. / І.В. Сало, О. А. Криклій. – Суми: Університетська книга, 2007. – 314 с.

27. Стойко О.Я. Банківські операції: підручник / О.Я. Стойко. – К.: КУНЕС, 2002 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/607/>

28. Фінансова безпека банківської діяльності: навч. посіб. для самост. вивч. дисципліни «Безпека банків» / уклад. С.М. Побережний, О.Л. Пластун, Т.М. Болгар; Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи НБУ». – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – 180 с.

29. Чернявський С.С. Протидія легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом: навч. посіб. / С.С. Чернявський, О.Є. Користін; МОН України, Київ. нац. ун-т внутр. справ. – К.: Хай-Тек Прес, 2010. – 271 с.

Навчальне видання
Кузнецова Світлана Анатоліївна
Пестовська Зоя Станіславівна

**БАНКІВСЬКА СИСТЕМА:
ПРАКТИКУМ**

Навчальний посібник

Редактор М.С. Ярмолюк
Комп'ютерна верстка Г.М. Хомич

Підписано до друку 5.11.2014. Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 20,23.
Тираж 100 пр. Зам. № .

ПВНЗ «Дніпропетровський університет
імені Альфреда Нобеля».
49000, м. Дніпропетровськ,
вул. Набережна В.І. Леніна, 18.
Тел. (056) 778-58-66, e-mail: rio@duerp.edu
Свідоцтво ДК № 4611 від 05.09.2013 р.

Віддруковано у ТОВ «Роял Принт».
49052, м. Дніпропетровськ, вул. В. Ларіонова, 145.
Тел. (056) 794-61-05, 04
Свідоцтво ДК № 4765 від 04.09.2014 р.

К 89

Кузнецова С.А.

Банківська система: практикум: навчальний посібник / С.А. Кузнецова, З.С. Пестовська. – Дніпропетровськ: Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 2014. – 348 с.

ISBN 978-966-434-316-6

Навчальний посібник «Банківська система: практикум» спрямований на формування практичних навичок з основ функціонування банківської системи на макро- і мікрорівнях.

Посібник побудований відповідно до програми навчальної дисципліни «Банківська система» для напрямку «Фінанси і кредит» та складається з 16 практичних занять та завдань для самостійної роботи студентів. Кожне практичне заняття містить теоретичні завдання, питання для обговорення, тести, практичні завдання та приклади їх розв'язання.

Використання в навчальному процесі навчального посібника «Банківська система: практикум» буде сприяти опануванню та ефективному використанню набутих знань та професійних компетенцій у банківській сфері.

Призначений для студентів вищих навчальних закладів, які навчаються за ОКР «Бакалавр» зі спеціальності 6.030508 «Фінанси і кредит».

УДК 336.71
ББК 65.262.1